

Sipoon kunnan tilinpäätös ja toimintakertomus 2016



Kunnanhallituksen esitys valtuustolle 22.5.2017



Sipoon kunnan tilinpäätös ja toimintakertomus 2016

Sisällysluettelo

1	TOIMINTAKERTOMUS	5
1.1	OLENNAISET TAPAHTUMAT TOIMINNASSA JA TALOUDESSA.....	5
1.1.1	Kunnanjohtajan katsaus	5
1.1.2	Sipoon kunnan hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset	6
1.1.3	Yleinen taloudellinen kehitys	10
1.1.3.1	Kansantalouden tilanne	10
1.1.3.2	Kuntatalouden yleinen tilanne.....	10
1.1.4	Olennot muutokset kunnan toiminnassa ja taloudessa	11
1.1.5	Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä	13
1.1.6	Sipoon kunnan henkilöstö	13
1.1.7	Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä	16
1.2	SELONTEKO KUNNAN SISÄISEN VALVONNAN JÄRJESTÄMISESTÄ.....	17
1.3	TILIKAUDEN TULOKSEN MUODOSTUMINEN JA TOIMINNAN RAHOITUS	20
1.3.1	Tilikauden tuloksen muodostuminen	20
1.3.2	Toiminnan rahoitus	26
1.4	RAHOITUSASEMA JA SEN MUUTOKSET.....	28
1.5	KOKONAISTULOT JA -MENOT Peruskunta & Sipoon Vesi	30
1.6	KUNTAKONSERNIN TOIMINTA JA TALOUS.....	31
1.6.1	Yhdistelmä konsernitilinpäätökseen sisältyvistä yhteisöistä	31
1.6.2	Konsernin toiminnan ohjaus ja selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä	31
1.6.3	Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut	33
1.7	KUNNANHALLITUKSEN ESITYS TILIKAUDEN TULOKSEN KÄSITTELYSTÄ.....	36
2	TALOUSARVION TOTEUTUMINEN	37
2.1	KÄYTTÖTALouden TOTEUTUMINEN	37
2.1.1	Keskusvaalilautakunta	38
2.1.2	Tarkastuslautakunta	38
2.1.3	Kunnanhallitus	39
2.1.4	Sosiaali- ja terveysvaliokunta	46
2.1.5	Sivistysvaliokunta	56
2.1.6	Tekninen valiokunta, Rakennus- ja ympäristövaliokunta	66
2.1.7	Peruskunta yhteensä	76
2.1.8	Poikkeamat tilinpäätösvouden talousarviosta ja edellisestä vuodesta	78

2.2	TULOSLASKELMAOSAN TOTEUTUMINEN	79
2.3	INVESTOINTIEN TOTEUTUMINEN.....	80
2.3.1	Investoinnit, yhteenveto, Sipoon Vesi mukaan lukien	80
2.3.2	Laajennusinvestoinnit, INFRA	81
2.3.2.1	Laajennusinvestoinnit, Uudet kaava-alueet	81
2.3.2.2	Laajennusinvestoinnit, nykyisten kaava-alueiden muutosalueet.....	81
2.3.3	Laajennusinvestoinnit, rakennukset	81
2.3.4	Uudelleeninvestoinnit	81
2.3.5	Peruskorjausinvestoinnit	82
2.3.6	Yleiset investoinnit	82
2.3.7	Muut investoinnit	82
2.3.7.1	Kiinteän omaisuuden (maan) ostot ja myynnit	82
2.3.7.2	Irtain omaisuus, osastoittain	83
2.3.7.3	Osakkeet ja osuudet, osastoittain	83
2.4	RAHOITUSOSAN TOTEUTUMINEN.....	84
2.5	YHTEENVETO MÄÄRÄRAHOJEN JA TULOARVIOIDEN TOTEUTUMISESTA.....	86
3	TILINPÄÄTÖSLASKELMAT	87
3.1	TULOSLASKELMA.....	87
3.2	RAHOITUSLASKELMA	88
3.3	TASE	89
3.4	KONSERNILASKELMAT	91
4	TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT	95
4.1	Arvostus- ja jaksotusperiaatteet sekä menetelmät	95
4.2	Konsernitilinpäätöksen laatimisperiaatteet.....	96
4.3	Toimintatuotot kunnan määrittelemänä tehtäväkokonaisuuksina.....	97
4.4	Verotulojen erittely	97
4.5	Valtionosuuksien erittely	97
4.6	Palvelujen ostojen erittely	97
4.7	Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet ja niiden muutokset	98
4.8	Pakollisten varausten muutokset	98
4.9	Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot ja -tappiot.....	99
4.10	Osinkotuottojen ja peruspääoman korkotuottojen erittely	99
4.11	Satunnaisiin tuottoihin ja kuluihin sisältyvät erät.....	99
4.12	Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet.....	99
4.13	Saamisten erittely	101
4.14	Lyhytaikaisiin siirtosaamisiin sisältyvät olennaiset erät.....	102
4.15	Oman pääoman erittely	102
4.16	Pitkäaikaiseen vieraaseen pääomaan kuuluvat velat, jotka erääntyvät myöhemmin kuin viiden vuoden kuluttua.....	102

4.17	Pakolliset varaukset.....	103
4.18	Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset.....	103
4.19	Vieras pääoma	104
4.20	Muiden velkojen erittely	104
4.21	Lyhytaikaisen vieraan pääoman siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät.....	104
4.22	Huollettavien varat,	105
4.23	Leasingvastuiden yhteismäärä	105
4.24	Kunnan antamat vastuusitoumukset.....	105
4.25	Vastuu Kuntien takauskeskuksen takausvastuista	105
4.26	Henkilöstön lukumäärä 31.12.	105
4.27	Henkilöstökulut	106
4.28	Luottamushenkilön palkkioista perityt ja tilitetyt luottamushenkilömaksut	106
4.29	Tilintarkastajan palkkiot	106
5	ERIYTETTY TILINPÄÄTÖKSET	107
5.1	OLENNAISET TAPAHTUMAT TOIMINNASSA JA TALOUDESSA.....	107
5.2	TALOUSARVION TOTEUTUMINEN	111
5.3	TILINPÄÄTÖSLASKELMAT	116
5.4	LIITETIEDOT	119
5.5	ALLEKIRJOITUKSET JA MERKINNÄT	124
5.6	LIIKELAITOKSEN VAIKUTUS KUNNAN TALOUTEEN	125
6	TILINPÄÄTÖKSEN ALLEKIRJOITUS JA TILINPÄÄTÖSMERKINTÄ	130
7	TILINPÄÄTÖSTÄ VARMENTAVAT ASIAKIRJAT	131
7.1	TILIKAUDEN 1.1.–31.12.2016 AIKANA KÄYTETTY TILIKIRJAT, RAPORTIT JA KORTISTOT.....	131
7.2	TASE-ERITTELY 31.12.2016	133

1 TOIMINTAKERTOMUS

1.1 OLENNAISET TAPAHTUMAT TOIMINNASSA JA TALOUDESSA

1.1.1 Kunnanjohtajan katsaus

Sipoon valtuustossa oli 43 jäsentä: vuoden 2016 päättyessä 28 miestä ja 15 naista. Seuraavat ryhmät olivat vuoden 2016 lopussa edustettuina valtuustossa: Suomen ruotsalainen kansanpuolue (17 jäsentä), Kokoomus (9 jäsentä), Sosialidemokraatit (5 jäsentä), Keskusta (4 jäsentä), Yhteinen Sipoomme (2 jäsentä), Vihreät (3 jäsentä), Perussuomalaiset (2 jäsentä) ja Poliitikasta iloa (1 jäsen). Valtuuston puheenjohtajana toimi Christel Liljeström (RKP) ja varapuheenjohtajina toimivat Heikki Vestman, Mia Suominen ja Rauno Haapaniemi. Kunnanhallituksen puheenjohtaja oli Ari Oksanen (Kok.).

Sipoo on jatkanut myönteistä kehitystään vuoden 2016 aikana. Olimme toista vuotta Suomen prosentuaalisesti nopeimmin kasvavien kuntien joukossa, ja kasvu on kiihtynyt viime vuotisesta 1,9 prosentista 2,6 prosenttiin väestön kasvaessa 501 henkilöllä ollen vuoden lopussa 19 900. Voimakas kasvu tulee myös jatkumaan lähivuosina. Rakentaminen käynnistyi Söderkullasta, ja on nyt laajentunut Nikkilään. Lähivuosina kasvu laajenee edelleen Talmaan.

Sipoon kasvu vaikuttaa luonnollisesti myös palveluverkon muotoutumiseen. Syksyllä avattiin Nikkilän Sydän, josta Kungsvägens skola ja Sipoonjoen koulu saivat uuden kodin. Talmaan avattiin Sipoon ensimmäinen yksityinen palvelusetelipäiväkot. Kasvuun ja uuteen oppimissuunnitelmaan varautuminen johti merkittäviin rakennuspäätöksiin, kun kunnanvaltuusto päätti syksyllä hyväksyä Sipoonlahden mittavan koululaajennuksen, Nikkilän Sydämen laajennuksen sekä Nikkilän kahdeksansarjaisen päiväkodin rakentamisen. Näin kunnassa halutaan turvata hyvä oppimisympäristö nopeasti kasvavalle väestölle minimoiden tilapäisten oppimistilojen tarpeen.

Sipoo ei valitettavasti ole välttynyt Suomen kuntakenttää laajasti riivaavien rakennusten sisäilmaongelmien vaikutuksesta. Opintien koulu Söderkullassa, Talman koulu sekä Kuntala ovat olleet sisäilmakorjausten kohteena vuoden aikana.

Toiminnan kehityksessä olemme jatkaneet talouden tasapainottamisohjelman, Operaatio Kattilankannen, sekä palvelujen kehittämisohjelman, Operaatio Induktiolieden, toteuttamista. Näillä tavoitellaan vähintään 10 miljoonan euron pysyvää tuottojen ja menojen välisen erotuksen parantamista niin, että suurin osa näistä tavoitteista saavutetaan vuoteen 2017 mennessä ja loput, rakenteellisesti haasteellisemmat, vuoteen 2020 mennessä. Operaatiot ovat edenneet hyvin ja tavoitteet ovat toteutumassa. Lokakuun lopulla kunta palkitsi kuuden Induktioliesiprojektin jäseniä yli 70 000 euron edestä.

Sipoo on myös jatkuvasti kehittänyt toimintatapojaan. Syksyllä perustimme poikkiorganisatorisen kehitysryhmän nimeltä Liesikopla, joka toimii sekä johtoryhmän että osastojohtajien kehittämisapuna. Palkkasimme myös Suomen kuntasektorin ensimmäisen Chief Digital Officerin, Ethel Erikssonin, joka sekä johtoryhmän että Liesikoplan jäsenenä edistää palvelujemme kuntalaislähtöistä digitalisointia.

Erityisen ylpeä olen Suomen Yrittäjien Paras Nousija palkinnosta, joka myönnettiin Sipoon kunnalle toukokuussa. Jokaisessa kuudessa arviointikategoriassa on kunnan toiminta paikallisten yritysten näkökulmasta kehittynyt selvästi parempaan suuntaan.

Erityisesti olen tyytyväinen siitä, että vuosikymmenet jatkunut ulkoisten toimintakulujen asukasta kohti kasvu on vihdoinkin onnistuttu saamaan laskuun, vuoden 2013 6 032 eurosta vuoden 2016 5 908 euroon per asukas.

Sipoon talous on jatkanut parantumistaan. Kunnan tilikauden tulos oli 13 milj. euroa, selkeästi tavoitetta parempi. Tästä tuloksesta 6,4 milj. euroa johtui sote-rakennusten yhtiöittämisestä ja vastaava summa eliminoituu konsernituloksesta. Kunnan lainamäärä alitti sekin selkeästi budjetoidun tason.

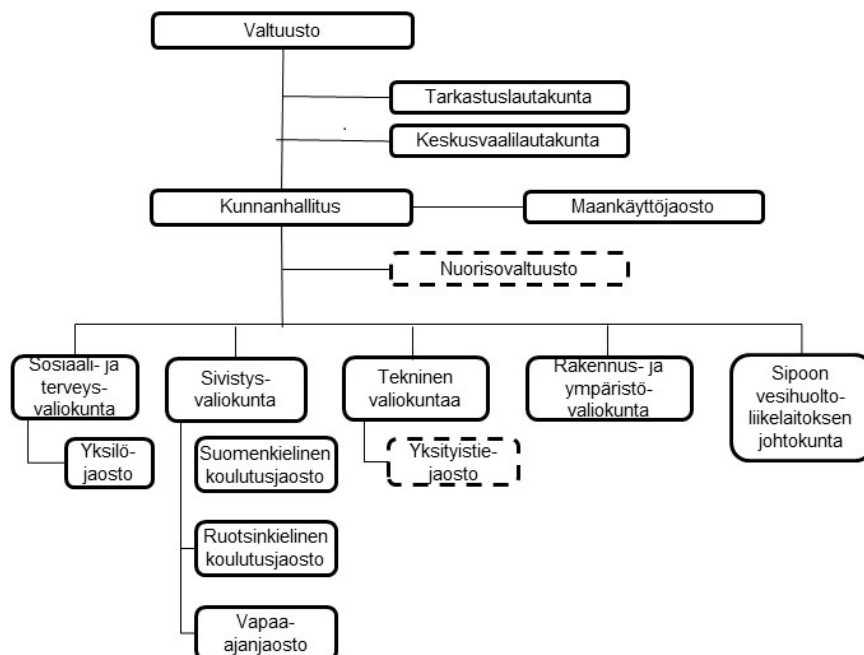
Tällä hetkellä mielestäni konkreettisin uhka kunnalle on kansallinen sosiaali- ja terveydenhuolto- ja maa-kuntauudistus. Sosiaalitoimen lähipalvelujen asiakaslähtöinen kustannustehokas tuottaminen tulee vaikeutumaan. Ehdotettu rahoitusmalli asettaa samalla kunnan sivistystoimen lisääntyvien kustannuspaineiden alle.

Mutta, jos joku kunta pärjää, niin se on Sipoo!

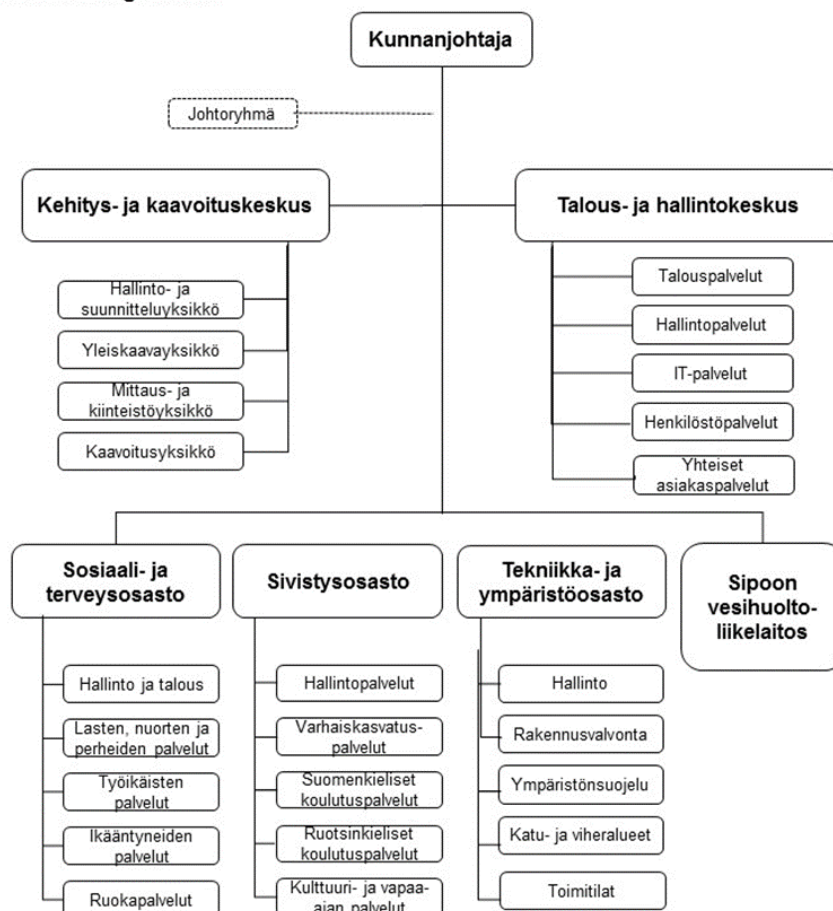
Mikael Grannas

1.1.2 Sipoon kunnan hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset

Luottamushenkilöorganisaatio



Henkilöstöorganisaatio



Luottamuselinten kokoonpano sekä osastojen johtavat viranhaltijat 31.12.2016

Valtuusto, 43 jäsentä

Puheenjohtaja	Christel Liljeström (RKP)
1. varapuheenjohtaja	Heikki Vestman (Kok.)
2. varapuheenjohtaja	Mia Suominen (SDP)
3. varapuheenjohtaja	Rauno Haapaniemi (Vihr.)

Valtuuston voimasuhteet

Suomen ruotsalainen kansanpuolue	17 paikkaa
Kokoomus	9 paikkaa
Sosialidemokraatit	5 paikkaa
Keskusta	4 paikkaa
Vihreät	3 paikkaa
Yhteinen Sipoomme	2 paikkaa
Perussuomalaiset	2 paikkaa
Politiikasta iloa	1 paikka

Kunnanhallitus, 11 jäsentä

Ari Oksanen, puheenjohtaja (Kok.)	Varajäsenet
Kaj Lindqvist, 1. varapuheenjohtaja (RKP)	Virpi Karjalainen (Kok.)
Clara Lindqvist, 2. varapuheenjohtaja (YSI)	Mari Berg (RKP)
Rolf Björkell (RKP)	Kasper Nyberg (Kesk.)
Thomas Elfgren (RKP)	Richard Sundman (RKP)
Kicka Lindroos (RKP)	Christer Silén (RKP)
Anna Abrahamsson (RKP)	Maria Liljeström (RKP)
Kjell Grönqvist (SDP)	Stefan Sandström (RKP)
Jari Hursti (PS)	Tapio Virtanen (SDP)
Marja Manninen-Ollberg (Kok.)	Kristiina Ovaskainen (PS)
Maarit Rope (PI)	Mandi Alaterä (Kok.)
Esittelijä: Kunnanjohtaja	Sami Virpiö (Kesk.)

Kunnanjohtaja

Talous- ja hallintojohtaja	Mikael Grannas
Henkilöstöpäällikkö	Pekka Laitasalo
Chief Digital Officer	Merja Soosalu
Kunnankamreeri	Ethel Eriksson
Palvelupäällikkö	Sture Lindqvist
Kunnansihteeri	Susanne Fredriksson
	Peter Stenvall

Maankäyttöjaosto, 7 jäsentä

Sami Virpiö, puheenjohtaja (Kesk.)	Varajäsenet
Maria Liljeström, 1. varapuheenjohtaja (RKP)	Gustav Tallqvist (YSI)
Christel Liljeström (RKP)	Anders Backström (RKP)
Juhani Rantala (Kok.)	Kicka Lindroos (RKP)
Mandi Alaterä (Kok.)	Mari Viita (Kok.)
Eva Kuntsi (SDP)	Juha Kopra (Kok.)
Bob Myrberg (PS)	Mia Suominen (SDP)
Kunnanhallituksen edustajat: Kaj Lindqvist ja Heikki Vestman	Jari Hursti (PS)
Esittelijä: Kehitysjohtaja	

Vt. kehitysjohtaja

Vt. yleiskaavapäällikkö	Pekka Söyriä
Kaavoituspäällikkö	Eveliina Harsia
Mittaus- ja kiinteistöpäällikkö	Matti Kanerva
	Pekka Söyriä

Tarkastuslautakunta, 5 jäsentä

Linda Karhinen, puheenjohtaja (Kok.)
 Hanna Kuntsi, varapuheenjohtaja (SDP)
 Hans-Peter Lindgren (RKP)
 Vesa Lepistö (YSI)
 Päivi Mäkelä-Bengs (SDP)

Varajäsenet

Virpi Karjalainen (Kok.)
 Marketta Mattila (Vihreät)
 Johan Isaksson (RKP)
 Patrick Lindman (YSI)
 Janne Nickström (SDP)

Ammattitilintarkastuksesta vastasi PwC Julkistarkastus Oy

Tilintarkastaja

Outi Koskinen, KHT, JHTT

Keskusvaalilautakunta, 5 jäsentä

Michael Mellin, puheenjohtaja (RKP)
 Sami Siltaloppi, varapuheenjohtaja (SDP)
 Jaana Korkeila-Långsjö (Kok.)
 Marko Takalo (YSI)
 Anna Salmensaari (Vihr.)

Varajäsenet

1. Gunilla Eklöf (RKP)
 2. Merja Siltala (SDP)
 3. Eero Heiman (Kok.)
 4. Jukka Jaatinen (YSI)
 5. Sirpa Möller (Vihr.)

Sosiaali- ja terveystoimikunta, 9 jäsentä

Janica Sundbäck, puheenjohtaja (RKP)
 Kaj Kaiser (RKP)
 Petri Haikonen, varapuheenjohtaja (Kesk.)
 Agneta Enroth-Jusslin (RKP)
 Christer Silén (RKP)
 Juha Salo (Kok.)
 Suvi Vuoksenranta (Kok.)
 Maarit Virtanen (PS)
 Juha Huotari (SDP)
 Kunnanhallituksen edustaja: Marja Manninen-Ollberg
 Esittelijä: Sosiaali- ja terveystoimikunta

Varajäsenet

Thomas Elfgren (RKP)
 Ari Juselius (RKP)
 Tiia Rautio (YSI)
 Ari Juselius (RKP)
 Annette Laaksonen (RKP)
 Annika Johansson-Rytkönen (RKP)
 Kadir Turan (Kok.)
 Liisa Jankkari (Kok.)
 Eva Kuntsi (SDP)

Yksilöjaosto, 3 jäsentä

Eva Kuntsi, puheenjohtaja (SDP)
 Thomas Elfgren, varapuheenjohtaja (RKP)
 Pirkko Buddas (Kok.)

Varajäsenet

Kjell Grönqvist (SDP)
 Pekka Viertomies (RKP)
 Suvi Vuoksenranta (Kok.)

Sosiaali- ja terveystoimikunta

Palvelujohtaja
 Johtava lääkäri
 Vanhustyön päällikkö
 Ruokapalvelupäällikkö

Leena Kokko

Bodil Grön
 Anders Mickos
 Helena Räsänen
 Marianne Putus

Sivistystoimikunta, 9 jäsentä

Juha Suuronen, puheenjohtaja (Kok.)
 Richard Sundman, varapuheenjohtaja (RKP)
 Antti Skogster (RKP)
 Mari Berg (RKP)
 Laura Lindell (Kok.)
 Virpi Karjalainen (Kok.)
 Markku Metsoila (YSI)
 Maarit Rope (PI)
 Henrik Möller (Vihr.)
 Kunnanhallituksen edustaja: Kjell Grönqvist
 Esittelijä: Sivistystoimikunta

Varajäsenet

Anne Peisanen (Kok.)
 Kaj Kaiser (RKP)
 Annika Bröckl (RKP)
 Annette Laaksonen (RKP)
 Juha Salo (Kok.)
 Valtteri Piri (Kok.)
 Christel Stenius (YSI)
 Taru Tikkanen (PS)
 Rauno Haapaniemi (Vihr.)

Suomenkielinen koulutusjaosto, 5 jäsentä

Maarit Rope, puheenjohtaja (PI)
 Valtteri Piri, varapuheenjohtaja (Kok.)
 Kari-Matti Syrjäläinen (RKP)
 Anne Peisanen (Kok.)
 Maija Kuntsi (SDP)
 Kunnanhallituksen edustaja: Jari Hursti
 Esittelijä: Sivistystoimikunta

Varajäsenet

Taru Tikkanen (PS)
 Laura Lindell (Kok.)
 Erika Hildén (RKP)
 Sami Alasara (Kok.)
 Janne Nickström (SDP)

Ruotsinkielinen koulutusjaosto, 5 jäsentä

Antti Skogster, puheenjohtaja (RKP)
Christel Stenius, varapuheenjohtaja (YSI)
Annette Laaksonen (RKP)
Camilla Långsjö (Kok.)
Kjell Grönqvist (SDP)
Kunnanhallituksen edustaja: Kicka Lindroos
Esittelijä: Opetuspäällikkö

Vapaa-ajanjaosto, 5 jäsentä

Henrik Möller, puheenjohtaja (Vihr.)
Juha Kopra, varapuheenjohtaja (Kok.)
Johan Granqvist (RKP)
Cathrine Jipp (RKP)
Johanna Saxén (YSI)
Kunnanhallituksen edustaja: Rolf Björkell
Esittelijä: Tulosityksikön päällikkö
Sivistysjohtaja
Opetusjohtaja
Varhaiskasvatuspäällikkö
Kulttuuri- ja vapaa-aikapäällikkö

Tekninen valiokunta, 9 jäsentä

Rainer Boman, puheenjohtaja (SDP)
Jari Hursti, varapuheenjohtaja (PS)
Jyri Jalas (RKP)
Stefan Sandström (RKP)
Gunilla Holmberg (RKP)
Hannele Backström (RKP)
Mari Viita (Kok.)
Jani Björn (Kok.)
Monika Hämäläinen (Kesk.)
Kunnanhallituksen edustaja: Rolf Björkell
Esittelijä: Tekninen johtaja
Tekninen johtaja
Kuntatekniikan päällikkö
Tilapalvelupäällikkö
Toimialan kehittämisspäällikkö

Rakennus- ja ympäristövaliokunta, 7 jäsentä

Tim Kankfelt, puheenjohtaja (RKP)
Sini-Pilvi Saarnio, varapuheenjohtaja (Vihr.)
Johanna Ullberg (RKP)
Bodil Weckström (RKP)
Kimmo Virtanen (Kok.)
Kristiina Ovaskainen (PS)
Ari Tamminen (YSI)
Kunnanhallituksen edustaja: Clara Lindqvist
Esittelijä: Tulosityksikön päällikkö
Ympäristönsuojelupäällikkö
Rakennusvalvontapäällikkö

Sipoon vesi, johtokunta, 9 jäsentä

Rainer Boman, puheenjohtaja (SDP)
Jari Hursti, varapuheenjohtaja (PS)
Jyri Jalas (RKP)
Stefan Sandström (RKP)
Gunilla Holmberg (RKP)
Hannele Backström (RKP)
Mari Viita (Kok.)
Jani Björn (Kok.)
Monika Hämäläinen (Kesk.)
Esittelijä: Liikelaitosjohtaja
Liikelaitosjohtaja

Varajäsenet

Anders Wickström (RKP)
Patrick Lindman (YSI)
Daniela Suomi (RKP)
Jaana Korkeila-Långsjö (Kok.)
Nancy Lökfors (SDP)

Varajäsenet

Matti Hyhkö (Vihr.)
Kari Helenius (Kok.)
Serdar Abali (RKP)
Alli Liljeström (RKP)
Kukka-Maaria Nenonen (YSI)

Kurt Torsell

Hannu Ollikainen
Mervi Keski-Oja
Anne Laitinen

Varajäsenet

Tarmo Ojala (SDP)
Cia Antell (PS)
Lars-Göran Blomstedt (RKP)
Mikael Bergdal (RKP)
Benita Lipponen (RKP)
Marianne Andersson-Lindqvist (RKP)
Pirkko Buddas (Kok.)
Jani Nieminen (Kok.)
Karoliina Koljonen (YSI)

Ilari Myllyvirta

Risto Hautsalo
Juha Pohjonen
Lari Sirén

Varajäsenet

Anna Abrahamsson (RKP)
Riitta-Kaisa Kosonen (Vihr.)
Peter Granqvist (RKP)
Anna-Karin Nygren (RKP)
Matti Mehtola (Kok.)
Antti-Matti Laitala (Kok.)
Tapio Virtanen (SDP)

Christel Kyttälä

Ulla-Maija Upola

Varajäsenet

Tarmo Ojala (SDP)
Cia Antell (PS)
Lars-Göran Blomstedt (RKP)
Mikael Bergdal (RKP)
Benita Lipponen (RKP)
Marianne Andersson-Lindqvist (RKP)
Pirkko Buddas (Kok.)
Jani Nieminen (Kok.)
Karoliina Koljonen (YSI)

Matti Huttunen

1.1.3 Yleinen taloudellinen kehitys

1.1.3.1 Kansantalouden tilanne

Uudet tilastot tukevat Suomen Pankin joulukuun ennustekuvaa kasvun jatkumisesta. Merkkejä taloustilanteen parantumisesta näkyy erityisesti luottamusindikaattoreissa. Ulkomaankaupan kehitys on kuitenkin edelleen vaisua.

Yritysten luottamus on vahvistunut. EK:n luottamusindikaattori vahvistui joulukuussa kaikilla päätoimialoilla, mutta varsinkin rakentamisessa ja palveluissa. Suomen Pankin lyhyen aikavälin indikaattorimalli arvioi tuoreimpien tilastotietojen perusteella BKT:n kasvuksi vuoden 2016 viimeisellä neljänneksellä 0,6 %. Malli ennakoi samansuuruisia kasvua myös kuluvan vuoden (2017) ensimmäiselle neljännekselle. Yksittäisistä indikaattoreista paranivat lähinnä rakentamisen indikaattorit, kuten aloitetut ja valmistuneet rakennukset. Maailmankaupan indikaattorin kehitys sen sijaan hiukan heikensi alkuvuoden kasvunäkymiä.

Tavaratuonnin arvo oli tammi-marraskuussa edellisvuotisella tasollaan. Palveluvienti on vähentynyt vuoden 2016 aikana. Laskun taustalla on mm. tietotekniikka- ja tietopalveluiden viennin vähentyminen.

Suomen Pankin joulukuun 2016 ennusteen mukaan asuntorakentamisen nopea kasvu alkaa vähitellen hidastua vuosina 2017–2019. Myönnettyjen rakennuslupien määrä olikin vuodentakaiseen verrattuna laskussa elo-lokakuussa 2016, mikä ennakoi rakentamisen kasvun hiipumista.

Kuluttajien luottamus sekä omaan talouteensa että varsinkin Suomen talouskehitykseen on merkittävästi vahvistunut syksyn aikana. Kuluttajien luottamusta on vahvistanut varsinkin työllisyysnäkömien parantuminen. Kuluttajien luottamusindikaattori sai joulukuussa arvon 19,5, kun sen pitkän aikavälin keskiarvo on 11,7.

Palkansaajien ansiotason kasvu jatkuu hitaana, mutta palkkasummaa on kasvattanut työllisyystilanteen koheneminen. Ostovoiman kasvun ja kuluttajaluottamuksen kohenemisen myötä vähittäiskaupan liikevaihto on jatkanut keväällä 2016 alkanutta kasvuaan myös loppuvuonna.

Työmarkkinoilla tilannetta on syksyn aikana helpottanut varsinkin työttömyyden nopea väheneminen. Työvoimatutkimuksen mukaan työttömyysasteen trendi oli marraskuussa 8,7 %, mikä on 0,6 prosenttiyksikköä vähemmän kuin vuotta aikaisemmin.

Julkisen talouden tila on vuoden 2016 kolmen ensimmäisen neljänneksen perusteella jonkun verran ennustettua parempi. Verotulot ovat kasvaneet nopeammin, kun taas kulutusmenot sekä luontoismuotoiset sosiaaliset tulonsiirrot ovat kasvaneet hitaammin kuin aiemmin arvioitiin. Toisaalta julkisyhteisöjen omaisuustulojen kasvu on ollut ennustettua hitaampaa.

Lähde: Suomen Pankki, Euro & talous 12.1.2017

1.1.3.2 Kuntatalouden yleinen tilanne

Kuntien ja kuntayhtymien vuoden 2016 tilinpäätösarviot osoittavat kuntatalouden etenevän hyvään suuntaan Kuntaliiton mukaan. Lähivuosien tulopohjamuutokset kuntataloudessa vaativat tarkkaa taloudenpitoa jo vuoden 2017 aikana.

Kuntasektorin menot kasvoivat maltillisesti koko maassa, keskimäärin 1,3 prosenttiyksikköä. Vuoden 2016 tilikauden tulos parani ennakkoarvion mukaan lähes puoli miljardia euroa. Tilikauden tulos oli kuitenkin negatiivinen 111 kunnassa, yhteensä 0,2 miljardia euroa. Kaikkiaan kuntia on Manner-Suomessa tällä hetkellä 295.

Kuntatalouden rahoituksellista tasapainoa kuvaava toiminnan ja investoinnin rahavirta parani puoli miljardia euroa. Lainakanta nousi 18 miljardiin euroon ja velkaantumisen kasvu hidastui 3,6 prosenttiin. Negatiivisen vuosikatteen, eli niin sanotun ”syömävelan” osuus kuntien lainakannan muutoksesta on erittäin pieni, vuosina 2000–2016 se on ollut viiden prosentin luokkaa.

Kuntien ja kuntayhtymien talouden tasapainottamistoimet ovat tuottaneet tulosta ja kuntatalous lähenee nykyisen hallituskauden kuntatalouden tasapainottamistavoitetta.

Hallituksen parin vuoden takaisissa ennusteissa kuntasektorin velan arvioitiin nousevan kolme miljardia nyt toteutunutta suuremmaksi. Lisäksi toiminnan ja investoinnin rahavirran ennakoitiin painuvan raskaasti negatiiviseksi. Tämä ennuste ei toteutunut, mutta edessä on sen sijaan tiukempi taloustilanne johtuen valtionosuuksien ja verotulojen heikkenemisestä jo tänä vuonna.

Kuntatalouden parantumisen taustalla löytyy maltillinen menokehitys, joka johtuu muun muassa kuntien ja kuntayhtymien henkilöstökulujen sopeuttamisesta, sekä vähäisestä kustannustason kasvusta kuntapalveluissa.

Kuntien ja kuntayhtymien tulot lisääntyivät erityisesti kasvaneiden valtionosuuksien kautta. Vuoden 2016 valtionosuuksissa kompensoitiin kuntien veroperustemuutoksista johtuvia veromenetyksiä 260 miljoonaa euroa ja lisäksi kunnat saivat 270 miljoonaa euroa valtionosuuksia kuntien ja valtion välisen kustannusjaon tarkistuksen seurauksena.

Kuntien verotulot 2016 kasvoivat maltillisesti koko maan tasolla yhteensä 1,4 prosenttia, eli 300 miljoonaa euroa. Vaimeaa kehitystä selittää muun muassa kuntien korotetun yhteisöveron jako-osuuden poistuminen.

Kuntien väliset investointipaineet vaihtelevat suuresti. Maakuntakeskuksissa ja muissa suurissa kaupungeissa on palvelutarpeen lisääntymisestä johtuvia investointipaineita. Muissa kunnissa investointipaineet liittyvät usein korjausvelkaan.

Lähde: Kuntaliitto tiedote 8.2.2017

1.1.4 Olennaiset muutokset kunnan toiminnassa ja taloudessa

Kunnan operatiivinen ja juridinen rakenne muuttui vuoden 2016 alussa. Vesilaitos toimii vuoden alusta Sipoon Vesi -liikelaitoksena. Sosiaali- ja terveysosaston rakennukset Nikkilän sosiaali- ja terveysasema, Sipoon seniorikeskus ja Söderkullan terveysasema muutettiin keskinäisiksi kiinteistöosakeyhtiöiksi vuoden alussa.

Tässä taulukossa luvut sisältävät peruskunnan mukaan lukien Sipoon Vesi.

TP 2016 sarakkeessa olevat luvut eivät kaikilta osin vertailukelpoisia aiempien vuosien kanssa. Proforma-laskelma v 2016 on tehty vertailukelpoiseksi aiempien vuosien kanssa. Se ei vastaa kunnan virallista tilinpäätöstä.

					Peruskunta ja Sipoon Vesi		
Sipoo, avainluvut 2012-2016	TP 2012	TP 2013	TP 2014	TP 2015	TP 2016	TA 2016	TP 2016, proforma
Kunnan asukasluku	18739	18914	19034	19399	19900	20000	19900
Toimintatuotot	15,2	15,3	16,5	16,9	18,4	15,9	17,6
Myyntivoitot	3,3	4,8	3,2	10,8	6,0	5,8	6,0
Toimintakulut	108,2	114,1	114,5	113,7	119,6	118,0	117,6
Toimintakate m€	-89,7	-93,9	-94,7	-86,0	-95,2	-96,3	-94,0
Kunnallisvero	69,2	75,3	76,2	75,5	80,2	78,0	80,2
Yhteisövero	3,5	3,1	3,2	4,1	4,1	3,3	4,1
Kiinteistövero	6,0	6,5	6,9	7,6	8,4	8,0	8,4
Verot yhteensä	78,7	84,9	86,3	87,2	92,7	89,3	92,7
Valtionosuudet	18,4	16,7	15,6	14,6	15,8	15,4	15,8
Vuosikate m€	6,6	6,9	6,6	15,9	13,0	7,9	14,5
Poistot	6,5	9,2	9,1	8,3	6,5	8,0	7,7
Satunnaiset tuotot	33,0				6,4		0
Tilikauden tulos, m€	33,0	-2,3	-2,5	7,6	13,0	-0,1	6,8
Tilikauden Yli-jäämä, m€	0,8	-1,9	-1,3	1,6	1,0	2,2	
Bruttoinvestoinnit	17,6	18,1	11,8	16,7	21,0	22,0	
Käyttöomaisuuden myynti	37,2	6,0	3,3	12,4	6,8	6,5	
Nettoinvestoinnit, m€	-19,7	12,1	8,4	4,2	14,1	15,5	
Henkilöstön lukumäärä v lopussa	1 209	1 217	1 203	1 201	1 219	1 201	
Henkilötyövuodet	1 109	1 121	1 114	1 090	1 103	1 131	
Pitkäaikaiset lainat, m€	51,1	52,8	43,5	34,7	41,8	51,2	
Kaikki lainat yhteensä, m€	51,1	52,8	43,5	38,7	46,8	51,2	
Lainat/asukas,€	2 724	2 791	2 286	1 997	2 354	2 700	

Yleinen kehitys

	2013	2014	2015	2016	2015-2016, %
Väestö	18 914	19 034	19 399	19 900	2,6 %
Kuntien välinen nettomuutto	55	24	326	434	33,1 %
Nettomaahanmuutto	36	58	11	28	154,5 %
Syntyneitä	221	172	148	171	15,5 %
Kuolleita	131	131	124	132	6,5 %
Työllisyysaste (2016 arvio)	75,2	74,8	74,5	74,7	0,3 %
Työttömyysaste . %	5,9	6,6	7,3	7,4	1,4 %
Työttömien määrä Sipoossa	552	625	693	710	2,5 %
Alle 25 v työttömien määrä	60	79	110	113	2,7 %
Yli vuoden yhtäjaksoisesti työttömät	147	177	229	270	17,9 %
Avoimet työpaikat	45	60	89	31	-65,2 %
Työvoiman määrä, henkilöä	9 289	9 474	9 541	9 610	0,7 %
Myönnetyt rakennusluvat	350	255	322	225	-30,1 %
Toimenpideluvat	90	129	109	69	-36,7 %

Myönnetyistä rakennusluvista enemmän sivulla 72.

Kunnan työttömyysaste säilyi edellisen vuoden tasolla ollen kuitenkin parempi kuin koko maan työttömyysaste.

Asukasluku oli 19 900 asukasta 31.12.2016. Sipoon väkiluvun kasvu oli jälleen Suomen nopeinta vuonna 2016, yhteensä 2,5 %.

Uusia yrityksiä on perustettu 2016 111 kpl ja lopetettu 57. Yritysten kokonaismäärä Sipoossa on noin 1 280. Sipoo aloitti 2016 rakentamaan päätöksenteossa yritysvaikutusten arviointia (YRVA), joka otetaan mukaan päätöksentekoon syksyllä 2017.

Rakentamisen painopiste on ollut vuonna 2016 Etelä-Sipoossa Söderkullassa erityisesti Pähkinälehdon alueella. Nikkilässä rakennettiin omakotitaloja lähinnä Kartanonrinteen alueelle. Nikkilän keskustaan valmistuu uusia kerrostaloja vuonna 2017. Pähkinälehdon asemakaava-alueen laajennusosa aletaan myydä vuonna 2017. Nikkilässä Jokilaakson asemakaava-alueen ensimmäiset asuinrakennusten rakennushankkeet alkavat alkuvuodesta 2017.

Sopeutus- ja tehostamisohjelma Kattilankansi käynnistettiin helmikuussa 2014. Lähtökohtana on alusta pitäen ollut tehostaa toimintaa ja samanaikaisesti välttää irtisanomiset ja lomautukset. Kehitysohjelman puitteissa henkilöstö on osallistunut aktiivisesti ideointiin ja toimeenpanoon. Kehitysohjelmaa jatkettiin vuoden aikana Operaatio Induktioliedellä ja Forum Sibbellä. Tehostamisohjelma Kattilankansi jatkuu vuoden 2017 loppuun asti.

Nikkilän Sydän -sivistyskeskus valmistui kesällä 2016 ja otettiin käyttöön syyslukukauden alkaessa.

Joukkoliikennettä järjestetään yhteistyössä HSL:n ja Uudenmaan ELY:n kanssa. Kunta toimii tiiviissä yhteistyössä HSL:n kanssa ja vuoden 2016 aikana laadittiin Nikkilän keskustapysäkkiselvitys sekä suunnitelmat Sipoonlahden koulun uudesta bussiterminaalista. Kunta osallistuu jatkuviin yhteistyöryhmiin liittyen joukkoliikenteen järjestämiseen ja suunnitteluun sekä kävelyyn ja pyöräilyyn.

HSL:n matkustajien tyytyväisyys on pysynyt korkealla tasolla ja keväällä 2016 Sipolaisten kokonaistyytyväisyys nousi korkeimmaksi seudun kaikista kunnista. Etenkin tyytyväisyys matkustusmukavuuteen on parantunut kalustopäivitysten myötä ja tyytyväisyys liikenteen täsmällisyyteen on parantunut merkittävästi kevästä 2015.

Hankintojen tehostamiseen liittyen syksyllä 2015 käyttöönotettua uutta hankinta- ja kilpailutusohjelmaa on hyödynnetty tehokkaasti.

Kunnan hankintaprosessi on uudistettu talousarviovuoden 2016 aikana. Uudistetun hankintaprosessin ytimenä on tuoda esiin hankintojen merkitystä osana toiminnan kehittämistä. Puitesopimuksia ja kilpailutuksia

on toteutettu uusitun, toiminnan kehittämiseen tähtäävän hankintaprosessin ohjaamana enenevässä määrin, mm. tekniikka- ja ympäristöosastolla. Hankintaprosessin kehittämistä jatketaan talousarviovuoden 2017 aikana. Toiminnan kehittämisen ja laadun parantamisen ohella hankintaprosessin keskiössä on huolellisesti toteutettu ja lainsäädännön mukainen kilpailuttaminen ja sopimushallinta.

Ruokapalveluissa otettiin vuoden aikana käyttöön ns. Cook & Chill -periaate. Toimintatavan muutoksella pystyttiin luopumaan suunnitelmissa olleen uuden keskuskeittiön rakentamisesta sekä ostopalveluiden käytöstä Etelä-Sipoon kunnan yksiköissä.

Vuoden 2016 alkupuoliskolla kunta osallistui Loviisa 2016 ja Uusimaa 2016 valmius- ja pelastusharjoitukseen.

1.1.5 Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Suomen yleisen taloudellisen kehityksen arvioidaan olevan vaatimattomassa kasvussa. Sipoossa väkiluvun kasvu jatkuu edelleen voimakkaana ja arvio vuoden 2017 asukasluvun kasvuksi on 500 henkilöä. Vuoden 2017 talousarvio perustuu edelleen maltilliseen tulojen kasvuun ja tiukkaan kulukehitykseen. Verotulojen arvioidaan pysyvän vuoden 2016 tasolla (TA 2017 92,6 m€ vs. 2016 toteutunut 92,7 m€) ja toimintamenojen vastaavan kehityksen olevan noin +3,5 % suhteessa vuoden 2016 toteutuneisiin lukuihin (2017 TA on 121,7 m€, tot. 2016 on proformalaskelman mukaan 117,6 m€).

Vuoden 2017 aikana jatkuu kunnan tulevan toiminnan suunnittelu sosiaali- ja terveyshuollon siirtyessä maakunnan hoidettavaksi vuoden 2019 alusta. Kunnan kustannusrakenne tulee saada vastaamaan uuden kunnan toimintojen kantokykyä. Tässä yhteydessä analysoidaan tukitoimintojen vaihtoehtoisia toimintatapoja.

Kunnan hankinta-asiantuntemusta vahvistetaan palkkaamalla hankinta-asiantuntija sekä ulkopuolisena palveluna hankintalainsäädäntötietämystä.

Tekniikka- ja ympäristöosaston vuoden 2017 kilpailutuksiin kuuluu investointihankkeisiin liittyviä suunnittelu- ja rakennuttamiskokonaisuuksia.

Kattilankansi-ohjelmassa on edessä viimeinen suunnitelman mukainen vuosi. Tavoitteena on varmistaa suunniteltujen säästöjen toteutuminen kumulatiivisesti ja erityisesti vuonna 2017, jolloin säästötavoite on edelleen noin 0,5 milj. euroa.

Asiakasrajapinnan, sähköisten palveluiden ja digitalisaation kehittäminen ovat edelleen tärkeitä. Sipoo on myös osaltaan mukana Kansallisen palveluarkkitehtuurin luomisessa. Keväällä 2017 Sipoo muun muassa tuottaa sisältöä palveluistaan palvelutietovarantoon.

Yksi keskeisistä Sipoon kunnan menestymisen edellytyksistä on tulevien kasvun vuosien kasvun hallinta. Vuonna 2016 kasvu oli 501 asukasta, eli suhteellisesti 2,6 prosenttia. Tulevina vuosina kasvuvauhdin enustetaan olevan edelleen voimakasta.

Kunnan investointitahti jatkuu vahvana edellä mainituista syistä, vuosina 2017–2019 on suunniteltu vuosittaiseksi bruttoinvestointitarpeeksi 22–27 milj. euroa. Investointiohjelman toteutuessa myös kunnan lainakanta tulee kasvamaan oleellisesti.

Itäisen Uudenmaan ammatillisen koulutuksen omistajina toimivat kunnat käyvät parhaillaan keskustelua toisen asteen ammatillisen koulutuksen tulevasta järjestämistavasta. Vuoden 2017 aikana muutoshanketta viedään eteenpäin OKM rahoituksella ja Sipoon kunta toimii hankeen isäntäkuntana. Vaadittavat perusopimuksen muutokset tulevat valtuustojen käsiteltäväksi vuoden 2017 aikana.

1.1.6 Sipoon kunnan henkilöstö

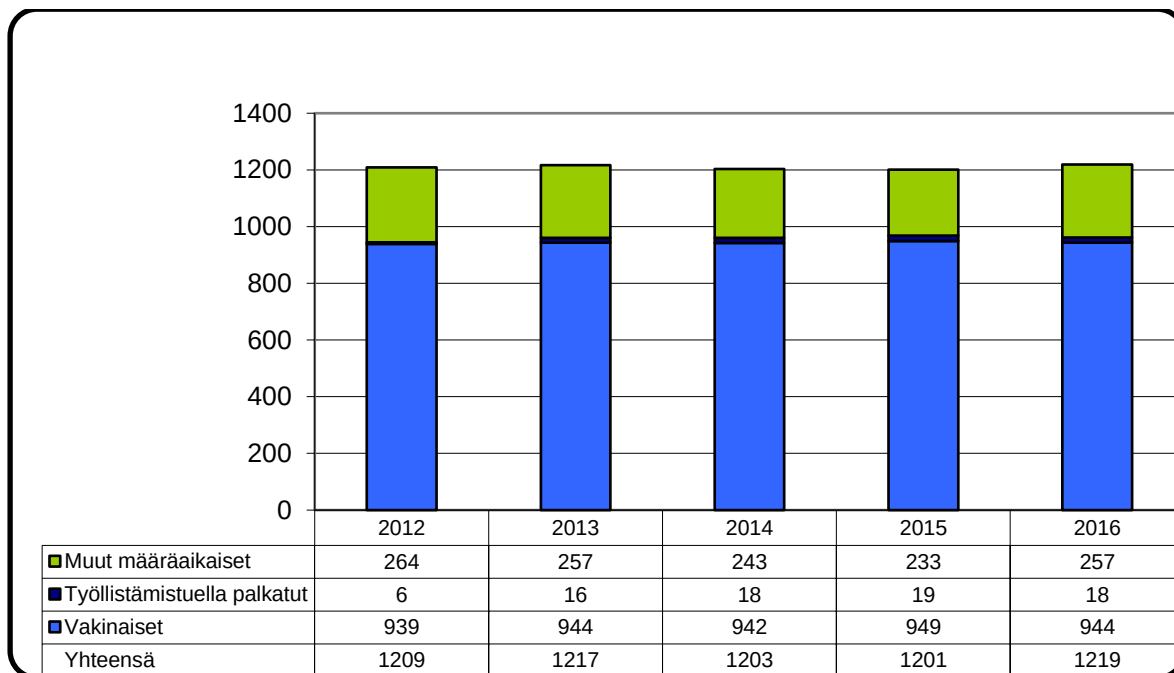
Henkilötyövuosi, joka kuvaa henkilöstön työpanosta muutettuna kokoaikaiseksi työpanokseksi, otettiin yhdeksi jatkuvasti seurattavaksi avainluvaksi kunnassa vuonna 2014. Sipoon kunnassa työt tuotettiin vuonna 2016 yhteensä 1 103 henkilötyövuoden voimin. Nousua edelliseen vuoteen verrattuna on 1,1 %.

Toteutuneet HTV-luvut osastoittain

Henkilöstö HTV	tot 2013	tot 2014	tot 2015	tot 2016	TA2016	muutos tot 2015- 2016
Yleishallinto ja kunnan johto	1	1	1	1	1	0
Talous- ja hallintokeskus	42	45	46	46	47	0
Kehitys- ja kaavoituskeskus	20	19	19	18	20	-1
Sosiaali- ja terveysosasto	326	327	321	332	327	11
Sivistysosasto	605	599	584	594	608	10
Tekniikka- ja ympäristöosasto yhteensä	117	113	110	103	119	-7
Kunta yhteensä ilman Sipoon Vettä	1 111	1 105	1 082	1 095	1 121	13
Sipoon Vesi	10	9	8	9	10	1
Yhteensä	1 121	1 114	1 090	1 103	1 131	14
Asukasta/ htv	16,9	17,1	17,8	18,0	17,6	

Sipoossa on tehty vuosina 2011–2016 järjestelmällisesti henkilöstösuunnittelua, mikä on mahdollistanut henkilöstömäärän maltillisen muutoksen. 2016 henkilöstön määrä on korkeampi, erityisesti määräaikaisten määrä on 2016 vuonna lisääntynyt noin 10 %. Vakituisten määrä on edelleen pysynyt lähes samana. Henkilötyövuosien määrän kasvu ja määräaikaisten määrän lisääntyminen johtuu sekä sosiaali- ja terveystoimen että sivistystoimen kasvavan kunnan aiheuttaman palvelutarpeen kasvun takia, mutta myös turvapai-kanhakijoiden tulon myötä syksyllä 2016.

Henkilöstömäärän kehitys vuosina 2012–2016 (tilanne 31.12.)



Palkkakustannukset 2016

Palkkakulut olivat noin 0,2 milj. euroa korkeammalla tasolla kuin vuonna 2015. Sijaisten toteutuneet palkkakustannukset olivat huomattavasti yli talousarviosumman johtuen pääasiallisesti Sosiaali- ja terveysosastosta.

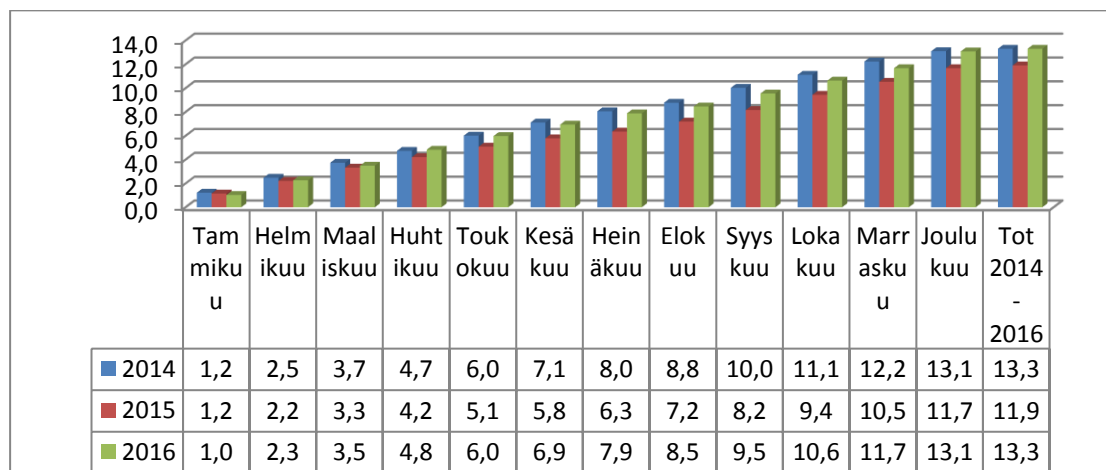
Tili	Tot 01-12/2016	TA 2016	Tot %	Tot 01-12/2015	Muutos-% 2016/2015
4002 Vakinaisten palkat (1 000 €)	22 920	25 733	-10,9	22 939	-0,1
4003 Opettajat Vael *	3 750				
4004 Sijaisten palkat (1 000 €)	3 566	1 674	113,0	3 203	11,3
4008 Opettajien palkat (1 000 €)	4 304	4 782	-10,0	7 644	-43,7
4013 Opettajien sijaiset (1 000 €)	589	504	16,9	725	-18,8
Muita palkkoja (1 000 €)	4 694	8 276	-43,3	5 116	-8,2
Palkat ja palkkiot yhteensä	39 823	40 969	-2,8	39 627	0,5
HTV, vuositasolla	1 103	1 131	-2,5	1 090	1,0
Laskennallinen keskipalkka €/kk	3 083	3 017	2,2	3 023	0,9
Keskimääräinen vuosipalkka €	37 007	36 214	2,2	36 272	1,0

Operaatio Kattilankannassa sovittujen säästötavoitteiden osalta saavutettiin viimeiset neuvottelutulokset keväällä 2015. Kattilankannassakin huomioiduissa sairauspoissaolojen vähentämisessä on onnistuttu erityisen hyvin pitkissä yli 180 päivää kestävässä sairauspoissaoloissa. Syynä tähän on aktiivinen varhaisen tuen toimintamalli, yhteistyö työterveyshuollon kanssa sekä osatyökykyisten työjärjestelyt ja korvaavan työn käyttö. Tavoitteeksi on asetettu, että vuonna 2017 on 11 sairauspoissaolopäivää/ henkilö. Sama tavoite koski myös vuotta 2016. Laskennassa käytetään kalenteripäiviä. Sairauspoissaolot ovat nousseet henkilöä kohti 1,2 päivää vuodesta 2015 vuoteen 2016. Nousu on tapahtunut lyhyissä sairauspoissaoloissa, joihin on syynä influenssa-aallot, jotka alkuvuodesta aiheuttivat pitkittyneitä poissaoloja ja vastaavasti talven 2016–2017 influenssa kausi alkoi jo ennen vuoden vaihdetta.

Koko henkilöstön sairauspoissaolot 2013–2016 (kalenteripäiviä)

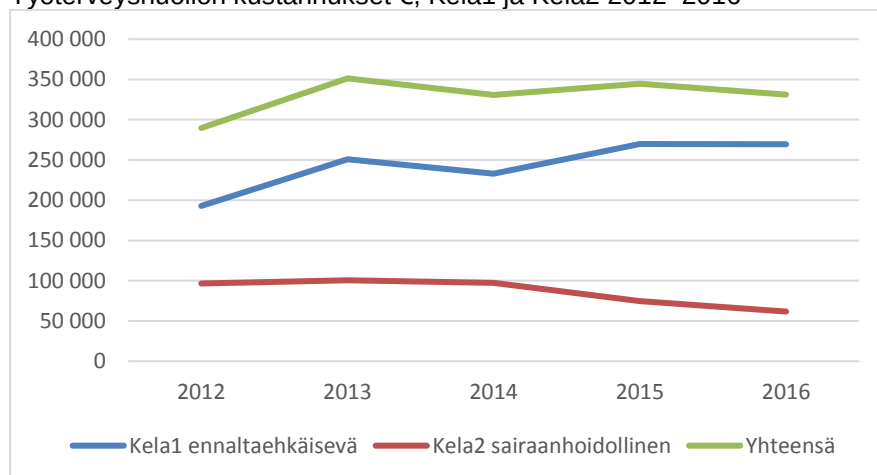
	2013	2 014	2 015	2016
1-2 päivää	2 196	2 302	2 117	2 516
1-7 päivää	3 429	3 872	3 608	3 839
yli 7 päivää	8 959	9 245	7 814	9 239
yli 180 päivää	1 385	1 071	733	627
Yhteensä	15 969	16 490	14 272	16 221

Kumulatiiviset sairauspoissaolot pv/hlö 2014–2016



Sairauspoissaolojen ajalta maksetut palkkakustannukset vuonna 2016 olivat yhteensä 1 161 t€, vastaavaan aikaan 2015 968 t€ ja 2014 1 286 t€. Tähän summaan on laskettu vain sairaana olleiden työntekijöiden palkkakulut.

Työterveyshuollon kustannukset €, Kela1 ja Kela2 2012–2016



Työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymisessä on laskeva trendi vuosien 2013–2016 aikana. Osatyökyvyttömyyseläkkeiden määrä on vastaavasti kasvanut. Nämä trendit yhdistettynä kuvaavat ja tukevat sitä käsitystä, että aktiivisella työllä työkykyisyyden ja työssäpysymisen edistämiseksi sekä ennenaikaisten eläkemaksujen minimoimiseksi on saatu aikaan tuloksia ja säästöjä.

Eläköityminen kunnassa eläkemuodoittain 2012–2016

Eläkemuo	2012	2013	2014	2015	2016
Myönnettyjä vanhuuseläkkeitä	26	17	10	17	22
Myönnettyjä työkyvyttömyyseläkkeitä	4	4	3	2	2
Yhteensä	30	21	13	19	24
Osa-aika-eläkkeellä olleita 31.12.	20	18	10	9	6
Osa-työkyvyttömyyseläkkeellä vuoden aikana olleita	12	11	14	20	28
Kuntoutustukea vuoden aikana saaneita	3	6	3	5	2

Työantajan eläkemaksujen summa on pienentynyt, koska KuEL ja VaeL -maksujen prosenttiosuus on pienentynyt. Tämä on valtakunnallinen ja tavoitteellinen kehitys. Eläkemaksuista varhe-maksu on ainoa, johon työnantaja nykyisillä toimintamalleillaan (esim. osasairauspäiväraha, varhaisen tuen toimintamalli, aktiivinen työterveyshuoltoyhteistyö), hyvällä johtamisella ja esimiestyöllä voi vaikuttaa nykyisen henkilöstön osalta.

Työeläkemaksujen jakautuminen 2014–2016, 1 000 €

	2014	2015	2016
palkkaperusteinen eläkemaksu	7 123	7 229	7 181
eläkemenoperusteinen	2 160	1 983	1 875
yhteensä	9 283	9 212	9 055
varhe-maksun kulu	237	201	153

1.1.7 Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä

Kustannuskehitykseen liittyvät riskit ovat nousseet jonkin verran. Sekä vuosina 2016 että 2017 toimintakulujen nousu on tasolla 3,3–3,5 %.

Vuoden 2016 aikana työttömien määrä kasvoi Sipoossa 2,5 %. Alle 25-vuotiaiden työttömyys pysyi edellisen vuoden tasolla. Toisaalta pitkäaikaistyöttömien määrä lisääntyi noin 18 %.

Erikoissairaanhoidon kustannukset ovat satunnaisvaihtelusta johtuen aina epävarmuustekijä, vaikka pysyvät vuonna 2016 hyvin talousarviossa.

Turvapaikanhakijoiden määrä on kääntynyt selkeään laskuun.

Rahoitukseen liittyvät riskit ovat nousussa. Suunnitellulla investointiohjelmalla velkamäärä kasvaa olennaisesti ja tämä lisää osaltaan korkoriskiä. Luottotappioita syntyi vuonna 2016 noin 80 000 euroa.

Uudet maakunnat aloittavat toimintansa vuoden 2019 alussa ja osa kunnan henkilöstöstä tulee siirtymään toiseen organisaatioon. Valmistautuminen ja varautuminen, mm. kustannusrakenteen ennakoiva sopeuttaminen on selkeä haaste tulevalle suunnittelukaudelle. Oikea henkilöstön mitoitus samoin kuin henkilöstön kompetensseista huolehtiminen muuttuneissa olosuhteissa on oleellista.

Vesiliikelaitokseen liittyvät riskit on kuvattu erikseen kohdassa 5 sivulla 109

1.2 SELONTEKO KUNNAN SISÄISEN VALVONNAN JÄRJESTÄMISESTÄ

Kuntalain mukaan valtuuston tehtävänä on päättää kunnan ja kuntakonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista.

Kunnanhallituksen vastuulla on kuntalain mukaan sisäisen valvonnan järjestäminen.

Kunnanhallituksen on tilinpäätöksen yhteydessä annettava selvitys siitä, miten sisäinen valvonta ja riskienhallinta on kunnassa järjestetty, onko valvonnassa havaittu puutteita kuluneella tilikaudella ja miten sisäistä valvontaa sekä riskienhallintaa on tarkoitus kehittää.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestäminen Sipoossa

Sisäinen valvonta on osa kunnan ja kuntakonsernin johtamis- ja hallintojärjestelmää. Sisäisen valvonnan toimijat ja vastuut on kuvattu Sipoon kunnan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeessa. Päätösvalta on tarkemmin kuvattu hallintosäännössä, osastojen toimintasäännöissä sekä kunnanhallituksen ja valio-kuntien päätöksissä.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan kokonaisuus rakentuu hallinnon järjestämisestä, selkeistä johtamisvastuista, valvontatoimenpiteistä, raportoinnista, seurannasta ja arvioinnista. Tavoitteena on jatkuva, vuositteittain kehittyvä prosessi toimintatapojen edistämiseksi. Arvioimme säännöllisesti asetettujen tavoitteiden toteutumista, toimintaprosesseja ja riskejä.

Sisäisen valvonnan tarkoituksena on varmistaa, että kunnan toiminta on taloudellista ja tuloksellista, päätösten perusteena oleva tieto on riittävää ja luotettavaa ja että lain säännöksiä, viranomaisohjeita ja toimielinten päätöksiä noudatetaan ja että omaisuus ja voimavarat turvataan.

Kunnanjohtaja, johtavat viranhaltijat ja tulosalueiden ja yksiköiden esimiehet vastaavat kokonaisvaltaisen riskienhallinnan ja valvonnan viemisestä käytäntöön sekä säännöllisestä raportoinnista hallitukselle ja valio-kunnille.

Päivittäistä toimintaa ohjaavat lisäksi toimenkuvien, tilausten ja laskujen hyväksymisvaltuuksien sekä varamiesmenettelyjen määrittelyt.

Talouden seuranta perustuu osaltaan toimivaan kuukausiraportointiin, jota analysoidaan säännöllisesti sovitujen aikataulujen puitteissa. Analyysissä keskitytään poikkeamien seurantaan ja tarvittaessa korjaaviin toimenpiteisiin. Kunnan johtoryhmälle ja kunnanhallitukselle toimitetaan kuukausittain operatiivinen kuukausiraportti, välitilinpäätökset tehdään neljän kuukauden välein.

Sipoon Veden riskienhallinnan menetelmiä ja toimintatapoja arvioitiin vuoden 2016 aikana. Vesihuoltolaitoksella on tehty riskikartoituksia sekä suunniteltu toimenpiteitä riskien hallitsemiseksi. Varautumissuunnitelma päivitettiin vuoden 2016 aikana. Toimintatapoja ja ohjeistusta tarkennetaan edelleen tulevan vuoden aikana saatuja kokemuksia ja oppeja hyödyntäen.

Sisäisen tarkastuksen rooli

Sisäinen tarkastus toimii kunnanjohtajan alaisuudessa ja raportoi kunnanjohtajalle sekä kunnanhallitukselle.

Sipoon kunnalla ei ole palveluksessaan erillistä sisäistä tarkastajaa. BDO Auditor Oy:n kanssa on tehty määräaikainen sopimus sisäisen tarkastuksen palveluiden tuottamisesta. Nämä palvelut tullaan kilpailuttamaan vuoden 2017 aikana. Sisäiselle tarkastukselle laaditaan vuosittain toimintasuunnitelma, joka koordinoitetaan yhdessä tarkastuslautakunnan, tilintarkastajan, sisäisen tarkastusyhteisön, kunnanjohtajan sekä talous- ja hallintojohtajan kanssa muun muassa ulkoisen ja sisäisen tarkastuksen päällekkäisyyksien välttämiseksi.

Luonnollisesti sisäisen valvonnan hoitamisessa ja kehittämisessä hyödynnetään myös ulkoisen tilintarkastuksen raportteja ja havaintoja.

Riskit

Toiminnalliset riskit

IT-riskien osalta tarkistukset tehtiin keväällä 2016, osin ulkopuolisten toimijoiden toimesta, koskien varmistuskäytäntöjämme sekä verkon toimintaa.

Rahoitus- ja korkoriskit

Kunnan rahoitus- ja korkoriskien hallinnan tavoitteena on suojata kuntaa rahoitusmarkkinoilla tapahtuvilta epäsuotuisilta muutoksilta. Lainanoton kustannuksiin ja niiden vaihteluihin vaikuttavat ensisijaisesti euroalueen yleinen korkotaso ja sen muutokset. Kustannuksiin ja riskiin vaikutetaan pääasiassa hallitsemalla velan korkoriskiasemaa sekä toteuttamalla kunnan lainanotto mahdollisimman kustannustehokkaasti. Korkoriskiä hallinnoidaan pääasiallisesti tasapainottamalla kiinteä- ja vaihtuvakorkoisia luottoja.

Kunnanhallitus on hyväksynyt toimintaohjeen johdannaisopimusten käytöstä Sipoon kunnan korko- ja velkasalkun hallinnassa.

Kunnan lainasalkun saatavuus- ja korkoriskiä arvioitiin yhdessä Kuntarahoituksen kanssa. Korkoriskin suojausastetta nostettiin merkittävästi vuoden loppupuolella, apuna Kuntarahoituksen toimittama Apollo-lainasalkun hallintamalli.

Vahinkoriskit

Vahinko- ja vastuuriskit on rajattu vakuuttamalla. Kunta on siirtynyt vakuutusmeklari Novumin käyttöön vuoden 2016 aikana ja vakuutukset on kilpailutettu. Vakuutusmaksut eivät juurikaan laskeneet, mutta vakuutusturva saatiin vastaamaan paremmin nykyisiä tarpeita. Kunnan pääasiallisesti käyttämä vakuutusyhtiö on nyt If.

Niiltä osin kuin kunnan vakuutukset eivät korvaa omaisuutta kohdanneita vahinkoja, ne katetaan kyseisen tulosalueen määrärahasta. Vuoden 2016 aikana ei ole tapahtunut merkittäviä vahinkoja.

Oikeudenkäynnit ja hallinto-oikeusprosessit

Svenska Småbrukin ja Samkommunen för huvudstadsregionens svenskspråkiga yrkesskolor –kuntayhtymän kiistassa raastuvanoikeus on antanut tuomion 13.1.2017. Sipoo on tämän vuoksi tehnyt tilinpäätökseen noin 27 000 euron kuluvarauksen.

Helsingin hallinto-oikeudessa on kesken valitus Sipoonlahdenrannan asemakaavan muutoksesta.

Korkeimmassa hallinto-oikeudessa on käsittelyssä työsuhteen päättymisen etuihin liittyvä valitus (Sosiaali- ja terveystieteiden osasto) sekä kunnan käyttämää etuosto-oikeutta koskeva asia (Kehitys- ja kaavoituskeskus).

Korkeimmassa hallinto-oikeudessa oli vuoden vaihteessa Talman osayleiskaavan hyväksymispäätöstä koskevat kaksi valitusta käsittelyssä. Vuoden 2017 puolella korkein hallinto-oikeus kumosi valitukset (Kehitys- ja kaavoituskeskus).

Markkinaoikeudessa on kesken viiden Kuuma-kunnan yhteiskilpailutus suojavaatteiden vuokra- ja pesulapalveluiden hankinnasta (Sosiaali- ja terveysosasto).

Omaisuuksien hankinnan, luovutuksen ja hoidon valvonta

Kilpailutussuunnitelmaa on seurattu muun muassa tarkastuslautakunnalle tehdyllä raportilla vuoden aikana.

Takausvastuita ei ole realisoitunut vuoden 2016 aikana.

Sopimustoiminta

Sopimukset on laadittava kunnan edut turvaten ja jokaiselle sopimukselle on nimettävä valvontavastuussa oleva taho. Sopimuksia koskevia sitovia ohjeita on sekä hankintaohjeissa, toimintasäännöissä että talousarvion täytäntöönpano-ohjeissa. Sopimusrekisterin päivitystä on jatkettu tilivuoden aikana, muun muassa kirjaamiskäytäntöjä on parannettu edelleen liittyen löydettävyyteen, voimassaoloon ja hälytyksiin.

Riskien hallinnassa korostamme sopimusten esivalmistelun merkitystä ennen varsinaisten sopimusten allekirjoitusta/hyväksymistä.

Sosiaali- ja terveysosasto on sovitun mukaisesti käynyt lukuisia valvonta- ja yhteistyöpalavereja sopimus-kumppaneiden kanssa. Kuuma-kuntien kanssa on sovittu myös yhteistyöstä valvonnan osalta. Palveluntuottajien omavalvontasuunnitelmat, toimintakertomukset, tilinpäätökset ym. tarpeelliset asiakirjat ovat kunnan käytettävissä valvontaa suoritettaessa.

Riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan tuleva kehitys

Kunnanjohtaja on nimennyt riskienhallintatyöryhmän kehittämään ja koordinoimaan kunnan riskienhallintaa. Sipoon kunnanhallitus on vuonna 2012 hyväksynyt sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeen. Kuntalaki on sen jälkeen muutettu ja sen mukaan valtuuston tehtävänä on nykyään päättää kunnan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista. Kunnanhallituksen käsittelyyn ja edelleen valtuuston päätettäväksi ennen huhtikuun loppua on tulossa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet.

Hallintosääntö on uudistettu vastaamaan uuden kuntalain vaatimuksia ja osastojen toimintasäännöt päivitetään vastaavasti.

Vuoden 2016 alussa perustettujen kiinteistöosakeyhtiöiden osalta kunnan riskiasema ei ole muuttunut. Tekniikka- ja ympäristöosasto hoitaa kiinteistöjä edelleen entisten periaatteiden mukaisesti. Taloudellisesta tuloksesta raportoidaan kuukausittain.

Vuoden 2016 aikana tietoturvakurssitus uusittiin. Tietoturvakurssin suorittaminen on pakollista kunnan työntekijöille. Vuoden loppuun mennessä kurssin oli suorittanut 85 % kohderyhmästä.

Kunnan hankintaohje päivitetään kevään 2017 aikana.

Läheltä piti -ilmoitusmenettely sovittiin otettavaksi huomioon lakisääteisen työtapaturmavakuutuksen kilpailutuksessa vuoden 2016 aikana. Valittu vakuutusyhtiö veti kuitenkin tämän ominaisuuden pois palvelustaan. Otamme keväällä 2017 käyttöön HaiPron työsuojelun järjestelmän, joka sisältää läheltä piti -ilmoituksen tekemisen.

Vuoden 2016 jälkipuoliskolla oli tarkoitus päivittää kunnan riskianalyysi ja riskienhallintapolitiikka. Tätä selvitystä siirrettiin kuitenkin alkamaan vuoden 2017 alkuun osastojen työtilanteista johtuen. Selvityksen teko on aloitettu ja tulokset raportoidaan huhtikuun 2017 loppuun mennessä. Tämän lisäksi sisäisen tarkastuksen ohjelmaan kuuluu muun muassa sopimushallinnan jälkitarkastusta sekä ICT-laitekantaan ja tietojärjestelmien toipumissuunnitelmiin liittyviä tarkastuksia.

1.3 TILIKAUDEN TULOKSEN MUODOSTUMINEN JA TOIMINNAN RAHOITUS

1.3.1 Tilikauden tuloksen muodostuminen

Tuloslaskelma, peruskunta & Sipoon Vesi

	2016	2015
	1 000 €	1 000 €
Toimintatuotot	24 426	27 657
Toimintakulut	-119 597	-113 764
Toimintakate	-95 170	-86 107
Verotulot	92 698	87 201
Valtionosuudet	15 815	14 572
Rahoitustuotot ja -kulut	-369	169
Vuosikate	12 974	15 836
Poistot ja arvonalentumiset	-6 455	-8 312
Satunnaiset tuotot	6 434	
Satunnaiset kulut		
Tilikauden tulos	12 954	7 523
Tilinpäätössirrot	-11 928	-6 014
Yli-/ (ali)jäämä	1 026	1 509

TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT		
	2016	2015
Toimintatuotot/Toimintakulut, %	20,4	24,3
Vuosikate prosenttia poistoista	201,0	190,5
Vuosikate, €/asukas	652	816
Asukasmäärä	19 900	19 399

Toimintatuotot prosenttia toimintakuluista

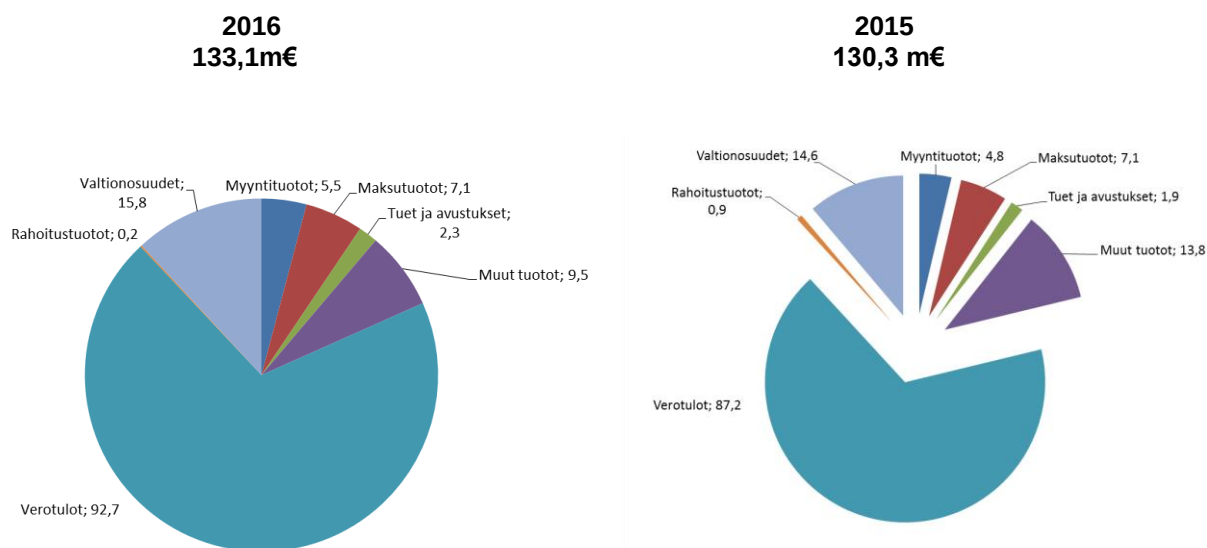
= 100 x Toimintatuotot / (Toimintakulut - Valmistus omaan käyttöön)

Vuosikate prosenttia poistoista

= 100 x Vuosikate / Poistot

Tuotot

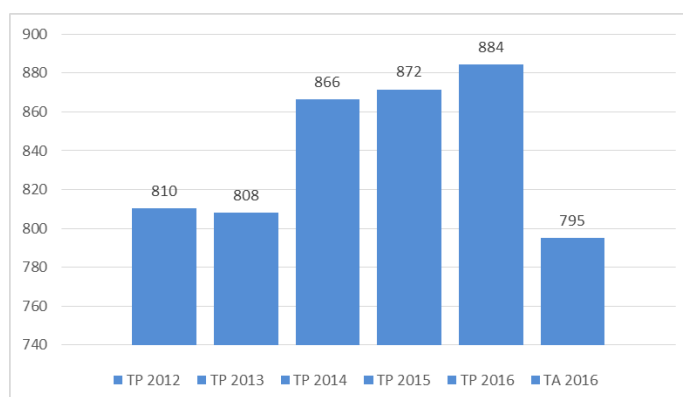
Ulkoiset tuotot yhteensä (peruskunta ja Sipoon Vesi)



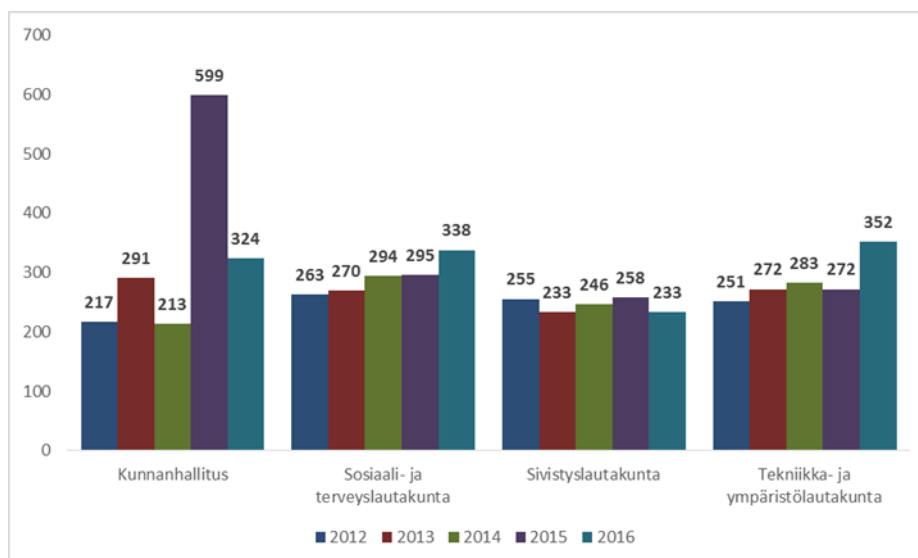
Myyntituotot, ulkoiset	2013	2014	2015	2016	2016	Tot/TA %
1000 €	Tot	Tot	Tot	Tot	TA	Selitys kehitys 2016 vs 2015
Myyntituotot	4 221	4 590	4 821	5 468	5 042	Vesi & jätevesi +0,6 m€, muut 8,4 myyntituotot +0,1m€
Maksutuotot	6 614	7 079	7 083	7 092	6 823	3,9
Tuet ja avustukset	1 239	1 965	1 926	2 329	1 413	64,8 Muut tuet ja avustukset+0,4 m€
Muut toimintatuotot	8 072	6 024	13 826	9 537	8 398	Maan myyntivoitot +6,0m€, muut tuotot 13,6 +0,9 m€
Yhteensä myyntituotot	20 146	19 658	27 657	24 426	21 676	12,7

Ulkoisten toimintatuottojen negatiiviseen kehitykseen edellisvuoteen verrattuna vaikutti eniten lasku kiinteän omaisuuden myyntivoitoissa. Proforma-taulukon mukaan muut myyntituotot olivat noin 7,1 milj. euroa.

Ulkoiset toimintatuotot per asukas ilman myyntivoittoja, proforma



Ulkoiset toimintatuotot osastoittain €/asukas (sisältää myyntivoitot)



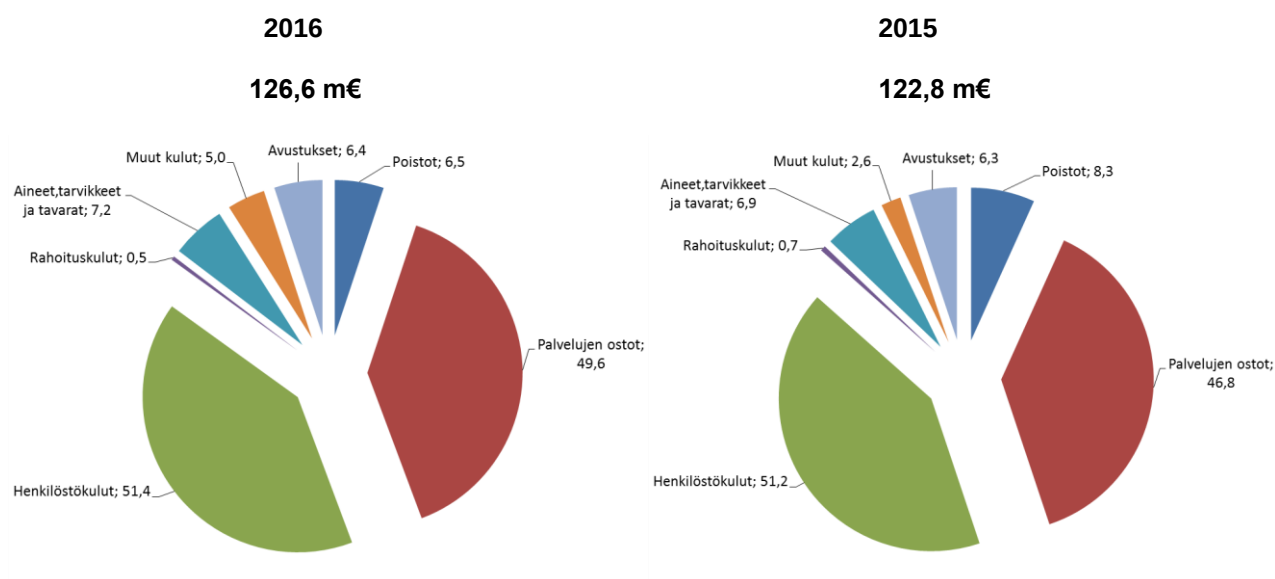
Kulut

Vuonna 2016 Sipoon kunnan **kulujen** kokonaismäärä oli 126,6 milj. euroa (2015/122,8 milj. euroa), kasvua 3,8 milj. euroa (3,1 %). Kuluista merkittävimmät olivat henkilöstökulut ja palveluiden ostot, joiden määrä vuonna 2016 oli yhteensä 100,7 milj. euroa (79,5 % kokonaiskuluista).

Kilpailukykysovimuksen kautta huomioitava tulosta parantava vaikutus (lomapalkkavelan pienennys) oli yhteensä noin 0,7 milj. euroa. Tätä erää ei ollut budjetoitu ja sen tulosta parantava (kuluja pienentävä) vaikutus osastoittain oli seuraava:

- Kunnanhallitus sisältäen Keke & Taha	82 k€
- Sosiaali- ja terveysosasto	140 k€
- Sivistysosasto	447 k€
- Tekniikka- ja ympäristöosasto	74 k€
- Yhteensä	743 k€

Ulkoiset kulut yhteensä (peruskunta ja Sipoon Vesi)

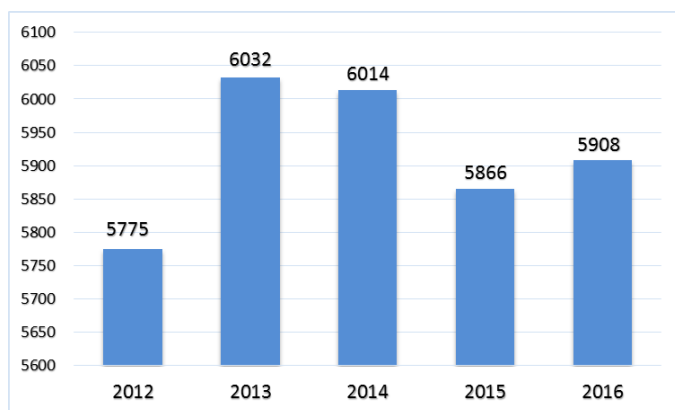


Toimintakustannukset peruskunta & Sipoon Vesi

Toimintakulut, ulkoiset 1000 €	2013 Tot	2014 Tot	2015 Tot	2016 Tot	2016 TA	Tot/TA %
Henkilöstökulut	51 242	51 440	51 224	51 433	53 035	-3,0 %
Palvelujen ostot	47 164	47 252	46 778	49 625	48 935	1,4 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	7 537	7 232	6 906	7 169	7 324	-2,1 %
Avustukset	5 523	5 919	6 281	6 363	6 033	5,5 %
Muut toimintakulut	2 629	2 621	2 575	5 006	2 684	86,5 %
Toimintakulut yhteensä, ulkoiset	114 095	114 464	113 764	119 596	118 011	1,3 %

Ulkoiset toimintakulut kasvoivat edellisvuoteen verrattuna 5,8 milj. euroa. Muissa toimintakuluissa on mukana noin 2,5 milj. euroa kiinteistöyhtiöille maksettuja vastikkeita. Vertailukelpoiset toimintakustannukset (proforma) olivat 117,9 milj. euroa, jolloin kustannukset/asukas olisivat 5 908 euroa. Valtio/ELY maksoi kunnalle turvapaikan saaneiden nuorten kotouttamisesta aiheutuneita kuluja 0,2 milj. euroa vuonna 2016.

Toimintakustannukset € asukasta kohti ovat kehittyneet alla olevan taulukon mukaisesti:



Toimintakate laski vuonna 2016 vuoteen 2015 verrattuna 9,1 milj. euroa toimintakulujen kasvun ja toimintatuottojen vähennyksen vuoksi. Toimintatuotot kattoivat vuonna 2016 20,4 % (2015 24,3 %) toimintakuluista.

Vuosikate vuonna 2016 oli 13,0 milj. euroa (2015 15,8 milj. euroa), asukasta kohden laskettuna 653 euroa (2015 816 euroa).

Tilikauden tulos on vuonna 2016 +13,0 milj. euroa (2015 +7,5 milj. euroa). Vuoden 2016 tulokseen on kirjattu 6,4 milj. euron kiinteistöasakeyhtiöiden perustamisesta johtuva kirjanpidollinen myyntivoitto, joka on konsernilaskelmissa eliminoitu.

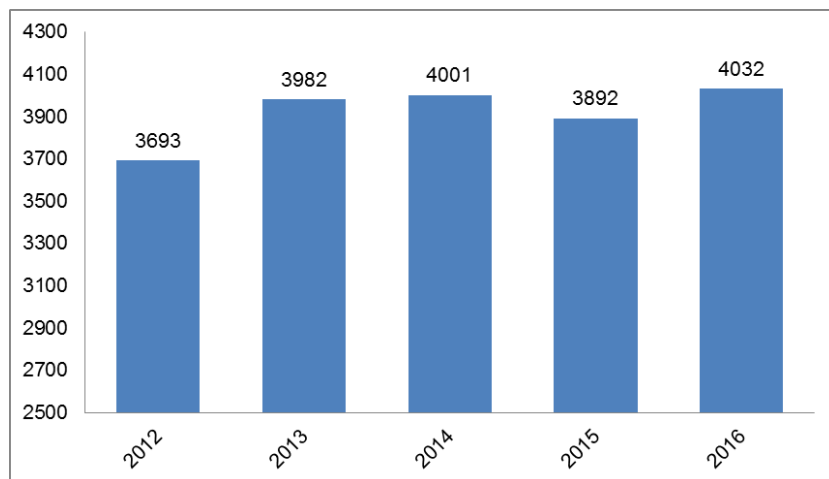
Tilinpäätössiirtojen jälkeinen ylijäämä vuonna 2016 oli 1,0 milj. euroa (2015 +1,5 milj. euroa).

Säännösten mukaan kunnilla on velvollisuus kattaa olennaisia ja pitkäkestoisia alijäämiä sellaisissa kuntayhtymissä, missä kunta on jäsen. Tällaisia alijäämiä ei ole mukana tilinpäätöksessä 2016.

Verotulot & valtionosuudet m€	2013 Tot	2014 Tot	2015 Tot	2016 Tot	2016 TA	2016 TA/ 2016 tot	2017 TA	2017 TA/ 2016 tot
Kunnallisvero	75,3	76,2	75,5	80,2	78,0	2,8 %	79,4	-1,0 %
Kiinteistövero	6,5	6,9	7,6	8,4	8,0	5,0 %	9,2	9,5 %
Yhteisövero	3,1	3,2	4,1	4,1	3,3	24,2 %	4,1	0,0 %
Yhteensä verotulot	84,9	86,3	87,2	92,7	89,3	3,8 %	92,7	0,0 %
Kehitys % edelliseen vuoteen								
Valtionosuudet	22,7	21,6	19,0	20,2	18,5	9,2 %	18,2	-4,2 %
./. Verotulontasaus (kunn&yht.vero)	-6,0	-6,0	-4,4	-4,4	-4,4	0,0 %	-4,1	-6,8 %
Valtionosuus yhteensä	16,7	15,6	14,6	15,8	14,1	12,1 %	14,1	-3,4 %

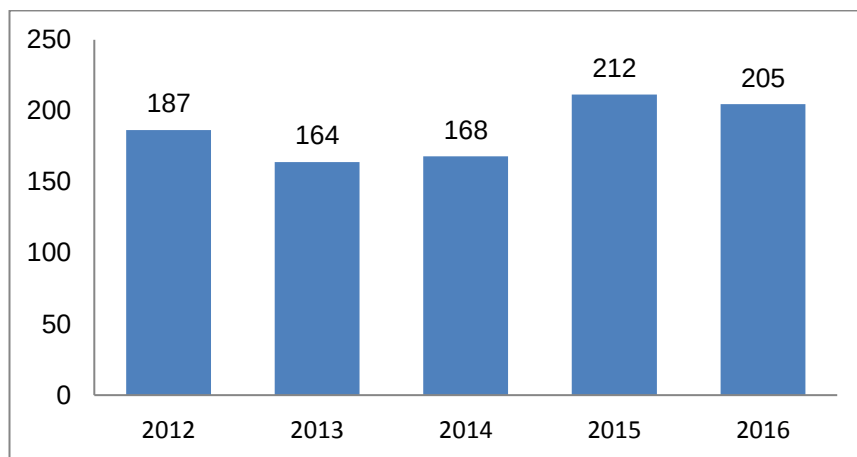
Verotulot toteutuivat 3,4 milj. euroa talousarviossa esitettyä suurempina.

Kunnallisverotulojen kehitys per asukas



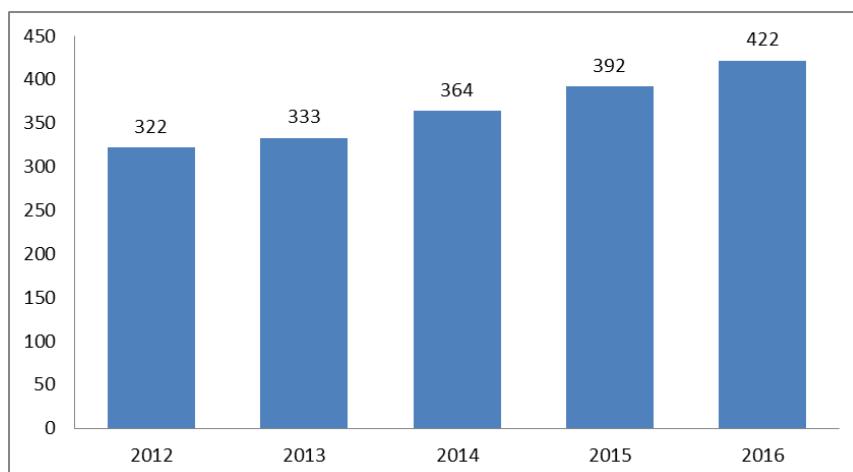
Kunnallisveron kasvu viime vuodelta selittyy lähinnä kunnan jako-osuuden noususta, sekä kuntalaisten vuoden 2015 jäännösveroerän pienentämisestä. Myös väestön positiivinen kasvu vaikutti myönteisesti kokonaiskertymään.

Yhteisöverotulojen kehitys per asukas



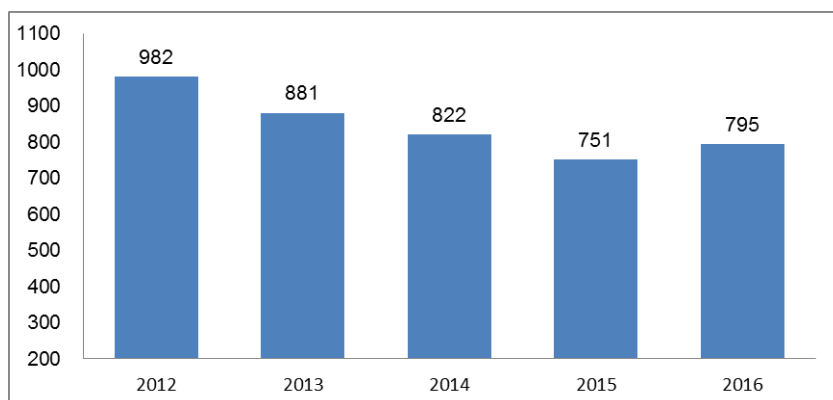
Yritysten parempi tulosvuosi on vaikuttanut yhteisöverojen kasvuun. Näiden kasvu selittyy myös kunnan jako-osuuden noin 5 prosentin noususta. Tämä kertoo, että yritysten työpaikkojen määrä kunnassa on lisääntynyt verrattuna edelliseen vuoteen.

Kiinteistöverotulojen kehitys per asukas



Kiinteistöveron kasvun suurin yksittäinen tekijä oli, että yleisten rakennusten verotusarvo nousi edelliseltä vuodelta noin 70 milj. eurolla, mikä toi kunnan kassaan noin 700 000 euroa enemmän veroa kuin edellisellä vuonna.

Valtionosuuksien kehitys per asukas



1.3.2 Toiminnan rahoitus

Rahoituslaskelma, peruskunta & Sipoon Vesi

	2016 1 000 €	2015 1 000 €
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	12 974	15 836
Satunnaiset erät	6 434	0
Tulorahoituksen korjauserät	-11 929	-10 785
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-20 958	-16 696
Rahoitusosuudet investointimenoihin	109	60
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	6 697	12 625
Toiminnan ja investointien rahavirta	-6 673	1 041
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten vähennys	1	1
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	15 000	0
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-7 883	-8 799
Lyhytaikaisten lainojen muutos	1 000	4 000
Oman pääoman muutokset	20	-251
Muut maksuvalmiuden muutokset	-1 220	2 056
Rahoituksen rahavirta	6 918	-2 993
Rahavarojen muutos	245	-1 953
Rahavarat 31.12.	3 246	3 001
Rahavarat 1.1.	3 001	4 954

RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT	2016	2015
Investointien tulorahoitus, %	62,2	95,2
Pääomamenojen tulorahoitus, %	45,2	62,3
Lainanhoitokate	1,6	1,7
Kassan riittävyys, pv	8	8

Investointien tulorahoitus

= 100 x Vuosikate / Investointien omahankintameno

Investointien omahankintamenolla tarkoitetaan rahoituslaskelman investointimenoja, joista on vähennetty rahoituslaskelmaan merkityt rahoitusosuudet.

Lainanhoitokate

= (Vuosikate + Korkokulut) / (Korkokulut + Lainanlyhennykset)

Kassan riittävyys, pv

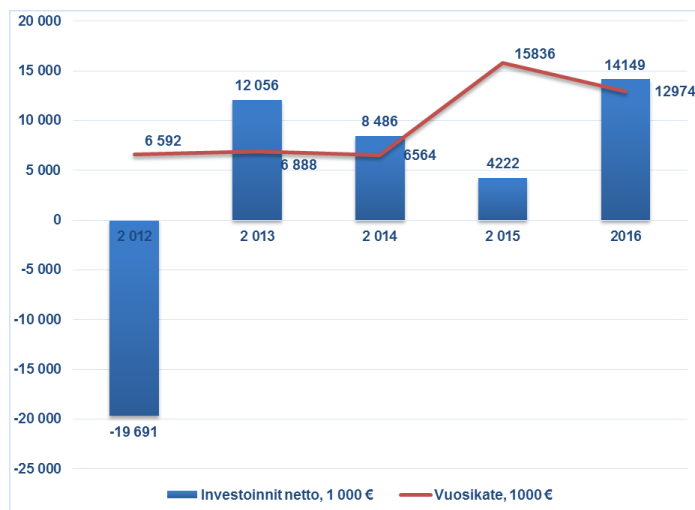
= 365 x Rahavarat 31.12. / Kassasta maksut tilikaudella

Rahoituslaskelman sisältö

Toiminnan rahavirran määrä vuonna 2016 oli +13,4 milj. euroa. Bruttoinvestointimenojen määrä oli vuonna 2016 yhteensä 21,0 milj. euroa.

Toiminnan rahavirran ja investointien rahavirran erotuksena laskettu välitulos oli tilikaudella 0,9 milj. euroa negatiivinen. Vuonna 2015 vastaava määrä oli 1,0 milj. euroa positiivinen.

Vuosikatteen ja nettoinvestointien kehitys 2012–2016 (



Rahoituksen rahavirta oli vuonna 2016 yhteensä +0,6 milj. euroa. Lainoja nostettiin yhteensä 15 milj. euroa ja lyhennettiin 7,9 milj. euroa.

Kunnalla oli kassavaroja vuoden alussa 3 milj. euroa ja lopussa 2,7 milj. euroa. Maksuvalmius on ollut hyvä koko tilikauden ajan. Käyttämättömiä, valmiiksi neuvoteltuja luottolimiittejä oli vuoden lopussa 20 milj. euroa.

1.4 RAHOITUSASEMA JA SEN MUUTOKSET

Tase ja sen tunnusluvut, peruskunta & Sipoon Vesi

	31.12.2016 1 000 €	31.12.2015 1 000 €
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT	198 547	178 551
Aineettomat hyödykkeet	243	255
Aineelliset hyödykkeet	151 020	163 920
Sijoitukset	47 284	14 376
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	276	293
VAIHTUVAT VASTAAVAT	8 766	7 697
Vaihto-omaisuus	23	41
Saamiset	5 987	4 655
Rahoitusomaisuusarvopaperit	0	0
Rahat ja pankkisaamiset	2 756	3 001
VASTAAVAA YHTEENSÄ	207 589	186 541
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA	78 320	61 147
Peruspääoma	68 113	51 986
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	9 181	7 652
Tilikauden yli-/alijäämä	1 026	1 509
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VAR	45 583	49 782
PAKOLLISET VARAUKSET	138	258
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	276	293
VIERAS PÄÄOMA	83 272	75 061
Pitkäaikainen	46 553	38 492
Lyhytaikainen	36 719	36 569
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	207 589	186 541
TASEEN TUNNUSLUVUT	31.12.2016	31.12.2015
Kertynyt ylijäämä/alijäämä, 1000 €	25 468	9 161
Kertynyt ylijäämä/alijäämä, €/asukas	1 280	472
Omavaraisuusaste, %	63,4	63,4
Suhteellinen velkaantuneisuus, -%	55,6	49,1
Lainakanta 31.12., milj. €	46,8	38,7
Lainakanta 31.12., €/asukas	2 354	1 996
Lainasaamiset, 1000 €	2,6	3,5
Asukasmäärä	19 900	19 399

Kertynyt yli-/alijäämä

= Yli-/alijäämä aikaisemmilta tilikausilta ja tilikauden Yli-/alijäämä

Omavaraisuusaste, %

= $100 \times (\text{Oma pääoma} + \text{Poistoero ja Vapaaehtoiset varaukset}) / (\text{Koko pääoma} - \text{Saadut ennakot})$

Rahoitusvarallisuus euroa/asukas

= $(\text{Saamiset} + \text{Rahoitusarvopaperit} + \text{Rahat ja pankkisaamiset}) - (\text{Vieras pääoma} - \text{Saadut ennakot}) / \text{Asukasmäärä}$

Suhteellinen velkaantuneisuus, %

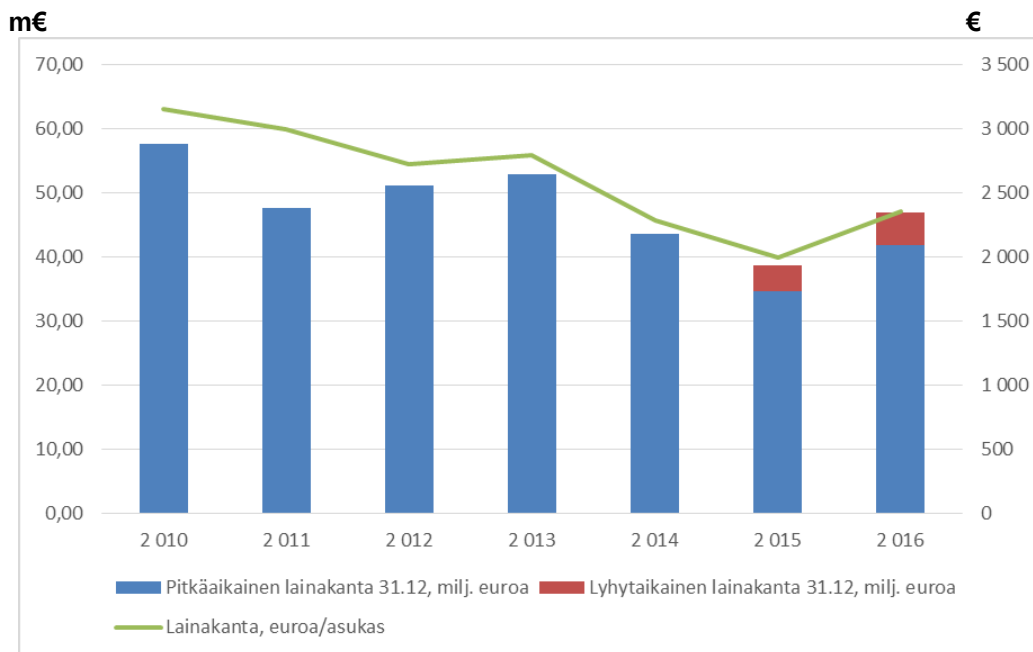
= $100 \times (\text{Vieras pääoma} - \text{Saadut ennakot}) / \text{Käyttötulot}$

Lainakanta 31.12.

= Vieras pääoma - (Saadut ennakot + Ostovelat + Siirtovelat + Liittymismaksut ja muut velat)

Lainasaamiset 31.12.

= Sijoituksiin merkityt Joukkovelkakirjalainasaamiset ja Muut lainasaamiset

Lainakannan kehitys 2010–2016, per 31.12

1.5 KOKONAISTULOT JA –MENOT (Peruskunta ja Sipoon Vesi)

Kokonaistulojen ja -menojen laskelma laaditaan tuloslaskelmasta ja rahoituslaskelmasta, jotka sisältävät vain ulkoiset tulot, menot ja rahoitustapahtumat ja joissa muut taseyksiköt on yhdistetty rivi riviltä. Kunnan kokonaismenot vuonna 2016 olivat 149,0 milj. euroa ja kokonaistulot 150,5 milj. euroa. Kokonaistulot ylittivät kokonaismenot 1,5 milj. eurolla. Koska rahoituslaskelman ulkopuoliset muut maksuvalmiuden muutokset olivat 1,2 milj. euroa, muodostui rahavarojen vähennykseksi 0,24 milj. euroa.

	2016	2015
TULOT	1000 €	1000 €
Toiminta		
Toimintatuotot	24 426	27 657
Verotulot	92 698	87 201
Valtionosuudet	15 815	14 572
Korkotuotot	2	0
Muut rahoitustuotot	177	860
Satunnaiset tuotot	6 434	0
Tulorahoituksen korjauserät		
- Käyttöomaisuuden myyntivoitot	-11 929	-10 785
Investoinnit		
Rahoitusosuudet investointimenoihin	109	60
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	6 697	12 625
Rahoitustoiminta		
Antolainasaamisten vähennykset	1	1
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	15 000	0
Lyhytaikaisten lainojen lisäys	1 000	4 000
Oman pääoman lisäykset	20	-251
Kokonaistulot yhteensä	150 451	135 941
MENOT	1000 €	1000 €
Toiminta		
Toimintakulut	-119 597	-113 764
Korkokulut	-518	-673
Muut rahoituskulut	-30	-17
Investoinnit		
Investointimenot	-20 958	-16 696
Rahoitustoiminta		
Antolainasaamisten lisäykset		
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-7 883	-8 799
Lyhytaikaisten lainojen vähennys		
Oman pääoman vähennykset		
Kokonaismenot yhteensä	-148 986	-139 949

Kokonaistulojen ja kokonaismenojen -laskelma on täsmäytettävissä rahoituslaskelmaan siten, että kokonaistulojen ja -menojen erotus 1,5 milj. euroa on yhtä suuri kuin rahoituslaskelman Muut maksuvalmiuden muutokset ja Rahavarojen muutos -erien itseisarvojen summa, silloin kun mainitut erät rahoituslaskelmassa ovat erimerkkiset ja itseisarvojen erotus, kun ne ovat rahoituslaskelmassa saman merkkiset.

Rahoituslaskelmassa:

Muut maksuvalmiuden muutokset itseisarvoltaan	1,2 milj. euroa
Rahavarojen muutos itseisarvoltaan	1,45 milj. euroa
Summa	0,2 milj. euroa

1.6 KUNTAKONSERNIN TOIMINTA JA TALOUS

1.6.1 Yhdistelmä konsernitilinpäätökseen sisältyvistä yhteisöistä

Kunnan konsernitilinpäätös laaditaan kunnan ja sen tytäryhteisöjen sekä niiden kuntayhtymien, joissa kunta on jäsenenä, tilinpäätösten yhdistelmänä. Kunnan konsernitilinpäätökseen yhdistellään lisäksi konserniyh-teisöjen omistusosuutta vastaava määrä osakkuusyhteisöjen voitosta tai tappiosta sekä oman pääoman muutoksesta.

Sipoon kunnan konserniin kuului vuoden 2016 lopussa viisi tytäryhteisöä, jotka yhdisteltiin konsernitilinpäätökseen. Voimassa olevien määräysten mukaisesti kunta laati täydellisen konsernitilinpäätöksen.

Yhdistelmä konsernitilinpäätökseen sisältyvistä yhteisöistä

	Yhdistely konsernitilinpäätökseen	
	Yhdistelty (kpl)	Ei yhdistelty (kpl)
Tytäryhteisöt		
Yhtiöt		
Kiinteistö- ja asuntoyhtiöt	5	
Kuntayhtymät	9	
Osakkuusyhteisöt	5	2
Muut omistusyhteisöt		1
Yhteensä	19	3

Sipoon kunnan konsernirakenne 2016, omistusosuus

	Kunnan omistus- osuus, %	2016 Tulos ennen tilinpäätös- siirtoja, 1 000 €	2015 Tulos ennen tilinpäätös- siirtoja, 1 000 €	2014 Tulos ennen tilinpäätös- siirtoja, 1 000 €	Oma pääoma, 1 000 €	Kunnan konserni- investoinnit , 1 000 €
Tytäryhteisöt						
Asunto Oy Sipoon Tiltalti - Bostads Ab Sibbo Gransångar	100,00	29,8	-45,5	15,1	185,2	
Oy Sipoon Jäähalli - Sibbo Ishall Ab	51,60	35,8	33,7	20,7	576,3	
Keskinäinen kiinteistöosakeyhtiö Sipoon Jussaksentie 14	100,00	-0,2			25 252,3	
Keskinäinen kiinteistöosakeyhtiö Sipoon Jussaksentie 18	100,00	0,0			6 402,5	
Keskinäinen kiinteistöosakeyhtiö Sipoon Terveystie 1	100,00	0,0			827,5	
Osakkuus- ja muut omistusyhteisöt	%					
Asunto Oy Sipoon Mäntykangas - Bostads Ab Sibbo Tallm	50,00	1,3	1,3	0,0	313,7	
Bostads Ab Sibbo Vintergröna - Sipoon Talvikki Asunto Oy	29,60	-5,8	3,8	1,8	158,6	
Bostads Ab Sato-Talma Asunto Oy	23,80	0,5	0,5	0,0	1 110,7	
Kiinteistö Oy Söderkulla Tallbacka Fastighets Ab	33,51	74,8	32,8	187,3	139,4	
Itä-Uudenmaan Jätehuolto Oy	25,60	915,4	745,1	652,4	5 876,6	
Kuntayhtymät	%					
Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymä	1,32	-56 712,6	53 451,4	5 901,0	396 638,0	
Eteva kuntayhtymä	0,80	1 513,9	2 388,3	1 086,7	15 596,8	
Kärkulla samkommun	4,37	1 152,0	996,0	-742,3	11 227,8	
Itä-Uudenmaan koulutuskuntayhtymä	7,16	642,4	-422,5	363,8	20 104,2	11,8
Keski-Uudenmaan koulutuskuntayhtymä	4,45	4 421,5	2 428,6	2 658,2	33 014,7	
Samkommunen för yrkesutbildning i Östra Nyland	16,33	-787,9	-775,0	-247,7	7 433,8	
Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymä	1,60	18 905,7	21 139,4	4 950,7	83 614,5	
Uudenmaan liitto	1,19	-245,1	180,8	44,6	1 578,8	
Tuusulan seudun vesilaitos	15,70	68,1	284,5	299,6	16 754,8	

1.6.2 Konsernin toiminnan ohjaus ja selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä

Kuntalain sekä kunnanvaltuuston vahvistamien konserniohjeiden mukaan konsernia johtaa ja ohjaa kunnanhallitus. Kunnanjohtaja vastaa operatiivisesta johtamisesta.

Kunnanhallitus valvoo, että yhteisöt noudattavat kunnan tavoitteiden ja tarkoitusten mukaisia ohjeistuksia. Nämä toteuttavat saamaansa tehtävää ja niiden tavoitteena on hoitaa tehtävänsä tehokkaasti ja taloudellisesti kunnanjohtajan alaisuudessa.

Konsernivalvonnasta vastaa kunnan johto, johon kuuluvat kuntalain mukaan kunnanhallitus ja kunnanjohtaja sekä muut johtosäännössä määrätyt viranomaiset. Konsernivalvonnan tarkoituksena on varmistaa, että kuntakonsernin toiminta on taloudellista ja tuloksellista, päätösten perusteena oleva tieto on riittävää ja luotettavaa ja että lain säännöksiä, viranomaisohjeita ja toimielinten päätöksiä noudatetaan ja omaisuus ja voimavarat turvataan.

Toimivallan ja -vastuunjako konserniohjauksessa

Kuntalain 14 §:n mukaan kunnanvaltuusto päättää kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden keskeisistä tavoitteista sekä omistajaohjauksen periaatteista ja konserniohjeesta. Lisäksi valtuusto päättää kuntakonsernin strategisista tavoitteista, jotka ohjaavat konsernin johtoa sekä tytäryhteisöjä.

Sipoon valtuusto päättää kunnan omistajapoliittisista linjauksista ja konserniohjeista.

Ohjeiden anto kunnan edustajille tytäryhteisöissä

Tavoitteena on, että tytäryhtiöiden lisäksi myös kuntayhtymissä ja osakkuusyhteisöissä noudatetaan konserniohjauksen periaatteita. Vastaavaa periaatetta noudatetaan myös esimerkiksi naapurikuntien liikelaitoksissa, joiden toiminnassa olemme mukana ja joiden tuloksesta olemme osaltamme vastuussa.

Konserniohjeiden mukaan merkittäviä toimenpiteitä koskevista kannanotoista päättää kunnanhallitus. Tytäryhteisöjen hallinnossa toimivien tulee noudattaa konsernijohtoon antamia ohjeita, jotka voidaan yksilöidä valtakirjalla tai pöytäkirjanotteella tai erillisellä päätöksellä.

Valvontavastuuhenkilö huolehtii siitä, että omistajan kannanotot toimitetaan tytäryhteisöille ja että kannanotot tehdään konserniohjeissa säädetyllä tavalla.

Konserniohje päivitetään 2017, kun hallintosääntö on nyt päivitetty valtuustossa tämän vuoden alussa

Tytäryhteisöjen toiminnan tuloksellisuuden ja taloudellisen aseman seuranta, analysointi ja raportointi

Keskinäiset kiinteistöosakeyhtiöt ovat olleet operatiivisen raportoinnin piirissä vuoden aikana. Näiden osalta tavoitteena ollut nollatulos saavutettiin. Muut konsernin tytäryhteisöt eli As Oy Tiltalti ja Sipoon Jäähalliyhtiö ovat toimineet suunnitelmiensa mukaisesti eikä niiden operatiivisessa toiminnassa ole tapahtunut oleellisia muutoksia.

Tytäryhteisöjen toimintaa ja taloutta seurattiin tilikauden aikana ja yhteisöt raportoivat toiminnastaan ja taloudestaan kunnan ao. osastoille ja Talouspalvelut-yksikköön.

Omistajapoliittisia linjauksia on kunnanhallituksen käsityksen mukaan noudatettu tilikauden aikana.

Riskienhallintajärjestelmien toimivuus tytäryhteisöissä

Tytäryhteisön hallituksen on huolehdittava siitä, että yhtiön toimintaan liittyvät riskit tunnistetaan ja niitä seurataan ja että riskienhallinnan periaatteet on määritelty. Konserniyhteisöllä tulee olla hallituksen hyväksymät riskienhallintaohjeet. Rahoitusriskien hallinnan osalta tulee olla erillisiä rahoitusriskien hallintaa koskevia ohjeita. Kunnanhallituksen käsityksen mukaan tytäryhteisöjen riskienhallinta on toteutettu asianmukaisesti. Merkittäviä riskejä ei toteutunut tilikauden aikana.

Kirjanpitolautakunnan kuntajaoston lausunto nro 113, kuntayhtymän alijäämän kirjaamisesta jäsenkunnan kirjanpidossa

Kuntalain 56 §:n mukaan jäsenkunnat vastaavat perussopimuksen mukaisesti kuntayhtymän sellaisten menojen rahoituksesta, joita ei muuten saada katetuiksi. Edellä mainittuun säännökseen perustuva rahoitusriski saattaa realisoitua jäsenkunnan erotessa kuntayhtymästä, kuntayhtymän purkamisessa tai kuntayhtymän tehtävän lakkauttamisessa tai siirtämisessä jäsenkunnalle tai toiselle kuntayhtymälle. Jäsenkunnan tulee kirjata kirjanpitoonsa osuus kuntayhtymään kertyneestä alijäämästä pakollisena varauksena, mikäli kuntayhtymän alijäämää ei todennäköisesti saada lähitulevaisuudessa katetuksi.

Edellä mainittujen säännösten myötä kunnille on tullut velvollisuus kattaa olennaisia ja pitkäkestoisia alijäämiä sellaisissa kuntayhtymissä, missä kunta on jäsen. Sipoon kunnan ei ole tarvinnut tehdä toimintavuonna tällaisia pakollisia varauksia.

1.6.3 Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut

Konsernin tilikauden tuloksen muodostuminen

Konsernin toimintatuotot olivat 69,3 milj. euroa. Toimintatuotoista kunnan osuus oli 24,4 milj. euroa ja ulkopuolisten osuus 44,9 milj. euroa. Ulkopuolisten osuudesta kaksi suurinta oli HUS 26,4 milj. euroa sekä HSL 10,2 milj. euroa. Toimintatuottojen lasku oli konsernin osalta 5,1 milj. euroa, joka syntyi suurimmalta osin kunnan omasta toiminnasta. Toimintatuottojen laskun osalta ulkopuolisten keskinäisissä osuuksissa ei ollut merkittävää vaihtelua.

Konsernin toimintakulut olivat 160,9 milj. euroa. Toimintakuluista kunnan osuus oli 119,6 milj. euroa ja ulkopuolisten osuus 41,3 milj. euroa. Ulkopuolisten osuudesta kaksi suurinta oli HUS 25,4 milj. euroa sekä HSL 9,8 milj. euroa. Toimintakulujen kasvu oli konsernin osalta 4,0 milj. euroa, mutta kaikki lisäys johtui ulkopuolisista. Toimintakulujen kasvun osalta ulkopuolisten keskinäisissä osuuksissa ei ollut merkittävää vaihtelua. Konsernin toimintakate oli -91,4 milj. euroa. Tästä ulkopuolisten osuus paransi katetta 3,7 milj. eurolla. Keskinäisten kiinteistösaakeyhtiöiden perustamisesta syntynyt 1,3 milj. euron varainsiirtovero ei näy tuloksessa, vaan on aktivoituneena kunnan taseessa.

Konsernituloslaskelma ja sen tunnusluvut

	2 016 1000 €	2 015 1000 €
Toimintatuotot	69 321	74 481
Valmistus omaan käyttöön	0	0
Toimintakulut	-160 912	-156 879
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta (tappiosta)	166	160
Toimintakate	-91 425	-82 238
Verotulot	92 698	87 202
Valtionosuudet	15 815	14 572
Rahoitustuotot ja -kulut	-511	-54
Korkotuotot	4	16
Muut rahoitustuotot	249	866
Korkokulut	-570	-751
Muut rahoituskulut	-193	-185
Vuosikate	16 577	19 483
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-10 234	-10 673
Arvonalentumiset	-3	
Tilikauden tulos	6 340	8 782
Tilinpäätössiirrot	0	76
Vähemmistöosuudet	-18	14
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	6 322	8 872
TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT		
Toimintatuotot/Toimintakulut, %	43,2	47,6
Vuosikate/Poistot, %	162,0	182,5
Vuosikate, euroa/asukas	833	1 004
Asukasmäärä	19 900	19 399

Konsernin toiminnan rahoitus

Konsernin bruttoinvestoinnit olivat 4 milj. euroa isommat kuin vuotta aiemmin. Tämä johtui pääosin kunnan omasta toiminnasta. Ulkopuolisten investointitahti pysyi miltei samalla tasolla kuin vuonna 2015. Investointien omahankintamenosta 48 % katettiin tulorahoituksella. Konsernin korolliset velat kasvoivat 1,7 milj. eurolla.

Konsernin rahoituslaskelma ja sen tunnusluvut

	2 016	2 015
	1 000 €	1 000 €
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	16 577	19 483
Tulorahoituksen korjauserät	-10 981	-11 065
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-24 081	-19 811
Rahoitusosuudet investointimenoihin	129	77
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	11 747	12 693
Toiminnan ja investointien rahavirta	-6 609	1 376
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	0	-1
Antolainasaamisten vähennykset	96	4
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	2 547	845
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	0	-444
Lyhytaikaisten lainojen muutos	0	-4 808
Oman pääoman muutokset	0	-229
Muut maksuvalmiuden muutokset	3 095	1 735
Rahoituksen rahavirta	5 737	-2 897
Rahavarojen muutos	-871	-1 521
Rahavarat 31.12., 1 000 €	6 039	7 074
Rahavarat 1.1., 1 000 €	6 910	8 595

RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT	2 016	2 015
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodel	-784	4 059
Investointien tulorahoitus, %	69,2	98,7
Lainanhoitokate	28,1	15,7
Kassan riittävyys, pv	12	14

Konsernin rahoitusasema ja sen muutokset

Konsernin lainakanta vuoden päättyessä oli 46,8 milj. euroa (45,3 milj. euroa v. 2015). Lisäys oli 1,5 milj. euroa. Konsernin lainat asukasta kohden olivat 2 354 euroa (2 380 euroa v. 2015). Kuntayhtymien osuus lainakannasta oli 9,2 %, tytäryhteisöjen osuus 0,5 % ja emoyhteisön, eli kunnan osuus, oli 90,3 %. Konsernin koko vieraan pääoman määrä vuoden lopussa oli 97,3 milj. euroa. Lisäystä edelliseen vuoteen oli 6,7 milj. euroa. Konsernin omavaraisuusaste ei ole merkittävästi muuttunut edellisvuodesta ollen 55 % (57 % v. 2015). Konsernitaseen loppusumma 31.12.2016 oli 222,5 milj. euroa, lisäystä edellisvuodesta 12,0 milj. euroa eli +5,7 %.

Konsernitase ja sen tunnusluvut

KONSERNITASE

(1000 €)

VASTAAVAA	31.12.2016 (1 000 €)	31.12.2015 (1 000 €)
PYSYVÄT VASTAAVAT	207 142	195 158
Aineettomat hyödykkeet	2 289	2 286
Aineelliset hyödykkeet	198 173	186 095
Sijoitukset	6 680	6 776
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	473	420
VAIHTUVAT VASTAAVAT	14 910	14 957
Vaihto-omaisuus	486	444
Saamiset	8 158	7 501
Pitkäaikaiset saamiset	307	
Lyhytaikaiset saamiset	7 851	
Rahoitusarvopaperit	227	102
Rahat ja pankkisaamiset	6 038	6 910
VASTAAVAA YHTEENSÄ	222 526	210 536
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA	123 450	118 257
Peruspääoma	68 113	51 986
Arvonkorotusraho		
Muut omat rahastot	532	2 910
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	48 483	54 488
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	6 322	8 872
VÄHEMMISTÖOSUUDET	86	300
PAKOLLISET VARAUKSET	1 134	971
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	474	422
VIERAS PÄÄOMA	97 380	90 586
Pitkäaikainen	53 104	45 361
Lyhytaikainen	44 275	45 225
YHTEENSÄ	222 526	210 536

KONSERNITASEEN TUNNUSLUVUT	31.12.2016	31.12.2015
Omavaraisuusaste, %	58,3	59,6
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	50,5	44,5
Kertynyt ylijäämä/alijäämä, 1000 €	54 805	63 360
Kertynyt ylijäämä (alijäämä), €/asukas	2 754	3 266
Konsernin lainat, €/asukas	2 354	2 336
Konsernin lainakanta 31.12., 1000 €	46 845	45 306
Konsernin lainasaamiset 31.12., 1000 €	3	4
Kunnan asukasmäärä	19 900	19 399

1.7 KUNNANHALLITUKSEN ESITYS TILIKAUDEN TULOKSEN KÄSITTELYSTÄ

Kunnanhallituksen on kuntalain 115 §:n mukaan toimintakertomuksessa tehtävä esitys tilikauden tuloksen käsittelystä sekä tarvittaessa esitettävä selvitys talouden tasapainotuksen toteutumisesta tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyydestä talouden tasapainottamiseksi

Tilikauden tuloksella tarkoitetaan tuloslaskelman tulosta ennen vapaaehtoisia varauksia ja rahastosiirtoja. Kunnan tilikauden tulos on +12 953 929,16 euroa ylijäämäinen.

Kunnanhallitus ehdottaa tilikauden 2016 tuloksen käsittelystä seuraava:

- tuloutetaan tehtyjä poistoeroja suunnitelman mukaan 772 161,58 euroa
- tuloutetaan uusien kaava-alueiden kunnallistekniikan rakentamista varten tehdystä investointivarauksesta, 1 465 758,99 euroa, ja tehdään kohteeseen liittyvä poistoerolisäys, 1 465 758,99 euroa
- tuloutetaan Nikkilän Sydämen rakentamista varten tehdystä investointivarauksesta 18 950 000,00 euroa ja tehdään kohteeseen liittyvä poistoerolisäys 18 950 000,00 euroa
- muodostetaan 12 700 000 euron investointivaraus Sipoonlahden koulun laajentumishankkeen rahoittamiseen
- kirjataan loput 1 026 090,74 euroa taseeseen tilikauden ylijäämäksi.

Kunnanhallitus ehdottaa, että Nikkilän terveysasemarakennukseen kohdistuva jäljellä oleva poistoeron määrä yhteensä 16 127 029,06 euroa puretaan ja lisätään kunnan peruspääomaan, koska terveysasemarakennus on luovutettu apptortina tytärtyhtiön omistukseen ja kunnan peruspääoma on olennaisesti ja pysyvästi pysyvien vastaavien määrää alempi.

Tämän lisäksi kunnanhallitus esittää, että 2 500 000 euron investointivaraus Söderkullan koulukeskuksen saneeraukseen ja 2 500 000 euron investointivaraus Söderkullan koulukeskuksen laajentamiseen puretaan tarpeettomina ja muodostetaan 5 000 000 euron investointivaraus Sipoonlahden koulun laajentumishankkeen rahoittamisen.

Kunnanhallitus toteaa, että kunnan taseessa ei esiinny aikaisemmilta tilikausilta kertyneitä alijäämiä, jotka kuntalain 110 §:n mukaan tulisi kattaa.

2 TALOUSARVION TOTEUTUMINEN

2.1 KÄYTTÖTALouden TOTEUTUMINEN

Taulukoiden lukuohje:

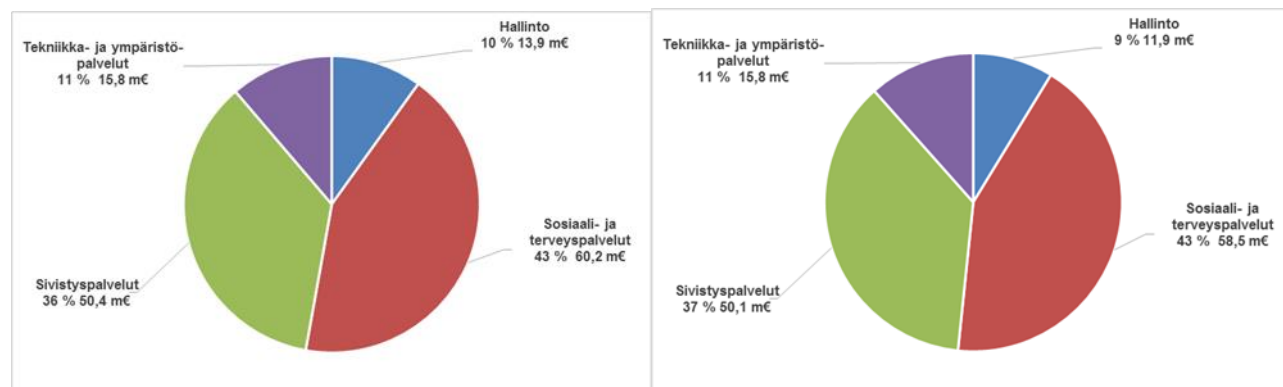
Talousarvio 2016	= Alkuperäinen talousarvio
TA-muutos 2016	= Valtuuston hyväksymät muutokset talousarvioon
TA + muutos	= Alkuperäinen talousarvio + valtuuston hyväksymät muutokset talousarvioon
Toteuma 2016	= Tilinpäätös
Tot-%	= Toteuma-% muutettuun talousarvioon
Poikkeama	= Tilinpäätösarvojen ero muutettuun talousarvioon
Tot. 2015	= Edellisen vuoden tilinpäätös
Muutos-% 15/16	= Muutos edellisestä vuodesta

Luvut sisältävät sekä ulkoiset että sisäiset kulut.

KULUJEN (Ulkoiset ja sisäiset) jakautuminen toimialoittain vuosina 2015–2016, peruskunta

2016

2015



2.1.1 Keskusvaalilautakunta

VASTUUALUE: VAALIT

VASTUUHENKILÖ: Kunnansihteeri

Taloudellinen tulos

	1) Talousarvio 2016	TA muutos 2016	TA + Muutos 2016	Toteuma 2016	Tot-%	2) Poikkeama	Tot. 2015	Muutos-% 15/16
1 000 €								
Toimintatulot							29	
Toimintamenot				0		0	-27	
Toimintakate				0		0	3	

Vaaleja ei toimitettu vuonna 2016.

2.1.2 Tarkastuslautakunta

VASTUUALUE: TILINTARKASTUS

VASTUUHENKILÖ: Lautakunnan puheenjohtaja

Taloudellinen tulos

	1) Talousarvio 2016	TA muutos	TA + Muutos	Toteuma 2016	Tot-%	2) Poikkeama	Tot. 2015	Muutos-% 15/16
1 000 €								
Toimintatulot								
Toimintamenot	-45,9		-46	-37	79,8	9	-39	-6,6
Toimintakate	-45,9		-46	-37	79,8	9	-39	-6,6
Tilikauden tulos	-46		-46	-37	79,8	9	-39	-6,6
Tarkastuspäiviä	35		35	31	88,6	-4	41	-24,4

Toiminta vuonna 2016

Tarkastuslautakunta on kuntalain mukaisesti valmistellut hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat valtuustolle sekä arvioinut valtuuston asettamien toiminnan ja talouden tavoitteiden toteutumista. Lisäksi tarkastuslautakunta on arvioinut onko kunnan toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Tarkastuslautakunta on esittänyt arvioinnin tulokset kunnanvaltuustolle annetussa arviointikertomuksessa.

Tarkastuslautakunta on toimintavuonna 2016 kokoontunut 10 kertaa. Arviointitehtävänsä toteuttamiseksi lautakunta on kuullut kokouksissaan viranhaltijoita ja pitänyt yhteisen kokouksen nuorisovaltuuston kanssa. Lisäksi tarkastuslautakunta on seurannut tilintarkastuksen tarkastussuunnitelman toteutumista.

2.1.3 Kunnanhallitus

VASTUUALUE: YLEISHALLINTO JA KUNNAN JOHTO

VASTUUPHENKILÖ: Kunnanjohtaja

Taloudellinen tulos (sisältää kunnanjohtoon, Talous- ja hallintokeskuksen ja Kehitys- ja kaavoituskeskuksen)

	1)	TA	TA +			2)		
1 000 €	Talousarvio 2016	muutos 2016	Muutos 2016	Toteuma 2016	Tot-%	Poikkeama	Tot. 2015	Muutos-% 15/16
Toimintatulot	17 453		17 453	17 428	99,9	-25	22 361	-22,1
Toimintamenot	-12 919		-12 919	-13 907	107,6	-988	-11 819	17,7
Toimintakate	4 534		4 534	3 521	77,7	-1 013	10 542	-66,6
Suunnitelmapoistot				-63			-26	
Henkilöstö 31.12.								
Työpanos laskennallisina virkoina, htv	68,0		68,0	65,5	96,3	-2,5	65,8	-0,5

Toiminta-ajatus

Kunnanjohtaja johtaa kunnan organisaatiota valtuuston ja kunnanhallituksen vahvistamien ohjeiden mukaisesti.

Analyysi tavoitteiden ja tunnuslukujen toteumasta

Tuotot toteutuivat suunnitellusti; kuluissa ylityksiä, palkat ja palkkiot 0,3 milj. euroa alle budjetin, palvelujen ostot 0,2 milj. euroa alle budjetin, aineet ja tarvikkeet 0,1 milj. euroa yli budjetin. Syy kustannusten ylitykseen on kunnan kiinteistö-osaakeyhtiöille maksettu 1,3 milj. euron vastike, jota ei ollut huomioitu budjetissa nyt kirjatulla tavalla.

Kuntaa koskevat sitovat tavoitteet vuodeksi 2016

Strateginen / Sitova tavoite	Toimenpide	Mittari	
Asiakaslähtöiset, hyvinvointia ja terveyttä edistävät kuntapalvelut	Käynnistämme toimenpiteet, joiden kautta edistämme palvelujemme vaikuttavuutta kuntalaisille samalla tehostaen palveluntuotantoa.	Jokaisella osastolla käynnistetty projekti jolla edistetään asiakaslähtöisyyttä ja tehostetaan palveluntuotantoa.	
	Tavoitteiden toteuma Kaikilla osastoilla on käynnistetty ao. projekti.		
Jatkuva parantaminen	Jatkamme Operaatio Induktiolien kehityspolkujen kulkemista tavoitteena tehokkaammat ja vaikuttavammat kuntapalvelut.	Jokaisen osaston jokainen yksikkö käynnistää vähintään yhden uuden kehitysprojeffin tai laajemman kehityspolun askeleen vuonna 2016.	
	Tavoitteiden toteuma Toteutunut.		
Talouden kattilankansiperiaate	Kuntaorganisaatio vie päätöksentekoon Operaatio Kattilankannen ehdotukset sekä toteuttaa päätökset valtuuston euroääräisen linjauksen mukaisesti.	Kuntaorganisaatio on toteuttanut valtuuston linjauksen mukaiset tavoitteet vuodeksi 2016.	

	Tavoitteiden toteuma Taloudellinen tulos vastaa tavoitteita.		
Nostokurkia Sipooseen	Tavoitteiden mukainen väestönkasvu	Sipoon väestömäärä 31.12.2016 vähintään 20 000	
	Tavoitteiden toteuma 20.000 asukkaan taso perustui ennusteeseen 31.12.2015/19.500 asukasta. Toteutunut asukasluku oli tuolloin 19.399 ja 31.12.2016 19.900. Näin ollen tavoitteeksi asetettu 500 asukkaan lisäys toteutui vaikka absoluuttisesta tavoitteesta jäätiinkin.		

Tulosityksikkö: Kunnanhallituksen johto

VASTUUHENKILÖ: Kunnanjohtaja

Taloudellinen tulos

	1)					2)		
1 000 €	Talousarvio 2016	TA muutos 2016	TA + Muutos 2016	Toteuma 2016	Tot-%	Poikkeama	Tot. 2015	Muutos-% 15/16
Toimintatulot	13 992		13 992	13 947	99,7	-45	19 084	-26,9
Toimintamenot	-996		-996	-2 317	232,7	-1 322	-1 080	114,6
Toimintakate	12 996		12 996	11 630	89,5	-1 366	18 005	-35,4
Suunnitelmapoistot								
Henkilöstö 31.12.								
Työpanos laskennallisina virkoina, htv	1,0		1,0	1,0	100,0		1,0	

Analyysi tavoitteiden ja tunnuslukujen toteumasta

Toimintamenojen ylitys 1,3 milj. eurolla johtuu yhtiövastikekulusta, joka liittyy keskinäisten kiinteistöosakeyhtiöiden kulujen kattamiseen.

Tulosityksikkö: Talous- ja hallintokeskus

VASTUUHENKILÖ: Talous- ja hallintojohtaja

Taloudellinen tulos

	1)					2)		
1 000 €	Talousarvio 2016	TA muutos 2016	TA + Muutos 2016	Toteuma 2016	Tot-%	Poikkeama	Tot. 2015	Muutos-% 15/16
Toimintatulot	2 935		2 935	2 827	96,3	-108	2 691	5,1
Toimintamenot	-6 506		-6 506	-6 401	98,4	104	-6 211	3,1
Toimintakate	-3 571		-3 571	-3 575	100,1	-4	-3 520	1,5
Suunnitelmapoistot				-46			-20	
Henkilöstö 31.12.								
Työpanos laskennallisina virkoina, h	47,0		47,0	46,4	98,7	-0,6	45,9	1,1
IT-toiminta								
Toimintatulot	2 545		2 545	2 449	96,2	-97	2 463	-0,6
Toimintamenot	-2 544		-2 544	-2 673	105,1	-129	-2 468	8,3
Toimintakate	2		2	-225	-14 966,7	-226	-5	4 057,4

Toiminta-ajatus

Talous- ja hallintokeskus tukee valtuustoa, kunnanhallitusta ja kuntalaisille palveluja tuottavia osastoja näiden tehtävissä. Talous- ja hallintokeskus tuottaa toimisto-, taloushallinto-, henkilöstöhallinto- ja it-palveluja ja vastaa kunnan hallintoa ja taloudenhoitoa koskevista yhteisistä linjauksista ja ohjauksesta. Lisäksi keskus vastaa kuntalaisille, yrityksille ja viranomaisille suunnatusta ulkoisesta viestinnästä ja kunnan ulkoisten asiakkaiden yhteisestä asiakaspalvelusta.

Analyysi tavoitteiden ja tunnuslukujen toteumasta

Toimintakatetavoite saavutettiin. Toiminnan tuloista suurin osa on kunnan sisäistä kun taas kuluissa suurin osa on ulkoisia kuluja.

Kulukehitykseen vaikutti eniten aiempaa suuremmat panostukset ICT-toimintaan sekä henkilöstö- että laitepuolella. Osa CDO-kustannuksesta oli talousarviossa huomioitu Kunnanjohtaja-vastuualueella. Lisäkuluja syntyi myös laitekannan uusimisesta, jota ei voitu enää pitkittää.

Henkilöstöpalvelut-yksikkö ylitti jonkin verran talousarviokulunsa.

Kaikki muut osaston yksiköt alittivat omat kulubudjettinsa.

Olennaiset tapahtumat toiminnassa ja taloudessa tilikauden aikana

IT-palvelujen henkilöstövahvuutta vahvistettiin palkkaamalla Chief Digital Officer (CDO). Myös tehtävänkuvia on tarkennettu syksyn aikana. Toimintavarmuutta parannettiin ICT-infran osalta esimerkiksi langattoman verkon ja varmuuskopioinnin osalta. IT-palvelut muutti vuoden lopussa monitoimihallin väistötiloista takaisin Kuntalaan, jonne avattiin myös uusi palvelupiste.

Talouspalveluissa otettiin menestyksekkäästi käyttöön uusi versio budjetointijärjestelmästä.

Henkilöstöpalvelut-yksikkö otti vuoden lopulla käyttöön uuden esimiehille tarkoitetun HR-järjestelmän, jonka avulla esimiehet saavat ns. dash board- näkymän omasta vastuualueestaan.

Hallintopalveluissa toteutettiin elokuun alussa organisaatiouudistus, jossa asianhallinta ja kokousasioiden käsittely yhdistettiin toimimaan tiiminä Hallintopalvelut-yksikössä. Tämä tiimi vastaa valtuuston, kunnanhallituksen ja kaikkien valiokuntien ja jaostojen valmistelutyöstä. Rakennus- ja ympäristövaliokunnan valmistelu hoidetaan edelleen Tekniikka- ja ympäristöosaston toimesta.

Yhteiset asiakaspalvelut on vuoden aikana jatkanut palveluiden kehittämistä. Toukokuussa Nikkilän pääkirjaston ja Söderkullan HSL-palvelupisteiden hallinnointi siirtyi kehitys- ja kaavoitustoiminnolta yksikölle.

Sitovat tavoitteet vuodeksi 2016

Strateginen / Sitova tavoite	Toimenpide	Mittari	
Asiakaslähtöiset, hyvinvointia ja terveyttä edistävät kuntapalvelut	Käynnistämme toimenpiteet, joiden kautta edistämme palvelujemme vaikuttavuutta kuntalaisille samalla tehostaen palveluntuotantoa.	Osasto on käynnistänyt projektin jolla edistetään asiakaslähtöisyyttä ja tehostetaan palveluntuotantoa.	
	Tavoite on toteutunut. IT-partio aloitti toimintansa Q4/2016. Partio kiertää kunnan toimipisteissä hankitulla pakettiautolla. Kyseessä on uusi asiakaspalvelua parantava toimintatapa.		
Jatkuva parantaminen	Jatkamme Operaatio Induktiolieden kehityspolkujen kulkemista tavoitteena tehokkaammat ja vaikuttavammat kuntapalvelut.	Jokainen yksikkö käynnistää vähintään yhden uuden kehi-	

		tysprojektin tai laajemman kehityspolun askeleen vuonna 2016.	
	Tavoite on toteutunut, yksiköissä on käynnistetty seuraavat projektit: Hallintopalvelut: Hallintotiimin luominen ja toiminnan käynnistäminen (jatkoa vuoden 2015 induktioliesiprojektille) Talouspalvelut: Ostolaskujen skannaustoiminto Asiakaspalvelut Yhteinen asiakaspalvelu/kirjasto, vaihe 2 Henkilöstöpalvelut: Esimiesosaamisen tasalaatuisuuden ja uuden esimiestyön rakenteen, tavoitteen ja sisällön tarkempi suunnittelu ja toteutuksen aikatauluttaminen. IT-palvelut: Maksuosoitusprosessin uudistaminen		
Talouden kattilankansiperiaate	Kuntaorganisaatio vie päätöksentekoon Operaatio Kattilankannen ehdotukset sekä toteuttaa päätökset valtuuston euro-määräisen linjauksen mukaisesti.	Kuntaorganisaatio on toteuttanut valtuuston linjauksen mukaiset tavoitteet vuodeksi 2016.	
	Tavoitteiden toteuma Osasto pystyi toteuttamaan talousarvion mukaiset taloudelliset tavoitteet, toimintakate toteutunut talousarvion mukaisesti.		
Nostokurkia Sipooseen	Tavoitteiden mukainen väestönkasvu	Sipoon väestömäärä 31.12.2016 vähintään 20 000	
	Tavoitteiden toteuma 20.000 asukkaan taso perustui ennusteeseen 31.12.2015/19 500 asukasta. Toteutunut asukasluku oli tuolloin 19 399 ja 31.12.2016 19 900. Näin ollen tavoitteeksi asetettu 500 asukkaan lisäys toteutui vaikka absoluuttisesta tavoitteesta jäätiin.		

Toiminnalliset tavoitteet ja tunnusluvut

	TP2014	TP 2015	TA 2016	TP 2016
<u>Määrätavoitteet</u>				
E-myyntilaskujen osuus		9,8	25,0	11,1
E-ostolaskujen osuus	56,5	66,1	77,0	71,2
Henkilökohtaisten tulostimien määrä kunnassa	140	110	60	64
Lync-koulutustilaisuuksien määrä	4	5	12	8

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan arviointi ja selonteko

Talous- ja hallintokeskuksen suurimmat toiminnalliset riskit liittyvät ICT-toimintaan ja kunnan järjestelmien toimivuuden varmistamiseen kaikissa olosuhteissa. Kesän aikana parannettiin muun muassa varmistuskäytäntöjä laitekantaa uusimalla ja toimintatapoja muuttamalla. Riskit tullaan arvioimaan kevään 2017 aikana uudestaan osana koko kunnan riskienarviointiprosessia.

Arvio tulevasta kehityksestä

ICT-kustannukset nousevat edelleen jonkin verran palvelutason varmistamiseksi ja laitekannan uusimisvelan kiinniottamisen vuoksi. Tavoitteena on tehostaa toimintaa ja parantaa kunnan toimintavarmuutta siten, että ICT:n henkilöresursseja hyödynnetään parhaalla mahdollisella tavalla yhtenäistämällä toimintatapoja, virtaviivaistamalla prosesseja ja toimimalla laitevaihdossa proaktiivisesti.

Kirjanpidon ja palkanlaskennan osalta tehdään keväällä selvitys Sipoolle parhaiten sopivasta toimintamallista vuotta 2019 varten, jolloin sote-muutoksen myötä kunnan rakenne muuttuu oleellisesti. Vaihtoehtoina on jatkaa samalla tavalla kuin nytkin eli tuottaen itse palvelut tai käyttäen ulkoista palveluntuottajaa tai jokin kombinaatio näistä. Tavoitteena on toimia uuden valittavan toimintamallin mukaisesti jo vuoden 2018 alusta.

Tulosityksikkö: Kehitys- ja kaavoituskeskus

VASTUUHENKILÖ: Kehitysjohtaja

Taloudellinen tulos

	1)	TA	TA +			2)		
1 000 €	Talousarvio 2016	muutos 2016	Muutos 2016	Toteuma 2016	Tot-%	Poikkeama	Tot. 2015	Muutos-% 15/16
Toimintatulot	526		526	654	124,2	128	586	11,6
Toimintamenot	-5 417		-5 417	-5 188	95,8	229	-4 529	14,6
Toimintakate	-4 891		-4 891	-4 534	92,7	357	-3 943	15,0
Suunnitelmapoistot				-17			-5	213,3
Henkilöstö 31.12.								
Työpanos laskennallisina virkoina, htv	20,0		20,0	18,1	90,5	-1,9	18,9	-4,2

Toiminta-ajatus

Kehitys- ja kaavoituskeskus toimii suoraan kunnan johdon alaisuudessa maankäytön ja liikenteen suunnitteluyksikkönä. Keskukseen tehtäviin kuuluvat myös maapolitiikan hoito, kiinteistönmuodostus ja mittaus- ja paikkatietotehtävät sekä elinkeinopolitiikkaa ja matkailua koskevat asiat. Keskus seuraa aktiivisesti toimintaympäristössä tapahtuvia muutoksia ja pystyy reagoimaan niihin tehokkaasti.

Analyysi tavoitteiden ja tunnuslukujen toteumasta

Vuoden 2016 osalta tavoitteet pääosin toteutuivat ja osittain ylittyivät.

Asemakaavoja valmistui kaksi kappaletta: Boxin työpaikka-alueen asemakaava, jossa on rakennusoikeutta 100 000 k-m² ja Nevas Gårdin asemakaava, jossa on rakennusoikeutta 34 310 k-m². Asemakaavamuutoksia valmistui yksi, Sipoonlahden rannan asemakaavamuutos, jossa on rakennusoikeutta 24 900 k-m².

Osayleiskaavoista Immersbyn osayleiskaava hyväksyttiin valtuustossa. Pohjois-Paippisten kyläosayleiskaavan laadinta on luonnosvaiheessa. Kaavoitusprosessia on nopeutettu. Osa kaavoista viedään nähtäville ehdotuksena, nähtävillä oloa on lyhennetty. Kaavoituskatsaus ja kuulutukset ovat vain sähköisessä muodossa.

Sähköisiä palveluja kehitettiin. Sähköisiä karttapalveluja monipuolistettiin, muun muassa asemakaavatiedot ja suojelualueet löytyvät sähköisestä karttapalvelusta. Suurin osa kaavapalautteesta tulee sähköisenä, suurin osa toki sähköpostilla.

Maanluovutuksesta kunta sai tuloja noin 5,9 miljoonaa euroa. Tontteja myytiin Taasjärven, Pähkinälehdon ja Kartanonrinteen alueilla. Tonttien markkinointiin panostettiin lisää muun muassa tekemällä tontinmyyntistrategia, laatimalla sähköiset markkinointisivut ja järjestämällä tonttien markkinointitilaisuuksia.

Maanluovutustulot jäivät hieman alle budjetoidun, osa vuodelle 2016 sovitusta kaupoista siirtyi vuodelle 2017.

Maata hankittiin strategisesti tärkeiltä alueilta noin 31 hehtaaria. Maanhankintaan käytettiin noin 1,9 miljoonaa euroa.

Olennaiset tapahtumat toiminnassa ja taloudessa tilikauden aikana

Vuonna 2016 Sipoo toimi KUUMA-kuntien puheenjohtajana, joka työllisti myös kehitys- ja kaavoituskeskuksen henkilöstöä. Kekestä oli puheenjohtajat kilpailukyky-, liikenne-, ja kaavoitusryhmissä.

Vuonna 2016 keskityttiin erityisesti työpaikka-alueiden asemakaavoitukseen. Boxiin vahvistui asemakaava, jossa on rakennusoikeutta 100 000 k-m². Aluetta aletaan myydä vuonna 2017. Suurin osa asemakaava-hankkeista eteni ripeästi.

Osayleiskaavojen osalta maakuntakaavoitus hidasti Etelä-Sipoon osayleiskaavojen etenemistä. Alueen maakuntakaava ei ole vielääkään valmis. Paippisiin valmistui osayleiskaavaluonnos, jonka mitoitus perustuu vyöhykkeisiin.

Elinkeinoelämän huomioimiseen panostettiin. Vuonna 2016 Sipoon kunnan päätöksenteossa päätettiin ottaa käyttöön yritysvaikutusten arviointi. Lisäksi tehtiin päätös elinkeinojaoston perustamisesta.

Yritystonttien markkinoinnissa on aloitettu yhteistyö Keravan kanssa.

Omakotitonttien vuokraus yleistyi, suurin osa Kartanonrinteen omakotitonteista vuokrattiin.

Sitovat tavoitteet vuodeksi 2016

Strateginen / Sitova tavoite	Toimenpide	Mittari	
Jatkuva parantaminen	Tonttien markkinointia kehitetään.	Tonttien markkinoinnin strategia valmis	
	Tonttien tonttimyyntistrategia valmistui ja annettiin kunnanhallitukselle tiedoksi 29.11.2016.		
Talouden kattilankansiperiaate, 1. ja 2. vaihe	Kaavoitusta ja tontinmyyntiä testostetaan prosesseja kehittämällä.	Tontinmyyntitulot 6,2 milj. euroa	
	Tontteja myytiin 5,9 miljoonalla eurolla. Osa sovituista kaupoista siirtyi vuodelle 2017		
Nostokurkia Sipooseen	Strategisia alueita kaavoitetaan tehokkaasti.	Vuonna 2016 hyväksyttäviä asemakaavoja 100 000 k-m ²	
	Vuonna 2016 hyväksyttiin kolme asemakaavaa, joissa on yhteensä rakennusoikeutta 159 210 k-m ² .		

Toiminnalliset tavoitteet ja tunnusluvut

	TP2014	TP 2015	TA 2016	TP 2016
Määrätavoitteet				
Asemakaavoja, uudet alueet, ha	1,5		40	
Asemakaavoja, uudet alueet, k-m ²	1 700	98 551	100 000	134 100
- työpaikka-alueet			80 000	134 100
- asuinalueet			20 000	0
Asemakaavamuutoksia, kpl	4		2	1
Asemakaavamuutokset, k-m ²	42 080	45 030		24 900
Kyläosayleiskaavoja, kpl	1	1	1	1
Strategisia osayleiskaavoja, kpl	0	1	0	0
Tonttien myyntipäätöksiä, kpl	48	21	20	25
Maanhankinta, ha	89	51	20	31
Maanmyynti, ha	7,5	5	30	68

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan arviointi ja selonteko

Kaavoituksen suhteen suurimmat riskit ovat kaavavalitukset, jotka lykkäävät kaavojen voimaantuloa vähintään vuodella. Riskiä pyritään vähentämään kaavaprosessinaikana vuorovaikutusmenettelyllä.

Maakuntakaavoitus muodostaa riskin Etelä-Sipoossa, sillä valmisteilla oleva Östersundomin maakuntakaavan pitää olla kunnan tavoitteiden mukainen, muun muassa raideliikenteen varauksen suhteen.

Maanhankinnassa on riskinä, etteivät maanomistajat myy raakamaata hyväksyttävään hintaan. Tällöin tulee harkita muita maankäyttö- ja rakennuslain mahdollistamia keinoja.

Tonttien markkinatilanne on ollut hyvä, jatkossakin markkinointiin panostetaan.

Arvio tulevasta kehityksestä

Tonttimyyntiin panostetaan edelleen. Rakennusliikkeille ja sijoittajille järjestetään tilaisuuksia. Sähköistä tontinvarausta ja markkinointia jatketaan. Asumiseen tarkoitettuja tontteja myydään/vuokrataan lähinnä Jokilaakson, Kartanonrinteen ja Pähkinälehdon alueilla. Yritystontteja tulee myyntiin Hiekkamäentien ja Boxin alueille.

Maanhankinnassa panostetaan erityisesti Etelä-Sipoossa. Maanhankinnasta valmistuu suunnitelma alkuvuodesta.

Yleiskaavoituksessa jatketaan Pohjois-Paippisten osayleiskaavan laadintaa. Kaavan tavoitteena on löytää uusia keinoja kyläalueiden tiivistämiseen. Gumbostrand-Västerskogin alueelle aletaan laatia osayleiskaavaa Paippisten mallin mukaan.

Asemakaavoituksessa painopiste on elinkeinoja tukevassa kaavoituksessa. Hiekkamäentien asemakaava on tarkoitus saada valtuustoon hyväksyttäväksi. Asuinalueiden kaavoissa otetaan huomioon myös elinkeinoelämän tarpeet. Asemakaavoja laaditaan kaikkiin taajamiin. Sipoo on tiiviisti mukana HSL:ssä sekä muissa alueen yhteistyöverkoissa.

Raideliikenteen osalta kunta toimii aktiivisesti Nikkilä–Kerava-radan avaamiseksi henkilöliikenteelle, muun muassa kaavoittamalla Nikkilään ja Talmaan asuinalueita. Sipoo, ELY-keskus ja HSL laativat Sipoonlahden eritasoliittymän aluevaraussuunnitelmaa, jossa tutkitaan muun muassa liittytäpysäkkien, bussipysäkkien ja kaupallisten toimintojen sijoittumista liittymän alueella sekä liittymäjärjestelyjen parantamista.

Yrittäjien kanssa jatketaan yhteistyötä. Yritysvaikutusten arviointi otetaan käyttöön. Panostetaan markkinointiin ja matkailuun.

2.1.4 Sosiaali- ja terveysvaliokunta

VASTUUALUE: SOSIAALI- JA TERVEYDENHUOLTO

VASTUUHENKILÖ: Sosiaali- ja terveysjohtaja

Taloudellinen tulos

	1)					2)		
1 000 €	Talousarvio 2016	TA muutos 2016	TA + Muutos 2016	Toteuma 2016	Tot-%	Poikkeama	Tot. 2015	Muutos-% 15/16
Toimintatulot	8 713		8 713	10 088	115,8	1 374	9 035	11,7
Toimintamenot	-60 005		-60 005	-60 220	100,4	-216	-58 513	2,9
Toimintakate	-51 291		-51 291	-50 133	97,7	1 159	-49 478	1,3
Suunnitelmapoistot	-300		-300	-19			-44	-57,1
Henkilöstö 31.12.								
Työpanos laskennallisina virkoina, htv	326,5		326,5	332,4	101,8	5,9	321,5	3,4

Toiminta-ajatus

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan tehtävänä on yhdessä muiden hallintokuntien kanssa kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen sekä syrjäytymisen ehkäiseminen ja väestöryhmien välisten terveyserojen kaventaminen.

Tehtävä toteutetaan suunnitelmallisella vaikuttamisella hyvinvoinnin ja terveyden taustoihin, kuten elintapoihin, elinoloihin ja ympäristöön sekä järjestämällä oikea-aikaisia, oikein kohdennettuja ja joustavia kuntalaisille lisäarvoa tuottavia palveluja.

Sosiaali- ja terveystoimen palvelut ovat vaikuttavia ja kustannustehokkaita. Palvelut järjestetään asiakaslähtöisesti asiakkaan valinnanvapautta ja osallisuutta vahvistaen yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa teknologian ja sähköisen asioinnin mahdollisuuksia hyödyntäen.

Analyysi tavoitteiden ja tunnuslukujen toteumasta

Sosiaali- ja terveysosaston alitti toimintakatteensa runsaalla 1,1 milj. eurolla. Toimintakulut ylittyivät noin 0,2 milj. eurolla ja toimintatuotot runsaalla 1,3 milj. eurolla, toimintakateen ollessa 97,6 %.

Toimintatuottojen ylitys johtui lisääntyneistä asiakasmääristä, sosiaali- ja terveysvaliokunnan päätöksestä korottaa hallitusohjelman mukaisesti kiinteitä asiakasmaksuja talousarvion hyväksymisen jälkeen 27,5 %:lla ja valtion kunnalle turvapaikan saaneiden nuorten kotouttamisesta maksamista korvauksista. Loka-joulukuun aikana turvapaikan saaneiden kotouttamisesta syntyi kustannuksia lähes 0,68 milj. euroa, jotka valtio korvasi kunnalle.

Sosiaali- ja terveysosasto onnistui toteuttamaan kaikki valtuuston osastolle linjaamat sitovat tavoitteet ja Operaatio kattilankannen tehostamistoimenpiteet.

Sosiaali- ja terveysosaston hyvän tuloksen mahdollisti yhteistyössä tehty asiakasohjaus, tulosityksikköraajat ylittävä yhteistyö, moniammatillisuuden hyödyntäminen ja henkilöstön sitoutuneisuus ja hyvä ammattitaito.

Tulosityksiköiden tunnusluvut saadaan Kuntaliiton raportista Keskisuurten kuntien sosiaali- ja terveystoimen kustannukset vuonna 2016, joka valmistuu kesäkuun 2017 alussa. Vuoden 2015 kustannusvertailussa Siipoon sosiaali- ja terveystoimen ikävakioitujen kokonaiskustannukset (euroa/asukas) olivat 20 vertailukunnan toiseksi pienimmät.

Kilpailukykysovimuksen lomarahaleikkaus, joka vaikuttaa jo 2016 tilinpäätökseen, tasapainotti koko Sosiaali- ja terveysosaston tilinpäätöstä noin 140 000 eurolla.

Strateginen / Sitova tavoite	Toimenpide	Mittari	
Asiakaslähtöiset, hyvinvointia ja terveyttä edistävät kuntapalvelut	Käynnistämme uusia palvelumuotoja ja kehitämme nykyisiä palveluitamme, tavoitteena asiakaslähtöisyyden, yhteisöllisyyden ja kuntalaisten hyvinvoinnin parantaminen.	Jokaisessa pääasiakasprosessissa on käynnistetty projekti jolla edistetään asiakaslähtöisyyttä tai yhteisöllisyyttä.	
	<u>Tavoitteiden toteuma</u> Jokaisessa pääasiakasprosessi tavoitteet toteutuivat. Lasten, nuorten ja perheiden palvelut 1. Yksilöllinen kuljetustuki yhteistyössä varhaiskasvatuksen kanssa 2. Puheterapian ”self help -palvelut” 3. Sijoitettujen lasten tehostetut terveyspalvelut Työikäisten palvelut 1. Terveysmetsä omana toimintana 1. Kokemusasiantuntijoiden vetämä ryhmätoiminta 2. Avertti-terveysneuvonta huumeidenkäyttäjille 3. Akuutti- ja kuntoutusosaston segmentoidut tiimit Ikääntyneiden palvelut 1. Treffi. toiminnan käynnistyminen ja hyvinvointia edistävät tapaamiset riskiryhmille 2. Kotihoidon fysioterapeutin ikääntyneille suunnattujen liikuntaryhmien käynnistäminen 3. Asukkaiden laadukkaan arjen vahvistaminen (Lean-hanke yhdessä Sosiaalitaidon kanssa) Ruokapalvelut 1. Vegaaniruoan pilotointi		
Jatkuva parantaminen	Jatkamme Operaatio Induktiolieden kehityspolkujen kulkemista tavoitteena tehokkaammat ja vaikuttavammat kuntapalvelut.	Jokaisessa pääasiakasprosessissa on käynnistetty vähintään yksi uusi tehokkuutta tai vaikuttavuutta parantava kehitysprojekti tai toimintatapamuutos vuonna 2016.	
	<u>Tavoitteiden toteuma</u> Jokainen pääasiakasprosessi tavoitteet toteutuivat. Lasten, nuorten ja perheiden palvelut 1. Koululääkäritoiminnan keskittäminen 2. Lapsiperheiden sosiaalityön kokoaminen 3. Ulkokuntalaisten laskutusprosessi Työikäisten palvelut 1. Duodecimin sähköiset terveystarkastukset 2. Kokemusasiantuntijan yksilövastaanotto ja osallistuminen päihdetyöryhmään		

	3. Suoraan kotoa osastolle-projekti Ikääntyneiden palvelut 1. Palvelupäivien sisällön kehittäminen ja vapaaehtoistojien verkostoitumisen edelleen laajentaminen 2. Toiminnanohjaus kotihoidon työntekijöiden työajan tehokkaan resursoinnin apuvälineenä 3. Perhehoidon aloittaminen Ruokapalvelut 1. Avainasiakasperheiden ateriapalvelu		
Talouden kattilankansiperiaate	Sosiaali- ja terveysosasto jatkaa omalta osaltaan Operaatio Kattilankannen toteuttamista valtuuston euromääräisen linjauksen mukaisesti.	Sosiaali- ja terveysosasto on toteuttanut aloittamansa Operaatio Kattilankannen toimenpiteet vuonna 2016 siltä osin kuin osastolla on voitu asioihin vaikuttaa.	
	<u>Tavoitteiden toteuma</u> Kattilankansitoimenpiteet toteutuivat.		

Olennaiset tapahtumat toiminnassa ja taloudessa tilikauden aikana

Kunta päätti ELY-keskuksen esityksen mukaisesti tarjota 46 kuntapaikkaa ensisijaisesti oleskeluluvan saaneille turvapaikanhakijoille.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan arviointi ja selonteko

Sosiaali- ja terveysosasto on sopimusten mukaisesti käynyt lukuisia valvonta- ja yhteistyöpalavereja sopimuskumppaneiden kanssa. Palveluntuottajien omavalvontasuunnitelmat, toimintakertomukset, tilinpäätökset ym. tarpeelliset asiakirjat ovat kunnan käytettävissä valvontaa suoritettaessa. Kuuma-kuntien kanssa on sovittu myös yhteistyöstä valvonnan osalta.

Haasteita on esiintynyt esim. pätevien sosiaalityöntekijöiden ja puheterapeuttien rekrytoinnissa. Tilanteita on ratkaistu muun muassa väliaikaisin nimikemuutoksien ja ostopalveluin.

Kunnan kasvaessa voimakkaasti jatkuvana haasteena on palveluiden järjestäminen uusille asukkaille ennakoidusti ja kustannustehokkaasti sekä henkilöstön työhyvinvoinnin varmistaminen työmäärän lisääntyessä samanaikaisesti, kun sosiaali- ja terveyspalveluiden tulevaisuus aiheuttaa epävarmuutta henkilöstölle.

Arvio tulevasta kehityksestä

Kunnan kasvaessa palvelujen kysyntä lisääntyy. Maahanmuuttajien määrä kunnassa kasvaa. Sote-uudistuksen valmistelu etenee tavoitteena sosiaali- ja terveyspalveluiden ja rahoituksen siirtyminen Uudenmaan maakunnalle vuoden 2019 alusta.

Tulosityksikkö: Hallinto ja talous

VASTUUHENKILÖ: Sosiaali- ja terveysjohtaja

Taloudellinen tulos

	1)					2)		
1 000 €	Talousarvio 2016	TA muutos 2016	TA + Muutos 2016	Toteuma 2016	Tot-%	Poikkeama	Tot. 2015	Muutos-% 15/16
Toimintatulot				7		7	325	-97,8
Toimintamenot	-611		-611	-600	98,1	12	-833	-28,0
Toimintakate	-611		-611	-592	96,9	19	-508	16,6
Suunnitelmapoistot								
Henkilöstö 31.12.								
Työpanos laskennallisina virkoina, htv	9,0		9,0	9,7	107,8	0,7	10,0	-3,0

Toiminta-ajatus

Kehittää ja uudistaa sosiaali- ja terveyspalveluita strategia- ja tavoitelähtöisesti. Seurata ja arvioida sosiaali- ja terveyspalveluiden vaikuttavuutta, jotta ne mahdollisimman hyvin vastaavat kuntalaisten muuttuvia tarpeita. Johtaa toimintaa ennakoivasti tietoon perustuen ja huolehtia palveluiden kustannustehokkuudesta.

Analyysi tavoitteiden ja tunnuslukujen toteumasta

Hallinto- ja talosityksikkö alitti toimintakatetavoitteensa vajaalla 20 000 eurolla. Toimintatuotot ylittyivät noin 7 000 eurolla ja toimintakulut alittuivat noin 12 000 eurolla, toimintakatteen ollessa 96,9 %.

Yksikkö osallistui aktiivisesti hallintotiimin kehittämiseen osastojen välisenä yhteistyönä kunnan hallinto- ja talouspalveluille asetettujen tavoitteiden mukaisesti.

Toiminnalliset tavoitteet ja tunnusluvut

	TP2014	TA 2015	TPE 2015	TA 2016	TP 2016
Ikävakioitunut sosiaali- ja terveystoimen toimintakulut, euroa/asukas	3 015	3 058	3 072	3 038	*
* 2016 selviää kesällä 2017					

Arvio tulevasta kehityksestä

Toiminta siirtyy sote-uudistuksen toteutuessa maakuntaan.

Tulosityksikkö: Lasten ja nuorten kasvun ja kehityksen tukeminen sekä lapsiperheiden terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen

VASTUUHENKILÖ: Palvelujohtaja

Taloudellinen tulos

	1)					2)		
1 000 €	Talousarvio 2016	TA muutos 2016	TA + Muutos 2016	Toteuma 2016	Tot-%	Poikkeama	Tot. 2015	Muutos-% 15/16
Toimintatulot	33		33	726	2 185,9	693	110	562,2
Toimintamenot	-4 399		-4 399	-4 548	103,4	-149	-3 977	14,3
Toimintakate	-4 365		-4 365	-3 822	87,6	543	-3 868	-1,2
Suunnitelmapoistot								
Henkilöstö 31.12.								
Työpanos laskennallisina virkoina, htv	38,0		38,0	39,5	103,9	1,5	38,3	3,1

Toiminta-ajatus

Lasten, nuorten ja perheiden palveluiden toiminta-ajatuksena on edistää kunnan lasten, nuorten ja lapsiperheiden terveyttä ja hyvinvointia tarjoten oikea-aikaisia ja vaikuttavia sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja painottaen ennaltaehkäisyä ja varhaista tukea.

Analyysi tavoitteiden ja tunnuslukujen toteutumasta

Tulosityksikön toimintakulut ylittyivät noin 0,15 milj. eurolla ja toimintatuotot ylittyivät lähes 0,7 milj. eurolla toimintakatteen alittuessa runsaalla 0,5 milj. eurolla. Tuottojen ylitys johtui pääasiassa turvapaikanhakijoista saaduista valtion korvauksista. Saadut tuotot vastasivat aiheutuneita kuluja.

Asiakkaiden aktiivinen kuntouttaminen ja ennaltaehkäisevien palveluiden lisääminen näkyi muun muassa alhaisina sijaishuollon lukuina. Perheiden arjen helpottamiseksi on löydetty tulosta tuottavia keinoja esim. avoimen neuvolan palveluin ja ryhmämuotoisella auttamisella.

Palvelutarpeiden arviointeja on tehty sosiaalihuoltolain mukaisesti, joka on vaatinut työn uudelleen organisoimista ja kehittämistä. Muutokset jatkuvat vielä vuonna 2017.

Sovittelupalveluja on tarjottu eronneille vanhemmille, jotka eivät itse ole pystyneet sopimaan lastensa arjesta tai elämään jo sovittujen pelisääntöjen mukaisesti.

Neuvolan asiakasmäärät ovat lisääntyneet ja kuormittaneet erityisesti Etelä-Sipoon palveluja. Sipoossa syntyi vuonna 2016 198 vauvaa, mikä on 24 vauvaa enemmän kuin edellisellä vuonna. Neuvolan ryhmätarkastukset ovat vakiinnuttaneet paikkansa tarkoituksenmukaisina palveluina, joista on saatu positiivista palautetta sekä asiakkailta että työntekijöiltä. Ryhmätarkastuksilla on voitu tasoiittaa erittäin ruuhkautunutta palvelua. Uutena palvelumuotona on syksystä lähtien tarjottu neuvolan avointa vastaanottoa yhtenä päivänä viikossa sekä Nikkilässä että Söderkullassa. Lyhyen ajan sisällä "walk in" -periaatteella toimiva palvelu on saanut hyvän vastaanoton. 1.1.2016 voimaan astunut isyyslaki on vaatinut asiakasprosessien uudelleen järjestelyjä neuvolatyössä, johon siirtyi aikaisemmin lastenvalvontaan kuuluvia työtehtäviä kuten isyydentunnustamisen vastaanottaminen.

Kouluterveydenhuollon palveluissa on näkynyt kunnan väestön kasvu ja erityisesti maahanmuuttajaryhmän tarpeet.

Puheterapiapalvelut ovat lisänneet sähköisiä itseapuoheistuksia ja uudistaneet nettisivunsa asiakasystävällisemmiksi.

Yksin maahan tulleiden turvapaikanhakijanuorten tilanne on näkynyt lisääntyneenä palvelutarpeena sekä kouluterveydenhuollossa että lastensuojelussa. Kesällä järjestetyn kilpailutuksen tuloksena Sipooseen perustettiin syksyn aikana kaksi perheryhmäkotia ja 46 alaikäiselle nuorelle myönnettiin kuntapaikat Sipoosta.

Toiminnalliset tavoitteet ja tunnusluvut

	TP2014	TP 2015	TA 2016	TP 2016
Kodin ulkopuolelle sijoitetut 0–17-vuotiaat, lkm vuositasona	46	42	28	20
Vuoden aikana tulleet lastensuojelu-ilmoitukset ja SHL:n mukaiset yhteydenotot*	514	432	400	412
Vuoden aikana päättyneet avo- ja jälkihuollon asiakkuudet (lasten ja nuorten määrä)	183		160	57
Varhaisen tuen perhetyötä saavien perheiden määrä	170	162	210	159
Varhaisen tuen perhetyössä päättyneet asiakkuudet		97	120	118

*Uuden sosiaalihuoltolain mukaiset yhteydenotot

Lastensuojelun ikävakioidut kustannukset, euroa/asukas	87	90	96	*
Kodin ulkopuolelle sijoitettavat 0–17-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä	0,98 %	0,85 %	0,60 %	0,40 %

* 2016 selviää kesällä 2017

Arvio tulevasta kehityksestä

Kunnan väestönkasvu näkyy palvelutarpeiden kysynnän kasvuna. Vuoden 2017 alusta perustettu lapsiperheiden sosiaalityön yksikkö tarjoaa jatkossa matalankynnyksen palveluja sipolaisille lapsiperheille. Myös maahanmuuttajanuorten lastensuojelullisten tarpeiden arvioidaan lisääntyvän, mikä saattaa vaatia henkilöstöresurssin lisäämistä.

Tulosityksikkö: Työikäisen väestön toimintaedellytysten vahvistaminen sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen

VASTUUHENKILO: Johtava lääkäri

Taloudellinen tulos

	1)					2)		
1 000 €	Talousarvio 2016	TA muutos 2016	TA + Muutos 2016	Toteuma 2016	Tot-%	Poikkeama	Tot. 2015	Muutos-% 15/16
Toimintatulot	2 806		2 806	3 225	114,9	419	2 506	28,7
Toimintamenot	-35 331		-35 331	-35 755	101,2	-425	-34 638	3,2
Toimintakate	-32 525		-32 525	-32 530	100,0	-5	-32 132	1,2
Henkilöstö 31.12.								
Työpanos laskennallisina virkoina, htv	116,0		116,0	120,6		4,6	111,1	8,6
Erikoissairaanhoito								
Toimintatulot							2	
Toimintamenot	-20 351		-20 351	-20 223	99,4	129	-20 097	0,6
Toimintakate	-20 351		-20 351	-20 223	99,4	129	-20 096	0,6

Toiminta-ajatus

Työikäisten palveluiden toiminta-ajatuksena on edistää työiässä olevien kuntalaisten, hyvinvointia, terveyttä ja toimintakykyä sekä ennaltaehkäistä sairauksia ja syrjäytymistä ja vastata kaikkien ikäryhmien sairaanhoidosta. Maahanmuuttajien yhteiskunnallista yhteenkuuluvuutta ja kotoutumista tuetaan, monialaista yhteistyötä edistetään ja kehitetään. Kaikissa palveluissa aktivoidaan kuntalaisten omia voimavaroja oman terveytensä ja hyvinvointinsa hoitoon ja tuetaan heitä oman elämänsä hallinnassa. Palvelut tuotetaan asiakaslähtöisesti, joustavasti ja vaikuttavasti, moniammatillista työotetta ja ennaltaehkäisyä painottaen.

Analyysi tavoitteiden ja tunnuslukujen toteumasta

Työikäisten tulosityksikön toimintakate noudatti vuonna 2016 talousarviota tarkasti (100,0 %). Toimintakulut ylittivät talousarvion 0,4 milj. eurolla. Nettototeumaa tasoitti samansuuruinen ylitys toimintatuotoissa. Tähän tulopuolen ylitykseen vaikuttivat muun muassa asetuksen perusteella tehdyt asiakasmaksujen korotukset, jotka eivät olleet tiedossa vielä talousarviota laadittaessa.

Erikoissairaanhoidon menoissa näkyi pitkin vuotta riski talousarvion ylitykselle, mutta HUS:n tilinpäätöksen ylijäämän palautukset vuosilta 2015 ja 2016 korjasivat erikoissairaanhoidon toteuman niin, että se lopulta jäi 0,1 milj. euroa alle budjetoidun. Vuoden 2016 aikana kehitettiin yhteistyössä ikääntyneiden palveluiden kanssa kotihoidon, asumisyksiköiden ja terveyskeskusosaston välistä yhteistyötä sairaalapäivystyksen epätarkoituksenmukaisen käytön välttämiseksi.

Työikäisten palveluiden omissa yksiköissä ainoa merkittävä poikkeama näkyi aikuissosiaalityössä, jossa kustannukset ylittivät talousarvion 0,4 milj. eurolla. Tämä ylitys johtui työmarkkinatuen kuntaosuuksien ja toimeentulotuen kustannusten kasvusta, jotka ovat jo useamman vuoden olleet nousussa kasvaneen pitkäaikaistyöttömyyden takia. Sipoon työttömyysluvut ovat kuitenkin edelleen Uudenmaan alhaisimpia. Vuoden 2016 aikana alkoi vihdoinkin näkyä signaaleja työttömyyskasvun taitumisesta, mutta valitettavasti tämä ei vaikuta kovin nopeasti pitkäaikaistyöttömyyteen eikä siksi heti helpota kustannuspaineita. Myös nuorisotyöttömyyttä esiintyi edelleen huolestuttavan paljon, vaikka nuorten työttömyysluvut pienenevät hieman vuoden aikana. Pitkäaikaistyöttömien aktivoinnin tehostamiseksi ja kunnan työmarkkinatukikustannusten pienentämiseksi palkattiin syksyllä 2016 määräaikainen sosiaaliohjaaja kuntouttavaan työtoimintaan.

Työikäisten muut yksiköt pysyivät hyvin talousarviossa ja muutaman yksikön talousarvion alitus pystyi kompensoimaan työttömyystilanteeseen liittyvän kustannuspaineen nousun. Esimerkiksi avosairaanhoidon vastaanottojen toimintakate oli 0,1 milj. euroa alle talousarvion, arvioitua suurempien tulojen takia. Samasta syystä myös suun terveydenhuolto alitti toimintakatteensa 0,1 milj. eurolla ja terveystieteiden keskus sairaala omansa 0,05 milj. eurolla.

Avosairaanhoito jatkoi vastaanottoprosessiensa kehittämistä saatavuuden parantamiseksi ja eri ammattiryhmien erityisosaamisen hyödyntämiseksi optimaalisella tavalla.

Päihde- ja mielenterveyshuollossa panostettiin avohoidollisiin tuki- ja kuntoutusratkaisuihin ja vähennettiin laitostuotoisten palveluiden käyttöä. Uutena palvelumuotona aloitettiin kokemusasiantuntijan vastaanotto.

Nuoria turvapaikan saaneita nuoria varten kuntaan perustettiin ryhmämuotoista tukiasumista sekä kunnan että yrityksen tuottamana. Maahanmuuttopalveluiden resursseja vahvistettiin palkkaamalla sosiaalityöntekijä ja kolme asumisohjaajaa määräaikaista.

Toiminnalliset tavoitteet ja tunnusluvut

	TP2014	TP 2015	TA 2016	TP 2016
Perusterveydenhuollon ikävakioidut toimintakulut, euroa/asukas	608	643	619	*
Erikoissairaanhoidon ikävakioidut toimintakulut, euroa/asukas	1 164	1 211	1 128	*
Toimeentuloturvan ja työllistämisen ikävakioidut toimintakulut, euroa/asukas	99	89	86	*

* 2016 selviää kesällä 2017

Arvio tulevasta kehityksestä

Erikoissairaanhoidon jatkuvaa kustannusten nousupainetta voidaan pitää kurissa muun muassa konsulttitoimien järkevällä käytöllä sekä päivystyksellisen erikoissairaanhoidon käytön vähentämisellä eri yksiköiden yhteistyöllä.

Työttömyys ja erityisesti nuoriso- ja pitkäaikaistyöttömyys aiheuttavat tarpeen edelleen lisätä aktivointitoimia, syrjäytymisen ehkäisemiseksi ja liitännäisongelmien vähentämiseksi.

Väestön ikääntyessä, korostuvat toimintakykyä ja itsenäistä pärjäämistä tukevat palvelut. Lääkinnällisessä kuntoutuksessa tämä tarkoittaa panostamista kotiin annettavaan ja kotona pärjäämistä tukevaan kuntoutukseen. Lisäksi on ennustettavissa, että lääkinällisten apuvälineiden kustannukset kasvavat edelleen yhä huonompikuntoisten asuessa kotona.

Tulosityksikkö: Ikäihmisten hyvinvoinnin ja elämänlaadun edistäminen

VASTUUHENKILÖ: Ikääntyneiden palvelujohtaja

Taloudellinen tulos

	1) Talousarvio 2016	TA muutos 2016	TA + Muutos 2016	Toteuma 2016	Tot-%	2) Poikkeama	Tot. 2015	Muutos-% 15/16
1 000 €								
Toimintatulot	2 389		2 389	2 525	105,7	136	2 374	6,4
Toimintamenot	-16 176		-16 176	-15 963	98,7	213	-15 675	1,8
Toimintakate	-13 787		-13 787	-13 438	97,5	349	-13 302	1,0
Suunnitelmapoistot							-27	-100,0
Henkilöstö 31.12.								
Työpanos laskennallisina virkoina, htv	128,0		128,0	127,9	99,9	-0,1	127,3	0,5

Toiminta-ajatus

Neuvoa, tarjota ja tuottaa ikääntyneiden ja vammaisten kuntalaisten yksilöllisiin tarpeisiin monipuolisia ja vaikuttavia palveluita hyvän ja omannäköisen elämän tueksi. Palveluiden toimintaperiaatteina ovat ikäihmisen ja vammaisen henkilön osallisuus häntä itseään koskeissa asioissa sekä omien voimavarojen hyödyntäminen.

Analyysi tavoitteiden ja tunnuslukujen toteumasta

Ikääntyneiden ja vammaisten palveluissa vuoden 2016 tulosityksikön toimintakulut alittuivat 0,21 milj. eurolla ja toimintatuotot ylittyivät 0,13 milj. eurolla talousarvioon verrattuna (toimintakate oli 97,5 %). Toimintakatteen huononnus vuoden 2015 tilinpäätökseen verrattuna oli ainoastaan vajaat 0,1 milj. euroa väestönkasvusta ja ikääntymisestä huolimatta.

Vammaispalveluihin tuli vuonna 2016 uusia palveluihin oikeutettuja asiakkaita, mikä aiheutti sen, että vammaispalvelujen toimintakate oli 0,26 milj. euroa talousarviota huonompi.

Vanhusten asumispalveluiden toimintakate oli 0,5 milj. euroa talousarviota parempi johtuen onnistuneesti räätälöidyistä palveluista ja henkilökunnan sitoutuneisuudesta.

Ikäihmisten monipuolisen kuntoutuksen ansiosta tehostetun palveluasumisen paikkojen kysyntä on pysynyt hallinnassa, ostopalveluja on jopa pystytty vähentämään. Ikäihmisten perhehoito valmisteltiin vuoden 2016 syksyllä ja ensimmäiset perhehoitajat koulutettiin. Perhehoito on sekä inhimillistä että kustannustehokasta ympärivuorokautista hoitoa ikääntyneille.

Myös kotihoidon laadukas saattohoito on saanut paljon kiitosta kuntalaisilta. Vuoden 2016 aikana kotisaattohoidossa oli runsaat 10 henkilöä.

Vammaispalveluissa työtoiminnan kustannuksia on pystytty vähentämään työllistämällä kaksi kehitysvammaista kuntaan. Työllistäminen jatkuu kuluvan vuoden aikana.

Erilaisia vertaistukiryhmiä ja kuntalaistapahtumia on pidetty runsaasti (mm. omaishoitajien virkistyspäivät, vertaistukiryhmät, kotihoidon palvelupäivät, asukasraadit).

Toiminnalliset tavoitteet ja tunnusluvut

	TP2014	TP 2015	TA 2016	TP 2016
Vanhuspalveluiden ikävakioidut toimintakulut, euroa/asukas	699	731	720	*
Vammaisten ikävakioidut toimintakulut, euroa/asukas	262	232	272	*
* 2016 selviää kesällä 2017				

Arvio tulevasta kehityksestä

Ikäihmisten perhehoito käynnistyi vuoden 2017 alusta Sipoossa ja ensimmäinen asukas onkin jo muuttanut uuteen kotiinsa. Perhehoito tarjoaa myös yhden vaihtoehdon omaishoitajien sijaistamiseen.

Suomi 100 -juhlavuosi huomioidaan monipuolisella ohjelmalla ikääntyneiden palveluissa.

Tulosityksikkö: Ruokapalvelut

VASTUUHENKILÖ: Ruokapalvelupäällikkö

Taloudellinen tulos

1 000 €	1) Talousarvio 2016	TA muutos 2016	TA + Muutos 2016	Toteuma 2016	Tot-%	2) Poikkeama	Tot. 2015	Muutos-% 15/16
Toimintatulot	3 485		3 485	3 605	103,4	120	3 721	-3,1
Toimintamenot	-3 488		-3 488	-3 355	96,2	133	-3 389	-1,0
Toimintakate	-3		-3	250	-9 328,7	253	332	-24,6
Suunnitelmapoistot				-8			-17	-52,6
Henkilöstö 31.12.								
Työpanos laskennallisina virkoina, htv	35,5		35,5	34,7	97,7	-0,8	34,8	-0,3

Toiminta-ajatus

Ruokapalvelujen tehtävänä on tukea eri hallintokuntien ydintehtävän onnistumista tuottamalla ruokapalveluita Sivistysosastolle sekä Sosiaali- ja terveysosastolle. Tavoitteena ja lähtökohtana on tuottaa laadukkaita ateriapalveluita kaikille asiakasryhmille. Ruokapalvelut palvelee asiakkaita kaikissa elämänkaaren vaiheissa. Ruoka tulee olla maukasta ja laadukasta. Ruokapalvelut edistää kuntalaisten terveyttä ja hyvinvointia noudattamalla eri asiakasryhmien ravintosuosituksia ja ohjaamalla terveellisten valintojen tekemiseen arjessa.

Analyysi tavoitteiden ja tunnuslukujen toteumasta

Ruokapalvelussa henkilöstömenot laskivat hieman, kun elintarvikekulut taas nousivat verrattuna edelliseen vuoteen. Elintarvikkeiden hinnannousu johtuu muun muassa siitä, että Cook & Chill (CC) -toimintaa varten jouduttiin hankkimaan muun muassa pidemmälle jalostettuja elintarvikkeita, jotka ovat kalliimpia. Lukkarin keittiössä laitekapasiteetti oli täysin käytössä ja valmiita välipaloja jouduttiin ostamaan, mikä myös lisäsi kustannuksia.

Säästöä toimintakuluissa syntyi, kun 1.6.2016 alkaen Söderkullan koulun valmistuskeittiö muutettiin kuumennuskeittiöksi ja 1.8.2016 alkaen muutos toteutettiin Miilin päiväkodin keittiössä.

Suoritemäärät jäivät hieman alle tavoitteen, mikä johtui muun muassa siitä, että Palvelutalo Elsie siirtyi ostamaan ateriansa Palvelutalosaatiön omasta Palvelutalo Lindan keittiöstä ja päiväkodit tilasivat arviotaan vähemmän annoksia. Etelä-Sipoon alueella luovuttiin ostopalveluista 31.7.2016. Siitä lähtien Lukkarin koulun keittiö valmisti kaikki Etelä-Sipoon koulu- ja päiväkotiaateriat CC-toimintamallilla. Saatu palaute CC-ruoasta on ollut erittäin hyvää.

Vuoden 2015 suoritteiden keskihinta oli 3,25 euroa ja vuoden 2016 oli 3,18 euroa.

Tunnusluvut

	TP2014	TP 2015	TA 2016	TP 2016
Keittiöiden lkm. valmistus ja jakelu 1.1.16 -31.7.16	6+26	5+27	5+27	5 +27
Keittiöiden lkm, valmistus ja jakelu 1.8.16 – 31.12.16	6+26	5+27	3+29	3+29
Kouluruokailuun osallistuvien toteutunut lkm vuositason	505 268	550 000	550 000	591 307
Suoritteet lkm, vuositason	1 048 891	1 040 420	1 058 100	1 057 634
Kustannus/suorite koulussa, Lukkari	3,12	3,09	2,87	2,73
Kouluruokailuun osallistuvien keskimääräinen lkm, päivä	3 026	2 750	2 750	3 128
Koululounaan sisäinen hinta, euroa	2,99	2,93	2,93	2,93
Päiväkotilounaan sisäinen hinta, euroa	2,65	2,60	2,60	2,60

Arvio tulevasta kehityksestä

Lukkarin keittiön kapasiteetin käyttö on äärirajoilla ja toiminnan jatkuvuus tulisi varmistaa käynnistämällä Nikkilän koulukeskuksen keittiön saneerauksen suunnittelu CC-toimintatapaan. Uusien kouluruokasuositusten myötä kasvisruokatrendi tulee näkymään entistä enemmän koulu- ja päiväkotiruokailussa.

Sote-uudistuksen toteutuessa Ruokapalveluiden organisatorinen sijaintipaikka tulee ratkaistavaksi.

2.1.5 Sivistysvaliokunta

VASTUUALUE: KOULUTUS, VARHAISKASVATUS JA VAPAA-AJANTOIMINTA

VASTUUNHENKILÖ: Sivistysjohtaja

Taloudellinen tulos

	1)					2)		
1 000 €	Talous-arvio	TA muutos 2016	TA + Muutos 2016	Toteuma	Tot-%	Poikkeama	Tot. 2015	Muutos-% 15/16
Toimintatulot	4 283		4 283	4 638	108,3	355	5 028	-7,8
Toimintamenot	-50 376		-50 376	-50 403	100,1	-27	-50 114	0,6
Toimintakate	-46 093		-46 093	-45 765	99,3	328	-45 086	1,5
Suunnitelmapoistot				-295		140	-399	-26,1
Henkilöstö 31.12.								
Työpanos laskennallisina virkoina, htv	607,8		607,8	593,7	97,7	-14,1	584,4	1,6

Toiminta-ajatus

Sivistysosasto tarjoaa monipuolisia ja korkeatasoisia eri kohderyhmien saavutettavissa olevia varhaiskasvatus-, koulutus-, kulttuuri- ja vapaa-ajanpalveluita omina palveluina, ostopalveluina tai tuettuina toimintoina. Kuntalainen voi olla itse mukana vaikuttamassa palveluita suunniteltaessa. Lasten ja nuorten kasvun, kehityksen, oppimisen ja viihtymisen kautta annamme eväät hyvään elämään.

Analyysi tavoitteiden ja tunnuslukujen toteumasta

Sivistysosaston tavoitteet ovat pääosin toteutuneet ja osasto on pysynyt talousarvion raameissa. Osaston kulut ovat suurimmilta osin palkka- (52 %) ja tilakustannuksia (24 %). Henkilöstömitoitukset ovat lakisääteisiä varhaiskasvatuksessa ja myös opetuksessa niissä on esim. ryhmäkokojen suhteen hyvin pieni jousto-vara -sekä pedagogisista syistä että tilojen riittävyyden näkökulmasta. Tästä syystä nykyisten tilojen tehokas käyttö ja uusien tilojen tilatehokkuus ovat erityisen tärkeitä sivistysosastolle. Tilakäytön tehostaminen näkyy tällä hetkellä Nikkilän Sydämen käyttöönotossa, jossa tilakustannukset eivät ole nousseet vaikka uudet tilat on otettu käyttöön.

Osaston kustannusnousu on pääosin lapsi- ja oppilasmäärien lisäyksistä johtuvaa. Kulttuuri ja vapaa-aika -yksikön menot ovat samat kuten vuonna 2015, joka tarkoittaa, että menot asukasta kohden laskevat hiukan.

Valmistavan opetuksen menot toteutuivat kuten arvioitu, n. 200 000 euroa. Kunnan talous olisi tämän asian osalta kuitenkin tasapainossa, koska kunta on saanut noin 283 000 euroa valtionosuuksia valmistavan opetuksen järjestämiseksi. Nämä tulot eivät tosin näy sivistyksen tuloissa vaan kunnan valtionosuustuloissa.

Sivistysosasto on saanut valtion hankerahoitusta/avustuksia kaiken kaikkiaan noin 300 000 euroa budjetoidua enemmän, pääosin opetuksen kehittämiseen mutta myös varhaiskasvatukseen ja kulttuuri vapaa-aikatoimintaan. Haasteellisena budjetoinnin näkökulmasta on hankeavustusten ja tukien saamisen arvaamattomuus sekä niihin vaadittava omarahoitusvastuu, joka vaihtelee 20–50 % välillä. Hankkeiden hakemiseen, hallinnoimiseen sekä raportointiin on myös jouduttu panostamaan.

Kotikuntakorvausten budjetointi tuotti vaikeuksia vuonna 2016; menot ylittyivät noin 300 000 eurolla kuten tulotkin (n. 100 000 euroa). Koska nämä perustuvat olemassa oleviin tietoihin, tämä on huomioitu ja korjattu vuodelle 2017 talousarviossa yhteistyössä talous- ja hallintoyksikön kanssa.

Kilpailukykysovimuksen lomarahaleikkaus, joka vaikuttaa jo 2016 tilinpäätökseen, tasapainotti koko Sivistysosaston tilinpäätöstä noin 450 000 eurolla ja tulos jäi tämä huomioiden noin 300 000 euroa ylijäämäiseksi.

Sitovat tavoitteet vuodeksi 2016

Strateginen / Sitova tavoite	Toimenpide	Mittari	
Asiakaslähtöiset, hyvinvointia ja terveyttä edistävät kuntapalvelut	Palveluverkkoselvitystä jatketaan. Sivistysosasto jatkaa palveluverkon kehittämistä eri vaihtoehtojen tarkemmilla suunnitelmilla ja kustannusarvioilla, joista tehdään eri vaikutusten ennakoarviointia. Toimenpiteet ja kehittämispolut sovitetaan investointiohjelmaan yhteistyössä teknisen toimen kanssa.	Suunnitelmat ja kustannusarviot, vaikutusten ennakoarvioinnit käynnistetty ja/tai valmistunut. Toimenpiteet ja kehittämispolut sovitettu investointiohjelmaan yhteistyössä teknisen toimen kanssa.	
	<u>Tavoitteiden toteuma</u> Asiakaslähtöisyyttä edistävä ja palveluntuotantoa tehostava projekti on käynnistetty ja se on toteutunut.		
Jatkuva parantaminen	Jatkamme Operaatio Induktiolieden kehityspolkujen kulkemista tavoitteena tehokkaammat ja vaikuttavammat kuntapalvelut.	Jokaisen osaston jokainen yksikkö käynnistää vähintään yhden uuden kehityspolun tai laajemman kehityspolun askeleen vuonna 2016.	
	<u>Tavoitteiden toteuma</u> Varhaiskasvatuspalvelut (VAKA) - Yhtenäinen käytäntö kaikissa päiväkodeissa varhaiskasvatuksen aloitusprosessissa Koulutuspalvelut (KOPA) - Oppilaiden "IT-passien" suunnittelu ja käyttöönotto Kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut (KUVA) - avustuskäytäntöjen uudistaminen		  
Talouden kattilankansiperiaate	Kuntaorganisaatio vie päätöksentekoon Operaatio Kattilankannen ehdotukset sekä toteuttaa päätökset valtuuston euroääräisen linjauksen mukaisesti.	Kuntaorganisaatio on toteuttanut valtuuston linjauksen mukaiset tavoitteet vuodeksi 2016.	
	<u>Tavoitteiden toteuma</u> Toimintakatetavoite on toteutunut, Kattilankannen toteuma-aste on noin 44 %.		

Olennaiset tapahtumat toiminnassa ja taloudessa tilikauden aikana

Sivistysvaliokunta

Koko osasto on vuoden 2016 aikana omalta osaltaan panostanut kasvun vaatimien toimenpiteiden hoitamiseen kaikissa yksiköissä. Tämän lisäksi on toteutettu norminuudistusten (lakimuutokset, opetus- ja varhaiskasvatussuunnitelmat) vaatimat toimenpiteet ja toiminnan kehittäminen sekä digitalisaatio, myös sisällön näkökulmasta.

Varhaiskasvatustalouden uudistuksen vaatimat päätökset ja muutokset toteutettiin ja varhaiskasvatussuunnitelmien uudistamien käynnistyi.

Varhaiskasvatuksessa otettiin käyttöön ensimmäinen palveluseteli-päiväkoti ja uuden Nikkilän Sydämen päiväkodin suunnittelutyö käynnistettiin.

Koulupuolella tehtiin kehittämistyötä uusien paikallisten opetussuunnitelmien laatimisessa sekä valmistettiin ja toteutettiin käyttöönottoa 1.8.2016 lähtien. Vuoden 2015 lopussa Sipooseen tulivat ensimmäiset turvapaikanhakijat. Heille suunniteltiin ja aloitettiin perusopetuksen valmistavaa opetusta nopealla aikataululla. Valmistavalle opetukselle ei ollut budjetoitu vuodelle 2016 mitään, koska vielä budjettihyväksynnän aikana ei ollut tietoa alaikäisten turvapaikanhakijoiden tulosta. Enimmillään kunnassa toimi viisi ns. Valmo (perusopetuksen valmistava opetus) -ryhmää osana Lukkarin koulun toimintaa. Vuoden 2016 lopussa ryhmiä oli kolme. Kansalaisopisto on myös järjestänyt turvapaikanhakijoiden koulutusta ja kotoutumista pääosin oppivelvollisuusiän ylittäneille.

Sivistysosaston sitova tavoite vuodelle 2016 oli *"Palveluverkkoselvitystä jatketaan valiokunnan ja valtuuston linjaamalla tavalla eri vaihtoehtojen tarkemmilla suunnitelmilla ja kustannusarvioilla, joista tehdään eri vaikutusten ennakoarvioita. Toimenpiteet ja kehittämispolut sovitetaan investointiohjelmaan yhteistyössä teknisen toimen kanssa."*

Sivistysvaliokunnan ja jaostojen talousarvio 2016 käsittelyn jälkeen syksyllä 2015 sivistysosasto on edistänyt ja jatkanut palveluverkkosuunnitelman eteenpäin viemistä päättäen linjaamalla tavalla järjestämällä kuntalais- ja käyttäjätalouksia, tekemällä lapsivaikutusarvioita, edistämällä erityisesti käynnissä olevia investointihankkeita kuten Sipoonlahden koulun laajennus, Nikkilän Sydämen koulun laajennus ja Nikkilän Sydämen päiväkotia.

Lisäksi syksyllä 2015 käsiteltiin varhaiskasvatuksen järjestäminen ja kunnanhallitus päätti laajentaa varhaiskasvatuksen järjestämistä ottamalla käyttöön palveluseteli osana varhaiskasvatuksen järjestämistä. Jatkossa varhaiskasvatus hoidetaan palvelusetelin, yksityisen hoidon tuen sekä oman varhaiskasvatustoiminnan avulla siten, että kasvu hoidetaan pääosin palvelusetelin avulla.

Vuoden 2016 aikana sivistysosasto on yhteistyössä Tekniikka- ja ympäristöosaston kanssa mm.

- mahdollistanut palveluseteli-päiväkodin käynnistämisen Talmassa yhteistyössä yksityisen toimitila omistajan ja palveluntuottajan kanssa
- laatinut Sipoonlahden koulun laajennuksen hankesuunnitelman
- käynnistänyt Lukkarin koulun laajentumisen Wessman-taloon
- laatinut Nikkilän Sydämen laajennuksen hankesuunnitelman
- laatinut Nikkilän Sydämen päiväkodin uudisrakennuksen hankesuunnitelman
- käynnistänyt Nikkilän pääkirjaston korjaushankkeen suunnittelun
- omalta osaltaan osallistunut Söderkullan Opintien yksikön sisäilmaongelmien ratkaisuehdotusten ja selvitysten laatimiseen, sekä ollut mukana toteuttamassa info- ja keskustelutilaisuuksia asukkaille/käyttäjille sekä väistötilojen ja kuljetusjärjestelyjen suunnittelua ja toteuttamista
- omalta osaltaan osallistunut Talman koulun sisäilmaongelmien ratkaisuehdotusten ja selvitysten laatimisessa, sekä ollut mukana toteuttamassa info- ja keskustelutilaisuuksia asukkaille/käyttäjille
- toteuttanut kansalaisopiston hallinnon siirron Söderkullasta Kungsvägens skolan B1-tiloihin, jotta Söderkulla skolan oli mahdollista ottaa ns. Vita Paviljongin käyttöön Söderkullassa.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan arviointi ja selonteko

Sivistysosaston tilat ja niiden kunto on ollut viime vuosien suuri haaste ja tulee todennäköisesti olemaan sitä myös tulevaisuudessa, kunnes saadaan suunnitellut rakennushankkeet valmiiksi ja uudet tilat käyttöön, sekä varhaiskasvatuksessa että kouluissa.

Vuoden 2018 tapahtuvat muutokset varhaiskasvatuksen palveluntuotannossa (ostopalvelut lakkaavat, uudet palveluseteli-päiväkodit otetaan käyttöön, Nikkilän Sydämen kunnallisen päiväkodin käyttöönottoa suunnitellaan ja hoitoaikaperusteista laskutusta valmistellaan) tulevat vaatimaan tarkkaa talous- ja toiminnan suunnittelua, jotta kaikki sujuisi ongelmitta.

Opetuspuolen oppilasmäärän kasvu vaatii oppilaspaikkojen lisäksi myös kaikkien muiden opetukseen liittyvien palveluiden kehittämistä vastaamaan isompaa oppilasmäärää. Tähän liittyy muun muassa oppilas- ja opiskelijahuolto, kouluterveys, pienryhmäopetusryhmien määrä, vammaisopetus (molemmilla kielillä), kieli-

ja kulttuuriryhmien opetus, tieto- ja viestintäteknikka ja kaikkien tukitoimien mitoituksia vastaamaan tarvetta. Myös varhaiskasvatuksen ja koulutuksen ruokapalvelut, jotka ovat osa sosiaali- ja terveystoimea tällä hetkellä, olisi tarpeen suunnitella mahdollista sote-/maakuntauudistusta ajatellen.

Kulttuuri- ja vapaa-ajan toimintaa on suunniteltava vastaamaan kasvavan kunnan tarpeita ja volyymejä.

Arvio tulevasta kehityksestä

Sivistysosaston toiminta ja toiminnan kehittäminen tulee olemaan vahvasti kytkettynä kunnan kasvustrategiaan. Tämä tulee vaatimaan vahvaa kehittämisotetta ja strategista suunnittelua, jotta kuntalaisille saataisiin palvelut järjestettyä laadukkaasti. Kasvu tulee aiheuttamaan muutoksia, jotka tulevat vaikuttamaan lapsiin ja oppilaisiin/opiskelijoihin, kuntalaisiin sekä henkilöstöön.

Tulosityksikkö: Hallintopalvelut

VASTUUHENKILÖ: Sivistysjohtaja

Taloudellinen tulos

	1)	TA	TA +			2)		
1 000 €	Talous-arvio	muutos 2016	Muutos 2016	Toteuma	Tot-%	Poikkeama	Tot. 2015	Muutos-% 15/16
Toimintatulot							37	-100,0
Toimintamenot	-424		-424	-362	85,3	62	-622	-41,7
Toimintakate	-424		-424	-362	85,3	62	-585	-38,1
Suunnitelmapoistot						280		
Henkilöstö 31.12.								
Työpanos laskennallisina virkoina, htv	3,0		3,0	2,2	73,3	-0,8	6,6	-66,7

Analyysi tavoitteiden ja tunnuslukujen toteumasta

Hallintopalvelut-yksikön toimintaa on kehitetty keskitetysti yhdessä Talous- ja hallintokeskuksen kanssa. Vuoden lopussa yksikköön kuului ainoastaan hallintosihteeri ja sivistysjohtaja.

Arvio tulevasta kehityksestä

Hallintopalvelut tulosityksikkö ei täytä tulosityksikön tunnusmerkkejä eikä ole järkevää ylläpitää tulosityksikkönä, kylläkin kustannuspaikkana.

Tulosityksikkö: Varhaiskasvatuspalvelut

VASTUUHENKILÖ: Varhaiskasvatuspäällikkö

Taloudellinen tulos

	1)	TA	TA +			2)		
1 000 €	Talousarvio 2016	muutos 2016	Muutos 2016	Toteuma 2016	Tot-%	Poikkeama	Tot. 2015	Muutos-% 15/16
Toimintatulot	2 015		2 015	2 078	103,1	63	2 079	-0,1
Toimintamenot	-16 542		-16 542	-16 476	99,6	65	-16 154	2,0
Toimintakate	-14 527		-14 527	-14 399	99,1	128	-14 075	2,3
Suunnitelmapoistot				-2		140	-5	-59,8
Henkilöstö 31.12.								
Työpanos laskennallisina virkoina, htv	241,0		241,0	238,3	98,9	-2,7	229,9	3,7

Toiminta-ajatus

Varhaiskasvatuspalvelut-tulosyksikkö tarjoaa sekä lakisääteistä, laadukasta ja monipuolista varhaiskasvatusta ja esiopetusta että avointa leikki- ja kerhotoimintaa. Vanhemmat saavat valita joko suomen- tai ruotsinkielisen päivähoidon mahdollisuuksien mukaan. Myös varhaiserityiskasvatuksen ja varhaiskasvatuksen perhetyön avulla luodaan kattavat palvelut alle kouluikäisten lasten perheille. Palveluvalikkoa laajentavat kotihoidon ja yksityisen hoidon tuet ja kuntalisät. Toiminnan tarkoituksena on turvata lasten hyvinvointi tarjoamalla laadukasta varhaiskasvatusta sipoolaislapsille.

Analyysi tavoitteiden ja tunnuslukujen toteumasta

Maksutuotot ylittivät talousarvion noin 60 000 eurolla. Hallituksen kaavailema asiakasmaksujen korotus peruuntui, mutta indeksikorotus otettiin käyttöön 1.8.2016. Palvelusetelitoiminta aloitettiin elokuussa 2016. Pienen käyttäjämäärän vuoksi palvelusetelin käyttöönotto ei ole kuitenkaan vaikuttanut maksutuottoihin alentavasti.

Kulupuolella alitus talousarvioon nähden oli noin 60 000 euroa, henkilöstökulut ja avustukset jäivät alle talousarvion, muissa toimintakuluissa oli sen sijaan ylitystä.

Palvelujen ostokuluissa matkustus- ja kuljetuspalvelukustannukset olivat kuluvana vuonna 84 000 euroa alle talousarvion. Syynä oli esiopetuskuljetusten muuttuminen pääosin joukkoliikennekuljetuksiksi.

Tunnusluvuissa huomioita herättää 0–6-vuotiaiden lasten määrän lasku kunnassa vastoin väestöennusteen odotusarvoa. Alle kouluikäisten määrä ei lisääntynyt kunnassa vuonna 2016.

Ostopalvelupaikkoja vähennettiin sivistysvaliokunnan päätöksellä siten, että yhdessä yksikössä maksettiin vain käytetyistä paikoista lapsimäärän jäädessä pienemmäksi.

Kokonaisuutena varhaiskasvatuspalvelujen talous pysyi hyvin talousarviossa; toimintakatteen toteuma oli 99,1 %.

Toiminnalliset tavoitteet ja tunnusluvut

	TP2014	TP 2015	TA 2016	TP 2016
0–6-vuotiaat kunnassa	1 749	1 770	1 810	1 663
esikouluikäisiä kunnassa	288	268	260	298
lapsipaikkojen määrä kunnallisessa päivähoidossa	1 117	1 120	1 169	1 161
lapsipaikkojen määrä ostopalvelupäiväkodeissa	162	162	154	149
kustannukset/paikka/vuosi, kunta	9 132	11 635	10 618	10 535
kustannukset/paikka/vuosi, ostopalvelu*	10 919	9 963	10 325	10 881

*ostopalvelupäiväkotien hinnassa ei näy ruokailukustannuksia eikä varhaiserityiskasvatuksen ja hallinnon kuluja

Arvio tulevasta kehityksestä

Varhaiskasvatuksen asiakasmäärä tulee nousemaan lähivuosina kunnan asukasmäärän kasvaessa. Tähän on varauduttu lisäämällä palvelusetelipäiväkotitoimintaa. Lisäksi palvelurakenne muuttuu ostopalvelupäiväkotien toiminnan loppuessa ja omien uusien kunnallisten päiväkotihankkeiden käynnistyessä (Nikkilän sydämen päiväkotitoiminta, Wessman-talon esiopetus sekä tulevat suunnitellut Sipoonlahden koulun laajennuksen yhteyteen). Myös avoimen varhaiskasvatuksen toimintaa laajennetaan, jotta kaikille perheille voidaan tarjota kevyempi varhaiskasvatuspalvelu koko- ja osa-aikahoidon sijaan.

Lisäksi tulee resursoida henkilökuntaa ja ajankäyttöä siten, että mahdollistetaan uuden sähköisen järjestelmän käyttöönotto, siirtyminen hoitoaikaperusteiseen laskutukseen sekä turvataan Sipoon uuden paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman jalkauttaminen kaikissa yksiköissä.

Yksityisen palveluntuotannon lisääntyminen tulee vähentämään tulevaisuudessa kunnan kustannuksia, mutta lähivuosina on varauduttava ylimenokauteen, jossa nykyiset kunnalliset hoitopaikat säilyvät yksityisten rinnalla, kunnes kunnallista toimintaa voidaan supistaa. Yksityinen palveluntuotannon käynnistäminen ja ylläpito lisää ja tuo muutoksia varhaiskasvatuspalveluiden hallinnon työmäärään ja työtehtäviin.

Turvapaikanhakijoiden, työperäisen maahanmuuton sekä kiintiöpakolaisten määrän lisääntyessä Sipoossa myös varhaiskasvatuspalveluiden tulee kehittää ja resursoida voimavaroja näihin tarpeisiin.

Tulosityksikkö: Koulutuspalvelut

Suomenkieliset Koulutuspalvelut
VASTUUHENKILÖ: Sivistysjohtaja

Ruotsinkieliset koulutuspalvelut
VASTUUHENKILÖ: Opetuspäällikkö

Toiminnalliset tavoitteet ja tunnusluvut

	TP2014	TP 2015	TA 2016	TP 2016
koulujen lkm, peruskoulu + lukio	15+2	15+2	15+2	15+2
oppilasmäärä, peruskoulu (20.9. tilasto)	2 424	2 461	2 500	2 518
opiskelijamäärä, lukiot	330	338	334	313
kustannus €/lukio-opiskelija/v	9 671	9 753	9 216	10 575
kustannus €/peruskouluoppilas/v	9 198	8 987	9 793	9 016
kokonaisviikkotuntimäärä peruskoulu/v	4 636	4 361	4 469	4 514
kokonaisviikkotuntimäärä lukiot/v	635	615	605	613
kokonaisvuosiviikkotuntimäärä/oppilas (20.9.)	1,91	1,82	1,79	1,84
kurssia/opiskelija	1,60	1,61	1,53	1,53
opettajien sijaisten palkkakustannus t€/v	941	725	504	588
aamu- ja iltapäivätoim. lasten lkm**	402	403	470	456

** 04/ ja 08/

Toiminta-ajatus

Tulosityksikön tarkoituksena on antaa kuntalaisille korkeatasoista opetusta kouluissa, joissa on osaavat opettajat, ylläpitää viihtyisiä ja turvallisia kouluja, tarjota mahdollisuuksia ammatilliseen koulutukseen myös rinnakkain lukiokoulutuksen kanssa ja vahvistaa nuorten tulevaisuudenuskoa. Toisin sanoen lapsille, nuorille ja aikuisille tarjotaan eväät hyvään elämään. Toimintaa tarjotaan sekä keskeisesti sijaitsevilla alueilla että kylissä ja pyritään siten vaikuttamaan monipuolisen yhdyskunnan rakentamiseen.

Taloudellinen tulos

	1)					2)		
1 000 €	Talous-arvio	TA muutos	TA + Muutos	Toteuma	Tot-%	Poikkeama	Tot. 2015	Muutos-% 15/16
Toimintatulot	1 650		1 650	1 962	118,9	312	2 231	-12,1
Toimintamenot	-27 562		-27 562	-27 912	101,3	-350	-27 590	1,2
Toimintakate	-25 912		-25 912	-25 951	100,1	-39	-25 358	2,3
Suunnitelmapoistot				-85		140	-152	-44,0
Henkilöstö 31.12.								
Työpanos laskennallisina virkoina, htv	314,0		314,0	309,6	98,6	-4,4	303,2	2,1

Analyysi tavoitteiden ja tunnuslukujen toteumasta

Opetuspalveluiden tavoitteet ovat pääosin toteutuneet ja yksikkö on pysynyt annetussa talousarviossa.

Tilastopäivien 20.9.2015 ja 20.9.2016 välillä perusopetuksen oppilasmäärän kasvu oli 57 oppilasta ja valmistava opetus mukaan luettuna noin 100. Suurinta kasvu oli Sipoonlahden koulussa, joka sai kyseisenä aikana 42 uutta oppilasta. Oppilasmäärä kasvoi merkittävästi myös Lukkarin ja Jokipuiston kouluissa. Sipoossa perustettiin keväällä 2016 viisi perusopetukseen valmistavaa opetuksen ryhmää, joissa opiskeli yhteensä noin 50 oppilasta. Syksyllä 2016 valmistavan opetuksen opetusryhmiä oli neljä, joissa opiskeli yhteensä noin 40 oppilasta.

Perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa otettiin käyttöön uudet opetussuunnitelmat 1.8.2016 lähtien.

Uusi Nikkilän Sydän -koulukeskus, jossa ovat Sipoonjoen koulu ja Kungsvägens skola, aloitti toimintansa 1.8.2016. Uusista tiloista huolimatta tilakustannukset pysyivät lähes muuttumattomina, pääosin tehokkaamman tilankäytön ansioista.

Induktioliesi-hankkeen jatkolla "Bring your own device (BYOD)" luotiin käytäntö, miten oppilaat voivat hyödyntää omia laitteita (älypuhelimet, tabletit, tietokoneet) koulussa.

Jokaisen osaston jokainen yksikkö käynnisti vähintään yhden uuden kehitysprojektin tai laajemman kehityspolun askeleen vuonna 2016. Koulutuspalveluiden osalta käynnistettiin kehitysprojekti Oppilaiden "IT-passien" suunnittelu ja käyttöönotto, joka saatiin valmiiksi vuoden aikana.

Kunta teki sopimuksen kesäkuussa 2016 vammaisopetuksen järjestämisestä Tuusulan Mikkolan koulussa. Elokuusta lähtien Tuusulassa on ollut 10 oppilasta vammaisopetuksessa.

Laskennalliset kustannukset Mikkolan koulun sipoolaisista oppilaista oletettiin pysyvän syksyllä 2016 n. 200 000 eurossa, josta Tuusulalle suoraan maksettavat valtionosuudet ovat arviolta noin 150 000 euroa. Kustannukset koostuvat ns. kotikuntakorvauksista sekä valtionosuuksien ylittävistä opetuksen järjestämisestä koituvat kustannukset. Tästä koitui arviolta noin 50 000 euron kustannus, jota ei osattu budjetoida vuodelle 2016, koska talousarvion tekovaiheessa ei ollut tiedossa mikä olisi tuleva opetuspaikka kyseiselle oppilasryhmälle.

Keväällä 2016 perustettiin Lukkarin koulun alaisuuteen viisi perusopetukseen valmistavaa opetusryhmää. Opetusryhmien koko oli Opetushallituksen suositusten mukainen (n. 8–10 oppilasta/ryhmä). Valmistavaan opetukseen rekrytoitiin viisi opettajaa sekä kaksi koulunkäynninohjaajaa. Syksyllä 2016 valmistavan opetuksen ryhmiä oli neljä (4 opettajaa + 3 ohjaajaa). Toteutuneet kustannukset olivat vuonna 2016 noin 200 000 euroa, jota ei ollut huomioitu vuoden 2016 talousarviossa. Valtionosuustulot vuodelle 2016 näistä oppilaista oli noin 283 000 euroa, jotka eivät näy Sivistysosaston tuloissa, vaan kunnan valtionosuustulojen nousuna.

Sisäiset ruokapalveluveloitukset ylittivät budjetoidun määrärahan 7,6 %, mikä vastaa noin 120 000 euroa. Ylitys selittyy osittain oppilasmäärän voimakkaalla kasvulla (yleisopetuksen ja valmistavan opetuksen oppilaat) sekä osin kouluruokailuun osallistuvien keskimääräisen lukumäärän/päivä nousulla (2 750 -> 3 128).

Tilakysymykset ovat olleet vahvasti esillä myös vuonna 2016. Kesän aikana Söderkullan Opintien koulu-keskusta sekä Talman koulua on korjattu sisäilmaongelmien takia. Suunnitelmien mukaisesti Talman koulu on otettu käyttöön elokuussa ja Söderkullan koulukeskus on osittain otettu käyttöön elokuussa ja osin korjaustyöt jatkuivat syksyn aikana. Oppilaita on siirretty väistötiloihin Sipoonlahden koulun Neiti Miilintien yksikköön, Gesterby skolaan kuljetettiin kaksi luokkaa neljä päivää viikossa ja kansalaisopiston hallinto on siirretty Nikkilän koulukeskukseen, jotta Lilla Paviljongen voitaisiin ottaa opetuskäyttöön. Tämän lisäksi on vuokrattu lisää tilaa liikunnalle Ingman Areenasta (omistaja Ådalens IF). Kaikki nämä ratkaisut ovat sellaisia, joita ei ole huomioitu 2016 talousarviossa ja jotka rasittavat siten koulutuspalveluiden budjettia. Poikkeusolosuhteiden takia on jouduttu hankkimaan myös arvioitua enemmän koulukalusteita noin 20 000 euron edestä.

Syksyllä 2016 Salpar skolassa ja Gumbostrands skolassa aloitettiin kokeilumuotoisesti esiopetusta kokonaan uutena toimintamuotona. Esiopetustoiminta on ollut aikaisemmin kokonaan varhaiskasvatuspalveluiden alaista toimintaa. Syksyllä 2015 budjettia laadittaessa ei ollut vielä tietoa toiminnan aloittamisesta. Kustannusvaikutus on syksyn 2016 osalta noin 40 000 euroa (2 htv vuositasolla). Koko vuoden htv:n keskimääräinen vaikutus on noin 40 000 euroa.

Opintien yksikössä (Sipoonlahden koulu ja Söderkulla skola) ja Talman koulussa tehtiin laajoja sisäilmatutkimuksia, joiden johdosta käynnistettiin korjaustyöt molemmissa yksiköissä. Korjausten jälkeen tilat on otettu käyttöön Talmassa ja vaihteittain Söderkullassa. Söderkullan Opintien yksikön korjaustyöt valmistuvat 2017 aikana. Sipoonlahden koulu ja Söderkulla skola on osittain evakuoitu Opintien yksikön korjausten vuoksi.

Vuoden 2016 aikana Koulutuspalvelut-yksikkö on yhteistyössä Tekniikka- ja ympäristöosaston kanssa mm.

- laatinut Sipoonlahden koulun laajennuksen hankesuunnitelma
- käynnistänyt Lukkarin koulun laajentumisen Wessman-taloon
- laatinut Nikkilän Sydämen laajennuksen hankesuunnitelma

- omalta osaltaan osallistunut Söderkullan Opintien yksikön sisäilmaongelmien ratkaisuehdotusten ja selvitysten laatimisessa, sekä ollut mukana toteuttamassa info- ja keskustelutilaisuuksia asukkaille/käyttäjille sekä väistötilojen ja kuljetusjärjestelyjen suunnittelua ja toteuttamista
- omalta osaltaan osallistunut Talman koulun sisäilmaongelmien ratkaisuehdotusten ja selvitysten laatimisessa, sekä ollut mukana toteuttamassa info- ja keskustelutilaisuuksia asukkaille/käyttäjille.

Opetustointia on vuoden 2016 aikana kehitetty erilaisten valtionhankeavustusten avulla. Sipoon kunta on huomioitu muun muassa HunderED-ohjelmassa, joka on osa Suomen itsenäisyyden satavuotisjuhlavuoden ohjelmaa vuonna 2017 ja jossa kertynyt oppi ja parhaat menetelmät paketoitua helposti ymmärrettävään muotoon ja jaetaan maksutta, *"lahjana kaikille maailman opettajille kansainvälisen verkkopalvelun, seminaarien, kirjan ja lyhyiden dokumenttielokuvien välityksellä."* Sipoon "Haavin" tarkoituksena on saada kaikki oppilaat pysymään mukana oppimisessa ja perusopetuksen oppimäärän suorittamisessa, vaikka perinteen koulunkäynti ei onnistukaan. Oppilaat saivat ilmoittautua vapaasti ryhmään, jos kokivat tarvitsevansa normaalia vahvempia yksilöllisiä ratkaisuja koulunkäyntiinsä.

OKM:n avustuksen avulla Sipoossa käynnistyi elokuussa 2016 PopUp Sipoo -hanke, joka tarjoaa 1–9. luokkalaisille koululaisille mahdollisuuden harrastaa taidetta ja kulttuuria koulupäivän yhteydessä. Monipuolisia harrastetunteja tarjotaan musiikissa, kuvassa ja mediassa, parkourissa, tanssissa ja elokuvassa. Toiminnassa keskeistä ovat oppilaiden omat kiinnostuksen kohteet. Tämäkin hanke on saanut kansallista huomiota ja sitä on esitelty muun muassa OKM:n tilaisuuksissa.

Arvio tulevasta kehityksestä

Kasvavasta asukasmäärästä arvioidaan, että noin 15 % on 7–15-vuotiaita, mikä tarkoittaa, että oppilasmäärän ennustetaan nousevan noin 50–70 oppilaalla suomenkielisessä perusopetuksessa (osuus on noin 90 %) ja ruotsinkielisessä opetustoimessa noin 5–7 oppilasta vuodessa (osuus kasvusta n. 10 %) ainakin vuoteen 2018 saakka.

On huomioitava myös kieli- ja kulttuuriryhmien kasvu (työperäinen maahanmuutto, kiintiöpakolaiset sekä turvapaikanhakijat). Tulevaisuudessa kunnassa järjestetään perusopetukseen valmistavaa, suomi toisena kielenä, katsomusaineiden sekä oman äidinkielen opetusta entistä laajemmin.

Oppilasmäärän kasvun myötä on huomioitava tilatarpeet. Syksyllä 2017 Lukkarin koulun toiminta laajenee Wessman-taloon, vuosina 2019–2020 valmistuvat Sipoonlahden laajennus ja Nikkilän Sydämen laajennus, jotka omalta osaltaan tulevat muuttamaan oppilasvirtoja. Erityisesti tämä vaikuttaa Nikkilän ja Pohjois-Sipoon oppilaaksiottoon, koska Nikkilän Sydämen oppilaaksiotto tulee tapahtumaan alueella, jossa tällä hetkellä toimivat Lukkarin ja Jokipuiston koulut. Myös varhaiskasvatuksen muutokset tulevat vaikuttamaan esiopetuksen osalta järjestämispaikkoihin ja oppilaaksiottoalueisiin Nikkilän/Pohjois-Sipoon alueella.

Oppilasmäärän kasvu vaatii oppilaspaikkojen lisäksi myös kaikkien muiden opetukseen liittyvien palveluiden kehittämistä vastaamaan isompaa oppilasmäärää. Tähän liittyy mm:

- oppilas- ja opiskelijahuolto
- kouluterveys
- pienryhmäopetusryhmien määrä
- vammaisopetus (molemmilla kielillä)
- kieli- ja kulttuuriryhmien opetus
- tieto- ja viestintätekniikka

sekä kaikkien muitten hallinnon ja tukitoimien mitoituksia sekä niiden tasoa ja laajuutta vastaamaan tarvetta.

Tulosityksikkö: Kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut

VASTUUHENKILÖ: Kulttuuri- ja vapaa-aikapäälikkö

Toiminta-ajatus

Kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluiden yksikköön kuuluvat vuoden 2015 alusta kansalaisopisto, kulttuuri-, kirjasto-, liikunta- ja nuorisopalvelut. Yksikön toiminnan kautta kuntalainen voi kehittää itseään, lisätä osaamistaan, edistää hyvinvointiaan ja kokea yhteenkuuluvuutta. Kuntalaisten toiveet palveluiden kehittämiseksi

otetaan huomioon ja tavoitteena on hyvä yhteistyö kunnassa toimivien yhdistysten ja muiden tahojen kanssa. Tilat, tapahtumat ja toiminta mahdollistavat eri-ikäisten kuntalaisten kohtaamisia. Viihtyisä ympäristö ja mahdollisuus aktiiviseen elämäntapaan ja elinikäiseen oppimiseen lisäävät hyvinvointia ja kunnan vetovoimaisuutta.

Taloudellinen tulos

	1)					2)		
1 000 €	Talous-arvio	TA muutos 2016	TA + Muutos	Toteuma	Tot-%	Poikkeama	Tot. 2015	Muutos-% 15/16
Toimintatulot	618		618	599	96,9	-19	681	-12,1
Toimintamenot	-5 848		-5 848	-5 652	96,7	196	-5 749	-1,7
Toimintakate	-5 230		-5 230	-5 053	96,6	177	-5 068	-0,3
Suunnitelmapoistot				-208			-243	-14,3
Henkilöstö 31.12.								
Työpanos laskennallisina virkoina, htv	49,8		49,8	43,6	87,6	-6,2	44,70	-2,5

Analyysi tavoitteiden ja tunnuslukujen toteumasta

Vuoden 2016 kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelujen sitova tavoite oli, että käynnistetään avustushakukäytäntöjen uudistaminen. Työ tämän hankkeen parissa aloitettiin yhdistystapaamiselle helmikuussa, jolloin keskustelimme aiheesta ja saimme koottua yhdistyskentän toiveet. Tapaamiseen osallistui 43 yhdistysaktiivia Sipooosta. Neuvotteluja on käyty vuoden aikana, jotta avustushaku olisi sähköisesti toteutettu vuonna 2017. Sopimus uudesta järjestelmästä (Timmi) tehtiin joulukuussa.

Joulukuussa kartoitettiin, mitä avustuksia kunnan eri hallintokunnat myöntävät. Avustusperiaatteita on tarkoitettu päivittää vuoden 2017 aikana.

Syksyllä käynnistyi Sipoon liikuntapalvelusuunnitelman laadintayhteistyössä FCG-konsulttiyrityksen kanssa.

Kansalaisopiston opetustuntien ja kursseille osallistuneiden määrä on lisääntynyt huomattavasti. Myös kirjastokäynnit ovat lisääntyneet merkittävästi vuoden aikana (17,1 %). Söderkullan omatoimikirjasto on ollut tehokkaassa käytössä. Kävijämäärien suhteen lisäystä on noin 30 000 käyntiä ja lainaus noin 7 500 kpl. Lainausten määrä pääkirjastossa on laskenut. Alla mainitussa vertailuluvussa ei sisälly sähköisen aineiston lainaus (3 289 lainaa).

Toiminnalliset tavoitteet ja tunnusluvut

	TP2014	TP 2015	TA 2016	TP 2016
Kansalaisopiston opetustuntien määrä	10 342	9 793	10 000	11 300
Kansalaisopiston toimintakate €/asukas	-36	-31	-30	-28
Kirjaston kävijämäärät	153 983	164 881	161 000	193 126
Kirjaston lainausten määrä/asukas	15,5	15,6	15,7	14,2
Kulttuuripalvelujen toimintakate €/asukas	-32	-28	-28	-27
Taiteen perusopetuksen piirissä olevat lapset		680	680	761
Liikuntapalvelujen toimintakate €/asukas	-	-96	-91	-91
Liikunta-avustukset €/asukas	13	12	12	12
Nuorisopalvelujen toimintakate €/asukas	-24	-33	-29	-29

Arvio tulevasta kehityksestä

Avustusprosessin ja periaatteiden uudistaminen on tulevien vuosien (2017–2018) Kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluja työllistävä hanke. Päämääränä on saada avustustenhaku sujuvaksi sekä kunnalle että hakijalle. Lisäksi pyritään kohdentamaan avustusvaroja tarkoituksenmukaisemmin ja vastaamaan tämän päivän tarpeisiin.

Vuoden 2017 aikana valmistuu Liikuntapalvelusuunnitelma, jonka pohjalta kehitetään liikuntapalveluja ja tulevaisuuden palveluverkkoa.

Nuorisopalvelut aloittaa erityisnuorisotyön, jonka tarkoitus on tukea 12–18-vuotiaita nuoria erilaisissa elämään liittyvissä ongelmatilanteissa.

Kulttuuripalvelut toteuttaa Nikkilän taideohjelmaa ja käynnistää julkisia taidehankintoja liittyen taidekilpailuun, joka järjestettiin vuonna 2016.

Kunnan investointisuunnitelmaan on varattu pääkirjastorakennuksen peruskorjaukseen määräraha. Korjaussuunnittelu on ollut käynnissä vuoden 2016 aikana. Suunnittelun aikana on tullut ilmi, että peruskorjaukseen varattu määräraha ei tule riittämään, koska talon kunto edellyttää huomattavia korjauksia. Korjaus on määrä aloittaa kesän 2017 aikana. Suunnitelmissa on pääkirjaston siirtyminen tilapäisiin toimitiloihin noin vuodeksi.

Seuraava peruskorjausta tarvitseva kiinteistö on Nikkilän nuorisotalo, joka on rakennettu samana vuonna kuin pääkirjasto eli 1984.

2.1.6 Tekninen valiokunta, Rakennus- ja ympäristövaliokunta

VASTUUALUE: TEKNIikka JA YMPÄRISTÖ

VASTUUNHENKILÖ: Tekninen johtaja

Taloudellinen tulos

	1)	TA	TA +		2)			
1 000 €	Talousarvio 2016	muutos 2016	Muutos 2016	Toteuma 2016	Tot-%	Poikkeama	Tot. 2015	Muutos-% 15/16
Toimintatulot	10 216		10 216	11 198	109,6	982	10 225	9,5
Toimintamenot	-15 300		-15 300	-15 822	103,4	-523	-13 879	14,0
Toimintakate	-5 084		-5 084	-4 624	91,0	459	-3 654	26,6
Suunnitelmapoistot	-3 485		-3 485	-4 862			-6 487	-25,1
Henkilöstö 31.12.								
Työpanos laskennallisina virkoina, htv	129,0		129,0	111,2	86,2	-17,8	118,3	-6,0

Toiminta-ajatus

Osasto tarjoaa kuntalaisille viihtyisän, turvallisen ja toimivan elinympäristön koordinoimalla ja toteuttamalla kunnan investoinnit, rakennuttamalla ja ylläpitämällä Sipoon kunnallistekniikkaa ja toimitiloja sekä ohjaamalla ja valvomalla kunnassa tapahtuvaa rakentamista ja ympäristöön kohdistuvaa toimintaa.

Analyysi tavoitteiden ja tunnuslukujen toteumasta

Tekniikka- ja ympäristöosaston tuloksen analyysi

Tekniikka- ja ympäristöosaoston (TEKY) toimintakate oli vuonna 2016 0,46 milj. euroa talousarviossa esitettyä parempi. Toimintatulojen määrä kasvoi noin 1,0 milj. eurolla ja toimintamenot ylittivät budjetin noin 0,52 milj. eurolla. Sekä tulojen että menojen ylityksen pääasiallinen syy oli Sosiaali- ja terveysosaston (SOTE) keskinäisten kiinteistöosakeyhtiöiden muodostaminen, jota ei ollut huomioitu talousarviorakenteessa. Keskinäisille kiinteistöosakeyhtiöille palveluna tuotettu kiinteistöhoito lisäsi kunnan tasolla menoja ja tuloja 0,72 miljoonaa euroa mutta ei konsernitasolla. Kuntatasolla tällä ei ole vaikutusta toimintakatteeseen. Kun SOTE:n keskinäisen kiinteistöosakeyhtiön vaikutus otetaan huomioon, toimintatulot ylittävät noin 0,3 milj. eurolla talousarvion tason ja toimintamenot alittavat talousarvion tason noin 0,2 milj. eurolla.

Vuoteen 2015 verrattaessa vuoden 2016 toimintamenojen kasvun keskeisimmät syyt olivat talousarviosta puuttuneet kertakustannukset sekä vuoden 2016 lämmitystarvetta kuvaavan astepäiväluvun kasvu edelliseen vuoteen nähden, mikä lisäsi rakennusten lämmityskustannuksia noin 0,35 milj. eurolla. Kertakustannukset kohdistuivat Sipoonlahden koulun esisuunnitteluun ja Nikkilän koulukeskuksen kiinteistöjen purku-tyihin. Kilpailukykysovimuksen lomarahaleikkauksen tasapainottava vaikutus 2016 tilinpäätökseen on noin 74 000 euroa. Vuoteen 2015 verrattuna toimintatulojen kasvun keskeisimmät syyt olivat SOTE:n kiinteistöyhtiöiden tulosvaikutusten lisäksi asuntojen myynnistä saadut lisätulot. Toisaalta toimintatuloja pienensi budjetoitua pienempänä toteutuneet rakennusvalvonnan tulot.

Tavoitteiden analyysi

Sipoon kunnan tavoite siirtyä kohti itseoppivaa asiantuntijaorganisaatiota on luonnollinen jatke TEKY:n vuonna 2013 käynnistetylle kehittämistyölle. Digitaalisten työkalujen hyödyntäminen on keskeinen osa osaston työkalupakkia. Yhtenä osaston keskeisimpänä tavoitteena valtuustokaudella on ollut kunnan kasvustrategian tukeminen. Tästä esimerkkinä investointiohjelma, jossa on otettu huomioon koko yhdyskuntarakenteen kehittäminen lähtien kaavoituksesta, tonttien myynnistä ja markkinoinnista investointien toteuttamiseen niin infran kuin palveluidenkin osalta.

Investointikokonaisuuden lähtökohtana on, että jokainen investointikohde nähdään toimintaa uudistavana kehittämistoimenpiteenä, jossa uudistetaan ja kehitetään ko. kohteessa tehtävää toimintaa ja sitä tukevaa ympäristöä. Investoinnin suunnittelun yhteydessä tehtävän kehittämisen tavoitteena on parantaa toimintaa ja pienentää käyttökustannuksia. Tätä tavoitetta tukien vuoden 2016 aikana on toteutettu Cook & Chill -periaatteella toimiva keittiö Lukkariin kouluun ja sitä palvelevat Etelä-Sipoon jakelukeittiöt.

Keskeisin pitkänajan kasvuinvestointitavoite on ollut koulu- ja palveluverkkoon liittyvien investointien hankesuunnitelmien laatiminen yhdessä Sivistysosaston kanssa. Hankkeissa tavoitteina oli toiminnallisuuden (sisältäen pedagogiikan) sekä investointi- ja käyttökustannusten tasapaino yhdessä viihtyisän ympäristön ja olosuhteiden luonnin kanssa. Tavoitteet saavutettiin ja valtuusto hyväksyi vuoden 2016 marraskuussa Sipoonlahden koulun ja Nikkilän Sydämen laajennusten sekä Nikkilän Sydämen päiväkodin hankesuunnitelmat ja mahdollisti kasvun edellyttämien palveluiden laajentamisen toiminnan laatua ja talouden tasapainoa tukien.

Vuoden 2016 aikana on kehitetty sekä investointi- että sisäilmasaneerauskohteiden toimintatapaa. Terveellisten ja turvallisten tilojen varmistamiseksi on toteutettu investointeja mm. Talman koulussa, Söderkullan koulukeskuksessa ja Kuntalassa. Investointi- ja saneeraushankkeiden asukasvuorovaikutusta on parannettu yleisötilaisuuksin sekä luomalla uusi asukkaita palveleva sivusto "Sipoo rakentaa ja kehittää".

Talousarviovuonna 2016 TEKY:ssä eri yksiköissä on ollut käynnissä yhdeksän talousarvion mukaista ICT-pohjaista kehittämisprojektia. Kaikki kehittämisprojektit ovat edenneet tavoitteiden mukaisesti. Seuraavat projektit ovat valmistuneet ja otettu käyttöön vuoden 2016 aikana:

1. Sipoo-talo

Sipoo-talo-hanke käsittää toiminnan, jossa nykyisissä toimitiloissa vuokrattavissa olevia tiloja tarjotaan keskitetysti yhtenäisin ehdoin eri tavoin, mm. netin kautta, ulkopuolisten käyttöön.

2. Rakennusvalvonnan sähköinen lupa-asiointi

Rakennusvalvonnassa sähköistetään lupakäsittely. Sähköisen lupa-asioinnin palvelukanavan avulla Rakennusvalvonnan toimintaa voidaan tehostaa ja parantaa niin, että kasvusta ja rakentamisesta aiheutuva paine tulevaisuudessa keventyy.

3. Rakennus- ja huoneistorekisterin kehittäminen

Kehittämisprojektissa rekisteri saatetaan ajan tasalle. Rekisterin avulla tehostetaan eri toimijoiden tiedonkeruun prosesseja.

4. Katu- ja puistorekisterin luominen

Katu- ja puistorekisterin avulla voidaan ennakoida ja tehostaa mm. tulevia kadunkunnostustoimenpiteitä.

5. Kiinteistöjen ylläpidon toiminnanohjausjärjestelmä

Toimitilojen kiinteistöjen ylläpidon toiminnanohjausjärjestelmä (Granlund Manager) otetaan käyttöön tehostamaan operatiivisen työn tärkeimpiä prosesseja.

6. Siivous

Siivouksen kustannustehokkuutta lisätään siivouksen mitoituksen, palvelukuvausten määrittämisen ja työn kehittämisen avulla. Projektiin liittyy myös toiminnanohjausjärjestelmän käyttöönotto.

Osastolla oli yhteensä viisi käyttötalouteen liittyvää sitovaa strategista tavoitetta. Kaikki sitovat tavoitteet saavutettiin ja on esitetty jäljempänä.

TEKY:n osalta kehittämistyö yhdessä muiden osastojen ja niiden yksiköiden kanssa on ollut vuonna 2016 suuressa roolissa. Keskeisimmät kehittämisprojektit, joissa TEKY:n rooli on ollut merkittävä, ovat olleet Sipoon teknisten toimintojen varallaolojärjestelmän kehittäminen sekä TSV:n (Tuusulan seudun vesilaitos kuntayhtymä) ja KUVES:in (Keski-Uudenmaan vesiensuojelun liikelaitoskuntayhtymä) uuden toimintatavan luomien yhdessä muiden jäsenkuntien kanssa. TSV vastaa jäsenkuntiensa, myös Sipoon, vedenhankinnasta ja jakelusta kunnan toimituspisteisiin ja KUVES jäseniensä jätevedenpuhdistuksesta ja johtamisesta mereen.

Sitovat tavoitteet vuodeksi 2016

Strateginen / Sitova tavoite	Toimenpide	Mittari	
Asiakaslähtöiset, hyvinvointia ja terveyttä edistävät kuntapalvelut	Lyhytaikaista vuokrausta ja kiinteistöjen ylläpitoa ja rakennuslupa-asiointia hallinnoidaan sähköisten järjestelmien avulla.	Järjestelmät käytössä ensisijaisesti tarjottavana kanavana	
	Tavoitteet ovat toteutuneet Sekä Sipoo-talon portaali että Rakennusvalvonnan Lupa-piste.fi -palvelu on otettu käyttöön ja tarjotaan ensisijaisena palveluna. Kaikki rakennuslupahakemukset käsitellään sähköisesti.		●
Jatkuva parantaminen	Jokainen tulosityksikkö toteuttaa omin projektien kehityspolun tavoittilan saavuttamiseksi.	Osastolla on käynnissä vähintään kahdeksan hyväksyttyä induktioliesiprojektia.	
	Tavoite on toteutunut Osastolla oli vuoden 2016 aikana käynnissä kaikki talousarvion mukaiset yhdeksän vuonna 2014 kunnan johtoryhmän hyväksymää induktioliesiprojektia. Niistä valmistui vuoden 2016 aikana tilinpäätöksessä mainitut kuusi induktioliesiprojektia. Lisäksi osastoilla käynnistettiin viisi uutta induktioliesiprojektia, joiden projektisuunnitelman kunnan johtoryhmä hyväksyi vuoden 2016 aikana.		●
Talouden kattilankansiperiaate	Vuoden 2016 talousarviossa pyydytään toimintamenojen ja toimintatulojen osalta.	Kate < = -5 084 000 euroa Menot < = 15 298 000 euroa	
	Tavoitteet ovat toteutuneet Tavoite on toteutunut kun vuoden 2016 talousarvio oikaistaan SOTE:n keskinäisten kiinteistöyhtiöiden laskutuksesta, joka on lisännyt sekä toimintatuloja että toimintamenoja 723 792 euroa. Oikaistun toteutuneet luvut ovat: Kate 4 624 000 Toimintamenot 15 088 000 euroa		●
Nostokurkia Sipooseen	10 vuoden investointiohjelma päivitetään ja investointisuunnitelma laaditaan.	Investointiohjelma ja -suunnitelma on laadittu osana talousarvioprosessia.	
	Tavoitteet ovat toteutuneet. Investointisuunnitelma laadittiin ja hyväksyttiin osana talousarviota. Sen pohjana oli päivitetty investointiohjelma.		●

Olennaiset tapahtumat toiminnassa ja taloudessa tilikauden aikana

Tekniikka- ja ympäristöosaston työntekeä, tuloksellisuutta ja yhdessä tekemistä on uudistettu suunnitelmallisesti yhteisöllisen oppimisen keinoin tavoitteena tuloksellisuus ja yhdessä tekeminen. Osaston kokonaiskehittäminen aloitettiin vuoden 2013 alussa ja sen käytäntöön vientiä on jatkettu koko valtuustokauden ajan. Organisaation uudistumisessa on painotettu toimintatavan kehittämistä, strategisuutta ja johtamista. Toimintatapa pohjautuu ensisijaisesti prosessiajatteluun, verkostomaiseen toimintaan ja työntekeä määriteltä.

tyihin vastuualueisiin ja yhdessä tekemiseen. Toimintatavan muutoksissa korostuu funktionaalisessa organisaatiossa tehtävien muuttaminen yksiköitä tai tehtäviä palveleviksi toiminnoiksi työn sujuvuutta ja yhdessä tekemistä sekä toisten arvostamista korostaen.

Vuoden 2016 aikana on panostettu asukkaiden vuorovaikutuksen lisäämiseen. Vuonna 2016 avatun sähköisen tilavarausportaali Sipoo-talon ja myös kuntalaisten tiedonsaantia ja vuorovaikutusta parantava investoinneista ja kehittämisestä kertova sipoorakentaajakehittää.fi-sivusto lisäävät asukkaiden vuorovaikutusmahdollisuuksia. Yleisö-, informaatio- ja keskustelutilaisuuksia on lisätty erityisesti koulujen perusparannushankkeissa.

Sipoon Vesi aloitti vesihuoltoliikelaitoksena vuoden 2016 alusta ja on vaatinut kunnan kirjanpidon kehittämistä, jotta vesihuolto on saatu kirjanpidollisesti eriytettyä muusta kunnasta. Vastaavasti vesihuoltolaitoksen ja kunnan väliset sopimukset on selkiytetty. Sama prosessi on käyty läpi myös keskinäisten kiinteistöosaakeyhtiöiden osalta.

Investointien toimivuuden ja taloudellisuuden parantaminen on ollut vuoden 2016 keskeisin kehittämistoimenpide. Investointien lähtökohtana on, että jokainen investointikohde nähdään toimintaa uudistavana kehittämistyönä, jossa uudistetaan ja kehitetään ko. kohteessa tehtävää toimintaa ja sitä tukevaa ympäristöä. Investointihankkeiden toimintamallien uudistamista on edistetty erityisesti Sivistysosaston ja TEKY:n yhteisissä investointiprojekteissa.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan arviointi ja selonteko

Teknisen toimialan riskit voidaan jakaa toiminnallisiin, taloudellisiin ja terveyteen liittyviin riskeihin. Vesi-
huollon riskit on käsitelty erikseen Sipoon Veden tilinpäätöksessä. Riskit koostuvat mm. poikkeuksellisista luonnonilmiöistä kuten rankkasateiden ja tuulten aiheuttamat vahingot tai haitat, sisäilmaperusteisista äkillisistä tilanteista, investointihankkeiden riskeistä sekä ympäristöön liittyvistä riskeistä.

Riskien vähentämiseksi ja äkillisen toiminnan tehostamiseksi tekninen toimiala on uusinut varallaolojärjestelmänsä. Kuntaan perustettiin tekninen varallaolo, jonka yhteisenä vastuualueena on kiinteistönhoito ja vesihuolto. Toiminta käynnistettiin syksyllä 2016. Myös investointihankkeiden turvallisuuskoordinoiti järjestettiin uudella tavalla yhdenmukaisesti koko osastolla siten, että toiminnan laatua voidaan hallita entistä paremmin.

Poikkeuksellisista luonnonilmiöistä ei vuonna 2016 ole aiheutunut mainittavia vahinkoja tai haittoja. Myöskään ympäristöön kohdistuvia merkittäviä taloudellisia riskejä ei ole toteutunut.

Sisäilmailmaperusteiset äkilliset tilanteet on pystytty hoitamaan. Keskeisimmät sisäilmakohteet vuonna 2016 olivat Talman koulu, Söderkullan koulukeskus ja Kuntala. Kaikissa kohteissa on tehty kuntotutkimukset ja sen mukaiset kaikki korjauskohteet. Myös ihmisten kokemaa oireilua on kartoitettu säännöllisesti. Korjaustoimenpiteet ovat onnistuneet teknisesti hyvin ja ihmisten kokemaa oireilua on tutkimusten mukaan pienentynyt - erityisesti Talman koulussa. Kuntalan osalta on toteutettu Artturin tilapäisen toimistotilan toteutus Kuntalan pihapiiriin, jota ei ollut huomioitu budjetissa. Vuonna 2016 on sisäilmakohteiden korjaustyöt aiheuttanut investointeja erityisesti Söderkullan koulukeskuksessa. Näitä ennakoiduttomia investointeja ei ollut huomioitu talousarviossa. Investointien budjetinmukaisuus on säilytetty siirtämällä investointeja kohteiden välillä. Tämän takia muun muassa kirjaston peruskorjaus on siirtynyt vuodelle 2017. Sisäilmakohteiden onnistumisesta huolimatta kohteista erityisesti Talman koulussa on edelleen taloudellisena riskinä väliaikaisten tilojen hankkiminen ja sen vuokran aiheuttama lisäkustannus talousarvioon. Muilta osin investointikohteiden toteutus on onnistunut ja taloudellisten riskien toteutuminen investointien toteuttamisessa on pystytty välttämään.

Arvio tulevasta kehityksestä

Lähitulevaisuuden suurimmat haasteet ja mahdollisuudet liittyvät asukasluvun kasvun hallintaan. Kasvavan kunnan kokonaisuuden ja investointisalkun hallinta ja johtaminen ovat avainasemassa. Samalla asukkaiden tarpeiden tiedostaminen muuttuvassa toimintaympäristössä nousee yhä keskeisempään rooliin.

Tulevat kasvun vuodet

Keskeisin TEKY:n ja Sipoon kunnan pärjäämisen edellytys on tulevien kasvun vuosien kasvun hallinta. Vuonna 2016 kasvu oli 501 asukasta eli suhteellisesti 2,6 prosenttia. Tulevina vuosina kasvu-vauhdin ennustetaan lisääntyvän. Kasvussa hallinnassa keskeistä on kasvuun liittyvien toimenpiteiden ennakointi, hyvä suunnittelu ja tarkoituksenmukainen toteuttaminen.

Kasvun hallinta liittyy yhdyskunnan kehittämisen kokonaisprosessiin. Kasvun kokonaisprosessi käsittää kaavoituksen, infran suunnittelun ja toteuttamisen, tontinmyynnin, rakennuslupaprosessin sekä palveluiden (koulu, päiväkotit jne.) kapasiteetin lisäämisen. Lisäksi kasvun yhteydessä eri tehtävien toiminta tulee turvata ja niitä tulee kehittää entistä sujuvimiksi ja paremmin asukasta palveleviksi.

Kasvun kokonaisprosessin sujuva ja kustannustehokas hallinta on tulevaisuudessa Sipoon kunnalle elintärkeää talouden ja palveluiden tasapainon ylläpitämiseksi. Tässä onnistuminen edellyttää palveluiden turvaamista sekä investointi- ja käyttötalouden hallintaa. Yhdessä tekemisen kulttuuri on tässä avainasemassa. Jatkossa on tärkeää toimia tiiviissä yhteistyössä kaavoituksen, Sivistysosaston ja Sosiaali- ja terveystalouden kanssa hallinnollisista rajoista välittämättä.

Toimintaympäristön muutoksiin reagointi

TEKY on kehittänyt omaa toimintaansa yhdessä muiden kanssa. Toiminnan suunnittelu ja uudet toimintatavat sekä ICT:n hyödyntäminen korostuvat kasvun jatkuessa ja kiihtyessä. Toiminnassa tulee varautua yllätyksiin, kasvunopeuden vaihteluihin ja asiakaskyselyiden lisääntymiseen. Tämä luo TEKY:ssä erityisiä vaatimuksia niin investointien suunnitteluun, rakennusvalvonnan lupaprosessiin sekä infra- ja kiinteistöpalveluiden kehittämiseen. Asukasvuoropuhelua ja -vuorovaikutusta tulee entisestään vahvistaa. Tuloillaan oleva sote-uudistus muuttaa kuntaa. TEKY on kehittänyt toimintaansa muutosvalmiutta jatkuvasti lisäten ja arjen toiminnan TEKY:ssä koetaan olevan tällä hetkellä hyvällä tasolla. Sote-uudistus ja sen mukanaan tuomat muutokset koetaan TEKY:n toiminnan näkökulmasta ensisijaisesti mahdollisuuksiksi.

Tulosityksikkö: Kehittäminen ja tuki

VASTUUHENKILO: Toimialan kehittämisspäällikkö

Taloudellinen tulos

	1)					2)		
1 000 €	Talousarvio 2016	TA muutos 2016	TA + Muutos 2016	Toteuma 2016	Tot-%	Poikkeama	Tot. 2015	Muutos-% 15/16
Toimintatulot	82		82	103	125,4	21	39	166,7
Toimintamenot	-2 985		-2 985	-2 696	90,3	289	-2 644	1,9
Toimintakate	-2 903		-2 903	-2 593	89,3	310	-2 606	-0,5
Suunnitelmapoistot				-9			-3	225,2
Henkilöstö 31.12.								
Työpanos laskennallisina virkoina, htv	11,0		11,0	10,5	95,5	-0,5	8,9	18,0

Toiminta-ajatus

Tulosityksikkö huolehtii osaston tukipalveluista ja kehittämisen koordinoinnista sekä palvelee valiokuntaa. Asukasvalinnat Kunta-asunnot Oy:n omistamien asuntoihin siirtyivät marraskuun 2015 alusta Kunta-asunnot Oy:lle. Lyhytaikaisesta tilanvuokrauksesta ja teknisestä tapahtumajärjestämisestä vastaava Sipoo-talo on osa yksikköä. Yksikön määrärahaan sisältyvät myös pelastustoimintaan varatut määrärahat.

Analyysi tavoitteiden ja tunnuslukujen toteumasta

Yksikön vastuulla olleet induktioliiesiprojektit Virtuaalinen Sipoo-talo ja projektiviestinnän kehittäminen on toteutettu ja projektien yhteydessä valmisteltu toimintamallimuutos otettu käyttöön. Yksikkö on ollut keskeisessä roolissa kunnan laajojen investointihankkeiden hankesuunnitteluprosessissa talousarviovuoden 2016 aikana, erityisesti hankkeiden viestinnän ja kuntalaisdialogin vahvistamisen näkökulmasta. Sipoo rakentaa ja kehittää -sivuston lanseeraus ja edelleen laajentaminen tähtää entistä parempaan vuorovaikutukseen kuntaorganisaation ja kuntalaisten välillä. Yksikön toiminta viestinnän, vuorovaikutuksen ja asiakaspalvelun

parissa vapauttaa teknisten asiantuntijoiden resurssia hankkeiden suunnitteluun ja toteutukseen. Samalla vahvistetaan holistista ajatusmallia, jossa nämä näkökohdat ovat elimellinen osa kaikkia hankkeita.

Yksikön matriisimaisen hallinto- ja tukipalvelutyön kehittäminen on jatkunut mm. katu- ja viheralueiden sekä Sipoon Veden tukipalveluprosessia vahvistamalla.

Lyhytaikaisesta tilavuokrauksesta ja teknisestä tapahtumajärjestämisestä vastaavan Sipoo-talon toiminta vakiintui talousarviovuonna 2016 ja kehittäminen jatkuu vuonna 2017.

Talousarvio toteutui yksikön osalta pitkälti suunnitellusti. Osin investointihankkeisiin liittyvä viestinnän ja vuorovaikutuksen laajamittainen kehittäminen vei sekä henkilö- että talousresursseja. Tasapaino kuitenkin säilyi suunnitelmallisen ja oikein priorisoidun toiminnan ansiosta.

Tunnusluvut

	TP 2014	TP 2015	TA 2016	TP 2016
Pelastustoimi, käyttökustannukset, euroa/asukas	114	112	105	105

Arvio tulevasta kehityksestä

Sipoon tulevien vuosien vahva kasvu edellyttää toiminnan kehittämistä ja entistä laadukkaampaa vuoropuhelua asukkaiden kanssa. Laajamittaiset investointihankkeet sekä teknisen ylläpidon vastuiden kasvu vaativat toimivia ja riittävästi resursoituja tukipalveluita tavoitteiden saavuttamiseksi. Yksikön resurssit ovat tehokkaassa käytössä, kasvun & kehityksen mukanaan tuomat haasteet vaativat myös toiminnan priorisointia.

Vuoden 2017 aikana yksikössä toteutetaan muun toiminnan kehittämisen ohella Sipoo-talon toiminnan palvelumuotoiluprosessi, jonka tavoitteena on entistä paremman asiakaspalvelukokemuksen ja resurssien tehokkaan käytön vahvistaminen. Myös asuntostrategia ja kunnan henkilökunta-asuntokannan kehittäminen toteutetaan vuonna 2017. Asuntojen hallinnointi siirtyy vuonna 2017 Toimitilat-yksiköltä Kehittäminen ja tuki -yksikölle.

Viestinnän, vuorovaikutuksen ja yhteistyön vahvistaminen ovat avainasemassa lähitulevaisuuden hankkeissa. Näitä osioita vahvistetaan oman työn ohella hyödyntämällä tarkoituksenmukaisesti konsulttipalveluita. Yksikössä aloittaa keväällä määräaikainen (6 kk) yhdyskuntamuotoilija, joka tukee erityisesti Raken-
nusvalvonnan ja Katu- ja viheralueiden toimintaa.

Tulosyksikkö: Rakennusvalvonta

VASTUUHENKILÖ: Rakennusvalvontapäällikkö

Taloudellinen tulos

	1) Talousarvio 2016	TA muutos 2016	TA + Muutos 2016	Toteuma 2016	Tot-%	2) Poikkeama	Tot. 2015	Muutos-% 15/16
1 000 €								
Toimintatulot	650		650	481	73,9	-170	525	-8,5
Toimintamenot	-811		-811	-785	96,8	26	-776	1,2
Toimintakate	-161		-161	-305	189,4	-144	-250	21,6
Suunnitelmapoistot				-5			-7	
Henkilöstö 31.12.								
Työpanos laskennallisina virkoina, htv	11,0		11,0	10,3	93,6	-0,7	10,4	-1,0

Toiminta-ajatus

Rakennusvalvonta toimii Sipoon kunnan rakennus- ja ympäristövaliokunnan alaisena rakennusvalvontaviranomaisena.

Rakennusvalvonnan tehtävänä on tuottaa terveellistä ja turvallista rakentamista ja hyvää kuntakuvaa sekä viihtyisää elinympäristöä. Rakennusvalvonnan tehtäviin kuuluvat rakennetun ympäristön valvonta, rakentamista ja muita toimenpiteitä koskeva ohjaus, neuvonta ja lupakäsittely sekä rakentamisaikainen valvonta.

Rakennusvalvonnan toimintaa ohjaavat muun muassa maankäyttö- ja rakennuslaki, maankäyttö- ja rakennusasetus, Sipoon kunnan rakennusjärjestys, Suomen rakentamismääräyskokoelma sekä kaavat ja niiden määräykset.

Analyysi tavoitteiden ja tunnuslukujen toteumasta

Sähköinen asiointijärjestelmä Lupapiste.fi on rakennusvalvonnassa aktiivisesti käytössä. Rakennusluvut, toimenpideluvat, purkamisluvut sekä poikkeamispäätökset ja suunnittelutarveratkaisut voidaan hakea sähköisesti Lupapisteen kautta; sähköisten hakemusten määrä kasvaa tasaisesti. Lisäksi on kasvatettu valmiuksia ottaa sähköinen arkisto käyttöön/ Arkistolaitoksen päätös 13.5.2016.

Rakennus- ja huoneistorekisterin laadun parantaminen on jatkunut massakorjausten jälkeen yksittäisten kiinteistökohtaisten kohteiden korjauksilla. Koulutusta, yhtenäistämistä ja yhteistyötä on myös tehty virheidenvälittämiseksi tulevaisuuden rekisterin osalta.

Rakennusjärjestyksen uudistaminen on edennyt luonnosvaiheeseen. Ohjausryhmän ja työryhmän yhdessä laatima luonnos rakennusjärjestykseksi oli nähtävillä kesäkuussa ja lausunnot pyydettiin hankkeen osallistumis- ja arviointisuunnitelman mukaisesti. Vastineiden laatiminen palautteeseen ja ehdotusvaiheen työstäminen ovat työn alla.

Tunnuslukujen osalta vertailu edellisiin vuosiin ei ole yksiselitteinen: rakennusvalvonta vaihtoi päätöksentekotoimenpiteiden, valvonta- ja rekisteriohjelmansa kesällä Kunta Netistä Factaan. Factassa muun muassa päätökset tehdään tonteittain eikä rakennuksittain, mikä vähentää selkeästi lupamääriä, vaikka todellinen rakennusten/asuntojen määrä on jatkuvassa kasvussa. Käsittelyajat ovat teoreettisia eivätkä kuvaa erityisen hyvin todellisuutta johtuen lupahakemusten puutteellisuudesta (hakemukset eivät ole jätettäessä käsittelykelpoisia) sekä Lupapisteen päätösten myöhäisestä kirjautumisesta päätöksentekotoimenpiteeseen. Poikkeamis- ja suunnittelutarveratkaisuhakemusten määrä on ollut tasainen; niiden keskimääräinen käsittelyaika on lähtenyt lyhentymään.

Tunnusluvut

	TP2014	TP 2015	TA 2016	TP 2016
- rakennusluvut, lkm	255	322	280	225
- toimenpideluvat, lkm	129	109	100	69
- rakennuslupien keskimääräinen käsittelyaika, kk	1,8	2,9	2,0	3,7
- käyttöönotetut tai valmistuneet				
- asunnot (uudisrakennukset), lkm	209	333	250	427
- asuinrakentamiseen myönnetty luvat (uudisrakennukset), lkm	111	116	130	74
- asuinrakentamiseen myönnettyjen lupien sisältämä asuntomäärä (uudisrakennukset), lkm	525	312	350	558

Arvio tulevasta kehityksestä

Kasvavat rakennuslupamäärät ja niissä erityisesti asuntomäärät antavat vahvoja viitteitä voimakkaan kasvun vuosista. Söderkullan taajama-alueen lisäksi on voimakkaasti lähtenyt rakentamaan myös Nikkilässä ydinkeskusta ja Jokilaakson alue. Erillispientalorakentamista tehokkaampi rakentaminen ja merkittävä hakemusten määrä kerros-, rivi- ja luhtitalojen osalta mahdollistuvat keskeisten alueiden asemakaavojen myötä.

Rakennusvalvonta on siirtynyt kattavasti sähköisiin lupahakemuksiin ja rakennusvalvontaprojektien hallintaan; muutos koskee kaikkia lupia, jotka ovat siirtyneet käsittelyyn 1.1.2017 jälkeen. Näiden hankkeiden kaikki hakemukset, liitedokumentit, piirustukset, pöytäkirjat ym. toimitetaan rakennusvalvontaan Lupapiste.fi-palvelun kautta; mitään ei enää toimiteta paperimuodossa. Rakennusvalvonnassa dokumenttien arkistointi tapahtuu myös Lupapisteen kautta ja on täysin sähköinen 1.1.2017 lähtien. Vanhan paperiarkiston skannausta jatketaan - tavoitteena koko aineiston sähköisyys, mikä keventää tulevaisuudessa sekä viranomaisten työtä että palvelee paremmin rakennusvalvonnan asiakkaita.

Edelleen laadunparannusprosessia läpikäyvä rakennus- ja huoneistorekisteri saa jatkoa kohdealueelle suuntautuvalla pilotilla, missä maanomistajia lähestytään kirjeellä ja rakennustietolomakkeella puuttuvien rakennusten saamiseksi järjestelmään. Edellä kirjatun lisäksi suunnitelmaan kuuluvat myös maastossa tehty, vähintään koeluonteiset tarkistukset.

Yhteistyössä ohjaus- ja työryhmän kanssa laaditaan ehdotus uudeksi rakennusjärjestykseksi: vuoden 2017 aikana hyväksyttävästä rakennusjärjestyksestä saadaan ketterä työväline rakennusvalvonnalle ja selkeä ohjeistus rakentajille.

Tulosityksikkö: Ympäristönsuojelu

VASTUUHENKILÖ: Ympäristönsuojelupäällikkö

Taloudellinen tulos

	1)	TA	TA +			2)		
1 000 €	Talousarvio 2016	muutos 2016	Muutos 2016	Toteuma 2016	Tot-%	Poikkeama	Tot. 2015	Muutos-% 15/16
Toimintatulot	40		40	19	46,6	-21	16	15,4
Toimintamenot	-490		-490	-434	88,6	56	-436	-0,4
Toimintakate	-450		-450	-416	92,3	34	-420	-1,0
Suunnitelmatoimet								
Henkilöstö 31.12.								
Työpanos laskennallisina virkoina, htv	5,0		5,0	5,3	105,0	0,3	5,0	5,0

Toiminta-ajatus

Ympäristönsuojelu toimii Sipoon kunnan rakennus- ja ympäristövaliokunnan alaisena ympäristönsuojeluviranomaisena. Yksikön tehtävänä on kunnassa vastata alan valvonnasta, lupakäsittelystä, ohjauksesta ja neuvonnasta.

Toimintaa ohjaa lukuisat ympäristönsuojeluviranomaista koskevat lait (mm. ympäristönsuojelu-, maa-aines-, vesi-, jäte-, maastoliikenne-, vesiliikenne ja luonnonsuojelulaki) ja niiden nojalla annetut asetukset, kunnan ympäristönsuojelumääräykset sekä kaavat ja niiden määräykset. Lisäksi kunta on antanut yksikön hoidettavaksi ulkoilulain mukaiset leirintäviranomaisen tehtävät.

Yksikön määrärahaan sisältyvät myös alueellisesti hoidetun maaseutuhallinnon tehtäviä varten varatut määrärahat.

Analyysi tavoitteiden ja tunnuslukujen toteumasta

Ympäristönsuojelu on saavuttanut digitalisaatioon liittyvän tavoitteensa mahdollistamalla sähköinen lupasiointi Lupapiste.fi-palvelun kautta. Valvontatyön selkeyttämiseksi on hankittu sähköinen tiedonhallintajärjestelmä, Facta.

Yksikkö on selvittänyt happamien sulfaattimaiden esiintymistä kunnassa. Tulokset hyödyttävät niin kuntaa kuin asukkaita alueen käytön suunnittelussa, rakentamisessa, luonnonsuojelussa ja maanviljelyssä. Pienvesistöhankeet ovat toteutuneet suunnitellun mukaisesti Savijärvellä, Taasjärvellä ja Sipoonjoessa.

Talousarvio 2016 tunnuslukujen seuraamista on muutettu lupien ja päätösten osalta. Ennen vuotta 2016 kyseisessä kohdassa on seurattu ainoastaan lupia. Tämä selittää tilinpäätöksen 2016 huomattavan nousun kyseisessä kohdassa.

Tunnusluvut

	TP2014	TP 2015	TA 2016	TP 2016
- luvat ja päätökset, lkm	15	11	16	34
- haittailmoitukset	*	*	100	110
- lausunnot, lkm	49	98	50	59

* tietoja ei ole aikaisemmin laskettu

Arvio tulevasta kehityksestä

Vuonna 2017 yksikön neljästä ja puolesta työntekijästä kaksi ovat sijaisia. Vääjäämättä tämä vaikuttaa yksikön toimintaan. Arkitoiminnan katkeamaton ja sujuva palvelu on etusijalla kehittämisen kustannuksella.

Ympäristönsuojelussa käynnissä oleva digitalisaatioon liittyvä projekti jatkuu, joskin pienin askelin. Pyrimme aktiivisesti ohjaamaan lupa-asiointia sähköisen välineeseen. Sähköisen tiedonhallintajärjestelmän käyttöönotto osana valvontaa edellyttää meiltä omana työnä tehtävää räätälöintiä. Järjestelmän käyttöönotto tulee parantamaan ja helpottamaan tiedon saavutettavuutta. Myös vanhojen tietojen syöttö järjestelmään tulee aikanaan ajankohtaiseksi. Yksikön tavoitetilä arkistoinnin osalta on sen sähköistäminen.

Tulosityksikkö: Katu- ja viheralueet

VASTUUHENKILÖ: Kuntatekniikan päällikkö

Taloudellinen tulos

	1)					2)		
1 000 €	Talousarvio 2016	TA muutos 2016	TA + Muutos 2016	Toteuma 2016	Tot-%	Poikkeama	Tot. 2015	Muutos-% 15/16
Toimintatulot	161		161	235	145,9	74	118	99,5
Toimintamenot	-2 024		-2 024	-1 776	87,7	248	-1 586	12,0
Toimintakate	-1 864		-1 864	-1 541	82,7	322	-1 468	5,0
Suunnitelmapoistot				-1 139			-1 327	-14,1
Henkilöstö 31.12.								
Työpanos laskennallisina virkoina, htv	15,0		15,0	14,0	93,0	-1,1	14,8	-5,7

Toiminta-ajatus

Tulosityksikkö huolehtii katujen, puistojen ja muiden kunnan yleisten alueiden rakentamisesta ja kunnossapidosta. Lisäksi yksikkö huolehtii kunnan metsien hoidosta sekä jätelain, romuajoneuvolain ja yksityisistä teistä annetun lain mukaisten kunnan tehtävien hoidosta.

Analyysi tavoitteiden ja tunnuslukujen toteumasta

Toimintatulojen kasvua selittää sisäisten tuottojen nousu, mm. Katu- ja viheralueiden tuottamat palvelut Sipoon Vedelle. Toimintamenojen toteutuma jäi talousarviota pienemmäksi, koska henkilöstövajeen takia kaikkia suunniteltuja töitä ei saatu tehdyksi. Tämän takia monien pienten yksittäisten kuluerien toteuma on jäänyt ennakoitua alemmaksi. Kustannusten nousua verrattuna vuoteen 2015 selittää osin ulkoisten palvelujen hankinnan kasvattaminen.

Kunnan kunnossapitämien katujen pituus, myös katuvalastuspisteiden määrät sekä hoidettujen puistojen pinta-alat, kasvavat tasaisesti toteutettaessa uusia kaava-alueita. Samalla myös asukkaiden määrä kasvaa. Vuonna 2016 asukasmäärä kasvoi noin 500 asukkaalla.

Tunnusluvut

	TP2014	TP 2015	TA 2016	TP 2016
- Kunnan kunnossapitämiä teitä (km)	63,1	64	67,5	67,5
- Katuvalaistuspisteitä (lkm)	3 540	3 600	3 750	3 750
- Rakennettuja ja hoidettuja puistoja (ha)	53,2	55	57,5	56

Arvio tulevasta kehityksestä

Kunnan määrätietoinen kasvusuunnitelma tulee nostamaan katu- ja viheralueiden toimintamenoja. Katujen ja muiden yleisten alueiden määrät ovat kasvaneet ja kasvavat jatkossa selvästi ja näiden alueiden kunnossapidon lisää kustannuksia käyttötaloudessa. Muun muassa Jokilaakson kaava-alueen toteuttaminen tulee selvästi kasvattamaan rakennettua ympäristöä ja samalla myös asukasmäärää sekä verokertymää. Nouseva kasvutrendi koskee myös rakennettuja viheralueita. Viheralueiden ja lähimetsien merkitys ihmisten hyvinvoinnissa on merkittävä tekijä ja näihin tullaan panostamaan jatkossa entistä enemmän. Ja samaan aikaan kun alueet kehittyvät ja kasvavat, tulee myös paineita kehittää edelleen tilaajatoimintoja.

Toimintojen laajentuessa tulee entistä enemmän painetta panostaa myös muuhun toiminnan kehittämiseen esimerkiksi hulevesien hallinnan suunnitteluun, valaistuksen edelleen kehittämiseen ja yleisten alueiden muuhun kehittämiseen. Palvelutuottajien käyttö näin ollen tulee kasvamaan. Myös palvelujen sähköiseen kehittämiseen täytyy panostaa edelleen.

Tulosityksikkö: Toimitilat

VASTUUHENKILÖ: Tilapalvelupäällikkö

Taloudellinen tulos

	1)	TA	TA +	Toteuma		2)	Tot.	Muutos-%
1 000 €	Talousarvio 2016	muutos 2016	Muutos 2016	2016	Tot-%	Poikkeama	2015	15/16
Toimintatulot	9 283		9 283	10 361	111,6	1 078	9 527	8,8
Toimintamenot	-8 990		-8 990	-10 131	112,7	-1 142	-8 437	20,1
Toimintakate	293		293	230	78,2	-64	1 090	-78,9
Suunnitelmapoistot	-3 485		-3 485	-3 709			-5 150	-28,0
Henkilöstö 31.12.								
Työpanos laskennallisina virkoina, htv	77,0		77,0	62,7	81,4	-14,3	71,3	-12,1

Toiminta-ajatus

Tulosityksikkö suunnittelee, rakennuttaa, kunnossapitäää ja vuokraa toimitiloja kunnan omien yksiköiden tarpeisiin sekä turvaa rakennuskannan arvon säilymistä ennakoivalla ja kestäväällä kiinteistönpidolla.

Analyysi tavoitteiden ja tunnuslukujen toteumasta

Sote-kiinteistöjen yhtiöittäminen vuoden 2015 lopussa näkyy talouden tunnusluvuissa sekä tulojen että menojen kasvuna yksiköllä. Tulojen ja menojen lisäyksen nettovaikutus on kuitenkin hyvin lähellä nollaa.

Toinen merkittävä talousarviosta poikkeava muutos on Oravatien rivitalon myynti, joka näkyy kertaluontoisena noin 455 000 euron tulona sekä kymmenen asunnon vähentymisenä omissa vuokra-asunnoissa.

Vuoden 2015 ja 2016 kuluja vertailtaessa näkyy myös lämmityskustannusten kasvu poikkeuksellisen lämpimän vuoden 2015 jälkeen.

Nikkilän Sydämen koulukeskuksen käynnistyminen elokuussa 2016 on vaikuttanut niin toiminnallisesti kuin myös suoraan huollettavien rakennusten lukumäärään.

Tunnusluvut

	TP2014	TP 2015	TA 2016	TP 2016
- osastojen käytössä olevat toimitilat htm ² (ei asunnot)	92 000	87 556	91 500	84 700
- vuokratut asuinhuoneistojen lkm	101	99	103	88
- vuokratut muut kiinteistöt, lkm	20	21	16	15
- ei- käytössä olevat toimitilat htm ² (passiiviset)	1 400	1 435	1 400	3 900

Arvio tulevasta kehityksestä

Toimitilat-yksikkö on kohdentanut sisäisille asiakkaille vuonna 2017 vuokranalennusta noin puolen miljoonan edestä. Tämän on mahdollistanut toiminnan tehostuminen viimeisien vuosien aikana. Toisaalta tämä tarkoittaa edelleen tiukkaa kulujen seurantaa yksikössä.

Asuntojen hallinta on vuoden 2017 alusta siirtynyt pois Toimitiloilta Kehittäminen ja tuki -yksikölle.

Vuoden 2017 aikana kehittämishankkeet jatkuvat niin huollon- kuin siivouksen puolella, mutta erityisesti kehittämisen kohteena ovat automaatio-, lukitus- ja kulunvalvonta- sekä energiatehokkuushankkeet.

Investointipuolella Nikkilän ja Söderkullan kampusalueella hyväksytyjen hankesuunnitelmien toteuttaminen etenee.

Henkilöstössä on odotettavissa eläköitymisiä noin 3 henkilötyövuoden verran vuonna 2017.

2.1.7 Peruskunta yhteensä

Peruskunta yhteensä; toimintatuotot ja toimintakulut sisältävät ulkoiset ja sisäiset erät, Sipoon Vesi ei sisälly lukuihin alla

	1) Talousarvio 2016	TA muutos 2016	TA + Muutos	Toteuma 2016	Tot-%	2) Poikkeama	Tot. 2015	Muutos-% 15/16
1 000 €								
Toimintatulot	40 666		40 666	43 351	106,6	2 686	46 679	-7,1
Toimintamenot	-138 645		-138 645	-140 389	101,3	-1 744	-134 392	4,5
Toimintakate	-97 979		-97 979	-97 037	99,0	942	-87 713	10,6
Suunnitelmapoistot	7 000		7 000	-5 250		1 374	-6 957	-24,5
Henkilöstö 31.12.								
Työpanos laskennallisina virkoina, htv	1 131,3			1 102,7	97,5	-28,6	1 090,0	1,2

Käyttötalous osastoittain 2016, yhteenveto

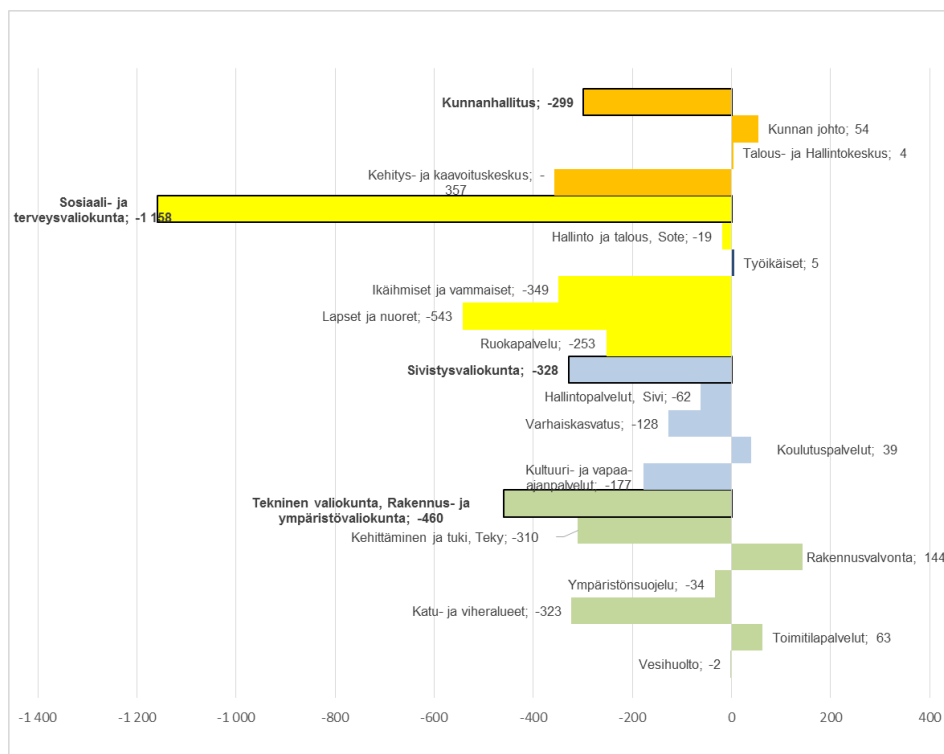
Vastuualueiden määrärahat ovat sitovia nettoperiaatteen mukaisesti. Alla olevassa taulukossa sekä toimintatuotot että toimintakulut sisältävät ulkoiset ja sisäiset erät.

1 000 €	Talousarvio 2016	TA muutos 2016	TA + Muutos	Toteuma 2016	Tot-%	Poikkeama
Keskusvaalilautakunta						
Toimintatulot						
Toimintamenot						
Netto						
Tarkastuslautakunta						
Toimintatulot						
Toimintamenot	-46		-46	-37	79,8	9
Netto	-46		-46	-37	79,8	9
Kunnanhallitus						
Toimintatulot	17 453		17 453	17 428	99,9	-25
Toimintamenot	-12 919		-12 919	-13 907	107,6	-988
Netto	4 534		4 534	3 521	77,7	-1 013
Sosiaali- ja terveysvaliokunta						
Toimintatulot	8 713		8 713	10 088	115,8	1 374
Toimintamenot	-60 005		-60 005	-60 220	100,4	-216
Netto	-51 291		-51 291	-50 133	97,7	1 159
Sivistysvaliokunta						
Toimintatulot	4 283		4 283	4 638	108,3	355
Toimintamenot	-50 376		-50 376	-50 403	100,1	-27
Netto	-46 093		-46 093	-45 765	99,3	328
Tekninen valiokunta, Rakennus- ja ympäristövaliokunta						
Toimintatulot	10 216		10 216	11 198	109,6	982
Toimintamenot	-15 300		-15 300	-15 822	103,4	-523
Netto	-5 084		-5 084	-4 624	91,0	459
Yhteensä						
Toimintatulot	40 667		40 666	43 351	106,6	2 686
Toimintamenot	-138 644		-138 645	-140 389	101,3	-1 744
Netto	-97 979		-97 979	-97 037	99,0	942

2.1.8 Poikkeamat tilinpäätösvuoden talousarviosta ja edellisestä vuodesta

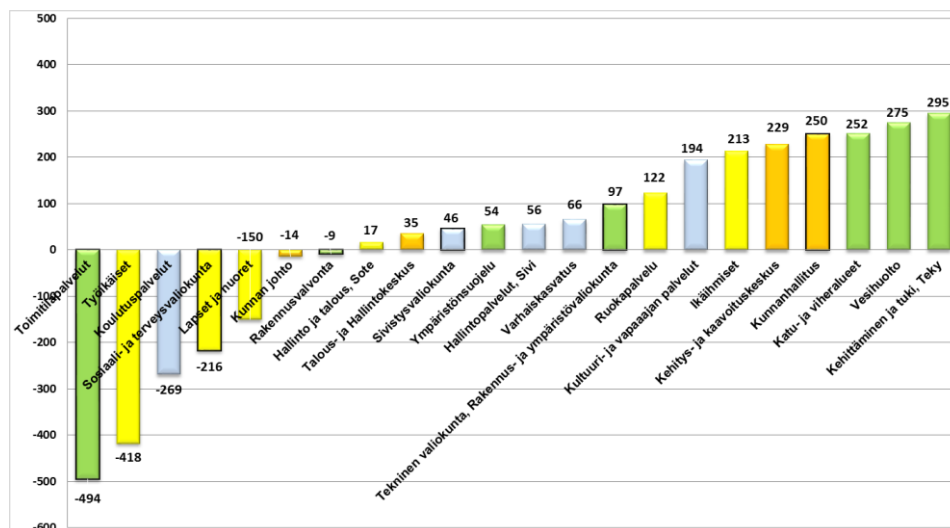
Toimintakatteiden poikkeamat (alla) talousarvioon nähden, 1 000 euroa. Sisältää sekä osastojen että tulosyksiköiden poikkeamat. **Luvut sisältävät sekä ulkoiset että sisäiset erät.**

- tavoitetta parempi, + tavoitetta huonompi (proforma tuloslaskelma)



Toimintakulujen poikkeamat (alla) talousarvioon nähden, 1 000 euroa (värikoodit kuten toimintakategraafissa). Sisältää sekä osastojen että tulosyksiköiden poikkeamat. **Luvut sisältävät pelkästään ulkoiset erät.**

ylityksiä -, alituksia + (proforma tuloslaskelma)



Edellä mainittujen poikkeamien syyt on esitetty tehtäväalueiden kohdalla käyttötalousosassa.

2.2 TULOSLASKELMAOSAN TOTEUTUMINEN

VASTUUHENKILÖ (toimintakatteen jälkeiset erät): Talous- ja hallintojohtaja

Peruskunta ilman Sipoon Vettä, taulukko sisältää ulkoiset ja sisäiset erät

	Talousarvio 2016	TA muutos 2016	TA + Muutos 2016	Toteuma 2016	Poikkeama	Tot. 2015	Muutos- % 2016/15
1							
Toimintatuotot							
Myyntituotot	1 452		1 452	1 787	335	9 311	-80,8
Maksutuotot	6 823		6 823	7 093	270	7 121	-0,4
Tuet ja avustukset	1 413		1 413	2 329	916	1 926	20,9
Muut toimintatuotot	30 978		30 978	32 142	1 164	28 320	13,5
Toimintatuotot yhteensä	40 666	0	40 666	43 352	2 686	46 679	-7,1
Toimintakulut							
Palkat ja palkkiot	40 893		40 893	39 404	-1 489	39 233	0,4
Eläkekulut	9 222		9 222	9 118	-105	9 332	-2,3
Muut henkilösivukulut	2 395		2 395	2 382	-13	2 162	10,2
Henkilöstökulut	52 510		52 510	50 903	-1 607	50 726	0,3
Palvelujen ostot	53 861	0	53 861	54 829	967	52 065	5,3
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	6 556		6 556	6 502	-54	6 223	4,5
Understöd till övriga	6 034		6 034	6 364	331	6 282	1,3
Muut toimintakulut	19 684		19 684	21 790	2 106	19 096	14,1
Toimintakulut yhteensä	-138 645	0	-138 645	-140 389	-1 744	-134 392	4,5
Toimintakate	-97 979	0	-97 979	-97 037	-942	-87 713	10,6
Verotulot	89 345		89 345	92 698	3 353	87 201	6,3
Valtionosuudet	15 400		15 400	15 815	415	14 572	8,5
Rahoitustuotot ja -kulut:	280		280	362	82	343	5,6
Vuosikate	7 046	0	7 046	11 838	4 792	14 403	-17,8
Poistot ja arvonalentumiset							
Suunnitelman mukaiset poistot	-6 800		-6 800	-5 280	1 520	-6 983	-24,4
Satunnaiset erät				0,00			
Satunnaiset tuotot				6 434		0,00	
Satunnaiset kulut				0,00		0,00	
Tilikauden tulos	246	0	246	12 992	12 747	7 420	75,1
Poistoeron lis (-) tai väh (+)	14 400			-19 644			
Varausten lis (-) tai väh (+)	-12 100			7 716			
Rahastojen lis (-) tai väh (+)							
Tilikauden Yli-jäämä	2 546	0	246	1 065	819	7 420	-85,7

Kaikissa verotuloryhmissä ylitettiin selkeästi edellisen vuoden taso sekä talousarvio 2016

Valtionosuudet toteutuivat nekin arvioitua parempina.

Poistojen pienennys johtuu uusista yhtiötetyistä kiinteistöosakeyhtiöistä, niiden poistot sisältyvät jatkossa konsernilaskelmiin.

2.3 INVESTOINTIEN TOTEUTUMINEN

VASTUUHENKILÖT:

Aineettomat hyödykkeet

Maa- ja vesialueet

Rakennukset

Kiinteät rakenteet ja laitteet

sekä koneet ja kalusto

Osakkeet ja osuudet

tehtävän mukainen vastuualueen/
tulosityksikön päällikkö

Kehitys- ja kaavoituskeskus, kehitysjohtaja
Tekniikka- ja ympäristöosasto, tilapalvelupäällikkö

tehtävän mukainen vastuualueen/
tulosityksikön päällikkö

tehtävän mukainen vastuualueen/
tulosityksikön päällikkö

2.3.1 Investoinnit, yhteenveto, Sipoon Vesi mukaan lukien

	1 000 €	Talousarvio 2016	Talousarvio- muutokset 2016	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma 2016	Tot-%	Tilinpäätös 2015
Laajennusinvestoinnit, uudet kaava-alueet		-3 740	900	-2 840	-2 637	92,9	-1 177
Laajennusinvestoinnit, olemassa olevat alueet		-150	-250	-400	-397	99,4	-42
Laajennusinvestoinnit, rakennukset		-876	-450	-1 326	-1 360	102,6	-27
Uudelleeninvestoinnit		-8 335	-450	-8 785	-8 798	100,2	-9 008
Peruskorjausinvestoinnit		-2 490	-200	-2 690	-2 610	97,0	-1 816
Yleiset investoinnit		-475	450	-25	-23	91,2	-19
Bruttoinvestoinnit Teky		-16 066		-16 066	-15 826	98,5	-12 088
Bruttoinvestoinnit Sipoon Vesi		-2 645		-2 645	-2 267	85,7	-1 517
Bruttoinvestoinnit infraan ja rakennuksiin, yhteensä		-18 711		-18 711	-18 093	96,7	-13 605
Maanosto		-2 500		-2 500	-1 909	76,4	-2 708
Irtain omaisuus, yhteensä		-705		-705	-464	65,8	-352
Osakkeet ja osuudet, netto		-130		-130	-494	380,0	-30
Bruttoinvestoinnit yhteensä		-22 046		-22 046	-20 959	95,1	-16 696
Maan myynti ja käyttöomaisuuden myynnit		6 500		6 500	6 700	103,1	12 625
Rahoitusosuus investointeihin					109		60
Investoinnit yhteensä, netto		-15 546		-15 546	-14 149	91,0	-4 010

Kunnan bruttoinvestoinnit jäivät noin 1,1 milj. euroa alle talousarvion. Alitukset kohdistuivat infra- ja rakennusinvestointeihin, Sipoon Veteen sekä maanostoon. Maan ja käyttöomaisuuden myynnissä talousarvio ylittyi hieman.

Tekniikka- ja ympäristöosaston toteutuneet bruttoinvestoinnit olivat 15,8 milj. euroa talousarvion ollessa 16,1 milj. euroa. Tekninen valiokunta päätti 7.12.16 kokouksessa siirtää 1,1 milj. euroa infran määrärahasta rakennusten määrärahaan, joka on jaettu eri luokkiin. Siirron jälkeen rakennusten määräraha on 12,8 miljoonaa ja se toteutui vajaan 12,8 milj. euron suuruisena. Infran uusi määräraha oli noin 3,3 milj. euroa, ja se toteutui 3,1 milj. euron suuruisena.

Laajennusinvestoinneissa isoimmat projektit olivat Sipoon Jokilaakson ja Pähkinälehdon kadunrakennushankkeet, sekä Sipoonlahden koulun laajennuksen suunnittelu. Peruskorjausinvestoinneissa suurimmat olivat Talman koulu, Cook & Chill -keittiö ja etelä Sipoon koulukeskus. Uudelleeninvestointeja oli Nikkilän Sydämen toteutus.

Bruttoinvestoinneista uudelleeninvestoinnit, käytännössä Nikkilän Sydän 8,7 milj. euron toteumalla, vastaa noin puolet investoinneista, laajennusinvestoinnit noin kolmasosaa ja peruskorjaukset noin kuudesosaa.

Irtaimen käyttöomaisuuden hankinnat pidettiin kattilankansiperiaatteen mukaisesti budjetoitua alhaisemalla tasolla.

2.3.2 Laajennusinvestoinnit, INFRA

2.3.2.1 Laajennusinvestoinnit, uudet kaava-alueet

1 000 €	Talousarvio 2016	Talousarvio- muutokset 2016	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma 2016	Tot-%	Tilinpäätös 2015
	-3 740	900	-2 840	-2 637	92,9	-1 177

Pähkinälehdon, Sipoon Jokilaakson ja Bastukärin kadunrakennushankkeet toteutuivat suunnitellusti, Taasjärvi IV asemakaava ei edennyt aikataulussaan, joten sen toteutuminen tulee viivästymään. Vajaan miljoonan euron alitukseen vaikutti myös Sipoon Jokilaakson, Bastukärin ja Kartanonrinteen hankkeiden kustannusten alittuminen. Aluehankkeisiin liittyi myös viherrakentamista, muun muassa Pähkinälehdossa toteutettiin polkuverkosto taajamametsäalueelle.

2.3.2.2 Laajennusinvestoinnit, nykyisten kaava-alueiden muutosalueet

1 000 €	Talousarvio 2016	Talousarvio- muutokset 2016	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma 2016	Tot-%	Tilinpäätös 2015
	-150	-250	-400	-397	99,4	-42

Laajennusinvestointeihin oli suunniteltu yksi kadunrakennustyö Söderkullassa Kallbäckintiellä. Kohteessa oli vaativat pohjaolosuhteet, kohteessa toteutettiin muun muassa louhintaa ja stabilointia.

2.3.3 Laajennusinvestoinnit, rakennukset

1 000 €	Talousarvio 2016	Talousarvio- muutokset 2016	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma 2016	Tot-%	Tilinpäätös 2015
	-876	-450	-1 326	-1 360	102,6	34

Sipoonlahden koulun hankesuunnittelu ja toteutus suunnittelu ovat edenneet hyvin, ollen jopa hieman edellä kohtuullisen tiukkaa aikataulua. Ylitys talousarvioon nähdessä selittyy lähinnä tästä etupainotteisuudesta. Nikkilän Sydämen lähiliikuntapaikka toteutui talousarvion mukaisesti.

2.3.4 Uudelleeninvestoinnit

1 000 €	Talousarvio 2016	Talousarvio- muutokset 2016	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma 2016	Tot-%	Tilinpäätös 2015
	-8 335	-450	-8 785	-8 798	100,2	-9 008

Nikkilän Sydämen koulukeskus valmistui suunnitellusti kesällä 2016. Hankkeen kokonaisbudjetti projektin suunnittelun alusta vuonna 2011 oli 19,9 milj. euroa sen hetkellä hintatasolla. Hankkeen toteuma on nyt 20,3 milj. euroa ja lopullinen kustannusennuste on 20,45 milj. euroa. Vuonna 2016 budjetoitu määräraha, 7,97 milj. euroa, ylittyi 703 tuhannella eurolla pääosin johtuen ensikalusteista, julkisivu- ja sisävalaistuksesta sekä taloteknisten järjestelmien lisätoista.

Vuonna 2016 käynnistyivät Nikkilän Sydämen päiväkodin ja Nikkilän Sydämen koulukeskuksen kakkosvaiheen suunnittelut, ja näiden hankesuunnitelmat hyväksyttiin kunnanvaltuustossa. Suunnittelukulut hankkeissa olivat 112 000 euroa.

2.3.5 Peruskorjausinvestoinnit

1 000 €	Talousarvio 2016	Talousarvio- muutokset 2016	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma 2016	Tot-%	Tilinpäätös 2015
	-2 490	-200	-2 690	-2 610	97,0	-1 816

Peruskorjausinvestoinneissa suurimmat olivat Talman koulu, Cook & Chill -keittiö ja Etelä-Sipoon koulukeskus.

Sisäilmaperusteiset korjaukset ylittivät talousarviossa suunnitellut määrärahat, erityisesti Etelä-Sipoon koulukeskuksessa ennakoitua suuremman korjaustarpeen johdosta.

Cook & Chill -toimintatavalla esivalmistettu ruoka toimitetaan syyslukukauden 2016 alusta Lukkarin koululta Etelä-Sipoon kouluihin ja päiväkoteihin. Tätä varten Lukkarin koulun valmistuskeittiö ja kahdeksan Etelä-Sipoon koulun ja päiväkodin keittiötä muutettiin tätä tuotantotapaa tukeviksi. Hanke valmistui aikataulussa ja budjetissa.

Nikkilän pääkirjaston korjaushanke siirtyi pääosin toteutettavaksi vuosille 2017 ja 2018 sisäilmakorjaushankkeiden laajuudesta johtuen vuonna 2016. Hankkeen suunnittelu käynnistyi vuoden 2016 aikana.

Liikunta- ja virkistysalueisiin on tarvittu arvioitua vähemmän korjauksia.

Katuverkkoa on kunnostettu päällystämällä mm. Karjuhaantien alueen kadut ja Nikkilän Suursuon alueella. Myös katuvaloverkkoon on investoitu, vuoden aikana valaisimet on vaihdettu led-valoihin. Kunnantalon polun vihertyöt ja viimeistelyt toteutettiin myös kesän 2016 aikana.

2.3.6 Yleiset investoinnit

1 000 €	Talousarvio 2016	Talousarvio- muutokset 2016	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma 2016	Tot-%	Tilinpäätös 2015
	-475	450	-25	-23	91,2	-19

Yleisiin investointeihin suunniteltu Martinkyläntien ja Nikkiläntien kiertoliittymän ja siihen liittyvän liityntäliikenteen pysäköintialueen toteutuminen siirtyi "tien kunnan kaduksi haltuunotto" -prosessin viivästymisien takia seuraavalle vuodelle. Hanke toteutetaan kadunrakentamisprojektina.

2.3.7 Muut investoinnit

Sipoon Veden investoinnit esitetty erikseen kohdassa 5

2.3.7.1 Kiinteän omaisuuden (maan) ostot ja myynnit

	1 000 €	Talousarvio 2016	Talousarvio- muutokset 2016	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma 2016	Tot-%	Tilinpäätös 2015
Kiinteä omaisuus							
Kiinteä omaisuus, myynti	Tuotot	6 500,0		6 500,0	6 700	103,1	12 625
Kiinteä omaisuus, osto	Kulut	-2 500,0		-2 500,0	-1 909	76,4	-2 708
	Netto	4 000,0		4 000,0	4 791	119,8	9 917

Tavoitteet

Lähinnä Nikkilän, Talman ja Etelä-Sipoon maa-alueiden ostosta neuvotellaan suunnitelmakaudella.

Tontteja myydään Taasjärven, Söderkullan, Nikkilän kartanon, Vaahteramäen ja Bastukärin alueilta.

Tavoitteiden toteuma

Kunta sai maanmyyntituloja vuonna 2016 noin 5,9 milj. euroa. Tontteja myytiin Pähkinälehdon, Taasjärven, Jokilaakson ja Kartanonrinteen alueelta. Lisäksi myytiin suurehko metsäalue.

Maata hankittiin erityisesti Martinkylän alueelta. Yhteensä maata hankittiin noin 31 hehtaaria.

2.3.7.2 Irtain omaisuus, osastoittain

	1 000 €	Talousarvio 2016	Talousarvio- muutokset 2016	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma 2016	Tot-%	Tilinpäätös 2015
Kunnanhallitus		-150,0		-150,0	-123	82,3	-218,6
Sosiaali- ja terveystoimialue		-155,0		-155,0			
Sivistystoimialue		-300,0		-300,0	-231	76,9	-96
Tekninen toimialue		-100,0		-100,0	-110	110,1	-38
		-705,0		-705,0	-464	65,8	-352

Tavoitteiden toteuma

Kunnanhallituksen investointeihin sisältyy IT-hankintoja, Sivistysosastolla laite- ja konehankintoja ja Tekniikka- ja ympäristöosastolla kone- ja laitehankintoja.

2.3.7.3 Osakkeet ja osuudet, osastoittain

	1 000 €	Talousarvio 2016	Talousarvio- muutokset 2016	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma 2016	Tot-%	Tilinpäätös 2015
Kunnanhallitus					-482		
Sosiaali- ja terveystoimialue		-30,0		-30,0			
Sivistystoimialue		-100,0		-100,0	-12	11,8	-30
		-130,0		-130,0	-494	380,0	-30

Tavoitteet

Talousarvio sisälsi varaukset Itä-Uudenmaan koulutuskuntayhtymän, Kårkulla samkommun ja Samkommunen för yrkesutbildning i Östra Nyland -nimisten kuntayhtymien investointien kuntaosuuksia varten.

Tavoitteiden toteuma

Toteutuneisiin osakehankintoihin sisältyy KAS-osakkeet 195 000 euroa ja As Oy Isonkiventie 285 000 euroa. As Oy osakkeiden hankinnalla saimme Talmasta tontin. Tämä asunto-osakeyhtiö puretaan keväällä 2017.

Kunta on maksanut Itä-Uudenmaan koulutuskuntayhtymän investointien kuntaosuuksia 12 000 euroa.

Sipoon Vesi

Sipoon Veden investoinnit on esitetty eriteltynä kohdassa 5.

2.4 RAHOITUSOSAN TOTEUTUMINEN

VASTUUHENKIÖ (rahoitus ja rahavarat): Talous- ja hallintojohtaja

Vuoden 2016 sitovat tavoitteet

Sitovat tavoitteet	Tavoitetaso/seurantatapa	
Lainamäärä	Lainamäärää kasvatetaan vain uusinvestointien rahoittamiseksi.	
	<u>Tavoitteiden toteuma</u> Kunnan lainamäärä kasvoi 8 milj. eurolla tilivuoden 2016 aikana. Tavoite toteutui. Laajennus- ja uudelleeninvestoinnit olivat yhteensä noin 13 milj. euroa.	
Laina asukasta kohden on alle 2 700 euroa per 31.12.2016.	Investoinnit sopeutetaan tavoitteeseen.	
	<u>Tavoitteiden toteuma</u> Lainamäärä oli 31.12.2016 2 352 euroa/asukas Tavoite toteutui.	

Tunnusluvut	TP 2014	TP 2015	TA 2016	TP 2016
Investointien tulorahoitus, %	55,7	95,2	37,0	62,3
Lainamäärä, euroa/asukas	2 286	1 997	2 700	2 352
Lainakanta milj euroa	43,4	38,7	51,2	46,8

Kunnan maksuvalmius oli koko tilivuoden ajan hyvä. Lyhytaikaisia luottoja oli tilivuoden aikana käytössä enimmillään 25 milj. euroa 25 milj. euron valtuutuksen puitteissa.

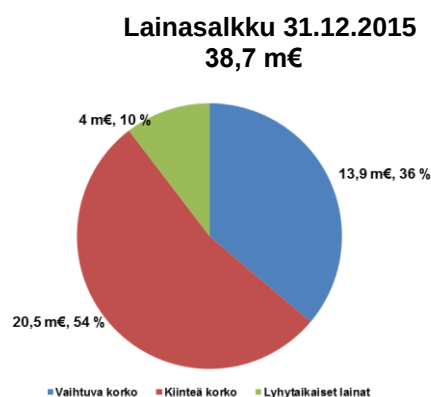
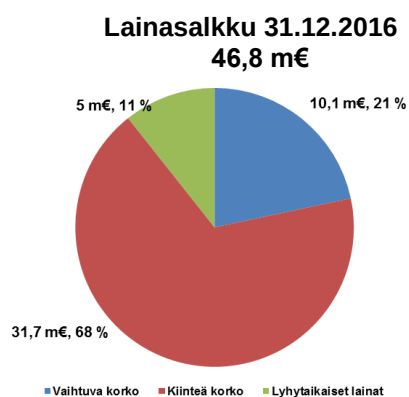
Pitkäaikaisia ja lyhytaikaisia luottoja lyhennettiin 7,9 milj. eurolla, pitkäaikaisia luottoja otettiin 15 milj. eurolla.

Rahoitukseen liittyvät riskit

Kunnan pitkäaikaisten lainojen keskikorko (sisältäen rahoituslaitoksen marginaalin) oli tilivuonna 1,2 %, edellisvuonna 1,4 %.

Korolliset velat

m€			
Lyhennykset	Rahoituslainat	Rahoitusleasingvelat	Yhteensä
2017	13,6	0,6	14,2
2018	7,7	0,5	8,2
2019	6,5	0,3	6,8
2020	4,9	0,2	5,1
2021	4,1	0,1	4,2
2022-	10,1	0,05	10,2
Yhteensä	46,8	1,8	48,6



Luotoista 68 % on kiinteäkorkoista ja 32 % vaihtuvakorkoista. Edellisvuonna vastaavat luvut olivat 53 ja 47 %.

Kunnan lainasalkun painotusta on siirretty vaihtuvakorkoisista luotoista kiinteäkorkoisiin. Yhden prosenttiyksikön muutos korkotasossa vaikuttaisi korkokustannuksiin 0,1 milj. euroa.

Luotoista 89,3 % on samasta varainhankintalähteestä. Lainasalkkuun ei sisälly valuuttariskiä, kaikki luotot on nostettu euromääräisinä.

Talousarvion rahoitusosan toteutumisvertailu 2016

1 000 €

Peruskunta ilman Sipoon Vettä

	Talousarvio 2016	TA muutos 2016	TA + Muutos 2016	Toteuma 2016	Poikkeama	Tot. 2015	Muutos- % 2016/15
Toiminta ja investoinnit							
Toiminnan rahavirta							
Vuosikate	6 119	0	6 119	11 838	5 719	14 403	-17,8
Satunnaiset erät	0			6 434		0,00	
Tulorahoituksen korjauserät	-5 800		-5 800	-11 929	-6 129	-10 785	10,6
Investointien rahavirta							
Investointimenot	-19 366		-19 366	-18 692	674	-15 179	23,1
Rahoitusosuudet investointimenoihin	0		0	75	75	60	25,0
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	6 500		6 500	6 697	197	12 625	-47,0
Toiminta ja investoinnit, netto	-12 547	0	-12 547	-5 577	6 970	1 125	-6
Rahoitustoiminta							
Antolainauksen muutokset							
Antolainasaamisten vähennykset	1		1	1		1	
Lainakannan muutokset							
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	18 450		18 450	15 000	-3 450	0	
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-8 900		-8 900	-7 883	1 017	0	
Lyhytaikaisten lainojen muutos	0,00		0	1 000	1 000	-4 799	
Oman pääoman muutokset	0,00		0	20	20	-251	
Muut maksuvalmiuden muutokset							
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset							
Vaihto-omaisuuden muutos				17		34	
Saamisten muutos				-1 525		-2 327	
Korottomien velkojen muutos	50			-809	-614	3 480	
Vaikutus maksuvalmiuteen	9 601			245	4 944	-3 862	

2.5 YHTEENVETO MÄÄRÄRAHOJEN JA TULOARVIOIDEN TOTEUTUMISESTA

Peruskunta ilman Sipoon Vettä

	Sito- vuus	Määrärahat 1 000 €					Tuloarviot 1 000 €					Poik- keama
		Alkup. Talous- arvio	TA:n muutok- set	TA muu:n jälkeen	Toteu- ma	Poik- keama	Alkup. Talous- arvio	TA:n muutok- set	TA muu:n jälkeen	Toteu- ma		
KÄYTTÖTALOUSOSA												
Keskusvaalilautakunta	N	0		0	0	0						
Tarkastuslautakunta	N	-46		-46	-37	9						
Kunnanhallitus	N	4 534	0	4 534	3 521	-1 013						
Sosiaali- ja terveysvaliokunta	N	-51 291	0	-51 291	-50 133	1 159						
Sivistysvaliokunta	N	-46 093	0	-46 093	-45 765	328						
Tekniikka- ja ympäristövaliokunta	N	-5 084	0	-5 084	-4 624	459						
TUOSLASKELMAOSA												
Verotulot	B						89 345				3 353	
Valtionosuudet	B						15 400		89 345	92 698	415	
Korkotulot	B						0		15 400	15 815	0	
Muut rahoitustulot	B						0		0	0	0	
Korkomenot	B	1		1	0	-1	0		0	1	1	
Korvaus peruspääomasta	B	-1		-1	-1		0		0	0	0	
Muut rahoitusmenot	B	0		0	0	0						
Rahoitustuotot ja -kulut:	N	280	0	280	362	82						
Satunnaiset erät	N		0	0	6 434	6 434						
INVESTOINTIOSA												
Laajennusinvestoinnit, uudet kaava-alueet	N	-3 740		-3 740	-2 637	1 103						
Laajennusinvestoinnit, olemassa olevat alueet	N	-150		-150	-397	-247						
Laajennusinvestoinnit, rakennukset	N	-876		-876	-1 360	-484						
Uudelleen investoinnit	N	-8 335		-8 335	-8 798	-463						
Peruskorjausinvestoinnit	N	-2 490		-2 490	-2 610	-120						
Yleiset investoinnit	N	-475		-475	-23	452						
Kiinteä omaisuus	N	4 000		4 000	4 791	791						
Irtain käyttöomaisuus	N	-705		-705	-464	241						
Osakkeet ja osuudet	N	-130		-130	-494	-364						
RAHOITUSOSA												
Antolainauksen muutokset												
Antolainasaamisten lisäykset	B											
Antolainasaamisten vähennykset	B	1		1	1	0						
Lainakannan muutokset												
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	B	18 450		18 450	15 000	-3 450						
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	B	-8 900		-8 900	-7 883	1 017						
Lyhytaikaisten lainojen muutos	B				1 000	1 000						
Lainakannan muutokset	N	9 550		9 550	8 117	-1 433						
Oman pääoman muutokset	B				20	20						
Vaikutus maksuvalmiuteen							-2 946		-2 946	602	3 548	
YHTEENSÄ		-91 499	0	-91 499	-85 978	5 521	101 799		101 799	109 116	7 317	

1) N=sitovuus nettomääräraha/-tuloarvio, B=bruttomääräraha/-tuloarvio

3 TILINPÄÄTÖSLASKELMAT

3.1 TULOSLASKELMA

Peruskunta & Sipoon Vesi, huomioitu eliminoinnit, virallinen,

Euro	1.1. - 31.12.2016	1.1. - 31.12.2015
Toimintatuotot		
Myyntituotot	5 468 314,95	4 821 436,86
Maksutuotot	7 091 551,42	7 082 970,69
Understöd och bidrag	2 329 183,29	1 926 131,20
Muut toimintatuotot	9 537 349,47	24 426 399,13
		13 826 382,38
Valmistus omaan käyttöön		27 656 921,13
Toimintakulut		
Henkilöstökulut	-51 433 171,11	-51 223 802,56
Palkat ja palkkiot	-39 823 286,37	-39 627 142,94
Henkilösivukulut	-11 609 884,74	-11 596 659,62
Eläkekulut	-9 201 446,82	-9 413 362,92
Muut henkilösivukulut	-2 408 437,92	-2 183 296,70
Palvelujen ostot	-49 625 432,96	-46 778 288,12
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-7 169 419,48	-6 905 717,15
Avustukset	-6 362 844,23	-6 281 331,61
Muut toimintakulut	-5 005 874,19	-2 574 964,86
	-119 596 741,97	-113 764 104,30
Toimintakate	-95 170 342,84	-86 107 183,17
Verotulot	92 698 185,08	87 201 143,29
Valtionosuudet	15 814 820,00	14 572 187,00
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	2 173,45	51,99
Muut rahoitustuotot	177 499,00	859 654,48
Korkokulut	-518 262,54	-673 297,62
Muut rahoituskulut	-30 092,03	-16 991,34
	108 144 322,96	101 942 747,80
Vuosikate	12 973 980,12	15 835 564,63
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-6 454 534,80	-8 312 120,32
Arvonalentumiset	-6 454 534,80	-8 312 120,32
Satunnaiset erät	6 434 483,84	
Satunnaiset tuotot	6 434 483,84	
Satunnaiset kulut	6 434 483,84	
Tilikauden tulos	12 953 929,16	7 523 444,31
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	-19 643 597,41	-391 116,42
Varausten lisäys (-) tai vähennys (+)	7 715 758,99	-5 623 293,67
Rahastojen lisäys (-) tai vähennys (+)		
Yli-/ (ali)jäämä	1 026 090,74	1 509 034,22

3.2 RAHOITUSLASKELMA

Peruskunta & Sipoon Vesi, keskinäiset eliminoinnit huomioitu

	1.1. - 31.12.2016		1.1. - 31.12.2015	
Toiminnan rahavirta				
Vuosikate	12 973 980,12		15 835 564,63	
Satunnaiset erät	6 434 483,84		0,00	
Tulorahoituksen korjauserät	-11 929 131,06	7 479 332,90	-10 784 581,90	5 050 982,73
Investointien rahavirta				
Investointimenot	-20 958 366,94		-16 695 528,52	
Rahoitusosuudet investointimenoihin	108 750,00		60 000,00	
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	6 697 128,05	-14 152 488,89	12 625 260,12	-4 010 268,40
Toiminnan ja investointien rahavirta		-6 673 155,99		1 040 714,33
Rahoituksen rahavirta				
Antolainauksen muutokset				
Antolainasaamisten lisäys				
Antolainasaamisten vähennys	900,00	900,00	1 440,00	1 440,00
Lainakannan muutokset				
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	15 000 000,00		0,00	
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-7 883 019,36		-8 799 124,56	
Lyhytaikaisten lainojen muutos	1 000 000,00	8 116 980,64	4 000 000,00	-4 799 124,56
Oman pääoman muutokset	20 121,54	20 121,54		-251 395,12
Muut maksuvalmiuden muutokset				
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset				
Vaihto-omaisuuden muutos	17 213,50		40 810,54	
Saamisten muutos	-1 331 659,92		1 178 153,43	
Korottomien velkojen muutos	94 421,21	-1 220 025,21	836 674,98	2 055 638,95
Rahoituksen rahavirta		6 917 976,97		-2 993 440,73
Rahavarojen muutos		244 820,98		-1 952 726,40
Rahavarojen muutos				
Rahavarat 31.12.	3 245 985,24		3 001 164,26	
Rahavarat 1.1.	<u>3 001 164,26</u>		<u>4 953 890,66</u>	

3.3 TASE

Peruskunta & Sipoon Vesi, sisältää terveyskeskuksen poistoero ja uudet investointivaraukset, huomioitu eliminoinnit

VASTAAVAA	31.12.2016	31.12.2015
PYSYVÄT VASTAAVAT	198 547 438,47	178 551 368,19
Aineettomat hyödykkeet	243 208,62	255 008,13
Muut pitkävaikutteiset menot	243 208,62	255 008,13
Aineelliset hyödykkeet	151 020 351,36	163 920 288,76
Maa- ja vesialueet	33 489 535,86	32 140 201,52
Rakennukset	79 814 809,82	87 348 580,43
Kiinteät rakenteet ja laitteet	22 389 689,12	20 435 436,42
Koneet ja kalusto	804 053,49	834 891,20
Muut aineelliset hyödykkeet	56 580,60	56 580,60
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	14 465 682,47	23 104 598,59
Sijoitukset	47 283 878,49	14 376 071,30
Osakkeet ja osuudet	47 281 322,50	14 372 615,31
Muut lainasaamiset	2 555,99	3 455,99
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	275 778,85	293 351,93
Valtion toimeksiannot	19 195,29	25 565,41
Lahjoitusrahastojen varat	256 583,56	267 786,52
VAIHTUVAT VASTAAVAT	8 766 243,74	7 696 618,75
Vaihto-omaisuus	23 334,26	40 547,76
Aineet ja tarvikkeet	23 334,26	40 547,76
Saamiset	5 986 566,65	4 654 906,73
Pitkäaikaiset saamiset	307 256,42	428 970,42
Lainasaamiset	50 000,00	50 000,00
Muut saamiset	13 827,00	13 827,00
Siirtosaamiset	243 429,42	365 143,42
Lyhytaikaiset saamiset	5 679 310,23	4 225 936,31
Myyntisaamiset	2 088 788,93	2 357 942,75
Muut saamiset	2 996 393,04	1 639 249,46
Siirtosaamiset	594 128,26	228 744,10
Rahoitusomaisuusarvopaperit	73,20	73,20
Osakkeet ja osuudet	73,20	73,20
Rahat ja pankkisaamiset	2 756 269,63	3 001 091,06
VASTAAVAA YHTEENSÄ	207 589 461,06	186 541 338,87

VASTATTAVAA	31.12.2016	31.12.2015
OMA PÄÄOMA	78 320 209,90	61 146 968,56
Peruspääoma	68 113 361,72	51 986 332,66
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	9 180 757,44	7 651 601,68
Tilikauden yli-/alijäämä	1 026 090,74	1 509 034,22
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET	45 583 052,50	49 782 243,14
Poistoerot	22 958 963,14	19 442 394,79
Vapaaehtoiset varaukset	22 624 089,36	30 339 848,35
PAKOLLISET VARAUKSET	137 952,73	257 710,01
Muut pakolliset varaukset	137 952,73	257 710,01
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	275 778,85	293 351,93
Valtion toimeksiannot	19 195,29	25 565,41
Lahjoitusrahastojen pääomat	256 583,56	267 786,52
VIERAS PÄÄOMA	83 272 467,08	75 061 065,23
Pitkäaikainen	46 552 967,76	38 492 002,55
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	33 100 000,00	26 600 000,00
Lainat julkisyhteisöiltä	188 577,67	247 872,95
Liittymismaksut ja muut velat	13 264 390,09	11 644 129,60
Lyhytaikainen	36 719 499,32	36 569 062,68
Joukkovelkakirjalainat		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	13 500 000,00	11 830 000,00
Lainat julkisyhteisöiltä	56 678,77	50 402,85
Saadut ennakot	10 816 421,73	11 578 642,28
Ostovelat	4 701 742,75	5 178 092,22
Liittymismaksut ja muut velat	1 029 025,82	933 670,35
Siirtovelat	6 615 630,25	6 998 254,98
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	207 589 461,06	186 541 338,87

3.4 KONSERNILASKELMAT

Konsernituloslaskelma

Euroa	1.1. - 31.12.2016	1.1. - 31.12.2015
Toimintatuotot	69 321 177,00	74 481 421,13
Toimintakulut	-160 911 511,00	-156 879 396,55
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta (tappiosta)	165 540,00	160 456,45
Toimintakate	-91 424 794,01	-82 237 518,98
Verotulot	92 698 185,08	87 202 251,07
Valtionosuudet	15 814 820,00	14 572 187,00
Rahoitustuotot ja -kulut	-510 727,00	-54 328,51
Korkotuotot	4 258,00	15 860,99
Muut rahoitustuotot	248 768,00	865 674,53
Korkokulut	-570 339,00	-751 183,94
Muut rahoituskulut	-193 414,00	-184 680,10
Vuosikate	16 577 484,07	19 482 590,57
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-10 234 319,00	-10 673 372,95
Arvonalentumiset	-3 459,35	-26 832,09
Satunnaiset erät	0,00	
Tilikauden tulos	6 339 705,72	8 782 385,54
Tilinpäätössiirrot	0,00	75 600,00
Vähemmistöosuudet	-17 812,00	14 048,54
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	6 321 893,71	8 872 034,07

Konsernirahoituslaskelma

	31.12.2016	31.12.2015
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	16 577 482,78	19 482 590,57
Tulorahoituksen korjauserät	-10 980 971,63	-11 064 693,53
	5 596 511,15	8 417 897,04
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-24 081 060,10	-19 811 151,39
Rahoitusosuudet investointimenoihin	129 191,88	76 691,27
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	11 746 603,88	12 692 999,23
	-12 205 264,34	-7 041 460,88
Toiminnan ja investointien rahavirta	-6 608 753,20	1 376 436,15
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset		-1 203,63
Antolainasaamisten vähennykset	95 706,50	4 213,58
	95 706,50	3 009,95
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	2 546 672,65	844 675,24
Pitkäaikaisten lainojen vähennys		-443 601,81
Lyhytaikaisten lainojen muutos		-4 807 544,31
	2 546 672,66	-4 406 470,87
Oman pääoman muutokset		-228 828,55
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset		925,33
Vaihto-omaisuuden muutos	-41 993,73	45 237,82
Saamisten muutos	-657 114,07	657 021,12
Korottomien velkojen muutos	3 794 015,00	1 031 796,06
Muut maksuvalmiuden muutokset	3 094 907,20	1 734 980,32
Rahoituksen rahavirta	5 737 286,36	-2 897 309,15
Rahavarojen muutos	-871 466,83	-1 520 873,00
Rahavarat 31.12.	6 038 620,14	7 074 243,69
Rahavarat 1.1.	6 910 087,25	8 595 116,86

Konsernitase

VASTAAVAA	2016	2015
PYSYVÄT VASTAAVAT	207 141 876,00	195 157 758,75
Aineettomat hyödykkeet	2 289 020,99	2 286 491,75
Aineettomat oikeudet	0,00	1 144 085,75
Muut pitkävaikutteiset menot	2 289 021,00	922 226,41
Ennakkomaksut	0,00	0,00
Aineelliset hyödykkeet	198 172 615,01	186 095 320,50
Maa- ja vesialueet	33 489 536,00	32 811 928,33
Rakennukset	126 967 074,00	103 623 636,60
Kiinteät rakenteet ja laitteet	22 389 689,00	21 919 256,99
Koneet ja kalusto	804 053,00	2 854 141,35
Muut aineelliset hyödykkeet	56 581,00	350 837,16
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	14 465 682,00	24 535 520,06
Sijoitukset	6 680 240,00	6 775 946,50
Muut osakkeet ja osuudet	6 677 684,00	6 750 088,76
Muut lainasaamiset	2 556,00	4 358,35
Muut saamiset	0,00	21 499,39
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	473 602,53	420 295,31
Valtion toimeksiannot	51 612,06	44 767,79
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	142 592,97	155 437,39
Muut toimeksiantojen varat	279 397,49	220 090,12
VAIHTUVAT VASTAAVAT	14 910 554,14	14 957 472,85
Vaihto-omaisuus	486 141,00	444 147,27
Aineet ja tarvikkeet	23 334,00	54 124,06
Keskeneräiset tuotteet	0,00	99 297,27
Muu vaihto-omaisuus	462 807,00	290 725,94
Saamiset	8 158 545,01	7 501 430,93
Pitkäaikaiset saamiset	307 256,00	435 481,67
Myyntisaamiset	0,00	0,00
Lainasaamiset	50 000,00	56 400,00
Muut saamiset	257 256,00	379 081,67
Siirtosaamiset	0,00	0,00
Lyhytaikaiset saamiset	7 851 289,00	7 065 949,25
Myyntisaamiset	2 125 934,00	3 093 223,97
Lainasaamiset	4 239,00	28,00
Muut saamiset	5 126 988,00	3 401 783,16
Siirtosaamiset	594 128,00	570 914,12
Rahoitusarvopaperit	227 247,99	101 807,39
Osakkeet ja osuudet	227 248,00	2 603,80
Sijoitukset rahamarkkinainstrumentteihin	0,00	93 011,51
Muut arvopaperit	0,00	6 192,09
Rahat ja pankkisaamiset	6 038 620,14	6 910 087,25
VASTAAVAA YHTEENSÄ	222 526 035,67	210 535 526,91

VASTATTAVAA	2016	2015
OMA PÄÄOMA	123 450 595,99	118 256 873,31
Peruspääoma	68 113 384,00	51 986 332,67
Arvonkorotusrahasto		
Muut omat rahastot	531 974,00	2 910 429,04
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	48 483 344,00	54 488 077,53
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	6 321 894,00	8 872 034,08
VÄHEMMISTÖOSUUKSET	85 799,00	300 004,71
VAPAEHTOISET VARAUKSET	0,00	
PAKOLLISET VARAUKSET	1 134 107,56	971 039,01
Eläkevastuuvaraukset	14 959,00	21 195,45
Muut pakolliset varaukset	1 119 148,56	949 843,56
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	474 898,73	421 828,32
Valtion toimeksiannot	51 612,06	25 565,41
Lahjoitusrahastojen pääomat	269 941,25	281 256,64
Muut toimeksiantojen pääomat	153 345,41	115 006,27
VIERAS PÄÄOMA	97 380 635,01	90 585 781,53
Pitkäaikainen	53 104 905,01	45 360 844,87
Joukkovelkakirjalainat	0,00	3 551,49
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	33 100 000,00	31 538 276,52
Lainat julkisyhteisöiltä	188 578,00	304 406,81
Lainat muilta luotonantajilta	0,00	947 506,37
Saadut ennakot	32 787,00	36 885,36
Liittymismaksut ja muut velat	19 783 540,00	12 530 218,30
Siirtovelat		
Lyhytaikainen	44 275 729,99	45 224 936,65
Joukkovelkakirjalainat		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	13 500 000,00	12 099 732,13
Lainat julkisyhteisöiltä	56 679,00	50 792,41
Lainat muilta luotonantajilta	0,00	362 126,90
Saadut ennakot	10 816 422,00	11 991 080,56
Ostovelat	4 710 014,00	6 541 537,48
Liittymismaksut ja muut velat	8 576 985,00	2 756 360,26
Siirtovelat	6 615 630,00	11 423 306,93
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	222 526 035,67	210 535 526,89

4 TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT

4.1 Arvostus- ja jaksotusperiaatteet sekä menetelmät

Jaksotusperiaatteet

Tulot ja menot on merkitty tuloslaskelmaan suoriteperusteen mukaisesti. Suoriteperusteesta poiketen verotulot on kirjattu niiden tilitysjankohdan mukaisesti ao. tilikaudelle

Pysyvien vastaavien hyödykkeiden arvostus

Pysyvien vastaavien aineettomat ja aineelliset hyödykkeet on merkitty taseeseen hankintamenoon vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja investointimenoihin saaduilla rahoitusosuuksilla. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaisesti. Kunnanvaltuuston hyväksymällä poistosuunnitelman muutoksella on hallinto- ja laitusrakennusten sekä vedenjakelu- ja viemäriverkoston poistoaikoja tarkistettu 1.1.2015 alkaen. Muutos on perustunut hyödykkeiden taloudellisen pitoajan uudelleenarviointiin. Poistosuunnitelman mukaiset suunnitelmapoistojen laskentaperusteet on esitetty tuloslaskelman liitetiedoissa kohdassa suunnitelman mukaisten poistojen perusteet.

Sijoitusten arvostus

Pysyvien vastaavien sijoitusluonteiset erät on merkitty taseeseen hankintameno.

Vaihto-omaisuuden arvostus

Vaihto-omaisuus on merkitty taseeseen painotetun keskihankintahinnan tai sitä alemman todennäköisen hankintamenon tai todennäköisen luovutushinnan määräisenä.

Rahoitusomaisuuden arvostus

Saamiset on merkitty taseeseen nimellisarvoon tai sitä alempaan todennäköiseen arvoon. Rahoitusomaisuusarvopaperit on merkitty taseeseen hankintameno tai sitä alempaan todennäköiseen luovutushintaan.

Edellisen tilikauden tietojen vertailukelpoisuus

Kunnan rakenteessa tapahtui muutoksia vuoden 2016 aikana. Sipoon Vesi aloitti toimintansa liikelaitoksena 1.1.2016. Sosiaali- ja terveysosaston käytössä olleet rakennukset, Nikkilän sosiaali- ja terveysasema, Nikkilän seniorikeskus sekä Söderkullan terveysasema, yhtiöitettiin vuoden 2016 alussa.

Kunnan talousarvion toteumaosiossa on vuoden 2015 vertailulukuja korjattu vastaamaan 2016 tilannetta. Vastaavasti on virallisessa tilinpäätöslaskelmissä eliminoitu peruskunnan ja Sipoon veden keskinäisiä tapahtumia.

Alijäämän kattamisvelvollisuus

Uusien säännösten myötä kunnille on tullut velvollisuus kattaa olennaisia ja pitkäkestoisia alijäämiä sellaisissa kuntayhtymissä, missä kunta on jäsen. Sipoon kunta on purkanut noin 21 000 euron pakollisen varauksen Itä-Uudenmaan koulutuskuntayhtymässä sekä noin 125 000 euron pakollisen varauksen kuntayhtymässä Samkommunen för yrkesutbildning i Östra Nyland saatuaan tiedon, että kuntayhtymillä ei enää ole kertynyttä alijäämää.

4.2 Konsernitilinpäätöksen laatimisperiaatteet

Konsernitilinpäätöksen laajuus

Konsernitaseeseen on yhdistelty kaikki tytäryhteisöt (omistusosuus yli 50 %) sekä kaikki kuntayhtymät, joissa kunta on jäsenenä, ja osakkuusyhtiöt, joista kunnan omistusosuus on yli 20 %

Sisäiset liiketapahtumat ja sisäiset katteet

Konserniyhteisöjen keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty sekä konserniyhteisöjen ja kunnan omistamien kuntayhtymien keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty, vähäisiä liiketapahtumia lukuun ottamatta. Olennaiset pysyviin vastaaviin sisältyvät sisäiset katteet on vähennetty. Tämä koskee myös apporttiluovutuksessa syntynyttä myyntivoittoa ja kiinteistöjen arvonnkorotuksia.

Keskinäisen omistuksen eliminointi

Kunnan ja sen tytäryhteisöjen keskinäisen omistuksen eliminointi on tehty nimellis- eli pariarmomenetelmällä.

Kunnan ja sen tytäryhteisöjen sekä kuntayhtymien keskinäinen omistus on eliminoitu. Omistuksen eliminoinnissa syntynyt ero on kirjattu kokonaisuudessaan hankintatilikaudelle.

Vähemmistöosuudet

Vähemmistöosuudet on erotettu konsernin omasta pääomasta konsernitaseessa.

Vähemmistöosuudet on erotettu konsernin yli- ja alijäämästä konsernituloslaskelmassa sekä konsernin omasta pääomasta konsernitaseessa.

Suunnitelmapoistojen oikaisu

Kiinteistötytäryhteisöjen ja säätiöiden aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden poistot on oikaistu suunnitelman mukaisiksi ja jäännösarvojen ero on kirjattu oman pääoman eriä *Tilikauden ylijäämä (alijäämä)* ja *Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)* vastaan.

Asunto-osakeyhtiöiden ja muiden keskinäisten kiinteistötytäryhteisöjen aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden poistot on oikaistu suunnitelman mukaisiksi. Jäännösarvojen ero on kirjattu konsernituloslaskelmassa tytäryhteisön poistojen oikaisuksi ja aikaisemmille tilikausille kertynyt ero konsernitaseessa edellisten tilikausien yli- tai alijäämän oikaisuksi.

Osakkuusyhteisöt

Osakkuusyhteisöt on yhdistelty pääomaosuusmenetelmällä konsernitilinpäätökseen.

Poistoerot ja vapaaehtoiset varaukset

Uusien kirjanpitosääntöjä noudattaen poistoeroja ja vapaaehtoisia varauksia on ennen konserniyhdistelyä siirretty omaan pääomaan.

Konsernitaseessa vapaaehtoiset ja verotusperusteiset varaukset sekä poistoero on jaettu vapaaseen omaan pääomaan ja laskennalliseen verovelkaan. Jako on otettu huomioon omistuksen eliminoinnissa, vähemmistöosuuksien erottamisessa sekä osakkuusyhteisöjen yhdistelemissä.

TULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT Mukana peruskunta & Sipoon Vesi, ilman keskinäisiä kiinteistöosakeyhtiöitä

4.3 Toimintatuotot kunnan määrittelemänä tehtäväkokonaisuuksina

	2016	2015
Yleishallinto	6 452 022,97	11 642 225,12
Sosiaali- ja terveysosasto	6 722 558,15	5 727 403,34
Sivistysosasto	4 629 321,02	5 012 020,57
Tekniikka- ja ympäristöosasto	6 622 496,99	5 275 149,10
Kunnan toimintatuotot yhteensä	24 426 399,13	27 656 798,13

4.4 Verotulojen erittely

	2016	2015
Kunnan tulovero	80 235 395,28	75 498 967,88
Osuus yhteisöveron tuotosta	4 073 081,83	4 104 014,29
Kiinteistövero	8 389 707,97	7 598 161,12
Verotulot yhteensä	92 698 185,08	87 201 143,29

4.5 Valtionosuuksien erittely

	2016	2015
Kunnan peruspalvelujen valtionsosuus	22 203 342,00	21 254 349,00
Siitä: Verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus +/-	-4 186 795,00	-4 413 758,00
Järjestelmämuutoksen tasaus (+/-)	0,00	282 151,00
Opetus- ja kulttuuritoimen muut valtionsouudet	-2 201 727,00	-2 550 555,00
Valtionsouudet yhteensä	15 814 820,00	14 572 187,00

4.6 Palvelujen ostojen erittely

	2016	2015
Asiakaspalvelujen ostot	37 292 609,18	29 216 999,92
Muiden palvelujen ostot	12 332 823,78	17 561 288,20
Kunnan palvelujen ostot yhteensä	49 625 432,96	46 778 288,12

4.7 Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet ja niiden muutokset

Poistojen määrittämiseen on käytetty ennalta laadittua poistosuunnitelmaa. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden hankintamenoista arvioidun taloudellisen käyttöiän mukaan.

Arvioidut poistoajat sekä poistomenetelmät ovat:

Muut pitkävaikutteiset menot		
Atk-ohjelmistot	2 vuotta	Tasapoisto
Muut	2–5 vuotta	Tasapoisto*
Hallinto- ja laitosrakennukset		
Asuinrakennukset	25 vuotta	Tasapoisto
Muut rakennukset	30 vuotta	Tasapoisto
	10–20 vuotta	Tasapoisto
Kadut, tiet, torit ja puistot		
Verkostot	20 vuotta	Tasapoisto
Muut kiinteät rakenteet ja laitteet	30 vuotta	Tasapoisto
Kuljetusvälineet	10–15 vuotta	Tasapoisto
Atk-laitteet	5–10 vuotta	Tasapoisto
Muut laitteet ja kalusteet	3 vuotta	Tasapoisto
	3–5 vuotta	Tasapoisto

Luonnonvarat Käytön mukainen poisto

Pienet pysyvien vastaavien hankinnat, joiden hankintameno on alle 10 000 euroa, on kunnassa kirjattu vuosikuluiksi.

Poistojen osalta on noudatettu yllä mainittua poistosuunnitelmaa vuoden 2015 valmistuneiden kohteiden osalta. Aikaisempien vuosien valmistuneiden hyödykkeitten osalta on käytetty pidempää poistoaikojaa saatujen erityisperusteiden perusteella. Ryhmässä Muut aineettomat hyödykkeet* on kuitenkin Sipoon kunnan investoinneissa muiden kuntien vesi- ja viemärlaitoksiin (esim. Sipoon kunnan osuus Viikinmäen puhdistamoon) noudatettu enimmäissuosituksen mukaista 20 vuoden poistoaikaa.

4.8 Pakollisten varausten muutokset

	2016	2015
Kaatopaikan maisemointivaraus 1.1.	70 489,01	70 489,01
Lisäykset tilikaudella		
Vähennykset tilikaudella		
Kaatopaikan maisemointivaraus 31.12.	70 489,01	70 489,01
Kuninkaantien työterveyden alijäämien kattausvaraus 1.1.	40 000,00	
Lisäykset tilikaudella		40 000,00
Vähennykset tilikaudella		
Kuninkaantien työterveyden alijäämien kattausvaraus 31.12.	40 000,00	40 000,00
Kuntayhtymien alijäämien kattausvaraus 1.1.	147 221,00	
Lisäykset tilikaudella	27 463,72	147 221,00
Vähennykset tilikaudella	-147 221,00	
Kuntayhtymien alijäämien kattausvaraus 31.12.	27 463,72	147 221,00

4.9 Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot ja -tappiot

	2016	2015
Muut toimintatuotot		
Maa- ja vesialueiden luovutusvoitot	5 509 812,89	10 791 802,90
Rakennusten luovutusvoitot	454 704,54	180 000,00
Muut luovutusvoitot	60 452,35	
Luovutusvoitot yhteensä	6 024 969,78	10 971 802,90

4.10 Osinkotuottojen ja peruspääoman korkotuottojen erittely

	2016	2015
Osinkotuotot muista yhteisöistä	3,40	35 722,44
Peruspääoman korot kuntayhtymiltä	156 961,96	156 961,96
Yhteensä	156 965,36	192 684,40

4.11 Satunnaisiin tuottoihin ja kuluihin sisältyvät erät

	2016	2015
Satunnaiset tuotot		
Rakennusten luovutusvoitot KKOY	6 434 483,84	0
Satunnaiset tuotot yhteensä	6 434 483,84	0,00

Tasetta koskevat liitetiedot

Taseen vastaavia koskevat liitetiedot

4.12 Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet

PYSYVÄT VASTAAVAT HYÖDYKKEET

	Aineettomat hyödykkeet			Yhteensä
	Aineettomat oikeudet	Muut pitkävaikuttiset menot	Ennakko-maksut	
Poistamaton hankintameno 1.1.		255 008,13		255 008,13
Lisäykset tilikauden aikana		58 223,85		58 223,85
Tilikauden poistot		70 023,36		70 023,36
Arvonlennukset ja niiden palautukset				
Poistamaton hankintameno 31.12.		243 208,62		243 208,62

	Maa- ja vesialueet	Rakennukset	Aineelliset hyödykkeet			Ennako- maksut ja kesken- eräiset hankinnat	Yhteensä
			Kiinteät rakenteet ja laitteet	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödyk- keet		
Poistamaton hankintameno 1.1.	32 140 201,52	87 348 580,43	20 435 436,32	834 891,20	56 580,60	23 104 598,59	163 920 288,66
Lisäykset tilikauden aikana	1 906 437,00	22 182 959,04	4 517 045,39	307 020,46		3 419 471,43	32 332 933,32
Rahoitusosuudet tilikaudella			135 000,00				135 000,00
Vähennykset tilikauden aikana	557 102,66	26 108 736,80	26 909,07	66 344,47		-12 058 387,55	14 700 705,45
Tilikauden poistot		3 607 992,85	2 400 883,52	271 513,70			6 280 390,07
Poistamaton hankintameno 31.12.	33 489 535,86	79 814 809,82	22 389 689,12	804 053,49	56 580,60	14 465 682,47	151 020 351,36
Olennot lisäpoistot		104 121,27					

SIJOITUKSET

Osakkeet ja osuudet

	Osakkeet, konserni- yhtiöt	omistusyht. yhteisöt	Kunta- yhtymä- osuudet	Muut osakkeet ja osuudet	Yhteensä
Hankintameno 1.1.	695 870,48	609 594,97	10 027 338,97	3 039 810,89	14 372 615,31
Lisäykset	32 475 000,00		13 072,13	484 532,71	32 972 604,84
Vähennykset		-60 547,65		-3 350,00	
Hankintameno 31.12.	33 170 870,48	549 047,32	10 040 411,10	3 520 993,60	47 281 322,50

Jvk-, muut laina- ja muut saamiset

	Saamiset muut yhteisöt	Yhteensä
Hankintameno 1.1.	3 455,99	3 455,99
Vähennykset	-900,00	-900,00
Hankintameno 31.12.	2 555,99	2 555,99

OLENNAISET KUNTAYHTYMÄOSUUKSIEN ARVON MUUTOKSET

	Tasearvo 1.1.	Lisäykset tilikaudella	Vähennykset tilikaudella	Tasearvo 31.12.	Kunnan osuus kuntayhty- män perus- pääomasta	Ero
Itä-Uudenmaan KKY	1 254 726,19	11 809,42		1 266 535,61	988 107,70	-278 427,91

TYTÄRYHTEISÖT, KUNTAYHTYMÄOSUUDET SEKÄ OSAKKUUSYHTEISÖT

				Kuntakonsernin osuus, €		
Nimi	Kotipaikka	Kunnan omistus- osuus, %	Konsernin omistus- osuus, %	omasta pääomasta	vieraasta pääomasta	tilik.voitosta/ tappiosta
Tytärtyhteisöt						
Asunto Oy Tiltalti	Sipoo	100,00	100,00	185 223,07	384 515,14	-26,22
Oy Sipoon Jäähalli - Sibbo Ishall Ab	Sipoo	51,60	51,60	259 301,78	735 875,75	-14 753,10
Keskinäinen kiinteistöosakeyhtiö Sipoon Jussaksentie 14	Sipoo	100,00	100,00	25 252 265,56	67 223,79	-234,44
Keskinäinen kiinteistöosakeyhtiö Sipoon Jussaksentie 18	Sipoo	100,00	100,00	6 402 465,83	27 194,81	-34,17
Keskinäinen kiinteistöosakeyhtiö Sipoon Terveystie 1	Sipoo	100,00	100,00	827 464,52	20 173,38	-35,48
Yhteensä				32 926 720,76	1 234 982,87	-15 083,41
Kuntayhtymät						
Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri	Helsinki	1,32	1,32	5 235 622,01	7 809 142,89	749 718,22
Kärkulla samkommun	Parainen	4,37	4,37	490 653,38	794 140,34	-50 341,68
Eleva ky	Mäntsälä	0,80	0,80	124 774,52	412 224,84	-11 156,36
Keski-Uudenmaan KKY	Järvenpää	4,45	4,45	1 469 155,94	444 965,46	-256 061,57
Itä-Uudenmaan KKY	Porvoo	7,16	7,16	1 439 460,91	992 871,04	-45 995,22
Samkommunen för yrkesutbildning i östra Nyland	Porvoo	16,33	16,33	1 213 940,81	153 297,79	128 659,39
Uudenmaan liitto	Helsinki	1,19	1,19	18 787,95	20 402,64	2 088,11
Tuusulan seudun vesilaitos	Tuusula	15,7	15,7	2 630 508,33	979 352,40	-12 168,80
Helsingin seudun liikenne	Helsingfors	1,6	1,6	1 337 831,73	1 665 181,77	-302 491,06
Yhteensä				13 960 735,58	13 271 579,17	202 251,03
Yhteis- ja omistusyhteisyyshyönteisöt						
Asunto Oy Sipoon Mäntykangas	Sipoo	50,00	50,00	156 860,81	3 974,18	633,06
Asunto Oy Sipoon Talvikki	Sipoo	29,60	29,60	46 943,44	537,84	-1 721,77
Asunto Oy Sato-Talma	Sipoo	23,80	23,80	2 643 489,06	16 063,31	110,38
Itä-Uudenmaan Jätehuolto Oy	Porvoo	25,60	25,60	1 504 933,15	645 643,29	171 469,94
Kiinteistö Oy Söderkulla Tallbacka Fastighets Ab	Sipoo	33,51	33,51	46 720,86	3 184 920,10	-3 573,36
Yhteensä				4 398 947,32	3 851 138,72	166 918,25

4.13 Saamisten erittely

	2016	2015
Lyhytaikaiset saamiset		
Saamiset tytäryhteisöiltä		
Myyntisaamiset	4 043,85	1 349,38
Yhteensä	4 043,85	1 349,38
Saamiset kuntayhtymiltä, joissa kunta on jäsenenä		
Myyntisaamiset	6 008,08	
Lainasaamiset		4 855,75
Muut saamiset		
Siirtosaamiset	9 347,39	
Yhteensä	15 355,47	4 855,75
Saamiset osakkuus- sekä muilta omistusyhteisyyshyönteisöiltä		
Myyntisaamiset	4 159,28	3 513,37
Lainasaamiset		
Yhteensä	4 159,28	5 659,49
Saamiset yhteensä	23 558,60	11 864,62

4.14 Lyhytaikaisiin siirtosaamisiin sisältyvät olennaiset erät

	2016	2015
Lyhytaikaiset siirtosaamiset		
Hyvityksiä kunnilta ja kuntayhtymiltä	221 439,00	2 702,00
Muut tulojäämät	598 617,68	226 042,10
Tulojäämät yhteensä	820 056,68	228 744,10

Taseen vastattavia koskevat liitetiedot

4.15 Oman pääoman erittely

	Konserni		Kunta	
	2016	2015	2016	2015
Peruspääoma 1.1.	68 113 384,00	51 986 332,67	68 113 361,72	51 986 332,66
Lisäykset				
Vähennykset				
Peruspääoma 31.12.	68 113 384,00	51 986 332,67	68 113 361,72	51 986 332,66
Muut omat rahastot 1.1.	2 910 429,04	2 300 693,81		
Siirrot rahastoon				
Siirrot rahastosta	-2 378 455,04	609 735,23		
Muut omat rahastot yhteensä 31.12.	531 974,00	2 910 429,04		
Edellisten tilikausien ylijäämä 1.1.	54 488 077,52	13 149 426,38	9 160 635,90	9 196 309,19
Siirto vahinkorahastoon				
Muut muutokset	-6 004 733,52	41 338 651,14	20121,54	-1 544 707,51
Edellisen tilikauden virheen oikaisu				
Edellisten tilikausien ylijäämä 31.12.	48 483 344,00	54 488 077,52	9 180 757,44	7 651 601,68
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	6 321 894,00	8 872 034,08	1 026 090,74	1 509 034,22
Oma pääoma yhteensä	123 450 596,00	118 256 873,31	78 320 209,90	61 146 968,56

4.16 Pitkäaikaiseen vieraaseen pääomaan kuuluvat velat, jotka erääntyvät myöhemmin kuin viiden vuoden kuluttua

	Konserni		Kunta	
	2016	2015	2016	2015
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	13 455 998,34	8 883 084,17	10 000 000,00	5 100 000,00
Lainat julkisyhteisöiltä	128 994,86	188 218,47	104 299,20	133 907,80
Pitkäaikaiset velat yhteensä	13 584 993,20	9 071 302,64	10 104 299,20	5 233 907,80

4.17 Pakolliset varaukset

	Konserni		Kunta	
	2016	2015	2016	2015
Muut pakolliset varaukset				
Eläkevaraus	14 959,00	21 195,45		
Vahingonkorvausvaraus				
Vuokravastuut käyttämättömistä tiloista				
Ympäristövastuut	92 946,01	94 352,81	70 489,01	70 489,01
Pakollinen varaus, kuntayhtymien alijäämien kattausvelvollisuus				147 221,00
Muut pakolliset vastuut	348 436,59	176 880,00	67 463,72	40 000,00
Potilasvahinkovakuutusmaksuvastuu (ky)	677 765,96	678 610,75		
Muut pakolliset varaukset yhteensä	1 134 107,56	971 039,01	137 952,73	257 710,01

4.18 Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset

	2016	2015
- Investointivaraus Söderkullan vlk 7-9 koulun rakentamiseen	741 993,07	1 131 017,65
- Investointivaraus Nikkilän terveysaseman laajentamiseen	0,00	16 127 029,06
- Investointivaraus uusien kaava-alueiden kunnallistekniikan rakentamiseen	3 511 517,74	2 184 348,08
- Investointivaraus Koulukeskus Nikkilän sydän rakentamiseen	18 705 452,33	
<i>Poistoerot yhteensä</i>	<i>22 958 963,14</i>	<i>19 442 394,79</i>
Vapaa-ehtoiset varaukset		
- Investointivaraus Söderkullan koulukeskuksen saneeraukseen		2 500 000,00
- Investointivaraus Söderkullan koulukeskuksen laajentamiseen		2 500 000,00
- Investointivaraus Koulukeskus Nikkilän sydän rakentamiseen		12 100 000,00
- Investointivaraus Uusien kaava-alueiden kunnallistekniikan rakentamiseen	4 274 089,36	5 739 848,35
- Investointivaraus Koulukeskus Nikkilän sydän rakentamiseen		6 850 000,00
- Investointivaraus Keravalla Maantie 148 parantamiseen	650 000,00	650 000,00
- Investointivaraus Sipoonlahden koulun laajentamiseen,	12 700 000,00	
- Investointivaraus Sipoonlahden koulun laajentamiseen, vaihe II,	5 000 000,00	
<i>Varaukset yhteensä</i>	<i>22 624 089,36</i>	<i>30 339 848,35</i>
Yhteensä	45 583 052,50	49 782 243,14

4.19 Vieras pääoma

Lyhytaikainen

	2016	2015
Velat tytäryhteisöille		
Saadut ennakot		
Ostovelat		4 879,14
Muut velat	1 059 270,15	
Siirtovelat		
Yhteensä	1 059 270,15	4 879,14
Velat kuntayhtymille, joissa kunta on jäsenenä		
Saadut ennakot		
Ostovelat	259 719,19	605 642,91
Muut velat		
Siirtovelat		
Yhteensä	259 719,19	605 642,91
Velat osakkuus- sekä muille omistusyhteisöille		
Saadut ennakot		
Ostovelat	20 717,09	17 840,36
Muut velat		
Siirtovelat		
Yhteensä	20 717,09	17 840,36
Vieras pääoma yhteensä	1 339 706,43	628 362,41

4.20 Muiden velkojen erittely

	Konserni		Kunta	
	2016	2015	2016	2015
Muut pitkäaikaiset velat				
Liittymismaksut	19 783 540,00	11 644 568,15	12 205 119,94	11 644 129,60
Muut pitkäaikaiset velat yhteensä	19 783 540,00	11 644 568,15	12 205 119,94	11 644 129,60

4.21 Lyhytaikaisen vieraan pääoman siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät

	Konserni		Kunta	
	2016	2015	2016	2015
Lyhytaikaiset siirtovelat				
Palkkojen ja henkilösivukulujen jaksotukset	9 215 519,20	10 263 616,98	5 794 653,33	6 529 218,60
Korkojaksotukset	327 354,95	399 359,05	136 399,09	168 448,57
Muut menojäämät	1 240 037,21	970 154,20	684 577,83	300 587,81
Lyhytaikaiset siirtovelat yhteensä	10 782 911,36	11 633 130,23	6 615 630,25	6 998 254,98

4.22 Huollettavien varat

	2016	2015
Huollettavien varat 31.12.	467,95	1 357,97

VAKUUKSIA JA VASTUUSITOUMUKSIA KOSKEVAT LIITETIEDOT

4.23 Leasingvastuiden yhteismäärä

	2016	2015
Seuraavalla tilikaudella maksettavat	553 494,19	729 986,46
Myöhemmin maksettavat	1 252 147,43	1 579 329,18
Yhteensä	1 805 641,62	2 309 315,64

Leasingsopimukseen ei sisälly olennaisia irtisanomis- ja lunastusehdon mukaisia vastuuta.

4.24 Kunnan antamat vastuusitoumukset

	2016	2015
Takaukset samaan konserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta		
Alkuperäinen pääoma	1 231 762,96	1 231 762,96
Jäljellä oleva pääoma	830 792,58	879 772,45
Takaukset muiden puolesta		
Alkuperäinen pääoma	12 361 699,16	12 361 699,16
Jäljellä oleva pääoma	10 412 776,47	10 945 953,82
Sopimusvastuut		
Bastukärin teollisuusalueen kuntoon saattaminen SOK:lle	1 128 135,52	1 779 993,09

4.25 Vastuu Kuntien takauskeskuksen takausvastuista

	2016	2015
Kunnan osuus takauskeskuksen takausvastuista 31.12.	93 541 542,00	90 771 228,30
Kunnan osuus takauskeskuksen kattamattomista takausvastuista 31.12.		
Kunnan mahdollista vastuuta kattava osuus takauskeskuksen rahastosta 31.12.	69 822,55	64 684,10

4.26 Henkilöstön lukumäärä 31.12.

	2016		2015	
	Koko- aikaisia	Osa- aikaisia	Koko- aikaisia	Osa- aikaisia
Yleishallinto	69	3	66	3
Sosiaali- ja terveystoimi	303	71	324	36
Opetus- ja kulttuuritoimi	538	114	573	79
Tekniikka- ja ympäristötoimi	99	22	102	18
Yhteensä	1 009	210	1 065	136

4.27 Henkilöstökulut

	2016	2015
Henkilöstökulut tuloslaskelman mukaan	51 433 171,11	51 223 802,56
Henkilöstökuluja aktivoitu aineettomiin ja aineellisiin hyödykkeisiin	3 897,95	45 282,76
Henkilöstökulut yhteensä	51 437 069,06	51 269 085,32

4.28 Luottamushenkilön palkkioista perityt ja tilitetyt luottamushenkilömaksut

	2016	2015
Svenska folkpartiet	8 735,25	8 591,00
Kokoomus	5 468,00	5 599,00
Sipoon demarit	598,50	723,00
Sibbo Socialdemokrater	3 246,00	3 245,00
Keskustapuolueen Sipoon paikallisyhdistys	2 790,00	1 968,50
Sipoon Vihreät	1 466,00	2 960,00
Yhteinen Sipoomme	1 279,00	1 539,25
Sipoon Perussuomalaiset	1 520,00	1 046,19
Tilitetyt luottamushenkilömaksut yhteensä	25 102,75	25 671,94

4.29 Tilintarkastajan palkkiot

	2016	2015
PwC Julkistarkastus Oy		
Tilintarkastuspalkkiot	16 572,95	21 816,05
Tilintarkastajan lausunnot		
Tarkastuslautakunnan sihteerin tehtävät	7 761,00	7 241,00
Muut palkkiot	2 124,65	
Palkkiot yhteensä	26 458,60	29 057,05

5 ERIYTETYT TILINPÄÄTÖKSET

SIPOON VESIHUOLTOLIIKELAITOS (Sipoon Vesi – Sibbo Vatten)

Käsitelty Sipoon Veden johtokunnassa 7.3.2017

5.1 OLENNAISET TAPAHTUMAT TOIMINNASSA JA TALOUDESSA

Liikelaitosjohtajan katsaus

Vuosi 2016 oli Sipoon Veden ensimmäinen toimintavuosi liikelaitoksena. Vuoden aikana laadittiin puitteet liikelaitosmuotoiselle toiminnalle. Yhteistyössä muiden hallinnonalojen kanssa muodostettiin periaatteet talouden seurannan ja sisäisen valvonnan osalta. Luotiin myös liikelaitosmuotoisten talousraporttien- kuten talousarvio, osavuositarkastukset, tilinpäätös ja kuukausiseuranta- pohjat.

Vesihuoltoliikelaitoksen talous on viime vuosina ollut edelleen tappiollinen, eivätkä tuotot ole kattaneet käyttökustannusten, pääomakustannusten ja rahoituskustannusten yhteen laskettua summaa. Talouden tasapainottamiseksi taksaa korotettiin 1.1.2016 alkaen 8 % ja edelleen 1.1.2017 alkaen 8 %. Taloussuunnitelmavuosien 2018 ja 2019 aikana ei ole tarkoitus tehdä korotuksia. Kulujen osalta palveluiden ostot kasvoivat hieman yli 200 000 eurolla. Kasvu selittyy kunnalta ostetuilla palveluilla, joita ei aikaisemmin ole osattu kohdistaa liikelaitokselle. Kuluja muodostui niin talous- ja hallintopalveluista, palkanlaskennasta, suunnitteluttamisen ja rakennuttamisen palveluista sekä laskutuksen hoitamisesta.

Suunnitelmallisemman, ennakoivamman ja dokumentoidumman ylläpitotoiden suorittamiseksi käynnistettiin myös hankinta integroidusta verkkotietojärjestelmästä sekä töiden- ja omaisuuden hallintajärjestelmästä. Hankinta toteutetaan vuoden 2017 aikana vuoden 2016 luotujen periaatteiden pohjalta. Sipoon Veden ylläpitotoiminnan tehokkuudesta kertoo myös valtakunnallisesti hyvin alhaiset vuotovesiprosentit niin vesijohtoverkoston kuin jätevesiverkoston osalta. Vesijohtoverkoston vuotoprosentti oli 12 ja viemäriverkoston 19. Kiitos tästä kuuluu etenkin ylläpidon ammattitaitoiselle miehistölle.

Vuoden 2016 aikana päätettiin viime vuosien merkittävimmän investoinnin toteuttamisesta. Vuoden 2017 aikana suunnitellaan koko eteläisen Sipoon vedenjakelua varmistavan ja turvaavan siirtovesijohdon toteutus. Rakentamistöiden aloitus ajoittuu vuoden 2017 loppuun siten, että vuoden 2019 kesällä vesijohto voidaan ottaa käyttöön. Investoinnit toteutuivat vuoden aikana suunnitellusti, lukuun ottamatta Taasjärvi IV ja Storörenin kaava-alueita, joiden toteutus siirtyi vesihuoltolaitoksesta johtumattomista syistä. Boxin työpaikka-alueen vesihuollon toteutusta ei myöskään aloitettu suunnitellussa aikataulussa pääasiassa veden käyttöön liittyvien epävarmuustekijöiden vuoksi. Perusparannusinvestoinnit toteutettiin suunnitellusti.

Kokonaisuutena vesihuollon tavoitteet saavutettiin hyvin ja vesihuollon toimintavarmuudessa ei ilmennyt suuria ongelmia esim. veden saastumisen taikka suurten tulva- tai ympäristövahinkojen suhteen.

Hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset

Vesihuoltolaitoksen organisaatiomallin muuttamista liikelaitokseksi valmisteltiin vuoden 2015 aikana yhteistyössä muiden hallinnonalojen kanssa. Valtuusto päätti 9.11.2015 muodostaa laskennallisesti eriytetysti toimineesta yksiköstä liikelaitoksen 1.1.2016 alkaen. Kulunut tilikausi on Sipoon Veden ensimmäinen liikelaitoksena ja tämä ensimmäinen liikelaitosmuotoinen tilinpäätös.

Sipoon Veden toimielimenä on kunnanvaltuuston valitsema johtokunta, jossa on yhdeksän jäsentä ja yhtä monta varajäsentä. Johtokunnan tehtäviin kuuluu Sipoon Veden johtosäännön mukaan mm. vesihuoltoliikelaitoksen tilinpäätöksen valmistelu. Liikelaitoksen johtaja johtaa, kehittää ja vastaa asetettujen tavoitteiden saavuttamisesta.

Sipoon Veden johtokunta

Rainer Boman	puheenjohtaja
Hannele Backström	jäsen
Jyri Jalas	jäsen
Stefan Sandström	jäsen
Gunilla Holmberg	jäsen
Jani Björn	jäsen
Jari Hursti	jäsen
Mari Viita	jäsen
Monika Hämäläinen	jäsen

Sipoon Veden johtokunta kokoontui seitsemän kertaa vuoden 2016 aikana ja käsiteltäviä asioita oli yhteensä 16 kappaletta. Kokouksiin on hallintosäännön perusteella osallistunut myös tekninen johtaja.

Olennaiset muutokset liikelaitoksen toiminnassa ja taloudessa

Merkittävin toiminnallinen muutos toiminnassa vuonna 2016 oli itse liikelaitostoiminnan aloittaminen ja oman johtokunnan kanssa toimiminen. Vuonna 2016 yhdistettiin vesihuoltolaitoksen ja Toimitilat-yksikön päivystykset yhteen. Muutoksen myötä luotiin järjestelmä, jossa työrasitus saadaan pienemmäksi ja tasapuolisemmaksi. Muutoksessa esimiehet otettiin mukaan varallaoloon.

Vettä myynti kasvoi noin 34 700 m³ edellisestä vuodesta. Veden myynnin kasvusta lisätuloja saatiin noin 113 500 euroa. Laskuttamattoman talousveden osuus nousi 7,1 prosentista 12 prosenttiin. Nousu johtui laajojen uusien verkosto-osien käyttöönoton vaatimasta huuhtelusta sekä kahdesta pienehköstä, mutta pitkäaikaisesta vuodosta, jotka saatiin aivan vuoden 2016 lopussa korjattua. Käsittelyyn johdetun jäteveden osuus laski 24,7 prosentista 19 prosenttiin. Jätevettä johdettiin 63 400 m³ vähemmän käsiteltäväksi kuin vuonna 2015. Ottaen huomioon vedenmyynnin lisäys ja vuotuinen sademäärä (v. 2015: 651,9 mm, v. 2016: 669,9 mm), jätevesiverkoston vuotovesiä saatiin tehokkaiden saneerausten myötä vähennettyä noin 100 000 m³ vuodessa.

Tämän lisäksi taksaa korotettiin 8 % vuodesta 2015. Menot kasvoivat vuodesta 2015 noin 140 000 euroa, koska kunnalta ostetut palvelut kohdistettiin aiheuttamisperiaatteen mukaisesti vesihuoltolaitokselle. Aikaisemmin kohdentamista ei ole tehty. Henkilöstössä on ollut vajausta, joka on näkynyt toimintaan nähden liian alhaisina kuluina sekä johtanut suoraan erityisesti kehittämisen toimenpiteiden siirtymiseen. Kuluvaus näkyy osin alhaisina aine- ja tarvikehankintoina ja palveluiden ostoina sekä osin henkilöstökuluina. Henkilöstövajauksen vuoksi kulut toteutuivat karkeasti arvioiden noin 200 000 euroa liian alhaisina.

Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Liikelaitoksen toimintaympäristöön ei ole tulossa muutoksia normaalitoiminnan suhteen. Vesihuoltolaitoksen liittyjämäärät ovat kasvaneet tasaisesti noin 100–150 uuden liittyjän vuosivauhtia. Tulevaisuudessa odotetaan, että liittyjämäärät kasvavat edelleen asukasmäärän kasvaessa. Tämä johtaa suurempaan veden tarpeeseen Sipoossa samoin kuin jäteveden viemäröinnin kapasiteetin kasvattamista tulevaisuudessa.

Vuodet 2017–2019 sisältävätkin normaalin investointitoiminnan lisäksi Talmasta Söderkullaan rakennettavan siirtovesijohdon investoinnin. Tämän jälkeen runkoinvestointina lisättäneen Talman kasvun myötä Nikkilästä Keravalle jäteveden kapasiteettia lisäävä runkoyhteys. Aikaisempaa suurempien investointien ja liittyjämäärien hallitun hoitamisen sujumiseksi Sipoon Vesi rekrytoi vuoden 2017 alkupuolella kaksi ammattimiestä lisää ja yhden vesihuoltoinsinöörin jakamaan kasvavaa asiantuntijatyön taakkaa.

Sipoon Vesi jatkaa edelleen tarkkaa kulujen seuraamista nostaen kuitenkin taksaansa vuoden 2017 alusta 8 %. Asukasmäärän ja veden kulutuksen kasvun tuomat lisätulot arvioidaan kattavan lähitulevaisuudessa Sipoon Veden kaikki kulut, eikä näin ollen taksankorotuksille ole tarvetta taloussuunnitteluvuosien 2018–2019 aikana. Kunnan Sipoon Vedelle asettama pääoman tuottovaatimus on 12 % laitoksen peruspääomasta.

Alueellista yhteistyötä jatketaan lähialueen vesihuoltolaitoksien ja yhteistyökumppanien kanssa. Etenkin varautumiseen liittyvää yhteistyötä pyritään lisäämään ja syventämään entisestään. Tulevan toimintavuoden aikana järjestetään alueellisten pelastuslaitosten sekä tukkuvesilaitos TSV:n kanssa kriisitilanneharjoitus varautumisen parantamiseksi ja riskien vähentämiseksi.

Liikelaitoksen henkilöstö

Vakansseja liikelaitoksella on 10. Yksi henkilö on osa-aikasairauseläkkeellä ja yksi vakanssi on täyttämättä. Yksi työntekijä saavuttaa eläkeiän vuonna 2018 ja toinen vuoden 2020 alussa. Vuoden 2016 päätettiin rekrytoinnista vuodelle 2017. Tavoitteena on saada rekrytoitua kaksi uutta asentajaa ja yksi vesihuoltoinsinööri. Henkilöstön koulutuksessa liikelaitos käytti lähinnä Vesilaitosyhdistyksen järjestämiä kursseja. Esi-
mieskoulutuksen jatkoa suunnitellaan yhdessä kunnan teknisen toimen kanssa.

Arvio merkittävimmistä riskeistä

Sipoon Veden riskit voidaan jakaa toiminnallisiin, taloudellisiin sekä ympäristöön ja terveyteen liittyviin riskeihin. Talousveden saastuminen on toiminnallinen riski mutta myös taloudellinen riski, koska siitä aiheutuvat taloudelliset korvaukset voivat olla merkittäviä. Tällaisessa tapauksessa riskinä on myös vedenjakeluun tarvittavan kaluston, säiliöiden, astioiden ja riittävän talousvesimäärän toimittamiseen liittyvät asiat. Näihin toiminnallisiin riskeihin on varauduttu mm. naapurilaitoksien kanssa yhteisesti sovitulla käytännöllä, joita ovat avun ja laitteiden sekä kaluston lainaaminen erityistilanteissa. Näihin on saatavana apua myös puolustusvoimilta ja Punaiselta Ristiltä.

Toiminnallisena ja taloudellisen riskinä voidaan pitää myös rankkasateiden tai viemäreiden sortumisen aiheuttamat viemäritulvat, joista saattaa aiheutua ympäristöhaittoja ja korvausvaatimuksia. Näihin on varauduttu mm. tekemällä jätevesipumppaamoille varavirransyöttöpistokkeita, kehittämällä pumppaamoiden kaukovalvontaa ja systemaattisilla viemäriverkoston kuvauksilla ja verkoston kunnon seurannalla sekä saneerauksilla.

Taloudellinen riski ovat myös vesihuoltoverkostoiden yllättävät korjaukset sekä vesijohto/viemäri-vuodot ja tulvimiset. Yllättävät putkirikot tulevat merkittävästi kalliimmiksi kuin suunnitellut korjaukset. Riskien pienentämiseksi on tehty selvityksiä ja parannuksia. Vuoden 2015 aikana on selvitetty pumppaamoiden automaatio- ja kaukovalvontajärjestelmän nykytila sekä laadittu etenemistapa järjestelmän kehittämiseksi. Vuoden 2016 aikana valmistui myös Sipoon Veden varautumissuunnitelma, jossa kartoitettiin vesihuoltolaitoksen häiriötilannetoimintaa ja tehtiin toimintakortit siitä, kuinka eri häiriötilanteissa tulee toimia.

Tämän lisäksi vuonna 2016 – yhteistyössä kunnan kanssa – valmistui päivystystoiminnan kehittämisprojekti, jolla pyritään selkeyttämään ja tehostamaan päivystystoimintaa. Varallaolojärjestelmällä pienennetään mm. vesihuollon erityistilanteissa syntyvien lisävahinkojen syntymistä ja edistetään asiakkaille syntyvien haittojen nopeaa korjaamista sekä vähennetään velvoitteita mm. veden jakelun keskeytystilanteissa syntyvistä korvausvaatimuksia.

Lisäksi henkilöstön vesihuollon koulutukset esim. vesityökorttikoulutus, vähentävät riskitilanteita. Kriisi-tilan neharjoituksia järjestetään säännöllisesti yhteistyössä Tuusulan seudun vesilaitoskuntayhtymän, Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen ja naapurikuntien vesihuoltolaitoksien kanssa.

Ympäristötekijät

Sipoon Vedellä ei ole jätevedenpuhdistamoita, vaan kaikki jätevesi johdetaan Helsingin seudun ympäristöpalvelut kuntayhtymän Viikinmäen jätevedenpuhdistamolle keskitetysti puhdistettavaksi. Taloudelliseen tulokseen vaikuttavia ympäristötekijöitä ei vuoden aikana ollut.

Selonteko sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä

Sipoon Veden sisäisen valvonnan periaatteet ja toiminta seuraavat kunnan toimintoja ja päätöksiä.

Tavoitteiden toteutuminen, varojen käytön valvonta, tuloksellisuuden arviointi

Toimintakertomusvuodelle asetetut tavoitteet saavutettiin pääsääntöisesti kohtuullisen hyvin. Vuoden 2016 talousarvion ja käyttösuunnitelman tavoitteet johdettiin kuntastrategian pohjalta. Varojen käyttöä ja tuloksellisuutta arvioitiin pääsääntöisesti kuukausittaisesti tuotetun raportointitiedon sekä osavuositarkastusten pohjalta.

Sisäinen valvonta

Sisäinen valvonta on osa kunnan ja kuntakonsernin johtamis- ja hallintojärjestelmää. Se on kunnan ja hallinnon työväline, jonka avulla arvioidaan asetettujen tavoitteiden toteutumista, toimintaprosesseja ja riskejä. Valvonnan tarkoituksena on edistää organisaation tehokasta johtamista, riskien hallintaa, toiminnan kehittämistä ja tuloksellisuuden arviointia.

Päivittäinen valvonta

Päivittäistä toimintaa ohjataan hallintosäännöllä, henkilöstön vastuiden ja valtuuksien määrittelyllä sekä toimenkuvien, hyväksymisvaltuuksien ja varamiesmenettelyjen määrittelyllä sekä työohjeilla. Esimiesten tehtävänä on seurata päivittäisen toiminnan lain sekä ohjeistuksien mukaisuutta.

Talouden seuranta, rahoituksen valvonta, hyväksymisoikeudet ja investoinnit

Sipoon Vesi vastaa taloutensa raportoinnista. Liikelaitosjohtaja ja controller tarkastavat kuukausitulokset. Talouden kehitystä ja riskejä käydään läpi kuukausittain tekniikka- ja ympäristöosaston johtoryhmässä.

Toimintamenojen, merkittävien sopimusten ja investointien hyväksymisoikeudet on määritelty valtuuston hyväksymän hallintosäännön sekä siinä hyväksytyjen kunnanhallituksen, johtokunnan ja viranhaltijoiden toimivaltuuksien mukaisesti.

Investointien seuranta hoidetaan yhdessä tekniikka- ja ympäristöosaston johtoryhmän sekä investointipäällikön kanssa kuukausittain sekä Sipoon Veden osavuositarkastusten yhteydessä.

Riskienhallinnan järjestäminen

Riskienhallinnan menetelmiä ja toimintatapoja arvioitiin vuoden 2016 aikana. Vesihuoltolaitoksella on tehty riskikartoituksia sekä suunniteltu toimenpiteitä riskien hallitsemiseksi. Riskien ja vaarojen arviointi tehtiin vuoden 2016 aikana. Varautumissuunnitelma päivitettiin vuoden 2016 aikana. Toimintatapoja ja ohjeistusta tarkennetaan edelleen tulevan vuoden aikana saatuja kokemuksia ja oppeja hyödyntäen.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan vastuu ja seuranta

Kunnanhallitus ja Sipoon Veden johtokunta seuraavat ja arvioivat päätöksenteon laatua, suunnitelmien toteutumista, riskienhallinnan järjestämisen asianmukaisuutta ja tavoitteiden saavuttamista mm. heille toimitettavan toiminnallisen ja taloudellisen raportointitiedon, esityslistojen, pöytäkirjojen, päätösten ja suunniteltujen toimenpiteiden vaikutusten sekä riskiarviointien tulosten perusteella.

Kunnanjohtaja, johtavat viranhaltijat ja tulosalueiden ja yksiköiden esimiehet vastaavat kokonaisvaltaisen riskienhallinnan ja valvonnan viemisestä käytäntöön sekä säännöllisestä raportoinnista hallitukselle ja valio-kunnille vähintään osavuositarkastusten ja toimintakertomuksen laadinnan yhteydessä.

Tilikauden tuloksen käsittely

Johtokunnan on toimintakertomuksessa tehtävä esitys tilikauden tuloksen käsittelystä. Tilikauden tuloksella tarkoitetaan tällöin tilikauden yli-/alijäämää ennen varaussiirtoja.

Tilikauden alijäämä ennen varaussiirtoja on 38 592,36 euroa. Tämä esitetään siirrettäväksi Sipoon Veden omaan pääomaan yli-/alijäämätileille.

5.2 TALOUSARVION TOTEUTUMINEN

Tuloslaskelmaosan toteutuminen

1 000 €	Talousarvio 2016	TA muutos 2016	TA + Muutos 2016	Toteuma 2016	Tot-%	Poikkeama
Liikevaihto	3 736		3 736	3 830	2,5	94
Valmistus omankäyttöön						
Liiketoiminnan muut tuotot	126	0	126	102	-18,9	24
Materiaalit ja palvelut	-1 459		-1 459	-1 497	2,6	38
Ostot tilikauden aikana	-769		-769	-726	-5,6	-43
Palvelujen ostot	-690	0	-690	-771	11,8	81
Henkilöstökulut	-526		-526	-530	0,8	4
Palkat ja palkkiot	-417		-417	-419	0,6	2
Henkilösivukulut	-109		-109	-111	1,9	2
Eläkekulut	-84		-84	-84	-1,0	-1
Muut henkilösivukulut	-24	0	-24	-27	11,9	3
Poistot ja arvonalentumiset	-1 200		-1 200	-1 175	-2,1	-25
Suunnitelmanmukaiset poistot	-1 200	0	-1 200	-1 175	-2,1	-25
Arvonalentumiset						
Liiketoiminnan muut kulut	-234		-234	-39	-83,5	-195
Liikelylijäämä (-alijäämä)	444		444	692	56,1	-249
Rahoitustuotot ja -kulut	-840	0	-790	-731		-59
Ylijäämä (alijäämä) ennen satunnaisia eriä	-396		-347	-39	-88,9	-308
Ylijäämä (alijäämä) ennen varauksia	-396	0	-347	-39	-88,9	-308
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-396	0	-347	-39	-88,9	-308

TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT

2016

Sijoitetun pääoman tuotto, %	11,4
Kunnan sijoittaman pääoman tuotto, %	11,4
Voitto, %	-1

Sipoon Veden toimintatuotot olivat noin 3 930 000 euroa. Toimintatuotot ylittivät talousarvion noin 1,8 %, eli 68 700 eurolla. Toimintakulut olivat noin 2 063 000 euroa. Toimintakulut alittuivat noin 7,0 %, eli 154 600 eurolla. Kulujen alittumiseen talousarviosta vaikutti onnistuneen saneeraustoiminnan seurauksena merkittävästi vähentyneet vuotovedet sekä tehostettu ennakoiva huolto. Toimintakate oli 1 867 300 euroa ennen poistoja ja rahoituskuluja. Toimintakate ylittyi 13,6 % arvioitua suurempana eli 223 300 eurolla. Tulos oli ennakoitua parempi, mutta edelleen lievästi tappiollinen.

Tulos muodostui ennakoitua paremmaksi, koska kahdeksan prosentin taksan korotuksen lisäksi vesihuolto-liikelaitos möi vettä ennakoitua enemmän eli väestönkasvun aiheuttama tulolisäys oli ennakoitua suurempi. Tämän lisäksi kulut jäivät budjetoitua pienemmiksi. Henkilöstössä on ollut vajausta, joka on näkynyt toimintaan nähden liian alhaisina kuluina sekä johtanut suoraan erityisesti kehittämisen toimenpiteiden siirtymiseen. Kuluvajaus näkyvät osin alhaisina aine- ja tarvikehankintoina ja palveluiden ostoina sekä osin henkilöstökuluina. Henkilöstövajauksen vuoksi kulut toteutuivat karkeasti arvioiden noin 200 000 euroa liian alhaisina.

Muille kuin kunnalle ei korkokuluja maksettu, joten sijoitetun pääoman tuotto ja kunnanpääoman tuotto olivat 11,4 %. Kunnan sijoittaman pääoman tuotto prosentti ei ole sama asia kuin korvaus peruspääomasta tai sisäinen lainakorko, koska sijoitetun pääoman tuotto prosentin laskennassa otetaan mainittujen erien lisäksi huomioon myös yli-/alijäämäerät sekä poistoero ja vapaaehtoiset varaukset.

Rahoituslaskelmaosan toteutuminen

	Talousarvio 2016	TA muutos 2016	TA + Muutos 2016	Toteuma 2016	Tot-%	Poikkeama
TULORAAHOITUS						
Liikelylijäämä	679		679	692	1,9	-13
Poistot ja arvonalentumiset	1 200		1 200	1175	-2,1	25
Rahoitustuotot ja -kulut	0		0	-731		731
	1 879		1 879	1 136	-39,5	743
INVESTOINNIT						
Käyttöomaisuusinvestoinnit	-2 645		-2 645	-2 266	-14,3	-379
Rahoitusosuudet investointimenoihin				34		
Käyttöomaisuuden myyntitulot						
Tulorahoitus ja investoinnit, netto	-766		-766	-1 096	43,1	330
RAHOITUSTOIMINTA						
Muut maksuvalmiuden muutokset	820			1 096		
Vaihto-omaisuuden muutos						
Saamisten muutos kunnalta				181		
Saamisten muutos muilta				193		
Korottomien velkojen muutos	820		820	722	-11,9	98
Rahoitustoiminta netto						
Vaikutus kunnan kassavaroihin	54		54	0		

RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT

31.12.2016

Investointien tulorahoitus, %	50,9
Quick ratio	6,8
Current ratio	6,8

Rahoitusosa toteutui lähes suunnitelman mukaisesti. Liikelylijäämä oli budjetoitua suurempi johtuen ennakoitua suuremmasta vedenmyynnistä. Investoinnit eivät toteutuneet aivan budjetoidulla tasolla kahden kaava-alueen toteutuksen siirryttyä. Quick ratio eli maksuvalmiussuhde kertoo, miten hyvin lyhytaikaisesti sidotuilla varoilla pystytään kattamaan lyhytaikaiset velat. Tunnusluvun luokitusasteikko: hyvä: yli 1, tyydyttävä: 0,5–1, heikko: alle 0,5. Current ratio eli käyttöpääomasuhde kertoo nopeakiertoisen omaisuuden ja nopeakiertoisten velkojen suhteen. Tunnusluvun luokitusasteikko: hyvä: yli 2, tyydyttävä: 1–2, heikko: alle 1. Maksuvalmius ja käyttöpääomasuhde ovat liikelaitoksella olleet vuonna 2016 hyvällä tasolla.

Tase

(1000 €)

VASTAAVAA	31.12.2016	1.1.2016
PYSYVÄT VASTAAVAT	15 178	14 121
Aineettomat hyödykkeet	59	91
Aineelliset hyödykkeet	13 315	12 226
Sijoitukset	1 804	1 804
VAIHTUVAT VASTAAVAT	3 653	4 027
Vaihto-omaisuus		
Saamiset	3 653	4 027
VASTAAVAA YHTEENSÄ	18 831	18 148

VASTATTAVAA	31.12.2016	1.1.2016
OMA PÄÄOMA	6 089	6 128
Peruspääoma	6 128	6 128
Liittymismaksurahasto		
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)		
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-39	0
VIERAS PÄÄOMA	12 742	12 020
Pitkäaikainen	12 205	11 644
Liittymismaksut	12 205	11 644
Lyhytaikainen	537	376
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	18 831	18 148

TASEEN TUNNUSLUVUT	31.12.2016	1.1.2016
<i>Omavaraisuusaste, %</i>	<i>32,3</i>	<i>33,8</i>
<i>Suhteellinen velkaantuneisuus, -%</i>	<i>316,0</i>	<i>323,2</i>
<i>Kertynyt ylijäämä(alijäämä), 1 000 €</i>	<i>-39</i>	
<i>Kertynyt ylijäämä/asukas</i>	<i>-2</i>	
<i>Asukasmäärä</i>	<i>19 900</i>	<i>19 395</i>

Talousarviotavoitteiden toteutuminen

Toiminnalliset tavoitteet vuodelle 2016 ja talousarviokaudelle 2016–2018 olivat:

- Vuositavoitteiden tulee perustua kunnan vuositavoitteisiin ja toimenpiteisiin.
- Toteuttaa kunnan kehittämisprojektit kuten esim. Kattilankansi- ja Induktioliesiprojektia yhdessä muun kunnan organisaation kanssa
- Laatia ehdotus Sipoon Veden toiminta-alueesta yhteistyössä kunnan kanssa siten, että se voidaan viedä päätettäväksi valtuustoon
- Sipoon asiakkaiden tiedottamisen kehittäminen yhteistyössä kunnan ja kumppanien kanssa.

Taloudelliset tavoitteet vuodelle 2016 ja talousarviokaudelle 2016–2018 olivat:

- Vuosikate kattaa poistot ja kunnan päättämät pääomakustannukset viimeistään vuonna 2018 päätetyillä veden hinnoittelulla ja tämän jälkeen vuosikate kattaa poistot ja kunnan päättämät pääomakustannukset kasvun tuomien lisätulojen avulla korottamatta veden hintoja.
- Raportoida talouden toteutumisesta ja toteumaennusteesta kerran kuussa
- Laatia investointiohjelma ja suunnitelma yhteensopivaksi kunnan investointien kanssa.

Kaikki asetetut tavoitteet ovat toteutuneet tai toteutumassa annetussa aikataulussa. Ehdotus toiminta-alueiksi on valmistumassa taloussuunnitelmavuoden 2017 aikana siten, että se voidaan viedä päätettäväksi valtuustoon.

Tunnusluvut

Vesihuollon hintatasoa kuvaavat tunnusluvut

- Sipoon Veden talousveden käyttömaksu 2016: 1,67 €/m³ (sis. alv 24 %)
- Sipoon Veden jäteveden käyttömaksu 2016: 2,38 €/m³ (sis. alv 24 %)
- Sipoon Veden vesihuoltomaksujen vertailuhinta 2016: 5,84 €/m³ (sis. alv 24 %)
- Valtakunnallinen vesihuoltomaksujen vertailuhinnan keskiarvo 2016: 5,68 €/m³ (sis. alv 24 %)
(lähde: VVY Vesihuoltomaksut 1.2.2016 raportti)
- Valtakunnallinen vesihuoltomaksujen vaihteluväli 2016: 3,53–9,50 €/m³ (sis. alv 24 %)
(lähde: VVY Vesihuoltomaksut 1.2.2016 raportti)

Vesihuollon tehokkuutta kuvaavat tunnusluvut

- Laskuttamattoman talousveden osuus (%): 12,0 %
Valtakunnallinen keskiarvo tunnuslukujärjestelmään osallistuneiden laitosten osalta on ollut vuosina 2012–2014 19–20 %. Toimenpideraja on Vesilaitosyhdistyksen arvion mukaan 20–25 %.
- Laskuttamattoman jäteveden osuus (%): 19,0 %
Valtakunnallinen keskiarvo tunnuslukujärjestelmään osallistuneiden laitosten osalta on ollut vuosina 2012–2014 36–47 %.

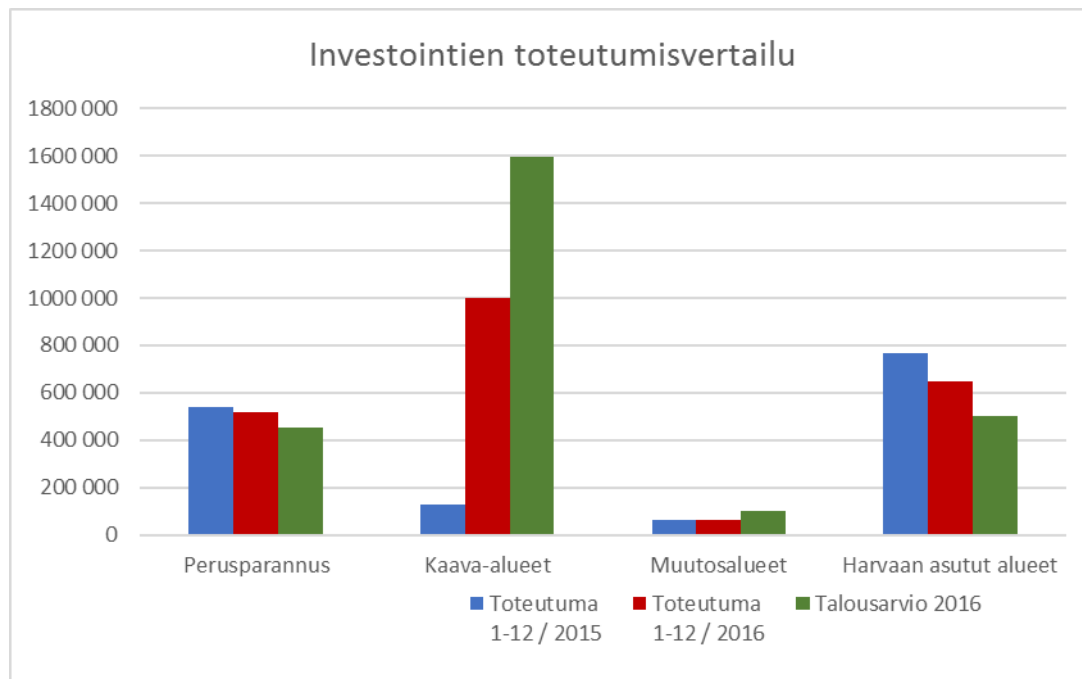
Vesihuollon laatua kuvaavat tunnusluvut

- Terveysperustaiset laatuvaatimukset täyttävä veden laatu (%): 100 %
- Putkirikkojen määrä (kpl/km/vuosi): 0,009
- Hinnanalennukseen oikeuttavien virheiden määrä (kpl): 0 kpl

Vesihuollon kannattavuutta kuvaavat tunnusluvut

- Toiminnan tuotot / toiminnan kulut (%): 190,5 %
- Tuloutus suhteessa liikevaihtoon (%): 18,7 %
- Investoinnit / poistot: 1,9
- Investointien tulorahoitus (%): 50,9 %

Investointiosan toteutuminen



Investointimäärärahaa vesihuoltorakentamiseen oli vuonna 2016 käytettävissä yhteensä 2,645 milj. euroa, josta laajennusinvestointeihin 2 195 300 euroa ja perusparannuksiin 450 000 euroa. Vuonna 2016 nettomäärärahaa kului yhteensä 2 232 600 euroa, josta noin 947 800 euroa laajennusinvestointeihin ja noin 520 000 euroa perusparannuksiin. Investointimäärärahat alittuivat laajennusinvestointien osalta hieman enemmän kuin perusparannusmäärärahoissa tapahtui ylitystä.

Perustelut poikkeamille

Investoinnit toteutuivat vuoden aikana suunnitellusti, lukuun ottamatta Taasjärvi IV ja Storörenin kaava-alueita, joiden toteutus siirtyi vesihuoltolaitoksesta johtumattomista syistä. Parannusinvestointeja jouduttiin tekemään hieman aiottua enemmän. Eteläisen siirtoviemärilinjän ensimmäisessä pumppaamossa jouduttiin investoimaan uusiin pumppuihin, koska vaarana oli, että sulamisvedet aiheuttavat tulvahuipun aikana mittavat ylivuodot. Muutoin investoinnit jakautuivat lähes suunnitellusti.

5.3 TILINPÄÄTÖSLASKELMAT

Tuloslaskelma

Euroa	1.1. - 31.12.2016
Liikevaihto	3 830 456,98
Valmistus omankäyttöön	
Liiketoiminnan muut tuotot	102 132,39
Materiaalit ja palvelut	
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-725 661,54
Ostot tilikauden aikana	-725 661,54
Palvelujen ostot	-771 333,94
	-1 496 995,48
Henkilöstökulut	
Palkat ja palkkiot	-419 447,66
Henkilösivukulut	
Eläkekulut	-83 595,14
Muut henkilösivukulut	-26 917,27
	-529 960,07
Poistot ja arvonalentumiset	
Suunnitelmanmukaiset poistot	-1 174 860,98
	-1 174 860,98
Liiketoiminnan muut kulut	-38 605,08
Liikelylijäämä (-alijäämä)	692 167,76
Rahoitustuotot ja -kulut	
Muut rahoitustuotot	4 590,10
Korvaus peruspääomasta	-735 350,22
Muut rahoituskulut	
	-730 760,12
Ylijäämä (alijäämä) ennen satunnaisia eriä	-38 592,36
Ylijäämä (alijäämä) ennen varauksia	-38 592,36
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-38 592,36

Rahoituslaskelma

1.1. - 31.12.2016

Toiminnan rahavirta

Liikelyljäämä	692 167,76
Poistot ja arvonalentumiset	1 174 860,98
Rahoitustuotot ja -kulut	-730 760,12
	1 136 268,62

Investointien rahavirta

Käyttöomaisuusinvestoinnit	-2 266 350,27
Rahoitusosuudet investointimenoihin	33 750,00
	-2 232 600,27

Toiminnan ja investointien rahavirta

-1 096 331,65

Rahoituksen rahavirta

Muut maksuvalmiuden muutokset	1 096 331,65
Saamisten muutos kunnalta	181 136,91
Saamisten muutos muilta	193 055,65
Korottomien velkojen muutos	722 139,09

Rahoituksen rahavirta

1 096 331,65

Rahavarojen muutos

0,00

Tase

VASTAAVAA	31.12.2016	1.1.2016
PYSYVÄT VASTAAVAT	15 178 331,49	14 120 592,20
Aineettomat hyödykkeet	59 398,77	90 748,19
Muut pitkävaikutteiset menot	59 398,77	90 748,19
Aineelliset hyödykkeet	13 315 172,67	12 226 083,96
Kiinteät rakenteet ja laitteet	13 248 878,97	12 146 974,19
Koneet ja kalusto	11 528,79	16 469,77
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	54 764,91	62 640,00
Sijoitukset	1 803 760,05	1 803 760,05
Osakkeet ja osuudet	1 803 760,05	1 803 760,05
VAIHTUVAT VASTAAVAT	3 652 721,62	4 027 097,18
Saamiset	3 652 721,62	4 027 097,18
Lyhytaikaiset saamiset	3 652 721,62	4 027 097,18
Myyntisaamiset	973 234,76	1 191 369,75
Lainasaamiset		
Saamiset kunnalta	2 617 176,93	2 798 496,84
Muut saamiset	48 508,50	
Siirtosaamiset	13 801,43	37 230,59
VAIHTUVAT VASTAAVAT YHTEENSÄ	3 652 721,62	4 027 097,18
VASTAAVAA YHTEENSÄ	18 831 053,11	18 147 689,38
VASTATTAVAA	31.12.2016	1.1.2016
OMA PÄÄOMA	6 089 326,18	6 127 918,54
Peruspääoma	6 127 918,54	6 127 918,54
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)		
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-38 592,36	
VIERAS PÄÄOMA	12 741 726,93	12 019 770,84
Pitkäaikainen	12 205 119,94	11 644 129,60
Liittymismaksut	12 205 119,94	11 644 129,60
Lyhytaikainen	536 606,99	375 641,24
Ostovelat	327 911,20	219 958,60
Muut velat	159 411,20	78 570,52
Siirtovelat	49 284,59	77 112,12
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	18 831 053,11	18 147 689,38

5.4 LIITETIEDOT

Tilinpäätöstä laadittaessa noudatetut arvostusperiaatteet ja -menetelmät sekä jaksotusperiaatteet ja -menetelmät

Pysyvien vastaavien arvostus

Pysyvien vastaavien aineettomat ja aineelliset hyödykkeet on merkitty taseeseen hankintamenoon vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja investointimenoihin saaduilla rahoitusosuuksilla. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaisesti. Poistosuunnitelman mukaiset suunnitelmapoistojen laskentaperusteet on esitetty tuloslaskelman liitetiedoissa kohdassa suunnitelman mukaisten poistojen perusteet.

Rahoitusomaisuuden ja vieraan pääoman arvostus

Saamiset ja velat on merkitty taseeseen nimellisarvoon.

Avustusten käsittely

Pysyvien vastaavien aineellisten hyödykkeiden hankintaan saadut rahoitusavustukset on merkitty ao. hyödykkeen hankintamenojen vähennykseksi.

Jaksotusperiaatteet

Tulot ja menot on merkitty suoriteperusteisesti

Tuloslaskelman tai taseen esittämistavan muutos

Liikelaitoksen ensimmäinen tilikausi 1.1.2016 alkaen. Vesihuoltolaitos on ollut vuonna 2015 Sipoon kunnan teknisen toimen laskennallisesti eriytetty yksikkö. Valtuusto päätti kokouksessaan 9.11.2015 § 67 avaavan taseen periaatteesta ja siitä, että tase muodostetaan vuoden 2015 tilinpäätöksen valmistuttua. Sipoon Veden peruspääomaksi määrättiin vesilaitoksen taseen osoittama oma pääoman lisättynä yhdystilin näyttämällä velkasaldolla sekä edellisten tilikausien alijäämällä euroa ja tuottovaatimukseksi 12 % peruspääomasta.

Edellisen tilikauden tietojen vertailukelpoisuus

Kaikkia vertailuvuoden (2015) tietoja ei ole saatavana vesihuoltolaitoksen liikelaitostamisen vuoksi. Tämä on Sipoon vesihuoltoliikelaitoksen ensimmäinen tilivuosi. Vesihuoltolaitos on ollut vuonna 2015 Sipoon kunnan teknisen toimen eriytetty yksikkö.

Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot

Toimintatuotot eriteltynä

2016

Vedenmyynti

Perusmaksut	348 367,93
Kulutusmaksut	1 378 587,66
	1 726 955,59

Jätevesilaskutus

Perusmaksut	434 425,84
Kulutusmaksut	1 576 924,98
	2 011 350,82

Muut myyntituotot

Lietteen vastaanotto	79 971,39
	79 971,39

Muut tuotot	5 361,18
Muut vuokratulot	6 818,00
	12 179,18

Liikevaihto

3 830 456,98

Asennustoiminta

Työlaskutus	101 869,82
Muut tuotot	262,57
	102 132,39

Toimintatuotot yhteensä

3 932 589,37

Palvelujen ostojen erittely

2016

Asiakaspalvelujen ostot	715 032,02
Muiden palvelujen ostot	56 185,37
Palvelujen ostot yhteensä	771 217,39

Selvitys suunnitelman mukaisten poistojen perusteista

Käytetyt poistomenetelmät ovat tasapoisto.

2016

Maa- ja vesialueet

ei poistoja

Muut pitkävaikutteiset menot

2 vuotta

kunnan investoinneissa muiden kuntien vesi- ja viemärlaitoksiin

20 vuotta

Rakennukset

Vesilaitosrakennukset

20 vuotta

Viemärlaitosrakennukset

20 vuotta

Hallintorakennukset

25 vuotta

Vesitornit

30 vuotta

Kiinteät rakenteet ja laitteet

30 vuotta

Verkostot

30 vuotta

Muut maa- ja vesirakenteet

15 vuotta

Laituskoneistot

10 vuotta

Automaatiojärjestelmät

7 vuotta

Koneet ja kalusto

Kuljetusvälineet

3-5 vuotta

Vesimittarit

5 vuotta

Tietokonelaitteet

3 vuotta

Tasetta koskevat liitetiedot

Aineelliset ja aineettomat hyödykkeet	Aineettomat hyödykkeet				Yhteensä
	Muut pitkävaikutteiset menot	Kiinteät rakenteet ja laitteet	Koneet ja kalusto	Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	
Poistamaton hankintameno 1.1.	90 748,19	12 146 974,19	16 469,77	62 640,00	12 316 832,15
Lisäykset tilikauden aikana		2 274 225,36		54 764,91	2 328 990,27
Rahoitusosuudet tilikaudella		-33 750,00			
Vähennykset tilikauden aikana		-8 846,57		-62 640,00	-71 486,57
Tilikauden poistot	-31 349,42	-1 129 724,01	-4 940,98		-1 134 664,99
Poistamaton hankintameno 31.12.	59 398,77	13 248 878,97	11 528,79	54 764,91	13 315 172,67

Sijoitukset

Osakkeet ja osuudet

Kuntayhtymäosuudet

Yhteensä

Hankintameno 1.1.

1 803 760,05

1 803 760,05

Lisäykset

Vähennykset

Hankintameno 31.12.

1 803 760,05

1 803 760,05

	2016	1.1.2016
Pitkä- tai lyhytaikaiset saamiset tytäryhteisöiltä/osakkuusyhteisöiltä		

Lyhytaikaiset myyntisaamiset	8 203,13	4 862,75
------------------------------	----------	----------

Siirtosaamisiin sisältyvät olennaiset erät

Muut siirtosaamiset	13 801,43	37 230,59
---------------------	-----------	-----------

Oman pääoman erittely

	2016	1.1.2016
Peruspääoma 31.12.	6 127 918,09	6 127 918,09
Edellisten tilikausien ylijäämä 31.12.		
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	-38 592,36	
Oma pääoma yhteensä	6 089 325,73	6 127 918,09

Pitkä- tai lyhytaikaiset velat tytäryhteisöille/osakkuusyhteisöille	2016	1.1.2016
--	-------------	-----------------

Lyhytaikaiset ostovelat	4 438,29	1 349,49
-------------------------	----------	----------

Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät

Lomapalkkavelka	29 739,28	29 739,28
Palkkajaksotus	12 759,87	16 349,87
Muut siirtovelat	6 968,44	31 022,97
	49 467,59	77 112,12

Henkilöstöä koskevat liitetiedot

2016

Henkilöstömäärä

Vakinaiset	8
Osa-aikaiset	1
Yhteensä	9

Palkkaerittely

Tuntipalkat	-266 513,93
Kuukausipalkat	-142 779,49
Palkkoit	-2 195,71
Maksetut palkat (tuloslaskelma)	-411 489,13
Lomapalkkavaraus/muutos	-10 225,82
Tulosvaikutteiset palkat	-421 714,95
Palkat yhteensä	-421 714,95

Lakisääteiset henkilöstösivukulut

Sosiaaliturvamaksut	-8 696,87
Eläkevakuutusmaksut	-83 595,14
Tapa-turvavakuutusmaksut	-16 334,48
Maksetut sivukulut (tuloslaskelma)	-108 626,49
Tulosvaikutteiset sivukulut	-108 245,12
Sivukulut yhteensä	-108 245,12

Luottamushenkilön palkoista perityt ja tilitetyt luottamushenkilömaksut

2016

Svenska folkpartiet	80,00
Kokoomus	36,00
Sibbo Socialdemokrater	60,00
Keskustapuolueen Sipoon paikallisyhdistys	16,00
Sipoon Perussuomalaiset	16,00

Tilitetyt luottamushenkilömaksut yhteensä 208,00

Leasingvastuiden yhteismäärä

2016

Seuraavalla tilikaudella maksettavat	23 289,61
Myöhemmin maksettavat	30 540,38
Yhteensä	53 829,99

Leasingsopimuksiin ei sisälly olennaisia irtisanomis- ja lunastusehdon mukaisia vastuuta.

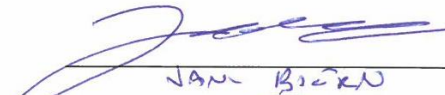
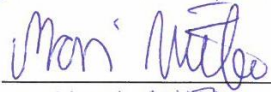
5.5 ALLEKIRJOITUKSET JA MERKINNÄT

Sipoossa 7. päivänä maaliskuuta 2017

Sipoon vesihuoltoliikelaitoksen johtokunta

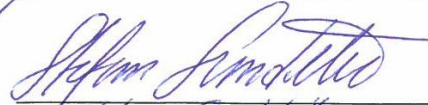





JANI BICKRO

MARI VIITA


Hannale Beckström




Stefan Sandström


JARI JALAS

Liikelaitosjohtaja 
Matti Huttunen

TILINTARKASTUSMERKINTÄ

Olemme tarkastaneet tilinpäätöksen.

Sipoossa 25. 4. 2017

PwC Julkistarkastus Oy
Tilintarkastusyhteisö


Outi Koskinen
JHT, KHT

5.6 LIIKELAITOKSEN VAIKUTUS KUNNAN TALOUTEEN

Kuntaorganisaatioon kuuluu Sipoon Vesi.

Liikelaitoksen johtokunta päättää kuntalain mukaisesti omista talousarvioistaan ja taloussuunnitelmistaan. Liikelaitoksen talousarvio ja taloussuunnitelma esitetään kunnan talousarvion liitetietona, mutta liikelaitosten tilinpäätösten luvut yhdistellään kunnan tilinpäätökseen.

Liikelaitos toimii erillisenä yksikkönä kuntaorganisaation sisällä, mutta kuuluu juridisesti kunnan emoyhteisöön. Liikelaitos on itsenäisestä roolistaan huolimatta suoraan osa kunnan taloutta. Liikelaitos laatii omat tilinpäätöslaskelmansa liitetietoineen. Tiedot yhdistellään kunnan vastaaviin tilinpäätöslaskelmiin rivi riviltä siten, että sisäiset ostot, sisäiset myynnit ja muut sisäiset erät eliminoidaan.

Tuloksen muodostuminen

Liikelaitoksen toiminnan kokonaisvaikutus kunnan tilikauden 2016 tuloksen muodostumiseen oli lievästi negatiivinen. Liikelaitoksen vuosikate oli 1,14 milj. euroa, poistot 1,17 milj. euroa ja tilikauden tulos 39 tuhatta euroa alijäämäinen.

Kunnan tilikauden ylijäämä ilman liikelaitosta on 1,1 miljoonaa euroa. Liikelaitos mukaan lukien ylijäämä on 1,0 miljoonaa euroa. Kunnan käyttötalouden sisäiset menot ja tulot ovat 22,5 milj. euroa.

Kunnan ja liikelaitoksen väliset sisäiset ostot ja myynnit olivat 0,3 milj. euroa. Kunnan ja liikelaitoksen käyttötalouden sisäisiä eriä oli yhteensä 0,3 milj. euroa.

Liikelaitos Sipoon veden liikevaihto oli 3,8 milj. euroa ja investoinnit 2,2 milj. euroa. Sipoon veden tuloutus kunnalle oli 0,7 milj. euroa. Liikelaitoksen poistot olivat 1,2 milj. euroa ja tilikauden alijäämä 39 tuhatta euroa.

Toiminnan rahoitus

Kunnan osalta toiminnan ja investointien rahavirta oli 0,2 milj. euroa. Sipoon Veden toiminnan ja investointien rahavirta oli -1,1 milj. euroa. Sipoon Veden vuotuisia investointeja rahoitetaan toimintatulojen lisäksi liittymismaksutuloilla. Liittymismaksuja kertyi viime vuonna 0,6 milj. euroa. Sipoon Veden rahoitustarpeisiin ei ollut tarpeen ottaa lainaa. Sipoon Veden maksuvalmius hoidetaan kunnan keskuskassan välityksellä.

TUOSLASKELMAN YHDISTELY	Kunta	Sipoon Vesi	Yhteensä	Eliminointi	Sipoon kunta yhteensä
TOIMINTATUOTOT					
Myyntituotot	1 786 657,18	3 823 444,16	5 610 101,34	-141 786,39	5 468 314,95
Maksutuotot	7 092 561,27		7 092 561,27	-1 009,85	7 091 551,42
Tuet ja avustukset	2 329 183,29		2 329 183,29		2 329 183,29
Muut toimintatuotot	9 668 571,19	108 950,39	9 777 521,58	-240 172,11	9 537 349,47
TOIMINTATUOTOT YHTEENSÄ	20 876 972,93	3 932 394,55	24 809 367,48	-382 968,35	24 426 399,13
Valmistus omaan käyttöön					
TOIMINTAKULUT					
Henkilöstökulut	-50 903 211,04	-529 960,07	-51 433 171,11		-51 433 171,11
Palkat ja palkkiot	-39 403 838,71	-419 447,66	-39 823 286,37		-39 823 286,37
Henkilösivukulut	-11 499 372,33	-110 512,41	-11 609 884,74		-11 609 884,74
Eläkekulut	-9 117 851,68	-83 595,14	-9 201 446,82		-9 201 446,82
Muut henkilösivukulut	-2 381 520,65	-26 917,27	-2 408 437,92		-2 408 437,92
Palvelujen ostot	-49 166 741,22	-771 217,39	-49 937 958,61	312 525,65	-49 625 432,96
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-6 502 474,29	-725 583,27	-7 228 057,56	58 638,08	-7 169 419,48
Avustukset	-6 362 844,23		-6 362 844,23		-6 362 844,23
Muut toimintakulut	-4 979 073,73	-38 605,08	-5 017 678,81	11 804,62	-5 005 874,19
TOIMINTAKULUT YHTEENSÄ	-117 914 344,51	-2 065 365,81	-119 979 710,32	382 968,35	-119 596 741,97
TOIMINTAKATE	-97 037 371,58	1 867 028,74	-95 170 342,84		-95 170 342,84
Verotulot	92 698 185,08		92 698 185,08		92 698 185,08
Valtionosuudet	15 814 820,00		15 814 820,00		15 814 820,00
Rahoitustuotot ja -kulut:	362 078,00	-730 760,12	-368 682,12		-368 682,12
Korkotuotot	2 173,45		2 173,45		2 173,45
Muut rahoitustuotot	908 259,12	4 590,10	912 849,22	-735 350,22	177 499,00
Korkokulut	-518 262,54		-518 262,54		-518 262,54
Korvaus peruspääomasta			0,00		0,00
Muut rahoituskulut	-30 092,03	-735 350,22	-765 442,25	735 350,22	-30 092,03
VUOSIKATE	11 837 711,50	1 136 268,62	12 973 980,12	0,00	12 973 980,12
Poistot ja arvonalentumiset	-5 279 673,82	-1 174 860,98	-6 454 534,80		-6 454 534,80
Suunnitelman mukaiset poistot	-5 279 673,82	-1 174 860,98	-6 454 534,80		-6 454 534,80
Arvonalentumiset					
Satunnaiset erät	6 434 483,84	0,00	6 434 483,84		6 434 483,84
Satunnaiset tuotot	6 434 483,84		6 434 483,84		6 434 483,84
Satunnaiset kulut					
TILIKAUDEN TULOS	12 992 521,52	-38 592,36	12 953 929,16	0,00	12 953 929,16
Poistoeron lis (-) tai väh (+)	-19 643 597,41		-19 643 597,41		-19 643 597,41
Varausten lis (-) tai väh (+)	7 715 758,99		7 715 758,99		7 715 758,99
Rahastojen lis (-) tai väh (+)					
TILIKAUDEN YLI-JÄÄMÄ	1 064 683,10	-38 592,36	1 026 090,74	0,00	1 026 090,74

RAHOITUSLASKELMAN YHDISTELY	Kunta	Sipoon Vesi	Yhteensä	Eliminointi	Sipoon kunta yhteensä
Toiminnan rahavirta					
Vuosikate	11 837 711,50	1 136 268,62	12 973 980,12		12 973 980,12
Satunnaiset erät	6 434 483,84		6 434 483,84		6 434 483,84
Tulorahoituksen korjauserät	-11 929 131,06		-11 929 131,06		-11 929 131,06
Tulorahoitus yhteensä	6 343 064,28	1 136 268,62	7 479 332,90	0,00	7 479 332,90
Investointien rahavirta	-11 919 888,67	-2 232 600,27	-14 152 488,94	0,00	
Investointimenot	-18 692 016,67	-2 266 350,27	-20 958 366,94		-20 958 366,94
Rahoitusosuudet investointimenoihin	75 000,00	33 750,00	108 750,00		108 750,00
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	6 697 128,05		6 697 128,05		6 697 128,05
Toiminnan ja investointien rahavirta	-5 576 824,34	-1 096 331,65	-6 673 155,99	0,00	-6 673 155,99
Rahoituksen rahavirta	5 821 645,77	1 096 331,65	6 917 977,42	0,00	6 917 977,42
Antolainauksen muutokset	900,00	0,00	900,00	0,00	900,00
Antolainasaamisten lisäykset					
Antolainasaamisten vähennykset	900,00		900,00		900,00
Lainakannan muutokset	8 116 980,64	0,00	8 116 980,64	0,00	8 116 980,64
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	15 000 000,00		15 000 000,00		15 000 000,00
Pitkäaikaisten lainojen vähennys					
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-6 883 019,36		-6 883 019,36		-6 883 019,36
Oman pääoman muutokset	20 121,54		20 121,54		20 121,54
Muut maksuvalmiuden muutokset	-2 316 356,41	1 096 331,65	-1 220 024,76	0,00	-1 220 024,76
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset					
Vaihto-omaisuuden muutos	17 213,50		17 213,50		17 213,50
Saamisten muutos	-1 524 715,57	374 192,56	-1 150 523,01		-1 150 523,01
Korottomien velkojen muutos	-808 854,34	722 139,09	-86 715,25		-86 715,25
RAHAVAROJEN MUUTOS	244 821,43	0,00	244 821,43	0,00	244 821,43

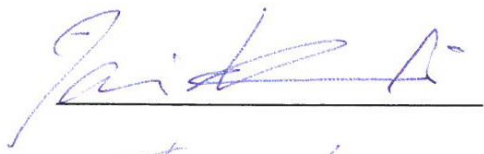
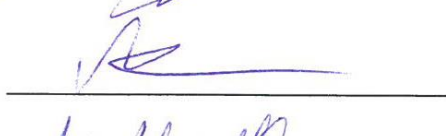
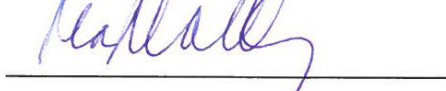
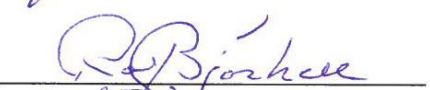
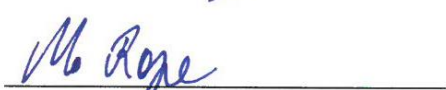
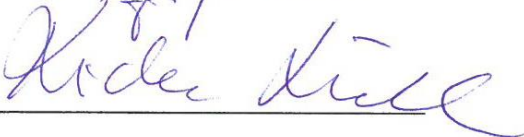
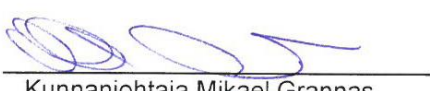
TASEEN YHDISTELY VASTAAVA	Kunta	Sipoon Vesi	Yhteensä	Eliminointi	Sipoon kunta yhteensä
PYSYVÄT VASTAAVAT	189 497 025,52	15 178 331,49	204 675 357,01	-6 127 918,54	198 547 438,47
Aineettomat hyödykkeet	183 809,85	59 398,77	243 208,62	0,00	243 208,62
Muut pitkävaikutteiset menot	183 809,85	59 398,77	243 208,62		243 208,62
Aineelliset hyödykkeet	137 705 178,69	13 315 172,67	151 020 351,36	0,00	151 020 351,36
Maa- ja vesialueet	33 489 535,86		33 489 535,86		33 489 535,86
Rakennukset	79 814 809,82		79 814 809,82		79 814 809,82
Kiinteät rakenteet ja laitteet	9 140 810,15	13 248 878,97	22 389 689,12		22 389 689,12
Koneet ja kalusto	792 524,70	11 528,79	804 053,49		804 053,49
Muut aineelliset hyödykkeet	56 580,60		56 580,60		56 580,60
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	14 410 917,56	54 764,91	14 465 682,47		14 465 682,47
Sijoitukset	51 608 036,98	1 803 760,05	53 411 797,03	-6 127 918,54	47 283 878,49
Osakkeet ja osuudet	51 605 480,99	1 803 760,05	53 409 241,04	-6 127 918,54	47 281 322,50
Muut lainasaamiset	2 555,99		2 555,99		2 555,99
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	275 778,85	0,00	275 778,85	0,00	275 778,85
Valtion toimeksiannot	19 195,29		19 195,29		19 195,29
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	132 357,55		132 357,55		132 357,55
Muut toimeksiantojen varat	124 226,01		124 226,01		124 226,01
VAIHTUVAT VASTAAVAT	7 730 699,05	3 652 721,62	11 383 420,67	-2 617 176,93	8 766 243,74
Vaihto-omaisuus	23 334,26	0,00	23 334,26	0,00	23 334,26
Aineet ja tarvikkeet	23 334,26		23 334,26		23 334,26
Saamiset	4 951 021,96	3 652 721,62	8 603 743,58	-2 617 176,93	5 986 566,65
Pitkäaikaiset saamiset	307 256,42	0,00	307 256,42	0,00	307 256,42
Lainasaamiset	50 000,00		50 000,00		50 000,00
Muut saamiset	257 256,42		257 256,42		257 256,42
Lyhytaikaiset saamiset	4 643 765,54	3 652 721,62	8 296 487,16	-2 617 176,93	5 679 310,23
Myyntisaamiset	1 115 554,17	973 234,76	2 088 788,93		2 088 788,93
Muut saamiset	2 947 884,54	2 665 685,43	5 613 569,97	-2 617 176,93	2 996 393,04
Siirtosaamiset	580 326,83	13 801,43	594 128,26		594 128,26
Rahoitusomaisuusarvopaperit	73,20	0,00	73,20	0,00	73,20
Osakkeet ja osuudet	73,20		73,20		73,20
Rahat ja pankkisaamiset	2 756 269,63	0,00	2 756 269,63		2 756 269,63
VASTAAVAA YHTEENSÄ	197 503 503,42	18 831 053,11	216 334 556,53	-8 745 095,47	207 589 461,06

TASEEN YHDISTELY VASTATTAVAA	Kunta	Sipoon Vesi	Sipoon kunta yhteensä	Eliminointi	Sipoon kunta yhteensä
OMA PÄÄOMA	78 358 802,26	6 089 326,18	84 448 128,44	-6 127 918,54	78 320 209,90
Peruspääoma	68 113 361,72	6 127 918,54	74 241 280,26	-6 127 918,54	68 113 361,72
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	9 180 757,44		9 180 757,44		9 180 757,44
Tilikauden yli-/alijäämä	1 064 683,10	-38 592,36	1 026 090,74		1 026 090,74
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET	45 583 052,50	0,00	45 583 052,50	0,00	45 583 052,50
Poistoerot	22 958 963,14		22 958 963,14		22 958 963,14
Vapaaehtoiset varaukset	22 624 089,36		22 624 089,36		22 624 089,36
PAKOLLISET VARAUKSET	137 952,73	0,00	137 952,73	0,00	137 952,73
Muut pakolliset varaukset	137 952,73		137 952,73		137 952,73
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	275 778,85	0,00	275 778,85	0,00	275 778,85
Valtion toimeksiannot	19 195,29		19 195,29		19 195,29
Lahjoitusrahastojen pääomat	256 583,56		256 583,56		256 583,56
VIERAS PÄÄOMA	73 147 917,08	12 741 726,93	85 889 644,01	-2 617 176,93	83 272 467,08
Pitkäaikainen	34 347 847,82	12 205 119,94	46 552 967,76	0,00	46 552 967,76
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	33 100 000,00		33 100 000,00		33 100 000,00
Lainat julkisyhteisöiltä	188 577,67		188 577,67		188 577,67
Liittymismaksut ja muut velat	1 059 270,15	12 205 119,94	13 264 390,09		13 264 390,09
Lyhytaikainen	38 800 069,26	536 606,99	39 336 676,25	-2 617 176,93	36 719 499,32
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	13 500 000,00		13 500 000,00		13 500 000,00
Lainat julkisyhteisöiltä	56 678,77		56 678,77		56 678,77
Saadut ennakot	10 816 421,73		10 816 421,73		10 816 421,73
Ostovelat	4 373 831,55	327 911,20	4 701 742,75		4 701 742,75
Liittymismaksut ja muut velat	3 486 791,55	159 411,20	3 646 202,75	-2 617 176,93	1 029 025,82
Siirtovelat	6 566 345,66	49 284,59	6 615 630,25		6 615 630,25
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	197 503 503,42	18 831 053,11	216 334 556,53	-8 745 095,47	207 589 461,06

6 TILINPÄÄTÖKSEN ALLEKIRJOITUS JA TILINPÄÄTÖSMERKINTÄ

Sipoossa 28. päivänä maaliskuuta 2017

Sipoon kunnanhallitus

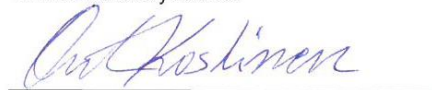
	
	
	
	
	
	
	
Kunnanjohtaja Mikael Grannas	

TILINPÄÄTÖSMERKINTÄ

Olemme antaneet suorittamastamme tilintarkastuksesta tänään kertomuksen.

Sipoossa 25. 4. 2017

PwC Julkistarkastus Oy
Tilintarkastusyhteisö



Outi Koskinen
JHT, KHT

7 TILINPÄÄTÖSTÄ VARMENTAVAT ASIAKIRJAT

7.1 TILIKAUDEN 1.1.–31.12.2016 AIKANA KÄYTETYT TILIKIRJAT, RAPORTIT JA KORTISTOT

Sähköiset arkistoraportit

- päiväkirja
- pääkirja
- talousarvion toteutumisvertailu
- tase
- tase tileittäin
- tuloslaskelma
- tuloslaskelma tileittäin
- rahoituslaskelma
- ostoreskontra
- avoimet laskut 31.12.2016
- myyntireskontra
- laskutusluettelot
- avoimet laskut 31.12.2016
- pysyvien vastaavien hyödykkeiden luettelo
- irtaimistoluettelot

- palkanmaksukausittain
- palkanmaksuerittely henkilöittäin
- palkanmaksuerittely kirjaustunnisteittain

- perusturvan päiväkirja
- perusturvan tilierittelyt
- perusturvan kirjanpitosiirron tilierittelyt

- antolainat
- asunto- ja lisälainat

Kortistot

- asunto- ja lisälainat

Tasekirja

Tositelajit

Id	Nimitys
ALKUSA	Alkusaldot
BUD	Talousarvio
BUDL	Talousarviomuutokset
KASSA1	Palvelukassa
KLALKU	Konsernin alkusaldot
KLKIRJ	Konsernikirjaukset
KLYHT	Tytäryht./Kuntayht.
KOMTOS	Käyttöomaisuusositteet
MUIJAK	Muistioiden jaksotus
MUISIS	Muistio, sisäinen
MUIST1	Muistiotositteet 1
OMAKSU	Ostoreskontramaksut
OSTOT	Ostolaskut
PALKAT	Palkkatositteet
PANKKI	Pankkien tiliotteet
SISLAS	Sisäiset laskut Proe
SOSTYO	Sosiaalityö/kp
VARAS1	Siivousvarasto
VARAS2	Toimistotarvikevarasto
YMR01	Ennakkomaksut
YMR10	MR Laskulaji 10 Talouspalveluyksikön yleislaskutus
YMR11	MR Laskulaji 11 Terveyskeskuksen yleislaskutus
YMR12	MR Laskulaji 12 Sosiaalitoimen yleislaskutus
YMR13	MR Laskulaji 13 Sivistystoimen yleislaskutus
YMR14	MR Laskulaji 14 Vapaa-aikatoimen yleislaskutus
YMR15	MR Laskulaji 15 Tekniikka- ja ympäristöosaston yleislaskutus
YMR16	MR Laskulaji 16 Kunnantalon vuokrat
YMR17	MR Laskulaji 17 Rakennusvalvonta
YMR18	MR Laskulaji 18 Vuokrat
YMR19	MR Laskulaji 19 Aamu- ja iltapäivätoiminta
YMR20	MR Laskulaji 20 Vapaa-aikatoimen liikuntapaikat
YMR21	MR Laskulaji 21 Kurssimaksut
YMR22	MR Laskulaji 22 liikuntakurssit
YMR53	MT Laskulaji 53 Päivähoito yleislaskutus
YMR54	MR Laskulaji 54 Päivähoito
YMR55	MR Laskulaji 55 Hoito- ja palvelu
YMR56	MR Laskulaji 56 Asuminen, ostopalvelut
YMR59	MR Laskulaji 59 Aravalainat
YMR77	MR Laskulaji 77 Vesihuolto
YMR80	MR Laskulaji 80 Hammashoito
YMR81	MR Laskulaji 81 Potilasmaksut
YMRHYV	MR Hyvityslaskukuitaukset
YMRK	MR Tileistä poistot
YMRMAN	MR Manuaalisuoritukset
YMRVII	MR Viitesuoritukset

Kirjanpidon ja tositteiden säilytys

Tasekirja, talousarvion toteutumisvertailu ja tilikartta säilytetään pysyvästi. Päivä- ja pääkirjat sekä tositteet säilytetään vähintään kuusi vuotta. Siirtolistat osakirjanpidoista säilytetään vähintään kaksi vuotta.

Talousarvion toteutumisvertailu ja pääkirja sekä pysyvien vastaavien hyödykkeiden luettelot ovat Raindance-ohjelmassa. Päiväkirjat ja kaikki muut ovat paperitulosteena.

Atk-kirjanpito-ohjelmassa on käytetty CGI Suomi Oy:n toimittamaa ohjelmaa Raindance.

7.2 TASE-ERITTELY 31.12.2016

VASTAAVAA

PYSYVÄT VASTAAVAT

Aineettomat hyödykkeet

Muut pitkäaikaiset menot

1010 Muut pitkävaikutteiset menot

243 208,62

243 208,62

Aineelliset hyödykkeet

Maa- ja vesialueet

1100 Maa- ja vesialueet

33 489 535,86

Rakennukset

1110 Asuinrakennukset

183 199,60

1115 Hallinto- ja laitosrakennukset

79 020 382,29

1120 Tehdas- ja tuotantorakennukset

7 286,59

1121 Talousrakennukset

385 844,22

1122 Vapaa-ajan rakennukset

218 097,12

79 814 809,82

Kiinteät rakenteet ja laitteet

1130 Maa- ja vesirakenteet

734 129,93

1131 Kadut, tiet, torit ja puistot

8 343 405,87

1132 Sillat, laiturit ja uimalat

24 915,23

1135 Vedenjakeluverkosto

4 907 951,99

1136 Viemäriverkosto

8 340 926,98

1138 Sähköjohd. muuntoas. ulkoval.laitteet

5 272,73

1144 Liikenteen ohjauslaitteet

16 057,07

1150 Muut kiinteät rakenteet ja laitteet

17 029,32

22 389 689,12

Koneet ja kalusto

1160 Muut kuljetusvälineet

51 119,64

1164 Muut liikkuvat työkonet

127 584,03

1166 Muut kevyet koneet

10 539,95

1167 Sairaala-, terv.huolt.-yms laitteet

25 720,68

1170 Muut koneet ja kalusto

304 970,28

1174 Tietokone-laitteet

284 118,91

804 053,49

Muut aineelliset hyödykkeet

1184 Arvo- ja taide-esineet

56 580,60

Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat

1190 Ennakkomaksut

9 572 495,89

1195 Keskeneräiset hankinnat

4 893 186,58

14 465 682,47

151 020 351,36

Sijoitukset

Osakkeet ja osuudet

1201 Tytäryhtiöosakkeet ja osuudet

33 170 870,48

1203 Kuntayhtymäosuudet

10 040 411,10

1205 Osakkuusyhteisöosakkeet ja osuudet

549 047,32

1212 Muut osakkeet ja osuudet

3 520 993,60

1214 Osakkeiden ja osuuksien arvonorotukset

47 281 322,50

Joukkovelkakirjalainasaamiset

Muut lainasaamiset

1238 Muut lainasaamiset muilta

2 555,99

47 283 878,49

198 547 438,47

TOIMEKSIANTOJEN VARAT

Valtion toimeksiannot

1410 Välttetyt valtion lainat

19 195,29

19 195,29

Lahjoitusrahastojen erityiskatteet

1440 Lahjoitusrahastojen erityiskatteet

132 357,55

Muut toimeksiantojen varat

1475 Testamentoidut pääomat

124 226,01

256 583,56

275 778,85

VAIHTUVAT VASTAAVAT

Vaihto-omaisuus

Aineet ja tarvikkeet

1500 Aineet ja tarvikkeet

23 334,26

23 334,26

23 334,26**Saamiset**

Pitkäaikaiset saamiset

Lainasaamiset

1651 Lainasaamiset kunnilta

50 000,00

Muut saamiset

1666 Valtionosuussaaamiset

243 429,42

1688 Muut saamiset

13 827,00

307 256,42

Lyhytaikaiset saamiset

Myyntisaamiset

1720 Myyntisaamiset tytäryhteisöiltä

4 043,85

1725 Myyntisaamiset kunnilta ja kuntayhtymiltä

6 008,08

1730 Myyntisaamiset omistuos.

4 159,28

1740 Myyntisaamiset muilta

2 074 577,72

2 088 788,93

Muut saamiset

1781 Muut saamiset kunnilta ja kuntayhtymiltä

417 508,47

1791 Valtionosuussaaamiset

53 888,64

1798 Menojen selvittelytili

1 042 110,94

1806 Saadut ALV-palautukset

1 482 884,99

1810 Muut saamiset

2 996 393,04

Siirtosaamiset

1826 Muut siirtosaamiset muilta

594 128,26

594 128,26

5 679 310,23

5 986 566,65**Rahoitusarvopaperit**

Osakkeet ja osuudet

1831 Osakkeet ja osuudet

73,20

73,20

Rahat ja pankkisaamiset

1901 Pääkassa

1 017,50

1902 Kassa, alitilittaja, Monitoimihalli

645,50

1903 Kassa, alitilittaja, Kirjasto-Nikkilä 2

19,45

1904 Kassa, alitilittaja, Kirjasto-Söderkulla 1

172,40

1905 Kassa, alitilittaja, Info 1

495,10

1906 Kassa, alitilittaja, Info 2

207,25

1908 Kassa, alitilittaja, Kirjasto-Nikkilä 1

175,00

1911 Kassa, muut alitilittajät

390,00

1912 Kassa, alitilittaja, Elsie

150,00

1913 Kassa, alitilittaja, HSL Nikkilä

484,60

1914 Kassa, alitilittaja, HSL Söderkulla

263,70

1915 Kassa, alitilittaja Ristey

50,00

1916 Kassa, alitilittaja Cafe Matkahuolto

500,00

1917 Kassa, alitilittaja Cafe Diem tk

300,00

1921 Osuuspankki, 556104-1632

630 776,54

1925 Aktia 405570-125

575 519,41

1926 Nordea 237818-60012

841 603,58

1942 Danske Bank 800016-251707

694 215,55

1945 Op (vakuus) 556104-248241

370,12

1970 Maksupalvelujen selvittelytili

8 913,93

1980 VVL selvittelytili

2 756 269,63**8 766 243,74****YHTEENSÄ**

€

207 589 461,06

VASTATTAVAA

OMA PÄÄOMA

Peruspääoma			
2000 Peruspääoma	68 113 361,72		
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä			
2040 Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	9 180 757,44		
Tilikauden yli-/alijäämä			
2050 Tilikauden yli-/alijäämä	1 026 090,74		78 320 209,90

POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET

Poistoerot			
2100 Poistoerot	22 958 963,14		
Vapaaehtoiset varaukset			
2110 Investointivaraus	22 624 089,36		45 583 052,50

PAKOLLISET VARAUKSET

Muut pakolliset varaukset			
2130 Muut pakolliset varaukset	137 952,73		137 952,73

TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT

Valtion toimeksiannot			
2300 Välitettävät valtion lainat	19 195,29	19 195,29	
Lahjoitusrahastojen pääomat			
2325 Lahjoitusrahastojen pääomat	132 357,55		
2326 Testamentoidut pääomat	124 226,01	256 583,56	275 778,85

VIERAS PÄÄOMA

Pitkäaikainen

Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta			
2411 Lainat Kuntarahoitus Oy:ltä	33 100 000,00		
Lainat julkisyhteisöiltä			
2420 Lainat valtiolta	188 577,67		
Muut velat			
2460 Muut velat tytäryhteisöille	1 059 270,15		
2469 Liittymismaksut ja muut velat	12 205 119,94	46 552 967,76	46 552 967,76

Lyhytaikainen

Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta			
2510 Lainat kotimaisista pankeilta			
2511 Lainat Kuntarahoitus Oy:ltä	8 500 000,00		
2513 Lainat muilta kotimaisilta rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	5 000 000,00	13 500 000,00	
Lainat julkisyhteisöiltä			
2520 Lainat valtiolta	56 678,77	56 678,77	
Saadut ennakot			
2544 Saadut ennakot muilta	10 816 421,73	10 816 421,73	

Ostovelat					
2545	Ostovelat tytäryhteisöille				
2546	Ostovelat jäsenkuntayhtymille	-259 719,19			
2547	Ostovelat osakkuusyhteisöille	20 717,09			
2549	Ostovelat muille	4 940 744,85	4 701 742,75		
Muut lyhytaikaiset velat					
2557	Ennakkonpidätysvelka	773 398,13			
2558	Sosiaaliturvamaksuvelka	72 351,70			
2560	Lyhytaikaiset muut velat	159 411,20			
2564	Jäsenmaksut	23 864,79			
2809	ESE	0,00	1 029 025,82		
Siirtovelat					
2577	Korkojaksotus	136 399,09			
2580	Lomapalkkajaksotus	5 613 920,92			
2581	Palkkajaksotus	180 732,41			
2583	Valtionosuusennakot				
2588	Muut siirtovelat muille	339 877,83			
2989	KOM-myyntih.maa- ja vesialueet	59 700,00			
2998	KOM-myyntih.osakkeet ja osuudet	285 000,00	6 615 630,25	36 719 499,32	83 272 467,08
YHTEENSÄ				€	207 589 461,06

Sipoossa 17. päivänä maaliskuuta 2017

Marianne Sved
pääkirjanpitäjä